Cena 3 koruny.

Dostať u vydavatel'a

FR. R. OSVALDA, dekana a farára

Teplafő, o. p. Bélabánya.

Fr. R. Osvald:

Praktická Rukoväť

ku vysvetlovaniu r.-kat. Malého katechismu.

II.

Praktická Rukoväť

k vysvetlovaniu

Rímsko-katolíckeho

Malého Katechismu.

Spísal a vydal

Fr. Richard Osvald,

kňaz arcibiskupstva ostrihomského, redaktor „Kazateľne.“

S odobrením najdôst. ordinariátu.

Druhé, prepracované vydanie.

Nákladom vydavateľovým.

Čiastka druhá. O prikázaniach.

V RUŽOMBERKU.

Tlačou knihtlačiarne Karla Salvu v Ružomberku.

1908.

Nihil obstat.

Josephus Janda
Censor.

Nr. 6810.

Imprimatur.

Strigonii, die 29. Oct. 1908.

Ludovicus Rajner
Eppus, Vicarius gener.

II.

Druhá čiastka.

O prikázaniach.

Druhá čiastka.

O prikázaniach.

Aby sme mohli byť spasení, po druhé musíme zachovávať, čo Boh prikazuje.

133. Keď chceme Boha poznať, jeho milovať, jemu slúžiť a tak spasení byť, musíme: 1. Všetko veriť, čo Boh zjavil. To ste sa učili v prvej čiastke katechismu, ktorá pojednáva o viere, čili o dvanástich článkoch Apoštolského vyznania viery. Ale keď i to všetko veríme, čo Boh zjavil, to ešte nenie dosť. Ku spaseniu nenie dosť len veriť všetko to, čo Boh zjavil. My musíme nielen veriť Pánu Bohu, ale ho i poslúchať, t. j. jeho prikázania zachovávať.

* Pána Ježiša spýtal sa jakýsi mládenec, že čo má robiť, aby bol spasený? A Pán Ježiš mu odpovedal: „Jestli chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania.“ „A ktoré prikázania mám zachovávať?“ spýtal sa zas mládenec. Pán Ježiš menoval mu prikázania, ktoré Pán Boh dal. Čo Pán Ježiš povedal tomu mládencovi, to týka sa i nás. Kto nezachováva prikázania, nedostane sa do neba. Aby sme boli spasení, musíme i zachovávať prikázania, ktoré nám Pán Boh dal.

* Keď zachovávame, čo Boh prikazuje, vtedy dľa viery našej žijeme, to jest vtedy je viera naša živá. Ku príkl. viera prvých kresťanov.

133. Či je dosť k spaseniu len veriť, čo Boh zjavil?

K spaseniu nenie dosť len veriť, čo Boh zjavil; ale musíme i zachovávať prikázania, ktoré nám Boh dal.

Čo je to prikázanie? Keď ti otec povie: urob to alebo nerob to, to je prikázanie otcovo, príkaz otcov, otec ti kázal, čo máš urobiť, alebo neurobiť. Keď to Pán Boh káže, nuž je to prikázanie Božie. Pán Boh povedal Abrahahamovi: „Vezmi jediného syna svojho Izáka a obetuj mi ho.“ Hľa, to bol príkaz. Prikázaniu hovoríme zákaz, keď niečo nesmieme urobiť. Pán Boh povedal Adamovi: „So stromu v prostried zahrady nejedz;“ to bol zákaz. Ten človek zachováva prikázania, ktoré nám Boh dal, ktorý to robí, čo Boh prikazuje, a toho sa chráni, čo Boh zakazuje.

A) O hlavnom prikázaní.

134. Prišiel učiteľ židovský k Ježišovi a spýtal sa ho: „Majstre, ktoré je najväčšie prikázanie v zákone?“ Ježiš mu riekol: „Milovať budeš Pána Boha svojho...“ Toto je najväčšie a prvé prikázanie. A druhé je podobné tomu, t. j. tiež tak veliké a dôležité: „Milovať budeš blížneho jako seba samého;“ teda najväčšie prikázanie je to, v ktorom nám Pán Boh prikazuje milovať Boha a blížneho. A Pán Ježiš ešte povedal o tomto najväčšom prikázaní, že na ňom všetok zákon záleží i proroci, t. j. že v tom prikázaní obsahuje sa všetko, čo zákon i proroci, čo celé sv. Písmo prikazuje. Poneváč týmto prikázaním všetky prikázania pod jedným plníme, ono je tak dôležité, jako hlava na tele, preto sa i hlavným prikázaním menuje.

134. Ako znie hlavné prikázanie, čo všetky ostatné príkazy v sebe obsahuje?

Hlavné prikázanie, čo všetky ostatné príkazy v sebe obsahuje, znie takto.

1. „Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho, z celej duše svojej, z celej mysli svojej a zo všetkej sily svojej.“

2. „Miluj bližného svojho, jako seba samého.“

135. Kto chce byť spasený, musí zachovávať hlavné prikázanie, t. j. musí milovať Boha nadovšetko a bližného, jako seba samého.

Kto niekoho miluje, toho rád má, rád vidí, na toho rád myslí, z toho sa raduje, s tým rád býva, a hľadí mu byť k radosti. — Najradšej máme mať Pána Boha, najradšej máme mysleť na Pána Boha, najviac máme sa radovať z Pána Boha, najradšej máme byť s Pánom Bohom, a nado všetko máme byť k radosti Pánu Bohu; Pána Boha máme najviac milovať, tak ako prikázal Pán Ježiš, keď povedal: „Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho, z celej duše svojej, z celej mysli svojej a zo všetkej sily svojej“

To znamená: Boha máme milovať nielen trochu, nie zpolovice, ale máme ho milovať, ako len stačíme, máme ho viac milovať ako bratov, sestry, otca, matku; Boha máme milovať nadovšetko — viac než všetko na svete.

Hlavné prikázanie žiada od nás, aby sme Boha milovali nadovšetko t. j. viac než všetko na svete. Mnohé veci ľudia milujú na svete na pr. peniaze, majetky, vysoké úrady, zdravie, radosti, rozkoše. Ale viac než všetky tieto veci musíme Pána Boha milovať. My milujeme našich rodičov, priateľov, ale viac než toho najlepšieho priateľa, viac než samých našich rodičov musíme milovať Pána Boha. Pán Ježiš povedal: „Kto miluje otca alebo matku viac nežli mňa, nenie mňa (Boha) hoden.“ (Mat. 10, 37.)

Sv. Maria z Eskobaru naučila sa od tetky už vo svojom štvrtom roku Božie prikázania. Raz spýtala sa maľučká: „Čo to znamená: Boha milovať nadovšetko?“ A tetka ju poučila: „Boha nadovšetko milovať znamená: Boha milovať viac než čokoľvek, viac než otca, matku a tetku.“ Dieťa opakovalo si slová tie tak dlho, kým ich nevedelo z pamäti, a od tej chvíle modlilo sa každý deň: „Milý Bože! milujem ťa viac než otca, matku, tetku a všetko na svete; nič tak nemilujem, ako teba, o môj Bože!“

Čo že je i všetko na tom svete naproti Bohu? Cisár Domicián chcel sv. Klementa sviesť, aby ctil bohov pohanských a sľuboval mu za to zlato, striebro a drahé kamene. Svätý pustil sa do plaču, že cisár opovažuje sa jeho Boha porovnať so zemskými vecmi. My by sme sa mali hanbiť, keď hovoríme k Pánu Bohu: Milujem ťa, o Pane, nadovšetko. Lebo to je tak, ako keby sme povedali kráľovi: Pane, ja si teba viacej vážim než slamu a prach. Ale Pán Boh je už spokojný, keď jeho viacej milujeme než stvorenia, ktoré v porovnaní s Bohom sú nekonečne menšie a chatrnejšie než slama a prach v porovnaní s kráľom. (Sv. Alfons L. Dokonalý kresťan 8, k. 2. 9.)

Ale kresťan má mimo P. Boha ešte niekoho milovať. Koho má kresťan mimo P. Boha ešte milovať? Kresťan má mimo P. Boha milovať seba a blížneho, jako seba samého. To tak hlavné prikázanie žiada od nás. Teda

135. Čo žiada od nás hlavné prikázanie?

Hlavné prikázanie žiada od nás, aby sme Boha milovali nado všetko a bližného, jako seba samého.

1. O láske k Bohu.

136. Teraz vám udám taký znak, po ktorom poznať, či Pána Boha milujeme. Dobré deti a dobrí žiaci milujú svojich

rodičov a učiteľov, a to ukazujú svojou poslušnosťou, oni poslúchajú na slovo, robia, čo im rodič lebo učiteľ rozkázal, čo sa jemu ľúbi. Tak i ten, kto Boha miluje, to tým preukazuje, že Boha poslúcha na slovo, t. j. činí, čo sa Bohu ľúbi, robí, čo mu Boh prikazuje a varuje sa všetkého, čo mu Boh zakazuje. Tak učí i Pán Ježiš: „Kto má prikázania moje a zachováva ich, ten je, ktorý ma miluje.“ (Jána 14, 21.) Na zachovávaní prikázaní Božích poznať, že Pána Boha milujeme.

I vy d. m., len to robte, čo sa Pánu Bohu ľúbi, čo on prikazuje a často hovorte v srdci: „O môj Bože, milujem Ťa zo srdca, a z lásky k tebe chcem všetko robiť, čo sa tebe ľúbi. Buď mi v tom na pomoci!“

Keď Boha nadovšetko milujeme, musíme byť hotoví radšej všetko ztratiť nežli Boha ťažkým hriechom obraziť. Kto Boha ťažkým hriechom obrazí ztratí Boha. Spomeňte si len, ako mal P. Boh rád Adama a Evu, kým činili to, čo sa P. Bohu ľúbi, kým P. Boha milovali. A kedy prestal mať Boh Adama a Evu tak veľmi rád? Keď zhrešili. Čím ztratili Adam a Eva lásku Božiu, Boha? Adam a Eva ztratili lásku Božiu, Boha, ťažkým hriechom. A tak posiaľ človek ťažkým hriechom tratí lásku Božiu, Boha. Ťažký hriech pozbavuje nás posvácujúcej milosti, priateľstva božieho, odlučuje nás od Boha. — Abraham mal svojho jediného syna Izáka na svete najradšej, život bol by dal za neho. Ale Boha predsa mal ešte radšej. P. Boh žiadal od Abrahama, aby Izáka jemu obetoval. Abraham miloval P. Boha nad syna svojho, nechcel P. Boha ťažkým hriechom obraziť; radšej syna svojho ztratí, a poslúchol. — Život je najlepšia a najdrahšia vec na svete, život je nad majetky, nad zdravie; ale keď ide o to, lebo život ztratiť alebo Boha obraziť, musíš radšej život ztratiť. Tak spravili všetci mučeníci. Sv. Blanka mala rada svojho synáčka Ludvika, zo srdca ho mala rada

a predsa hovorievala: „Radšej by som bola, aby to dieťa umrelo, než by malo neskôr Boha len jedným hriechom obraziť.“ Dosť sv. Perpetuu († 203) prosil jej otec, aby jemu alebo aspoň jej malému dieťaťu k vôli zaprela Krista a zachovala si život; jej bol milší Boh než jej otec, než jej dieťa. Ona volila radšej všetko ztratiť, ba i zomrieť, nežli Boha ťažkým hriechom obraziť. Sv. Perpetua milovala Boha nadovšetko.

136. Kedy milujeme Boha nadovšetko?

Boha vtedy milujeme nadovšetko, keď činíme to, čo sa Bohu ľúbi a hotoví sme radšej všetko ztratiť, ba i zomrieť, nežli Boha ťažkým hriechom obraziť.

Bože, Tys' mi najmilejší,
všetkej lásky najhodnejší;
daj, bych radšej hneď skonal,
než bych Ťa obraziť mal.

137. Prečo máme Boha milovať nadovšetko? My milujeme všetko, čo je dobré. Čím lepší je niekto, tým viacej ho milujeme. Tak to už Pán Boh usporiadal v nás, to naše srdce. Boh, ako už viete, je tá najvyššia a najdokonalejšia bytnosť, lebo má všetky dobré vlastnosti v najväčšej miere, Boh je dobrý, tak že už ani nemôže byť lepší, on je nekonečná a najvyššia dobrota; a preto máme Pána Boha nadovšetko milovať. Keby ste Pána Boha videli, museli by ste ho milovať; na to všetko, čo na zemi krásnym, dobrým, drahým menujeme, ani by ste sa neohliadli, tak by vám to bolo biedne. Boha síce nevidíte, ale čo vám hovorím, je pravda. Vy museli by ste Boha milovať. „Keby zatracenec v pekle celú nenávisť pekla mal v svojom srdci, a len jeden jediný papršlek krásy a dobroty Božej by uvidel, to jeho srdce hneď bolo by plné milovania a obdivovania Boha, a keby

tie muky pekelné boly tisíckrát väčšie než skutočne sú, on by ich necítil pre samú radosť nad Božou krásou a dobrotou“ (Deharbe). Po Pánu Bohu má sa najsilnejšie ťahať naše srdce, poneváč Boh je nekonečná a najvyššia dobrota.

A to by nám malo byť dosť, prečo máme Pána Boha milovať, jeho dobrota. My by sme mali Boha milovať len preto, že je on sám v sebe najvyššia dobrota, bez toho, že by sme brali ohľad na to, že Boh je i k nám najvýš dobrý. Pán Boh preukázal nám, aký je on dobrý; z lásky k nám stvoril pre nás radostné nebo a utešenú zem, vydal svojho jednorodzeného syna na smrť, aby sme my žili a spasení boli; soslal nám Ducha sv., založil cirkev katolícku, ustanovil sviatosť oltárňu . . . Okrem toho od neho všetko dobré dostávame.

Pán Boh je naším najlepším otcom, on sa stará o nás, od neho máme život a zdravie, pokrm a nápoj, obydlie a odev, slovom všetky dary telesné; ale i všetky duchovné dary máme od Pána Boha. Boh nás stvoril na svoj obraz, dal nám nesmrteľnú dušu, ktorá má rozum a slobodnú vôľu, vo sv. sviatosťach udeľuje nám svoje milosti: Boh len samé dobrodenia nám preukazuje. Keď pohanský sudca žiadal od sv. Polykarpa († 166.), aby sa odriekol Krista, tento ctihodný starec odpovedal: „Už 86 rokov slúžim mu a nikdy mi nič zlého neurobil.“ Či i my nemáme tak hovoriť? A za tie všetky dobrodenia nemali by sme Pána Boha milovať?

Čo mám, to mám od Teba,
Ty mi dávaš, čo treba
telu, duši, dobrý Bože!
kto Ťa nemilovať môže.

Máme teda veľké príčiny:

137. Prečo máme Boha milovať nado všetko?

Boha máme milovať nado všetko: 1. poneváč on je nekonečná a najvyššia dobrota; 2. poneváč od neho všetko dobré dostávame.

O m. d. milujte Pána Boha nadovšetko. Myslite na Boha, veď i on vždy myslí na vás; počúvajte radi o Bohu; rozprávajte sa radi s ním v modlitbe, tešte sa z toho, že je Pán Boh vždy s vami a s radosťou robte všetko, čo sa Pánu Bohu ľúbi. Často sa modlievajte túto krátku modlitbičku: „O sladké srdce môjho Ježiša, učiň, aby som ťa vždy viac a viac miloval.“ A keď vás niekto alebo niečo bude ku hriechu pokúšať, vzdychnite si: „Volím radšej umrieť, nežli Teba, môj najdobrotivejší Bože, obraziť!“

Jako máte vždy preukazovať, že milujete Pána Boha, učte sa z príkladu chlapca sv. Karola Boromejského. Ráno, keď sa zobudil, bola jeho prvá myšlienka: „Boh ma tejto noci milostive zachránil, a ja mu dnes posvätím moju myseľ a každé činenie.“ Pri raňajkách si myslel: „Boh dáva mi môj každodenný chlieb, a ja mu dám moje srdce.“ Pred učením hovorieval: „Boh chce, aby som pracoval, chcem teda (z lásky k Bohu) pilne sa učiť, aby bol zo mňa nekdy hodný a dobrý človek.“ Pri obede si myslel: „Každý dobrý dar pochádza s neba, od nášho najlepšieho Otca; chcem teda jeho dary užívať s vďačnosťou a mierne, i chudobným chcem z nich dať; lebo sme všetci deti B žie.“ Keď malý Karol videl iné deti zle robiť, veľmi sa nad tým zarmútil a riekol: „Ach! keby mňa Pán Boh nebol milostive zachránil od zlého a neposilnil k dobrému, snáď by som bol ešte ťažšie zhrešil, ako to nešťastlivé dieťa.“ Keď videl iné deti nábožne a čnostne sa držať, riekol k sebe: „Boh má ešte odo mňa lepšie deti na zemi, budem sa usilovať, aby som bol vždy lepším.“ Keď sa chýlilo k večeru, myslel si: „Tak schýli sa niekdy, snáď už skoro, môj život ku koncu a Boh ma chce po tomto uviesť do lepšieho, večného života. Pousilujem sa zavčasu pre posledný večer môjho pozemského života skutkami lásky k Bohu a k blížnemu pripraviť si pohodlnú, mäkkú umrlčiu podušku.“ Keď si ľahol spať, vtedy myslel: „Boh ustanovil noc k odpočinku; do jeho rúk porúčam ducha svojho.“ Tak spojil sa nábožný ten chlapec

pri zaspaní so svojím milým Bohom a našiel ho, keď sa zobudil, zase pri sebe. (Schmid II. 3.)

2. O samoláske a o láske k blížnemu.

O samoláske dobre sporiadanej.

138. Pán Ježiš prikázal: „Milovať budeš blížneho, jako seba samého“; teda smieme a máme milovať i seba. Veď v tom prikázaní káže nám P. Ježiš, aby sme seba brali za príklad, ako máme milovať blížneho. Tak ho máme milovať ako seba samého. Pán Ježiš nedal nám osobitný zákon, že sme povinní seba milovať, lebo to je už každému tak od Boha do srdca dané, aby miloval seba. Už príslovie hovorí: každý sebe najbližší. My len na to musíme dať pozor, aby naša láska k sebe bola taká, akú P. Kristus chce. Len taká opravdivá láska k sebe nám bude k spaseniu. Kresťan miluje seba, keď stará sa o to, čo je potrebné a užitočné jeho duši i telu. Ale v tom musí kresťan zachovávať dobrý poriadok; jeho láska oproti sebe musí byť dobre sporiadaná.

Poriadok to žiada, aby sme sa najprv o to starali, čo je vzácnejšie, dôležitejšie a potrebnejšie, potom len o iné. Človek pozostáva z tela i z duše. Čo je v človekovi vzácnejšie, dôležitejšie, potrebnejšie? Telo, či duša? Nesmrteľná duša. Kresťan teda bude predovšetkým milovať dušu. O dušu máme sa viac starať než o telo, zdravie, život a všetky dobré veci tela, než všetky poklady sveta. „Čo osoží človekovi, keby celý svet získal, ale na duši svojej škodu utrpel?“ Čo mu to osoží? Nič. My smieme síce starať sa i o telo, lebo telo nám P. Boh dal na to, aby duša v ňom stala sa dobrou, svätou, blahoslavenou; ale pri tom musíme sa mať na pozore, aby to nebolo duši na škodu, aby sme svoju dušu neztratili; o telo sa musíme tak starať, ako Pán Boh chce, aby

to bolo užitočné duši. Prvé teda, čo na sebe milovať máme, o čo sa starať máme, je naša duša. A tak naša láska oproti sebe je dobre sporiadaná; keď viacej staráme sa o dušu, než o telo a dočasné veci.

138. Kedy máme oproti sebe lásku dobre sporiadanú?

Lásku dobre sporiadanú oproti sebe máme vtedy, keď viacej staráme sa o dušu, nežli o telo a dočasné veci.

M. d.! Zavčasu premáhajte záhubné sebectvo, podľa ktorého človek vo všetkom, čo myslí, hovorí a činí, nemá na zreteli slávu Božiu, ale seba samého a svoje domnelé dôvody. Len nikdy žiaden hriech! O keby som o vás všetkých mohol to riecť, čo riekol jeden vysoký úradník o sv. Jánovi Zlatoustom: „Znám toho muža, ničoho na svete sa tak nebojí, ako hriechu!“

Dušu svoju viac milujem
nežli svoje telo,
bych ju ztratil a svet získal,
čo by to prospelo?
Ten, kto dušu utratí, pred Bohom nič neplatí;
bárs by vládal celým svetom, Pán ho zatratí!
(Hlas missionárov.)

V jednom meste u chudobného remeselníka nechal si akýsi cudzí bohatý kupec, ktorý k nemu chodieval na hospodu, keď prišiel do toho mesta, veľkú summu peňazí a odišiel na niekoľko dní navštíviť priateľa v blízkej obci. Na ceste spadol s koňa a zabil sa. Keď sa to ten chudobný remeselník dozvedel, hneď oznámil dedičom toho kupcovým, čo nebohý nechal u neho a poslal im peniaze do krajciara. Jeden z príbuzných mu za to dohováral: „Ste vy len nemúdry človek, tie peniaze mohli ste si podržať; ktože vedel o nich?“ — „Pán Boh“, odpovedal remeselník, „ktorý všetko vie, a ja, ktorý by som učinenú krivdu nikdy nebol zabudol.“

3. O láske k blížnemu.

139. Kto chce prísť do neba, musí mať i lásku k blížnemu. Kto opravdive miluje Boha, ten musí milovať i blížneho. Pán Ježiš zretedlne povedal, že príkaz lásky k blížnemu je podobný prikázaniu lásky k Bohu, jedno jako druhé, a sám dal to prikázanie: „Milovať budeš blížneho svojho, ako seba samého.“

Máme-li Boha milovať, musíme ho najprv poznať. Máme-li milovať blížneho, musíme vedieť, kto je náš blížny? Slovo „blížny“ pochádza od slova „blízko“. Človek by sa nazdal, že naši blížni sú tí ľudia, ktorí sú nám na blízko: rodičia, bratia, sestry, učitelia, spolužiaci, priatelia. Kto by si tak myslel, veľmi by sa mýlil. Raz jeden zákonník spýtal sa Pána Ježiša: kto je môj blížny? Aby ho poučil, vyprával Pán Ježiš priebeh o milosrdnom Samaritánovi (vyprávaj z bibliky). Milosrdný Samaritán nepoznal toho, ktorý upadol medzi lotrov; ba po šatách jeho zbadal, že je žid, a židia a Samaritáni boli nepriatelia. A predsa nemyslel si: čo ma po tomto cudzom, neznámom človekovi. Ale pomyslel si: je taký človek ako ja, je môj blížny, musím mu pomôcť, a pomáhal mu, jako vedel. — Pán Ježiš teda tým príkladom ukázal, že každý človek je náš blížny, priateľ i nepriateľ. „Iď, i ty učiň tak“, tými slovami dokončil Pán Ježiš rozprávku, a tým nás poučil, že každý človek je náš blížny, či kresťan, či žid, turek alebo pohan, či Slovák, Maďar alebo Nemec, či boháč alebo bedár, spravodlivý alebo hriešnik, či priateľ či nepriateľ.

139. Kto je náš blížny?

Náš blížny je každý človek: či priateľ, či nepriateľ.

Keď Španielčania našli Ameriku, prišli na ľudí, ktorí žili jako zveri, tak že i seba požierali. Španielčania mysleli, že tí nie sú praví ľudia, a huckali psov na nich. Ale pápež ich

vzal pod ochranu a povedal, že sú to ľudia takí, ako i my. Prísne zakázal ich kántriť a poslal k nim missionárov, ktorí spravili z nich dobrých kresťanov. — Pohani mysleli, že otroci nie sú takí ľudia, jako oni; predávali ich ako hovädá, zabíjali ich, kŕmili ich mäsom ryby. Ale pred Pánom Bohom nieto otrokov.

140. Otázka je, kedy milujeme blížneho, jako seba samého?

Pán Boh prikázal, aby sme milovali blížneho, jako seba samého. Ako milujeme seba? My si žiadame, aby sa nám vždy dobre vodilo a neprajeme si nič zlého. My sme radi, radujeme sa, keď sa nám stalo niečo príjemného, užitočného, a bývame smutní, keď sa nám stalo niečo nepríjemného, neužitočného. A my nielen žiadame si, ale i robíme, čo nám je dobré; keď máme hlad, jeme; keď sme chorí, liečime sa, t. j. my seba milujeme. I blížneho máme tak milovať. Máme mu žiadať, priať, aby sa mu dobre vodilo, a máme sa radovať, keď sa mu dobre vodí, a smutní byť, keď sa mu zle vodí, ale nielen ústami, lež zo srdca. Ale žiadaním a prianím samým by sme blížneho ešte nemilovali. My musíme i dľa možnosti urobiť, činiť blížnemu dobre a chrániť sa urobiť mu zle. Čo by to na pr. osožilo chudobnému, keby mu bohatý riekol: „Veru ťa zo srdca ľutujem a prajem ti, aby ti bolo lepšie“, keby mu nepomohol? Ten Samaritán, keď našiel žida padnutého medzi lotrov, pohnutý bol ľútosťou, ukázal dobré srdce. Ale on židovi i urobil, čo mohol dobrého; obviazal mu rany, nalial na ne oleja a vína, vyložil ho na svoje hoviadko a zaniesol do hostinca, a opatroval ho. Ľudia sa istotne spýtali Pána Ježiša, jako majú blížneho jako seba milovať, a Ježiš im povedal: „Všetko, čokoľvek chcete, aby vám ľudia činili, i vy čiňte im.“ Tak je; keď si sa previnil, chceš, aby ti odpustili. Teda odpúšťaj i ty. Keď máš núdzu, chceš, aby ti pomohli. I ty rád pomáhaj. — Keď vás v škole pán učiteľ potrestal, chcete, aby

to deti iným nehovorili. I vy nehovorte o iných. Keď sa vám dobre vedie, keď vás pochvália, chcete, aby vám to nezávideli. Ani vy nezáviďte druhým. Všetko, čokoľvek chcete aby vám ľudia činili, i vy čiňte im.

140. Kedy milujeme blížneho jako seba samého?

Blížneho jako seba samého milujeme, keď zachováme tento príkaz Ježiša: „Všetko, čokoľvek chcete, aby vám ľudia činili, aj vy čiňte im.“

Čo nechceš, by tebe iný protivného učinil,
daj pozor, bys proti iným sám sa v tom neprevinil.

141. Prečo máme milovať každého človeka?

a) Milovať máme každého človeka, poneváč to Boh prikázal. Ježiš Kristus zretedlne prikázal: „Milovať budeš blížneho svojho.“ Ba Pán Ježiš tento príkaz zrovna menuje svojím prikázaním: „To je moje prikázanie, aby ste sa vospolok milovali, jako som vás ja miloval.“ (Jána 15, 12.) I príklad nám dal, ako máme blížneho milovať. Ba od svojho narodenia až do skonania všetko robil, všetko trpel pre nás, svojích bratov, a na kríži ešte modlil sa za svojích nepriateľov. Ako vojaka poznáte po jeho šatách, po chôdzi a jeho držaní, tak má svet poznať aj nás po láske k blížnemu, že sme praví žiaci (učedlníci) Pána Ježišoví. „Po tom vás každý pozná“, povedal Pán Ježiš, „že ste moji učedlníci, keď jeden druhého milujete“ (Jána 13, 35.).

b) Poneváč každý človek je na obraz boží stvorený. Dívajte sa, tu je čistý zlatník ako srieň a tu nečistý, čierny zlatník, a predsa majú jednu cenu, zlatý ako zlatý, na obidvoch je obraz kráľov. Tak je i pohan toľko hodný pred Bohom, ako kresťan. Jeho duša je tak obraz boží, jako duša kresťanova, keď je poškvrnená hriechom. Ten obraz môže sa očistiť a potom bude sa blyšťať, ako tento, môžbyť i krajšie. Pius IX. natrafil na ceste jednoho nemocného bez pomoci.

Ľudia hovorili: „Veď je to len žid.“ Ale on videl v ňom obraz boží, vzal ho na svoj voz a odviezol do nemocnice.

A každý človek je dieťa božie. Bratia a sestry sa milujú, i my sme všetci bratia a sestry. Všetci máme jedných rodičov, Adama a Evu. Teda sme všetci jedna rodina. A všetci dostali sme život od Pána Boha; len každému dal Pán Boh iných ľudských rodičov. Jak špatne je to, keď sa bratia a sestry nenávidia! Nemá to rád otec, matka, ani Pán Boh to nemôže mať rád. Sv. Rupert už ako sedemročný chlapčok vodieval chudobné deti k svojej matke a riekal jej: „Matko, hľa, tvoje deti!“ Nábožná jeho matka Bertha mu na to povedala: „Synku môj, to sú tvoji bratia“; a dala každému, čo potrebovalo.

c) Milovať máme každého človeka i preto, poneváč všetci v Kristu bratia a sestry sme krvou jeho vykúpení a k večnému spaseniu povolaní. Ježiš Kristus, jednorodený Syn Boží nazýva nás svojimi bratmi (Žid. 2, 11.) a my by sme nemali milovať sa jako bratia, či môžeme na pr. hovoriť: čo ma po otrokoch, čo ma po chudobných . . .? Ježiš Kristus za všetkých ľudí zomrel, nielen za nás, ale i za toho najposlednejšieho otroka v Afrike. Keď Ježiš Kristus tak miloval všetkých ľudí, že i svoju krv vylial za všetkých, či nemali by sme ich i my milovať?

Pre každého človeka je nebo, a každý človek je pre nebo, všetci sme k večnému spaseniu povolaní. Nikým teda nesmieš opovrhovať, v nebi budete spolu; a kto vie, či jemu nedostane sa tam viac slávy! A keď ho nebudeš milovať, ty ani sa nedostaneš do neba.

Kňaz Sapricius mnoho trpel pre Pána Krista a i umučený mal byť pre Pána Krista. On vďačne išiel k smrti. Na ceste prosil ho o odpustenie Nicefor, ktorý ho bol obrazil. Ale Sapricius ani mu slova nedal, neodpustil mu. Či to bolo po kresťansky? Ale čo sa stalo potom? Na popravnom mieste zľakol sa Sapricius pred smrťou. Odpadol od viery Kristovej. Tu predstúpi Nicefor a povie: „Čo, tento nechce byť kresťanom? Ale ja som kresťan.“ Na to umučili Nicefora a on dostal v nebi korunu, ktorá bola prichystaná pre Sapricia.

141. Prečo máme milovať každého človeka?

Každého človeka máme milovať; lebo to Boh prikazuje a poneváč každý človek je na obraz boží stvorený.

142. Milovať budeš blížneho svojho, jako seba samého; také je prikázanie Božie A vy už viete, že náš blížny je každý človek: priateľ i nepriateľ. My máme milovať i nepriateľov.

Prečo máme milovať i nepriateľa svojho?

Nepriateľ nám je taký človek, ktorý nám ustavične chce a praje zlé, a kde môže, i robí zle. Toho milovať je trpko. A predsa musíme i toho milovať, i nášmu nepriateľovi musíme byť dobrí zo srdca, jemu dobre priať a v potrebe dľa možnosti pomáhať, jemu odpúšťať, za neho sa modliť . . . A prečo máme milovať každého človeka? Máme milovať i nepriateľa preto,

a) že i ten náš nepriateľ je náš blížny na obraz Boží stvorený. Obraz Boží musíme milovať i v zlom človekovi, a keby sme trebárs i v nepriateľovi nemilovali svojho brata, tým zarmútili by sme si Otca nebeského. Ale my máme milovať nepriateľa svojho i preto,

b) poneváč Kristus Pán i to prikázal. Kristus Pán tak povedal: „Ale ja vám hovorím: milujte nepriateľov svojich, ktorí vás nenávidia, ktorí vám protivenstvo činia, aby ste boli synovia otca svojho, ktorý je v nebesách.“ (Mat. 5, 43.) A čo nám tu Pán Ježiš prikázal, to i pred nami urobil, to nás svojím príkladom učil. Keď visel na kríži, v hrozných bolesťach, modlil sa za svojích nepriateľov: „Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia.“ Vidíte, Pán Kristus ako všemohúci Boh mohol jedným slovom pobiť všetkých jeho nepriateľov, ktorí mu tie najukrutnejšie bolesti zapríčinili, keď im on nikdy nič zlého neurobil, ktorí ho ešte i vtedy, keď na kríži umieral, vysmievali, ale Pán

Kristus to neurobil; on praje im to najlepšie, aby im Otec nebeský odpustil ten ich hrozný hriech. I my tak máme robiť, keď chceme byť učedlníkmi Pána Kristovými. Jak dobre vzal si k srdcu tento príklad sv. Štefan! To nikomu z vás nikto neurobil, čo židia sv. Štefanovi. A keď najviac kamenia padalo na jeho hlavu, on padol na kolená a modlil sa: „Pane, nepokladaj im to za hriech!“ I ty rob dobre svojím nepriateľom. — Keď vám niekto zle urobí, ublíži, citievate proti nemu v srdci svojom akúsi žiadosť, aby ste jemu to zlé, ktoré vám urobil, tiež zlým odplatili; chcete sa pomstiť, to nesmiete. Máte si hneď pomysleť na Pána Ježiša a dľa jeho príkladu odpustiť svojmu ublížiteľovi a Pánu Bohu pomodliť sa za neho.

142. Prečo máme milovať i nepriateľov našich?

I nepriateľov našich máme milovať: lebo i to sú blížni naši; a poneváč Kristus Pán zvláštne prikázal, aby sme i nepriateľov našich milovali.

Ján Albert, z Florencie, nenávidel jedného šľachtica, ktorý mu zamordoval jeho brata. Jeden Veľký piatok stretol sa s ním, tak že mu nemohol ujsť. Aha, už ťa mám, pomyslel si, a vytiahol meč. Ale šľachtic ten riekol mu: „Pre Krista, ktorý za nás obidvoch dnes na kríži umrel, odpusť mi.“ Albert odpustil. Za to dotkol sa Boh jeho srdca, on vstúpil neskôr do kláštora a umrel ako svätý.

Sv. Augustín hovorí: „Kto s blížnym žije v nepokoji, nemôže žiť s Kristom v pokoji;“ preto milujte i nepriateľov. Aby ste mali málo nepriateľov, zavštepte si toto do pamäti: Radšej trpeť, ako zle zlým odplácať. Keď vás niekto obrazil, neukazujte mu špatnú tvár, nevyhybujte mu, ďakujte mu, keď sa vám pokloní, i vy sa mu pokloňte; radi sa merte s ním zo srdca, smierenie neodťahujte. Buďte snášanlivý, neberte si hneď všetko na nos, nevykladajte hneď každé slovo na zle, a keď ste sa s niekym pomerili, to mu potom nevyhadzujte nikdy na oči, čo zlého vám urobil. My radi musíme odpúšťať svojím nepriateľom, lebo i my potrebujeme odpuštenia. Pán Ježiš povedal: „Keď vy ľuďom neodpustíte, neodpustí ani vám Otec váš hriechy vaše.“ (Mat. 6, 15.) A či sa nemodlievame v Otčenáši: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpúšťame naším vinníkom.“

143. Že blížneho milujeme, to mu zvláštne ukážeme, keď je v núdzi. Kto blížneho v núdzi postaveného miluje, ten mu ukazuje, že má s ním smilovanie, že rád by mu odňal jeho núdzu alebo aspoň umenšil, a to mu ukazuje i skutkami, on núdznemu pomáha, kde a čím môže. „Synkovia mojí“, napomína sv. Ján, „nemilujme len slovami a jazykom, ale skutkom a v pravde.“ Také skutky našej lásky k blížnemu v núdzi postavenému menujú sa skutkami milosrdenstva. — Jako je dvojaká núdza, telesná a duchovná, tak sú i dvojaké skutky milosrdenstva, telesné a duchovné. Telesné skutky milosrdenstva sú tie, ktorými preukazujeme milosrdenstvo v telesnej núdzi postavenému, keď mu v jeho časnej potrebe pomáhame. Duchovné skutky milosrdenstva sú tie, ktorými preukazujeme milosrdenstvo v duchovnej núdzi postaveným, keď im pomáhame v ich duchovných potrebách. My teda máme pomáhať tým, ktorí sú v telesnej alebo v duchovnej núdzi postavení, skrze telesné alebo duchovné skutky milosrdenstva.

143. Čím ukážeme zvláštne, že blížneho našeho milujeme?

Že blížneho našeho milujeme, to ukážeme zvláštne telesnými a duchovnými skutkami milosrdenstva.

Rozoznávame sedem telesných skutkov milosrdenstva a sedem duchovných skutkov milosrdenstva.

Telesné skutky milosrdenstva sú:

1. Lačných kŕmiť. Prijde žobrák a prosí o kúsok chleba, o trochu váry; ak máš, daj mu. On ti za to dá Otčenáš, pomodlí sa za teba. — Chorý je niekto, doma nemôžu mu podať niečo lepšieho, ľahšieho jiesť; ty mohol by

si mu dať; pošli mu, alebo sám zanes mu. Booz nakŕmil chudobnú Ruth; vdova zo Sarepty Eliáša proroka; Pán Ježiš zástup na púšti . . .

(Uherská sv. Alžbeta . . .)

2. Smädných napájať. To je v horúcich krajoch, kde je málo vody, veliké milosrdenstvo. Ale i u nás ide pocestný v lete, v horúčave, pýta si vody; podajme mu jej, alebo, ak môžeme, dajme nemocnému občerstvujúceho, posilňujúceho nápoja. Rebeka napojila sluhu Abrahámovho.

3. Nahých odievať. Pod nahými rozumejte takých, ktorí nemajú dostatočne šiat, aby sa mohli odievať, alebo proti zime sa zachrániť. Dajte im, keď môžete, šatu alebo vyproste im od rodičov . . . Sv. Martin dal žobrákovi kus zo svojho plášťa.

4. Pocestných do hospody prijímať. Pocestných, chudobných, ktorí nemôžu dostať nikde prístrešia na nocľah, prijať do domu, dať im prenocovať. Maria a Marta prijaly Ježiša do domu; dvaja učenníci do Emaus idúci . . . Mnísi na vrchu sv. Bernharda.

5. Väzňov vykupovať. Takých, čo sa nevinne dostali do väzenia, ktorí nevinne ztratili svoju slobodu, na pr. ktorí sú väznení pre ich vieru alebo čnosť, ktorí dostali sa do otroctva. Týchto máme vykupovať dovoleným spôsobom z ich väzenia. Nevinným hľaďme dokázať pred súdom ich nevinnosť, alebo aspoň prosme za nich, na vykupovanie otrokov v Afrike dajme, čo môžeme v peniazoch. Abrahám oslobodil Lotha. Juda hľadel oslobodiť Benjamina. Sv. Ambróz predal zlaté a strieborné nádoby z kostola a vykúpil za to kresťanov, ktorých pohania vo vojne zajali a odviekli. Niektorých to mrzelo, ale sv. Ambróz povedal: „Duše sú viac hodné jako zlato a striebro."

6. Nemocných navštevovať. Ten skutok milosrdenstva preukážeme, keď k chudobným nemocným ideme,

ich tešíme, k trpezlivosti napomíname, ich obslúžime, lieky zaopatríme, podáme, o nich sa dľa možnosti postaráme. Milosrdný Samaritán. Mužovia, ktorí priniesli ku Kristu Pánu šľakom porazeného. Sv. Karol Boromejský spravil v čas moru zo svojho biskupského palácu nemocnicu (špitál). Nemocným popustil i svoju posteľ a sám spal na zemi.

7. Mrtvých pochovávať. O to sa starať, aby mrtvý dostal kresťanský pohreb, ísť na pohreb, mrtvého vyprevodiť do hrobu s modlitbami, ísť na sv. omšu za mrtvého. Tobiáš. Jozef z Arimathie a Nikodem. Sväté ženy . . .

Cisár a kráľ František videl z obloka, jako jednoho chudobného vezú do cintorína a nikto neide za ním. Sišiel z hradu a šiel za truhlou, odprevádzal mrtvého. Keď ľudia videli cisára-kráľa, išli i oni. Tak dostal chudobný človek veliký pohreb.

Tieto skutky milosrdenstva Pán Ježiš prísne žiada, lebo hovoril, že pre ne spravodlivých vezme do neba, a mnohých preto, že ich nekonali, odvrhne do pekla. V biblike čítame, jako bude tú vec vyšetrovať Pán Kristus pri poslednom súde, či kto tie skutky konal . . . Mnohí budú sa vyhovárať: „Pane, kedy sme ťa videli nahého?" A Pán Ježiš im povie: „Čokoľvek ste učinili alebo neučinili jednomu z najmenších bratov svojich, to ste mne učinili alebo neučinili."

Nábožný jeden otec sedel na hody (posvätenie chrámu) pri stole so svojou rodinkou. Tu mu prišlo na rozum, čo počul v kostole zo sv. evanjelia o príchode do domu Zacheovho. A riekol: „Keby Spasiteľ i k nám ráčil prísť!" Ako to povedal, klope ktosi na dvere. Chudobný jeden prosil o almužnu. Otec posadil ho k stolu. Po jedení premenil sa chudobný v nebeskú postavu a zmizol. Nábožní tí ľudia videli, že Spasiteľ sám bol ich hosťom. Naučenie: „Všetko, čo ste učinili jednomu chudobnému, mne ste učinili." Ó, jako nás to teší, že môžeme dať niečo Pánu Ježišovi a tak zavďačiť sa mu za tú jeho veliku lásku, z ktorej zomrel za nás na kríži.

Ale či už i vy môžete konať tieto skutky milosrdenstva? Ó, áno, a to ľahko vo „Spolku sv. detinstva". Viete jako to smutno vyzerá s deťmi v pohanskom cisárstve čínskom. V tej krajine je rodičov na tisíce, ktorí svoje deti zabíjajú alebo

zahynúť nechajú. Keď má otec viac detí a nemá čím ich vychovať, hľadí sa ich zbaviť akýmkoľvek spôsobom. Poneváč je tam mnoho chudoby, zahynú takým činom mnohé deti. Často vyfajčí otec všetok svoj majetok na opiume; potom predá deti tomu, kto mu za ne dá niečo a prefajčí i tie peniaze. Keď sú deti od rodu slabé a chorľavé, pohádžu ich do vody alebo vyložia na ulice a cesty pre psov a svine. Hlavné mesto tej velikej ríše volá sa Peking. Tam chodieva každé ráno päť chlapov cez mesto a tí sbierajú tie deti, čo ich ukrutní rodičia na ulicu vyložili. Títo chlapi mali by tie deti odniesť do špitálov. Ale poriadok je tam špatný a títo sbierači detí nestoja pod žiadnym dozorom a tak predávajú tie ubohé deti.

Pred tým to bolo ešte horšie. Mestskí sluhovia vychádzali každé ráno odpratať vyložené deti. Pokládli ich, či živé či mrtvé na káry a vyviezli ich von z mesta a pohádzali do jám, k tomu určitých, kde zahynúť musely. Týchto úbohých detí zaujali sa missionári. Títo vyhľadajú opustené deti, alebo odkupujú ich rodičom. Missionári k tomu cieľu vystavili sirotience. Mnoho tých detí, keď prinesú ich do sirotienca, ledva že ešte dýchajú; tie aspoň pokrstia. Tie, ktoré ostanú pri živote, dostanú pokrm i nápoj, prístrešie, opateru v chorobe, vyučia a vychovávajú ich; tie, ktoré zomrú, dostanú kresťanský pohreb. Ale to stojí peniaze a kto tie dá missionárom? Spolok sv. detinstva. Vidíte, jak ľahko môžete i vy konať telesné skutky milosrdenstva, keď vstúpite do spolku sv. detinstva a zaplatíte svoje krajciariky. Potom budete môcť povedať o sebe, že ľačných kŕmite, smädných napájate, nahých odievate, pocestných do hospody prijímate, nemocných navštevujete, mrtvých pochovávate. —

Ale väzňov vykupovať, to nenie pri tom. O, i to môžete. Idzte do Afriky, tu ešte panuje hrozný obchod s otrokami, trhy na otrokov. Tí, čo kupčia s otrokami, napádajú černochov v ich osadách; kto sa bráni, toho zabijú, ostatných poviažu, vložia im jarmá na krk a vlečú ich na trh, kde ich ako hoviadka predávajú. Mnoho z nich zahynie už skôr od hladu a múk. Jeden cestovateľ vypráva, čo videl na takom trhu. „Prišiel dlhý rad mužov, žien a detí s putnanými rukami jeden za druhým kráčajúc. Puškami ozbrojení ľudia šli po predku, za nimi, i vedľa nich. Bolo medzi nimi mnoho

detí, ktoré mohly mať po päť rokov i po menej.“ Tu smilujú sa missionári a odkúpia otrokov; i k tomu dostávajú peniaze od spolku sv. detinstva. Oslobodených otrokov vychovávajú v kresťanskej viere a pokrstia*). Sv. otec Leo XIII. si žiada, aby všetky katolícke deti boly údami toho krásneho spolku sv. detinstva.

Sv. Medard, neskôr slávny biskup, už ako chlapec bol veľmi milosrdný k chudobným tak, že keď pásol stádo svojho otcove, niekedy všetko, čo si sebou vzal na obed, daroval chudobnému, ktorého stretol a potom trpel hlad až do večera. Niekedy prišiel domov bez kabáta a mal z toho veľkú radosť, že mohol ním zaodiať nahého. Jeho otec, ktorý tiež bol veľmi milosrdný, povedal: „Rob, ako sa ti chce, len nám toľko nechaj, že by sme z toho vyžiť mohli.“

Ktoré sú duchovné skutky milosrdenstva?

1. Hriešnikov karhať, t. j ich so zlej cesty na dobrú, s cesty hriechu na cestu spasenia naprávať, ich napomínať, aby do seba vstúpili a polepšili sa, ich pokutovať, aby skrze trpenie dostali sa k rozumu. To nenie pre každého. Ale povinnosťou je to predstavených naproti poddaným, na pr. rodičia majú karhať, trestať svoje deti, páni svojich sluhov, majstri svojich učňov a tovaryšov. — Najväčšie nešťastie, čo môže prísť na človeka, je hriech; teda hriešnikov karhať, od hriechu chrániť je veľký skutok milosrdenstva. A to môže i každý človek, keď blížneho napomína, varuje, keď mu hrozí pokutou, keď ho hľadí polepšiť. (Ján krstiteľ. Lotor s pravej strany,) Ale to sa musí stávať s rozumom, z lásky a nie z hnevu. Dobré, láskavé slovo najde láskavé ucho.

Keď sv. František Sal. so svojimi kamarátmi sa hrával, prihodilo sa častejšie, že chlapci nedobre vychovaní zakliali, alebo ináč jazykom pochybili. Zbožný František sa s nimi nevadil, ale mierne a vážne ich napomenul a prosil, aby si na reči pozor dali. Tak zabránil mnohému zlému medzi svojmi spolužiakmi.

*) Möhler Komentar III. 40.

Zbožné šesťročné dieťa sedelo so svojou matkou pri stole v hostinci. Jakýsi starý pán zle hovoril na Boha a na náboženstvo. Tu dieťa hlasno rieklo: „No, však maminko, tak nesvedčí sa hovoriť o Pánu Bohu!“ A starý hriešnik umĺkol. — Keď niekto v škole špatné reči hovorí, alebo špatne sa drží, povedz mu: „Keď to ešte raz urobíš, obžalujem ťa pánu učiteľovi!“ A keby si to ten ešte raz dovolil, povedz to pánu učiteľovi.

2. Neumelých vyučovať; takých, ktorí nevedomí sú vo veciach spasenia, ktorí nevedia učenie sv. viery a prikázania Božie, poučovať. Kto tento skutok milosrdenstva koná, pomáha k tomu, aby ľudia P. Boha lepšie poznali, viac milovali, hriechov sa chránili a do neba prišli. (Ježiš u studne Jakobovej.) To i vy môžete preukazovať, keď vďačne poučíte toho, kto sa vás na dačo opýta, alebo keď vás za niečo prosí, najmä keď sa to týka veci náboženskej a skutkov dobrých; keď iným deťom rozprávate, čo ste sa v katechisme učili, keď mladších bratov a sestry katechismus učíte alebo sa ich vypytujete; keď im poviete, jak veliké zlé je hriech.

Sv. Maria Magdalena de Pazis z Florencie mávala vždy veľkú radosť z toho, keď mohla chudobné a nevedomé deti učiť modlitbám. Predriekavala im modlitby tak dlho, kým si nezapamätovaly. Raz začala dcérušku nájomníka otcovho na vonkove vyučovať v malom katechisme, keď tu počula, že sa musí vrátiť do mesta. Vtedy mali vidieť jej slzy. Otec nemohol ju skôr uspokojiť, až keď to cudzie dieťa vzal sebou a Magdalene dovolil, aby ho úplne vycvičila.

3. Pochybujúcim dobre radiť. Pochybujúci sú takí ľudia, ktorí nevedia, čo si majú v niektorej veci počať, aby im bola k spaseniu. Má ísť niekto do služby, môže si vyberať, nevie, u koho by mu bolo lepšie, u koho mohol by lepšie slúžiť P. Bohu; alebo má si stav voliť, nevie, čo by bolo lepšie pre neho. Takým máme dobre radiť, tak, aby to bolo najlepšie pre ich dušu. (Ježiš radí mládencovi, ktorý nevie, čo má robiť, aby bol dokonalý. Peter v deň soslania Ducha sv. radí židom, aby činili pokánie.) Keď nevieš sám dobre poradiť, najlepšie bude, keď povieš pochybujúcemu: Spýtaj sa duchovného otca.

4. Zarmútených tešiť. Zarmútení sú tí, ktorí majú žiaľ, smútok, veľké trápenie, jako nemocní, chudobní, utiskovaní, nešťastliví. Takých tešíme, keď sa im láskave prihovoríme, ich k dôvere v Bohu, k odovzdaniu sa do vôle božej povzbudíme, keď im nejakú radosť spravíme alebo akokoľvek ich nešťastie obľahčíme. Ktorý ztratil otca alebo matku, alebo inú milú rodinku, tomu povieme: „Neplačte, v nebi sa zase uvidíte; to tak P. Boh chcel, a to je lepšie i pre teba i pre zomrelého. Pán Boh ťa neopustí, len sa ty jeho nezpúšťaj.“ Kto je nemocný, toho potešíme, keď mu povieme, čo Pán Ježiš trpel, aké bolasti znášal za nás. Nešťastných, chudobných, vyhorencov a p. tešíme, keď ich poľutujeme a niečim napomôžeme. (Ježiš vdovu Naimskú, Martu a Mariu nad smrťou Lazárovou, svojich učedlníkov.)

Sv. Monika mala veľký zármutok z toho, že jej syn Augustín v hriechoch žije. Jeden pobožný biskup (Ambróz) ju potešil; povedal jej, že to nemôže byť, aby jej syn, za ktorého sa toľko modlieva, zahynul.

5. Krivdu trpezlive znášať. Nemusíme si hneď všetko hore brať; musíme trochu potrpeť; možno, že nám blížny tým ani nechcel ublížiť, že to on tak zle nemyslel. I keby nám náš blížny krivdu dobrovoľne urobil, i to radšej trpme; bude nám niekdy za to ďakovať, že sme s ním mali trpezlivosť. (Job oproti svojej žene a svojim priateľom. Pán Ježiš, mučedlníci.)

Niektorí hneď pre každú maličkosť robia krik, to nenie dobre. Keď ťa niekto prezýva, nedaj mu odpovedi; keď niečo na teba hovorí, nežaluj sa hneď. Ak má pravdu, polepši sa, ak nemá pravdu, tým lepšie. Pán Boh ochráni tvoje dobré meno.

Na sv. Vincenta hovorili raz, že ukradol 300 toliarov. To veru bolo hrozné na kňaza. A sv. Vincent povedal na to:

„Boh vie pravdu“. Po rokoch priznal sa k tej krádeži sám kmín a jeden pán, ktorý to o svätom rozchyroval, prosil s plačom o odpustenie. Písal mu: „Keď mi neodpustíte, kľačať budem so žinkou na krku pred Vami.“ Keď sv. Františku Sal. utŕhali na cti, riekol: „Boh dobre vie, koľko dobrého mena potrebujem, aby som mu slúžiť mohol, a viac ja nepotrebujem.“

6. Ubližujúcim odpúšťať. Teda tým, ktorí nám žiaľ, zármutok, hanbu, potupu, zlé urobili, máme to prehliadnuť, nehnevať sa za to na nich, nepomstiť sa, keby sme k tomu i mali príležitosť. Máme im odpustiť, zabudnúť a laskave sa k nim chovať. Čo urobili Jozefovi egyptskému jeho bratia? A on im odpustil, tak sa k ním choval, jako by sa nič nebolo stalo. Čo židia urobili Pánu Ježišovi? A on na kríži volá: „Otče, odpusť im.“ I vy ste už obrazili P. Boha. Chcete, aby vám odpustil. Pán Boh odpustí vám, keď vy budete odpúšťať. Nehovor teda: to mu nikdy neodpustím.

7. Za živých i mrtvých sa modliť. Toto je skutok milosrdenstva, jaký každý človek preukazovať môže, lebo modliť sa môže každý. Keď už ináč nemôžete pomáhať svojim blížnym, keď nemôžete nič dať ani pre pohanské deti ani na vykúpenie otrokov, máte modlitbu, modlite sa, aby Boh nachýlil im srdcia majetných ľudí; keď nemôžete dať lieky alebo opateru nemocným, aspoň modlite sa za nich, aby im Boh prinavrátil zdravie. Modlitbou môžete pomáhať komukoľvek a kdekoľvek by bol na zemi; modlitba i dušiam v očisťci prináša pomoc. Modlite sa radi Otčenáš, Zdravas ráno za pohanské deti, večer za duše zomrelých. Keď budete starší a budete môcť, dávajte slúžiť sv. omše za zomrelých. (Judáš Machabejčan.)

* Preukazujte skutky milosrdenstva, koľko ktoré môže, s radosťou. „Blahoslavení milosrdní, lebo oni milosrdenstva dojdú“, povedal P. Ježiš. (Mat. 5. 7.) Aj to povedal P. Ježiš: „Čo ste jednomu z týchto maľučkých učinili, to ste mne učinili.“ (Mat. 25, 40.) Pamätajte na toto a keď máte príležitosť, čiňte dobre blížnemu svojmu. Pán Boh milosrdných neopustí v ich telesnej alebo duchovnej núdzi, ale im pomôže, aj pri poslednom súde bude im milostivý, a odplatí im podľa skutkov milosrdenstva.

B) O desiatich Božích prikázaniach.

144. Viete už hlavné prikázanie, a čo nám Boh tým prikázaním prikazuje, čo od nás žiada. Ale to prikázanie hlavné je krátke, ono všetky ostatné príkazy v sebe obsahuje. My takých príkazov známe viac, v ktorých obsahuje sa obšírnejšie to hlavné prikázanie. Takých prikázaní je desať. Menujeme ich desať Božích prikázaní, lebo nám ich dal P. Boh, každé prikázanie obsahuje v sebe niekoľko vecí, ktoré máme činiť alebo ktorých sa máme varovať. Každá vec, ktorú podľa prikázaní Božích máme činiť alebo ktorej máme sa varovať, menuje sa povinnosť. A tak teda naše povinnosti oproti Bohu a blížnemu obšírnejšie obsahujú sa v desiatich Božích prikázaniach.

144. V ktorých prikázaniach obsahujú sa obšírnejšie naše povinnosti oproti Bohu a blížnemu?

Naše povinnosti oproti Bohu a blížnemu obšírnejšie obsahujú sa v desiatich Božích prikázaniach.

Vy tých desatoro Božích prikázaní už znáte.

145. Jako znie desatoro Božích prikázaní?

1. Ja som Pán Boh tvoj, nebudeš mať bohov iných predomnou, aby si sa im klaňal.
2. Nevezmeš mena Božieho na darmo.
3. Spomni, abys' deň sviatočný svätil.

4. Cti otca svojho i matku svoju.
5. Nezabiješ.
6. Nezosmilníš.
7. Nepokradneš.
8. Nepremluvíš krivého svedoctva proti blížnemu svojmu.
9. Nepožiadaš manželky blížneho svojho.
10. Nepožiadaš ani domu, ani role jeho, ani ničoho, čo jeho je. Amen.

* Hovoríme desatoro Božích prikázaní, lebo nám ich sám Pán Boh dal. (Priebeh z bibliky.)

* Pán Boh dal Mojžišovi desatoro prikázaní na dvoch kamenných tabulách napísané; na prvej napísané boly tri prikázania a v tých obsahujú sa povinnosti k Bohu; na druhej tabuli bolo sedem prikázaní, a tie zas obsahujú povinnosti k blížnemu. P. Boh naložil síce tie povinnosti v desiatich prikázaniach na hore Sinia Izraelitom, ale i my kresťania povinní sme ich zachovávať. Mládencovi, ktorý sa spýtal Pána Ježiša, čo musí robiť, aby bol spasený, povedal Pán Ježiš: „Zachovaj prikázania.“ A keď sa mládenec ďalej spytoval, že ktoré to prikázania? menoval mu P. Ježiš tie, ktoré Pán Boh dal Izraelitom na hore Sinai.

Istý missionár blúdil medzi vrchami jednoho kraju v Amerike; konečne prišiel do chatrče, v ktorej starec na tvrdej zemi na smrť nemocný ležal. Starec ten bol pohan. Sľutoval sa nad ním missionár a počal ho o svätej viere vyučovať, aby prv než skoná, mohol ho pokrstiť. Ale dospelý má pri krste svoje hriechy poznať a oľutovať. Preto kňaz s ním svedomie spytoval a tázal sa ho: Modlievaš sa, aby si Boha ctil? Starec odpovedal: Však mi dal život, pokrm, nápoj, ako by som sa mu nemal klaňať! Nikomu si nič nevzal, nikoho si nezabil alebo poranil? pýtal sa ho kňaz. „Niečo takého činiť uznávam za hriech“, povedal starec. Tak po všetkých prikázaniach kňaz sa spýtal a vždy odpovédal pohan: „Uznávam za hriech, robiť niečo inému, čo sám sebe neprajem.“ Potom oľutoval svoje hriechy a

prijal sv. krst. I zomrel a missionár chválil Pána Boha a odišiel.

Kto tomu pohanovi povedal, že to je dobré, čo sa v desiatich Božích prikázaniach prikazuje, a že to je hriešne, čo sa v nich zakazuje? Pán Boh tie prikázania každému človekovi vpísal do srdca so svedomím; každý človek má ich zachovávať Svedomie nám to hovorí. Len keď ľudia nechceli tie prikázania čítať vo svojom srdci, potom ich napísal na kamenné tabule pre všetkých ľudí a časy. My kresťania máme tie prikázania zachovávať, ako nám ich Pán Ježiš vyložil, my ich teda musíme dokonalejšie zachovávať než ich Židia ptnili; lebo tak povedal Pán Ježiš svojím učedlníkom: „Nebude-li hojnejšia spravodlivosť vaša nežli zákonníkov a farizeov, nevojdete do kráľovstva nebeského.“ (Mat. 5, 20.)

Desať slov nám Pán Boh dal,
jak má každý žiť, by znal,
kto proti ním nezhreší,
Boh ho nebom poteší.

Prvé prikázanie Božie.

„Ja som Pán Boh tvoj, nebudeš mať bohov iných predo mnou; aby si sa mu klaňal.“

146. Čo prikazuje Boh v prvom príkaze? Koľko povinností nám ukladá prvé prikázanie Božie? Prvé prikázanie Božie nám ukladá štyri povinnosti: Ktoré? 1) Aby sme v Boha verili, 2) aby sme v Boha úfali, 3) aby sme Boha milovali a 4) aby sme sa Bohu klaňali.

Čo znamená veriť, to ste už v prvej čiastke katechismu počuli. Tu vám len na krátko sopakujem, čo znamená v Boha veriť. V Boha veriť znamená, za pravdu držať, že len jeden Boh je, že Boh je jediný Pán neba i zeme; a že je všetko pravda, čo nám Boh zjavil a čo katolícka cirkev učí. Keď v Boha veríme, vysoko si ho vážime jako pravdu, ktorá nemôže sklamať.

Dúfať v niekoho, úfať od niekoho niečo, známená očakávať, čo nám on sľúbil. Čo nám Pán Boh sľúbil? Pán Boh nám sľúbil za nábožný život na zemi večný, blahoslavený život v nebi, a sľúbil nám všetko, čo nám je k tomu potrebné, aby sme nábožne žiť a do neba prísť mohli. To máme od Pána Boha dôverne očakávať, t. j. úfať. Kto to od Pána Boha úfa, vysoko si váži Pána Boha, jako všemohúceho, verného, nekonečne dobrotivého a milosrdného Boha.

Pána Boha máme nado všetko milovať. Pán Boh nás stvoril, stará sa o nás, svojho jednorodzeného Syna dal za nás, skrze sv. Ducha nás posväcuje, deň čo deň dobrodenia nám preukazuje, tak že ich ani vypočítať nemôžeme; preto v Pána Boha zaľúbenie máme a chceme sa mu zaľúbiť, t. j. milujeme ho nadovšetko a tým v srdci uznávame, že Boh je najväčšia dobrota.

Máme sa Bohu klaňať. Pán Boh zjavil a katolícka viera učí, že Pán Boh všetko stvoril, že Pán Boh je pán neba i zeme, ktorý svet a všetko tak dlho udržuje, jako sa jemu ľúbi, a tak rídi a spravuje, jako sám chce; jemu prináleží všetko, od neho závisí všetko. My preto musíme uznávať, že Pán Boh je všetko a my že sme nič, že Boh je náš najvyšší pán a že my jemu prináležíme, všetko dobré len od neho máme, že my bez neho nič dobrého nemôžeme, nevládzeme, a že Pán Boh s nami naloží, ako len sám chce. Kto toto v srdci uznáva, tak o Pánu Bohu smýšľa, ten seba za nič nepovažuje, pred Bohom sa ponižuje, kori, kloní, tým Pánu Bohu tú najvyššiu úctu vnútorne ukazuje, Bohu sa zo srdca klania.

146. Čo prikazuje Boh v prvom príkaze?

V prvom príkaze Boh prikazuje, aby sme v neho verili a dúfali, jeho milovali a jemu sa klaňali.

Bohu len sa klaňať máme,
ktorý stvoril nebe, zem:
jeho ctím jak Pána svojho
a zo srdca milujem.

147. Keby sme len verili v Boha, ale v neho nedúfali, jeho nemilovali, jemu sa neklaňali, nič by nám naša viera neosožila k večnému spaseniu, lebo by bola jako mrtvá. Ale v tomto prikázaní sa nám i niečo zakazuje. Zakazuje sa nám hrešiť proti viere.

Proti viere prehrešujú sa mnohí ľudia. Katechismus nám hovorí, kto sa proti viere prehrešuje.

Proti viere prehrešuje sa, kto je vo viere ľahostajný.

Vo viere je ľahostajný, kto si svoju vieru veľmi nectí, kto o vieru málo alebo nič nedbá, komu je jedno, či má túto alebo onú vieru, či je katolík, či luterán, či kalvín, či žid. Kto hovorí: „Mne je to jedno, kto čo verí, nech je len statočný. Mne je jedno, či moje deti chodia do katolíckej školy, či do luteránskej.“ Jako vy máte o tejto veci smýšľať, o tom ste sa učili v prvej čiastke katechisma. Ľuhostajnosťou proti viere prehrešujú sa už i deti, keď sa katechismus neučia, dobrovoľne na vyučovanie katechisma do kostola nechodia, keď si myslia, že keď výndu zo školy, už im netreba katechismus. Mnohí už, že sa o svoju vieru nestarali, časom i zapreli svoju vieru.

Proti viere prehrešuje sa, kto o pravdách viery schválne pochybuje. Pochybovať o pravdách náboženských je toľko, ako myšleť v sebe: „Asnáď je to i nie tak, čo a jako viera učí“; alebo: „Kto vie, či je to tak čo viera učí“; alebo: „Kto vie, či je to ozaj tak, čo a jako cirkev sv. veriť káže.“ Kto dobrovoľne a úmyselne o tom pochybuje, čo Boh zjavil a katolícka cirkev veriť káže, ten prehrešuje sa proti viere, lebo o pravdách viery schválne pochybuje. Keď by sa ti chcelo pochybovať, hneď vzbuď v sebe vieru;

povedz: „O, môj Bože, verím v Teba; verím, čo a jako katolícka cirkev učí.“

Zachariáš pochyboval, že by mohol dostať syna, a viete, jako ho Boh potrestal?

Proti viere prehrešuje sa, kto protináboženské reči vypráva.

Sú ľudia, ktorí všeličo hovoria proti viere, proti náboženstvu, proti katolíckej cirkvi, ktorí z viery posmech robia, žarty stvárajú. Kto také reči vedie, hreší proti viere.

Proti viere prehrešuje sa, kto vieru zapiera.

Svoju vieru zaprel, kto od katolíckej viery odpadol, z kat. cirkve vystúpil a inú vieru prijal To je strašný hriech. Ale i to je veľký hriech, keď niekto svoju vieru len na oko zapiera, keď v srdci síce verí po katolícky, ale tak sa ukazuje pred ľuďmi, ako by nebol katolíkom. Peter urobil, tak sa staval, ako keby nebol učedlníkom Kristovým. Od kresťanov, za času ich prenasledovania, žiadali niekedy, aby len na oko obetovali pohanským bohom. Starý Eleazar. Nesmieme ani na oko zapierať svoju vieru, trebárs by nám čo za to dávali alebo sľubovali.

Švédska kráľovna Kristina stala sa katolíčkou. Ale chcela ňou byť len v srdci a každý rok v kostole prijímať Večeru Pána s protestantmi, lebo sa bála, že ináč ztratí kráľovstvo. A Urban VII., pápež, povedal na to: „To nemôžem dovoliť.“

147. Kto prehrešuje sa proti viere?

Proti viere prehrešuje sa: 1. kto je vo viere ľahostajný alebo o pravdách viery schválne pochybuje; 2. kto protináboženské reči vypráva, alebo vieru zapiera.

148. Mnoho je takých zlých ľudí, ktorí na tom pracujú, aby v kresťanoch viera zoslabla a z nich sa aj vytratila.

Takých ľudí musíme sa chrániť. S takými ľuďmi dľa možnosti nič nemajme, lebo kto sa s nimi rád schádza, oslabí v sebe vieru alebo ju aj celkom ztratí. Takí zlí ľudia hovoria reči proti katolíckej viere. Keď reči proti katolíckej viere počúvame, to oslabuje v nás vieru. Keď niekto také reči pred vami hovorí, nepočúvajte, iďzte preč od neho: lebo pre vás nenie tam miesta, kde sa uráža Boh a viera. Keď môžete, zavráťte ho, napomeňte; a keď to nemôžete, aspoň spravte k tomu prísnu tvár, aby videl, že sa vám to neľúbi. (Sv. Františka Chantalská.)

Keď budete starší, ľahko môžete dostať sa medzi takých ľudí, čo si budú posmech robiť z náboženstva. Chráňte sa ich. Viera je veliký poklad, lebo bez viery nenie možné ľúbiť sa Bohu. Pán Boh sám nám dal ten nebeský poklad. Keby si dostal od niekoho mnoho peňazí, aby si mu ich zachoval, nepôjdeš s nimi cez horu, ktorá nenie istá od zbojníkov, ani nepoložíš tie peniaze na miesto, kde chodí mnoho ľudí, ktorí by ti ich mohli i ukrasť. Nesmieš teda ísť ani medzi ľudí, ktorí by ti vieru ukradnúť chceli alebo i ukradli.

A čo som povedal o protináboženských rečiach, to platí i o takých knižkách a spisoch. Kto také knižky, v ktorých sa katolícka viera napadá, vysmieva, v ktorých sa nevera a bludná viera učí, bez potreby a cirkevného dovolenia číta, iným čítať dáva, rozširuje, ten ťažko sa prehrešuje proti viere. Či by ste čítali radi takú knižku, v ktorej by sa posmech robil z vašeho otca, z vašej matky, a zle na nich hovorilo? Veru nie. A také by ste mali čítať, v ktorých sa nedobre hovorí o Bohu, o cirkvi svätej, o pápežovi, o kňazoch? Tým menej. Duši takého človeka sa to stáva, čo by sa stalo telu, keď by sme len planý a nezdravý pokrm jedli; oslabne, zahynie.

Na také knižky vzťahujú sa slová Pána Ježiša: „Varujte sa falošných prorokov, ktorí prichádzajú k vám v kožiach

ovčích (s peknými rečami, v krásnych väzbách, s obrázkami atď.) ale vnútri sú vlci hltaví.“ (Mat 7, 15.) Také knihy patria na oheň. Sv. Pavel apoštol v Efeze spálil pôverčivých kníh za 20.000 toliarov.

148. Čo najviac zoslabuje v nás našu vieru?

Našu vieru zoslabuje v nás najviac to, keď reči proti katolíckej viere počúvame, alebo také spisy čítame.

* Ľahko prehreší sa proti viere, kto v obradoch (ceremoniách) iného nekatolíckeho náboženstva podiel bere, alebo kto protináboženské noviny drží.

V terajších časoch hrozí mnoho nebezpečenství viere. Kresťan-katolík musí sa mať veľmi na pozore. Počúvajte ticho a pozorne; vyrozprávam vám, ako pochodil jeden chlapec, Anton. Anton bol dobrý chlapec; matka ho mala rada a chránila ho jako zrenicu oka svojho, mnoho mohla úfať od neho. Ale žiaľ, chytro musela sa rozlúčiť s ním. Pred svojou smrťou riekla mu: „O krátky čas už nebudeš mať matky. Daj pozor na to, čo ti ešte mám povedať? Boj sa P. Boha a zachovávaj jeho prikázania! Buď stály vo viere svojej a vždy verný cirkvi tvojej! Maria nech ti bude matkou; ona ta bude ochraňovať vo všetkých nebezpečenstvách.“ S plačom prisľúbil chlapec, že tak učiní, ako matka od neho žiadala. Nedlho za tým zomrela. — Roky minuly a z chlapca stal sa mládenec; ešte bol vždy dobrý a zbožný. Ale tu dostal sa medzi zlých spoločníkov, ktorí pri každej príležitosti z modlenia, z chodenia do kostola a zo všetkého, čo Antonovi bolo od mlada svätým, robili posmech. Nerád počúval také reči a silným slovom spieral sa proti ním. Ale to na spoločníkov neúčinkovalo, oni len ďalej robili posmechy. Teraz by bolo bývalo jeho povinnosťou odísť od nich a nechodiť viac k nim; ale k tomu nemal sily a odhodlnosti. To bola tá jama, do ktorej padol. Pomaly privykol na posmešné reči spoločníkov, ba i sám zasmial sa na nich a prisviedčal im. Teraz to už išlo s ním s kopca. Čítaval zlé spisy a knihy, ktoré jeho vieru, ku ktorej sa priznával, silne napádaly a neveru oslavovaly; všetečne rozhutoval o tom, čo čítal, bez toho žeby tomu bol rozumel. Bolo mu to všetko novou vecou, a vábilo ho tak, že sa od tých myšlienok nevedel odtrhnúť. V hlave vzniklo pochybovanie, spytoval sa: „Keby to, čo som dosiaľ veril, nebolo pravda!“ Pochybovanie ho čím ďalej viac napádalo a on sa už ani nenamáhal ho odohnať: Pochopy sa mu smiatly, rozdiely prestaly; zrazu si myslel: „Ach, viera jako viera; každá je dobrá pred Bohom!“ Pri tomto pochybovaní a takom smýšľaní zanedbával i modlitbu, až ju aj celkom zabudol. Len niekedy v roku šiel do kostola, že je povinný každú nedeľu byť na sv. omši, na to ani nepomyslel; okolo Veľkej noci sa spovedať a sviatosť oltárňu prijať, to mu ani nenapadlo. Tak bolo už u neho náboženstvo vecou pobočnou. — Jednoho dňa vydržiavané bolo veľké shromaždenie, na ktorom povedané boly zlostné, potupné reči proti Cirkvi a kňazom. Rečníci hovorili, že Cirkev katolícka je plná povery a modlárstva a že sa protiví pokroku človečenstva; vyprávali o zlých pápežoch a kňazoch a vyzývali ľudí, aby sa od Cirkve, ktorá je ľuďom na škodu, odtrhli a na dôkaz mená svoje na vyložený hárok podpísali. A vskutku dali sa niektorí ľudia omámiť a osvedčili, že z Cirkve vystupujú. K týmto zaslepencom patril i Anton, ktorý všetko zabudol, čo svojej umierajúcej matke prisľúbil. Tak stal sa Anton odpadlíkom; zaprel svoju vieru. Čím ďalej viac padal vo svojej ľahostajnosti, až upadol do úplnej nevery. „Nieto ani neba, ani pekla ani Boha“ — to bolo jeho evanjelium. — Ale milosť Božia ešte neopustila upadnutého. Náhla nemoc hodila ho na posteľ; v horúčke vo sne videl svoju matku, ktorá horko plakala a k nemu riekla: „Anton, čo si mi na smrteľnej posteli prisľúbil? Čo si urobil?“ S výkrikom: „Ó matko!“ prebudil sa. Bolo to prebudenie zo života hriešneho. Hneď dal zavolať kňaza, vyznal sa kajúčne z ťažkej viny svojej a pri prijímaní velebnej sviatosti vrúcne sa modlil: „O môj Ježišu, verím všetko pevne a neohrožene, čo mi skrze svoju sv. Cirkev veriť kážeš. V tejto viere chcem žiť i umrieť!“ Keď sa mu smrť priblížila, riekol s odovzdaním kresťanským: „Vďačne zomrem na zadosťučinenie za hriechy moje: Pane, buď mne hriešnemu milostivý!“ (Stieglitz.)

Tak zoslabne v kresťanovi viera až k zahynutiu. Nebezpečné pre vieru je počúvanie reči proti katolíckej viere a čí-

tanie viere a cirkvi nepriateľských spisov, novín a kníh. Kto sa tých nechráni, prijde o svoju vieru. Ľahko je vieru ztratiť, ale veľmi ťažko zase ju dostať. Modlievajte sa, aby Boh posilnil vás vo viere a radi učte sa katechismus a chodievajte v nedeľu na sv. omšu, kázeň a kresťanské vynaučovanie, aby ste vieru svoju v sebe utúžili, posilnili.

149. Teraz vám poviem, čo máme od Pána Boha dúfať?

Už viete, že dúfať v Boha je toľko, jako s istotou očakávať všetko to, čo nám P. Boh prisľúbil. Čo že nám prisľúbil P. Boh? Pán Boh nám prisľúbil predovšetkým večné blahoslavenstvo. Keď P. Ježiš odoberal sa od svojich učedlníkov, tešil ich a riekol: „V dome Otca môjho je mnoho príbytkov, a teraz idem, aby som pripravil vám tam miesto. Potom zase prijdem a vezmem vás k sebe, aby ste i vy boli, kde ja som.“ Vy už viete, čo čaká nás v nebi, čo je to to večné blahoslavenstvo. O keď sa vám i zle bude vodiť, keď budete chorí, chudobní . . ., keď by ste mali umrieť: nebuďte za to smutní, pomyslite si na radosti v nebi. Dieťa vždy myslí na to, čo mu otec ku sviatkom sľúbil . . . Cez celý život máme len na to čakať, že prijdeme do večného blahoslavenstva; pri všetkých našich prácach máme len na Boha mysleť, aby sme za to mohli dostať sa do neba. Večné blahoslavenstvo nesmie nám vychádzať z rozumu. Ale bez pomoci Božej predsa neobsiahli by sme blahoslavenstvo; a Boh dá nám všetko, čo k jeho dosiahnutiu je potrebné. Potrebujeme odpustenie hriechov. I to nám P. Boh prisľúbil, on rád odpúšťa hriechy, jeho milosrdenstvo je bez konca. Kto sa vyzpovedal tak dobre, jako len mohol a vedel, ten musí úfať, že sú mu hriechy odpustené. A aby sme po odpustení hriechov nábožne žili, k tomu prisľúbil nám P. Boh svoju pomoc. Bez Boha nedostaneš sa k Bohu. Bez Božej pomoci, bez jeho milosti, nemohli by sme ani v dobrom strvávať, ani zlého sa chrániť, ani pokušeniam odporovať;

preto ufáme od P. Boha, že nám on pomôže, aby sme obsiahnuť mohli večné blahoslavenstvo.

I zemské veci môžeme dúfať od Boha, život, zdravie, požehnanie, úrodu atď., nakoľko k živobytiu nášmu potrebné sú a večnému spaseniu nášmu niesu na prekážke; lebo nad všetky poklady na tomto svete je večné blahoslavenstvo.

149. Čo máme dúfať od Boha?

Od Boha dúfať máme večné blahoslavenstvo a všetko, čo k jeho dosiahnutiu potrebné je.

150. Počuli ste, kto prehrešuje sa proti viere, teraz vám poviem, kto sa prehrešuje proti nádeji.

1. Kain zabil zúmyslne brata svojho Abela. Keby sa bol polepšil, mohol od Pána Boha odpustenie hriechu úfať. Ale on povedal: „Väčší je hriech môj, než aby som odpustenie zaslúžil.“ Kain teda nemal žiadnu nádej v Boha najmilosrdnejšieho, jako i Judáš, ktorý Ježiša zradil, zúfal a obesil sa. Kto hovorí: Mne už ani Pán Boh nespomôže, už je všetko darmo, kto celú nádej v Boha ztratil, kto od milosrdenstva Božieho zhola nič nedúfa, ani svoje časné ani večné blahoslavenstvo, dopúšťa sa hriechu proti nádeji, uráža Pána Boha, neuznáva jeho vernosť, všemohúcnosť a milosrdenstvo, ktoré je väčšie, než hriechy všetkých ľudí, jestli hriešnik za hriechy pokánie činí. Od Boha nič neúfať, to je zúfanie, a to sa v prvom prikázaní zakazuje.

Kto nedôveruje, že mu P. Boh odpustí, prehrešuje sa proti nádeji.

P. Boh prikázal na púšti Mojžišovi, aby palicou svojou uderil na skalu, že výjde voda z nej. Mojžiš už raz na rozkaz Boží uderil na skalu, a hneď vyšla voda z nej, ale teraz si pomyslel a riekol: „Či budem môcť zo skaly tejto vodu vyviesť?“ On teda nemal pevnú nádej vo všemohúcnosť

P. Boha. Mojžiš síce neztratil nádej, ale i pevne nedôveroval, že Pán Boh bude môcť pomôcť. Kto nedôveruje, že mu P. Boh pomôže; prehrešuje sa proti nádeji, a to sa v prvom božom prikázaní zakazuje, lebo taký pochybuje o vernosti a všemohúcnosti Pána Boha. Sú ľudia, ktorí všetko svedomite vykonajú, čo je k sviatosti pokánia potrebné, za hriechy podľa možnosti zadosť činia, a predsa ustavične sa obávajú, že im P. Boh hriechy neodpustí. Nesmieme tak mysleť. Pán Boh riekol: „Nechcem smrť hriešnika, ale chcem, aby sa obrátil a žil.“

2. Kto zhola nič nedúfa alebo len málo dúfa: hreší proti nádeji. Ale i ten hreší proti nádeji, kto primnoho dúfa, kto opovážlive dôveruje. Opovážlive dôveruje, kto lebo také veci úfa od Pána Boha, čo ich P. Boh neprisľúbil; alebo úfa tak, ako to Pán Boh neprisľúbil, opovážlive dôveruje, kto žije ľahkomyseľne v hriechoch a hovorí: „Boh je milosrdný, veď mi on odpustí. Keď budem starý, dám sa na pokánie.“ Či mu Pán Boh prisľúbil, že bude starý? Často napomínali jednoho mládenca, velkého hriešnika, aby sa polepšil. Ale on vždy odkladal sv. spoveď so dňa na deň. Myslel si, ešte mám dosť času. Tu náhle zomrel a P. Boh dopustil, aby sa potom ukázal vo sne jednomu svojmu priateľovi a pred tým zvolal boľastne: „O zajtra, — prekliate zajtra, ty si ma do pekla shodilo.“ (Deharbe, Kurzer. Handbuch, str. 424.) — Niekto povie: „I ja chcem prísť do neba“, a nerobí to, čo k tomu treba. Či Pán Boh nebo tak prisľúbil? Alebo modlí sa: „Chlieb náš vezdajší daj nám dnes“ a myslí si, že mu Pán Boh nedá zahynúť hladom, ale pri tom leňoší. Či P. Boh tak prisľúbil chlieb? Alebo zas niekto ľahkomyseľne, bez potreby ide do nebezpečenstva a myslí si: Pán Boh je milosrdný, on ma neopustí. To je pravda, že je Pán Boh milosrdný, i všemohúci, ale či prisľúbil, že ľahkomyseľníkov bude chrániť? Pán Ježiš riekol: „Písano je: nebudeš pokúšať Pána Boha svojho.“ — Opovážlive dôverovať je hriech proti nádeji a v prvom Božom prikázaní sa zakazuje.

150. Kto prehrešuje sa proti nádeji?

Proti nádeji prehrešuje sa: 1. kto nedôveruje, že mu Boh odpustí a že mu pomôže; 2. kto opovážlive dôveruje.

František Xav. a mnohí nábožní ľudia umreli s tým slovom na jazyku: „V Teba, o Bože, som dúfal, a na veky nebudem zahanbený.“ Naučte sa to a často si to tak vzdychajte.

151. Dosiaľ som vám vykladal, kto sa prehrešuje proti viere a proti nádeji; musím vám ešte porozprávať, kto sa prehrešuje proti láske k Bohu.

Proti láske Božej prehrešuje sa, kto prikázania božie nezachováva, kto hriech pácha. Každý hriech uráža P. Boha, je teda proti láske Božej. Hriech je proti láske Božej ako smrť proti životu, nepriateľstvo proti priateľstvu, tma proti svetlu. Kto pácha hriech, hneď v tom okamihu ztratí lásku Božiu.

P. Boha miluje, kto z P. Boha a zo všetkého, čo od neho pochádza, sa raduje a tiež P. Bohu radosť činiť sa usiluje. „Nikto nemôže dvom pánom slúžiť.“ Kto si žiada len pozemské veci, peniaze, statky, všeliaké radosti a zábavy, ten sa menej radúva z P. Boha než z pozemských vecí. Kto radosť máva len z pozemských vecí, prestáva radosť mať z P. Boha a radosť robiť P. Bohu, a aby si té zemské veci zaopatril, často dopúšťa sa i hriechu. Taký hreší proti láske Božej. A kto nechce sa namáhať a premáhať, aby svoje povinnosti ako kresťan plnil, viac miluje seba ako Boha. Preto dieťa pilne sa učí, nábožne a rado sa modlieva, prikázania B. zachováva, do kostola rado chodieva, a tak svoju lásku k Bohu ukazuje.

Sv. František Sal.: „Včely majú svoje zaľúbenie v mede, ale osy bavia sa rady pri smrdutej shniline. Podobne majú zaľúbenie čnostní len v Bohu a hľadajú len v ňom svoje nasýtenie, kdežto bezbožníci len v marných a hriešnych rozkošiach tohoto sveta svoje obľúbenie majú. S ktorými chcete držať? Nasledujte včely, a nie osy, aby láska sveta nezbavila vás večného blahoslavensva."

Hreší proti láske k Bohu aj ten, kto reptá proti nariadeniu Božiemu.

To je hriech proti láske Božej, keď niekto reptá protinariadeniam, dopusteniam Božím; v nešťastí, v chorobe, v špatnom počasí . . . Keď si myslí: „To P. Boh zle robí." „Všetko zlé ide na mňa. Už vari ani P. Boha nenie na nebi, keď toľko sa valí na mňa . . ." Všetko musíme radi prijímať z rúk Božích, P. Boh všetko otcovsky uridzuje i dopúšťa. P. Boha musíme i vtedy milovať, keď sa nám nevodí po vôli. Boh je naším Otcom, ktorý všetko k nášmu dobrému rídi. Job nereptal, lebo miloval P. Boha, hovoril: „Pán dal, Pán vzal. Meno Pánovo buď pochváleno." On miloval Boha rovnako, keď bol bohatý, i keď nič nemal; keď bol zdravý i keď bol nemocný. Reptanie stojí na odpor láske k Bohu a preto sa v prvom prikázaní B. zakazuje.

151. Kto prehrešuje sa proti láske k Bohu?

Proti láske k Bohu prehrešuje, kto prikázania Božie nezachováva alebo reptá proti nariadeniu Božiemu.

152. Už viete, že Boh v prvom prikázaní prikazuje, aby sme v neho verili a dúfali, jeho milovali a jemu sa klaňali. Aj som vám už hovoril, kto sa Bohu klania. Musíme si ešte viac o tom povedať, čo činíme, keď sa Bohu klaniame?

Keď sa Bohu klaniame, vtedy mu takú úctu dávame, jaká mu patrí. — Pán Boh v prvom prikázaní hovorí: „Ja

som Pán Boh tvoj!" To jest: Ja som Boh, Pán tvoj, najvyšší pán nad všetkými, ktorý osudy ľudí vo svojich rukách drží, ktorý všetko dľa svojej vôle riadi a spravuje, pred ktorým všetky stvorenia, jakokoľvek utešené a krásne, sú ako nič. Keď teda Boh je náš najvyšší Pán, musíme mu najvyššiu úctu preukazovať, ktorá mu prislúcha. Nad Pána Boha nieto žiadneho pána. Pánu Bohu patrí všetka úcta, Pána Boha nikdy ani nemôžeme tak ctiť, žeby to dosť bolo. Keď tak smýšľame o Pánu Bohu a toto smýšľanie i slovom i skutkom preukazujeme, vtedy mu takú úctu dávame, jaká nášmu najvyššiemu Pánovi prislúcha. Táto najvyššia úcta, ktorá Bohu prislúcha, nazýva sa poklona, lebo ju zvláštne ukazujeme, keď v modlitbe na kolená padáme. Poklona, alebo klaňanie sa patrí len Bohu.

152. Čo činíme, keď sa Bohu klaniame?

Keď sa Bohu klaniame, vtedy mu takú úctu dávame, jaká nášmu najvyššiemu Pánovi prislúcha.

153. Keď Boha za najvyššieho Pána nášho uznávame, a v srdci sa mu klaniame, vtedy ctíme ho vnútorne. Ale to nedostači k tomu, aby sme prvé prikázanie Božie docela zachovávali. P. Boh chce, aby sme tú úctu, ktorú v srdci máme k Bohu, i slovami vyslovovali i skutkami na javo dávali. Slovami ctíme P. Boha, keď Boha chválime, slávime, k nemu sa modlíme. Skutkami ctíme P. Boha, keď pri verejných službách Božích prítomní sme, keď kľačíme, ruky skladáme a inšie podobné konáme. Také veci môžu vidieť ľudia, tým ukazujeme, na javo dávame, že Boha vnútorne ctíme. Keď zovnútornými znakmi, buďto slovami, alebo skutkami prejavujeme svoju úctu k P. Bohu, vtedy ctíme Pána Boha zovnútorne. Povinní sme úctu vzdávať Bohu i zovnútorne, lebo človek pozostáva nielen z duše, ale i z tela. To, čo v srdci cítime, čo duša robí,

má i telo robiť, i na tele byť vidno. Otec díva sa na tvár dieťaťa, keď chce videť, čo sa v ňom robí, díva sa do tvári dieťaťu, ktoré pokarhal, keď chce videť, či mu je ľúto. Ľudia hovorievajú o človekovi nábožnom, že mu to už z očí vyzerá. Čo je v srdci, to býva i na tvári. Duša i telo spoluúčinkujú. A P. Boh to tak chce, aby telo spoločne s dušou preukazovalo mu úctu, lebo i telo P. Boh stvoril, i naše telo jemu prináleží. Poznáte hodiny stenové alebo vačkové? Pozeráte na rúčky, keď chcete vedieť, koľko je hodín. Ale rúčky nie sú hodiny; za tabuľkou je stroj, ktorým hodiny idú, a tie hýbajú rúčkami. Hodiny idú vnútri, a na rúčkach poznáš, koľko je času. To vidno i na tele, koľko bilo vnútri, v srdci. Držanie očí, rúk, celého tela to ukazuje. Zovnútornú úctu B. nazývame i s l u ž b o u B o ž o u. Služby božie sú tie úkony, ktorými Bohu najvyššiemu úctu vzdávame. Keď sa jemu klaniame, jeho o pomoc prosíme a jemu za obsiahnuté dobrodenia ďakujeme. P. Bohu môžeme slúžiť lebo s ú k r o m n e sami v každom čase a na každom mieste, alebo v e r e j n e s inými veriacimi na mieste a v čase od cirkve sv. k službám Božím určenom alebo dovolenom.

Sám Kristus Pán ustanovil zovnútornú bohoslužbu pri sv. omši a pri sviatosťach. Najhlavnejšou službou Božou je sv. omša. Civkev užíva o b r a d y (ceremonie), aby bohoslužbu slavnostnejšou a poučnejšou učinila.

153. Čím dávame na javo, že klaniame sa Bohu?

Že klaniame sa Bohu, to na javo dávame, keď sa modlíme, keď kľačíme a keď pri verejných službách Božích prítomní sme.

154. Kto sa nemodlieva a s l u ž b y B o ž i e z a n e d b á v a, prehrešuje sa proti Bohu, lebo mu nedáva tú úctu, ktorá mu patrí a ktorú Boh v prvom prikázaní prikazuje. Nebuďte leniví v chodení do kostola na služby božie. Ale

i na to dávajte pozor, aby ste sa p r i s l u ž b á c h B o ž í c h n e s l u š n e nechovali, že by ste sa pri sv. omši, pod kázňou, na litaniach, processiach . . . nesmiali, nerozprávali, nepekne nedržali, lebo i tým prehrešili by ste sa proti poklone, Bohu patriacej. To Pán Boh netrpí bez trestu: — Aj ten prehrešuje sa proti poklone, Bohu patriacej, k t o s o s v ä t ý m i v e c m i ž a r t y a p o s m e c h y č i n í. Také veci sú náboženstvo, cirkevné obrady a úkony. Kto sa posmieva vecam Božím, posmieva sa Bohu. Kto o náboženstve, alebo cirkevných obyčajoch, obradoch, úkonoch, o sv. omši, o sviatosťach, o chodení do kostola („kostol neni zajac"), o pôste („veď ja neziem piatok"), o sv. Ruženci, . . . ľahkomyseľne žartuje alebo ich smiešnymi robí, hreší proti poklone, Bohu patriacej. Takých posmievačov je za našich časov mnoho; smiechy robia z verného plnenia povinností, z horlivosti náboženskej z častejšieho prijímania sv. sviatostí; robia zo žartu a na posmech, čo kňaz pri oltári alebo v spovedelnici robieva. To robia z hlúposti alebo zo zlomyslnosti a tak iných o úctu k svätým vecam pripravujú. Takých ľudí sa chráňte. — Prehrešuje sa proti poklone, Bohu patriacej, i ten, kto svätokrádež, poveru (bobonu) a modlárstvo pácha. O tom budem viac vyprávať.

154. Kto prehrešuje sa proti poklone, Bohu patriacej?

Proti poklone Bohu patriacej prehrešuje sa, 1. kto sa nemodlieva a služby Božie zanedbáva, alebo pri nich neslušne sa chová; 2. kto so svätými vecmi žarty alebo posmechy činí; 3. kto svätokrádež, poveru (babonu) a modlárstvo pácha.

155. Kto pácha svätokrádež?

Svätokrádež, toto slovo pochádza od k r a d n ú ť, čo je s v ä t é. Svätokrádežou sa prehrešuje ten, kto takú vec, ktorá

zvláštne P. Bohu prináleží a k jeho úcte a službe je zasvätená, celkom proti jeho vôli užíva alebo s ňou nakladá.

Takou Bohu zasvätenou vecou sú zvláštne sv. sviatosti. Kto niektorú sviatosť proti vôli Božej, čili nehodne prijíma, pácha svätokrádež. Nepatrila mu sviatosť, vec Božia, nebol jej hoden, a predsa proti vôli Božej si ju privlastnil, teda akoby ukrudol. Proste P. Boha, aby vás od tohoto hriechu zachoval. K poklone Bohu patriacej patrí aj to, aby sme miesta, veci, osoby, ktoré sú službám Božím zasvätené, od cirkve požehnané, alebo ináč Pánu Bohu sú oddané, v úctivosti mali . . Bohuzasvätené miesta sú kostoly, kaplnky, cintoríny. Kto tieto miesta zneucťuje na pr. bitkou, vyliatim krve, hriechami nečistoty, alebo vôbec na tých miestach také veci robí, čo sa so svätosťou tých miest nesrovnáva (tancovať v kostole, predávať a kupovať), ten pácha svätokrádež. (P. Ježiš vyhnal z chrámu predavačov a peňazomencov.) — Bohu zasvätené veci sú oltáre, sväté nádoby, kostolné náčinie, cirkevný majetok atď. Kto tieto veci zneucťuje, na svetský spôsob užíva, prehrešuje sa proti poklone Bohu patriacej, pácha svätokrádež.

(Kráľ Balthazár. — Synovia Heliho.) Bohu zasvätené osoby sú kňazia, reholníci, mníšky, korunované hlavy. Kto také osoby bije, zneucťuje, im nadáva, nespravodlive súdi a prenasleduje, pácha svätokrádež.

Sv. Medarda (osoba) zabili pri oltári (miesto) a ukradli jeho kostolné veci (vec).

* Aj to je hriech, keď niekto svätý úrad, posvätenú vec alebo inú duchovnú vec predáva alebo kupuje Toto nazývame svätokupectvom (simonia).

155. Kto pácha svätokrádež?

Svätokrádež pácha, kto niektorú sviatosť nehodne prijíma, alebo Bohu zasvätené miesta, veci, osoby zneucťuje.

156. Kto sa dopúšťa povery čili babony?

Miesto povera hovoríme i babona. Povera je falošná viera. Človek pôverčivý verí, čo sa s pravou vierou nesrovnáva, dáva vieru, ktorá len Bohu patrí, takej pobožnosti alebo veci, ktorej taká viera nepatrí.

Povery čili babony dopúšťa sa, kto nejakej veci takú tajnú moc pripisuje, ktorú nemôže mať od Boha, ktorú jej Boh neudelil. Niektorým veciam udelil Boh hneď, keď ich stvoril, zvláštnu moc, tie tú zvláštnu moc majú od prirodzenosti a z ustanovenia božského. Na pr. do niektorých zelín dal Pán Boh moc, že môžu choroby liečiť. P. Ježiš ustanovil sviatosti a dal im moc, aby liečili, posvätovali našu dušu. Sviatosti majú moc z ustanovenia božského. Posvätené veci majú zvláštnu moc, ktorú Pán Boh na modlitbu cirkve svätej do nich vložil. To je dobre, keď takým veciam neobyčajnú moc pripisujeme, keď hovoríme, že majú zvláštnu moc, lebo im ju Pán Boh dal. Ale pohliadnime len do života: ľudia dôverujú veciam stvoreným, očakávajú od nich pomoc, ačkoľvek vedia, že P. Boh tú moc, pomoc, do nich nevložil, že k tomu ani nie sú stvorené, ani od cirkve posvätené.

Keď takým veciam pripisujeme takú moc, ktorú od Boha nemajú, vtedy prehrešujeme sa proti poklone, Bohu patriacej, poverou.

Aby ste ma lepšie porozumeli, poviem niekoľko príkladov.

Často počujete: To prináša šťastie, to nešťastie; to je dobrý znak, to znamená zle; to je na to a to je na to. Za tými rečami obyčajne trčí povera.

Niektorí ľudia hovoria, že piatok je nešťastný deň, že ich trinásť sedí pri stole, jeden z nich umre. Či to nenie do smiechu? Či piatok nenie ako iný deň; ba pre nás najšťastnejší, poneváč P. Kristus v piatok nás vykúpil. A či to číslo 13 môže urobiť, aby jeden umrel? Sú vraj „prievodné“ dni,

v takých nesmie žena šiť, ani priasť, lebo by ju vodilo, a kto by tú v taký deň ušitú alebo upradenú šatu nosil, sa utopí . . . Svieca pod omšou zhasne, kňaz umre . . . To je povera, nieto nešťastných dní, všetky dni riadi Pán Boh. — Zakukala ho vraj kukučka, už je zle . . . Zajac ho predskočil, bude nešťastlivý . . . Ako keby Pán Boh bol dal šatám a zvieratám moc prinášať šťastie alebo nešťastie. To je povera.

Povera je, keď kto myslí, že skrze isté modlitby musí prísť k zdraviu, k šťastiu, že sa zachráni od nebezpečenstva. „Kto vraj tú modlitbu pri sebe nosí, žiadna vec mu neuškodí, ani oheň ani voda ani železo.“ Taká poverčivá modlitba je na pr. Betjanský list a iné, a kto na to dá niečo, veľmi hreší proti prvému Božiemu prikázaniu. Nesvedomití ľudia dávajú také modlitby tlačiť, hovoria v nich, že s neba spadly, že ich anjel zjavil alebo pápež odporúča; a to je všetko klam a lož a sprostí, pôverčiví ľudia to kupujú a veria na to: Pán Boh sa žiadnymi modlitbami nedá prinútiť, aby odvrátil od nás nemoc alebo nešťastie. Ovšem užitočné je a potrebné, aby sme sa v nemoci a v každej potrebe k Pánu Bohu o pomoc modlili, ale musíme sa modliť, ako nás Pán Boh a cirkev učí a vyslyšanie nechať na P. Boha.

Sv. Bernát ako chlapec mával veľké bolenie hlavy. Jedna stará ženička prišla k nemu a povedala mu, že sa pomodlí nad ním jednu modlitbu, a tá že učiní, že hneď bude po bolení hlavy. Nábožný a v náboženstve dobre vyučený chlapec sa nahneval, vyskočil z postele a vyhnal z izby tú starú ženu.

Ľudia hovoria na niektoré choroby, má vraj „porobenô“, „iste prešiel niečo“, voľačo mu podložili.“ Že vraj keď niekto prekročí istú vec, na ktorou tí, čo to vedia, veštci, vedomkári, istú modlitbu pomodlili sa alebo isté slová riekli, hneď sa mu zle stane; a potom tú chorobu chcú „začítať“, t. j. zase všeliakými slovami a modlitbami čudnými odohnať. To je povera. Pán Boh tým nesmyseľným slovám nedal tú moc.

Ľudia ešte i svätených vecí užívajú k povere; od cícaliek (kočičiek, púzalôk) v kvetnú nedeľu svätených, od ratolestí s oltárov na Božie Telo očakávajú úrodu, požehnanie zo statku; od zvonenia proti mračnám zahnanie krupobitia atď. To je všetko povera. Pri sviacaní ratolestí, zvonov, vody, sviečok, rolí a iných vecí prosí cirkev sv. Pána Boha, aby nám svojou pomocou prispeť ráčil a všetko škodlivé jako: krupobitie, búrky, ohne atď. milostive odvrátil. Od Boha teda, ale nie od tých vecí pochádza pomoc; preto cirkev sv. každé svätenie a žehnanie začína týmito slovami: „Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram.“ Pomoc naša je v mene Boha, ktorý stvoril nebe i zem. Keď cícalky doma držíme, alebo do siaťa zatrčujeme, to robme, aby sme, kedykoľvek na ne pozreme, prosbu pri ich sviacaní prednesenú obnovili. — Zvoní sa proti mračnám, aby sa ľudia modlili, by Pán Boh škodu od nás odvrátiť a úrodu zeme zachovať ráčil.

Ľudia ešte i iným spôsobom hrešia poverou. Chcú na pr. prezvedeť sa zo všeliakých vecí, čo sa stalo alebo čo sa stane. Keď im voľačo ukradli, idú „sito krútiť“, alebo „karty si dať vykladať.“ Ale to je povera, to je sprosté, a ľudia za to často draho platia. Z karát a z planiet chcú ľudia vyčítať budúce veci. Alebo i zo snov, to je povera. Sú i neobyčajné sny, ktoré od Boha pochádzajú, ale to Boh dáva na vedomie, čo tým snom chce.

Sem patria i čary, keď niekto s pomocou zlých duchov chce poklady najsť, iným škodiť a podobné. Ľudia, ktorí také veci „vedia vykonať“, menujú sa vedomkári, čarodejci, strigúni, strigy. Sprostí ľudia na hockoho pre hoccčo povedia: Ten je strigúň, tá je striga. Keď krava ochorie, keď má červené mlieko, hneď hovoria: má porobenô, postrídženô, počarenô. Nedávajte vy nič na to. To je povera.

Čože máte mysleť o takých ľuďoch, čo poverou hrešia? Povera, deti moje, je hanba pre rozumného kresťana, ktorý

dľa učenia cirkve svätej má vedieť, čo mu veriť prináleží. Na jednom obraze bol namaľovaný Pán Kristus a v kúte zlý duch. Jedna ženička zapálila Pánu Kristovi sviecu, ale i diablovi v kúte jednu. Riekla: „Nechcem ja diabla, ale aby som ho nenapaprala, človek ho niekdy môže potrebovať, a on by mi mohol škodiť!“ Táto ženička bola pôverčivá.

Každý pôverčivý je takou ženičkou. Mimo Boha hľadá pomoci inde. A u koho? Keď je jeho vec spravodlivá, prečo nehľadá pomoc u Boha, prečo nenie spokojný s P. Bohom? Prečo ešte inde, a zvláštne takými vecami hľadať pomoc, ktoré nie sú po vôli P. Bohu? Povera je škodná ľuďom. Na duši, lebo odnímajú P. Bohu úctu a dávajú ju veciam, ktorým nijako nepatrí, hrešia a P. Boh ich za to potresce. Ale povera je škodná i ináč, i majetku, i zdraviu i životu človeka.

V istej dedine prišli do jednoho domu cigáni. Gazda s čeľaďou bol na poli a gazdiná bola sama doma. Tejto cigáni nahovorili, že jej porobia, aby kravy mnoho mlieka dojily, len vraj sa musí tak dlho do žochtára (hrotka) dívať, kým na ňu nezavolajú. Nezkúsená, pôverčivá žena dala sa nahovoriť a dívala sa pilne do žochtára. Cigáni robili hrmot, tresk, plesk a kde čo bolo v izbe a na dvore, pokradli a odišli preč. Darmo potom nariekala sprostá žena.

Jednomu sedliakovi povedal ktosi, že má poklad v dome. Ten že dostane sa len tak, keď on sám jediný ostane doma a bude sedieť pri stole, ani slova nehovoriac a vždy dívajúc sa na jeden bod, trebárs by zlý duch, ktorý ten poklad stráži, akokoľvek hrôzu robil. Dobre; sedliak dal sa na to. V dome strhol sa tresk, hrmot, a ten, kto mu to povedal o tom poklade, otváral truhle, škryne, súseky a pobral všetko. Žena, keď prišla domov, našla všetko prázdno a muža sedieť pri stole ako ukovaného. Len keď mu povedala, čo zmizlo z domu, oplakal svoju poveru.

Jedna žena mnoho dávala na sny. Raz snívalo sa jej, že číslo 77 vyhrá hlavnú výhru. Začala teda sádzať a sádzala, až všetok jej majetok šiel do lutrie. 77 nevyšlo a žena umrela v biede.

Zmizla jednej gazdine hus. Veď ona dozvie sa, kto ju ukradol; vrtila sitom. Sito zastalo, ukazujúc do susedov. Gazdiná dala sa do suseda, nadala mu do kmínov, žiadala svoju hus. Ten nevinný nabil ju, že dlho ležala a potom vláčili sa po súdoch.

Mladé dievča dalo si karty vykladať, a kartárka jej veštila, že nedožije 25 rokov. A to jej tak vedela predniesť, že si to dievča vzalo k srdcu a po krátkom čase utopilo sa v Dražďanoch. V liste, ktorý nechala, opísala ten hrozný strach, ktorý ju trápil a ktorý ju i do smrti vohnal.

Chráňte sa povery! Nezapodievajte sa s takými ľuďmi, čo sa kopaním pokladov, vykladaním karát, čarami a p. zanášajú. Na jarmokoch sú búdy, v tých vraj čudné ženy šťastie veštia človekovi, z ruky čítajú, planétu človekovi uhádnu. Sprostí ľudia idú ta a dajú sa oklamať a vysmiať a ešte i zaplatia za to. Škoda peňazí a škoda duše, ktorá takým veciam veri. Nekupujte kadejaké „modlitby“ v krámoch; keď budete si chcieť kupovať knižku modliacu alebo modlitby, poraďte sa s vaším p. farárom alebo kaplánom. Vo všetkom spoliehajte sa vy len na P. Boha, ktorý stará sa o vás otcovsky a bez jeho vôle ani vlas nespadne s vašej hlavy; ktože by nám uškodil, keď je P. Boh s nami? Od P. Boha proste a chcite všetko, a len ak je to božia vôľa, žiadajte si to dosiahnuť, čo prosíte. Zvláštne odporúčam vám, aby ste sa katechismus dobre učili, na jeho vysvetlovanie pilný pozor dali, knižky náboženské od cirkve a duchovných otcov odporúčanie radi čítali. Kto vie, čo má veriť, nebude ten hrešiť poverou. U koho je málo pravej viery, u toho je viac povery.

156. Kto sa dopúšťa povery čili babony?

Povery čili babony dopúšťa sa, kto nejakej veci pripisuje takú tajnú moc, jakú jej Boh neudelil.

157. Koho menujeme modlárom? Hriech je, keď človek najvyššiu úctu, poklonu, ktorá len Bohu patrí, nejakému stvo-

reniu alebo nejakej veci namiesto Bohu preukazuje. Takýto hriech páchajú pohania, ktorí sa stvoreniam alebo rukou učineným veciam ako Bohu klaňajú. Tie za bohov ctené stvorenia a veci nazývajú sa modly, a hriech, ktorého sa pohania ctením modiel dopúšťajú, je modlárstvo; kto sa stvoreniu alebo nejakej inej veci ako Bohu klania, je modlár (Židia klaňali sa zlatému teľaťu.)

157. Koho menujeme modlárom?

Modlárom menujeme toho, kto nejakému stvoreniu klania sa, jako Bohu, čo pohania činili.

M. d.! Vyložil som vám, ako máte P. Boha jakožto Stvoriteľa a najvyššieho Pána a jediného Boha ctiť a jemu sa klaňať; jako v neho veriť, dúfať a jeho nadovšetko milovať. Každodenne vzbudzujete v sebe vieru, nádej a lásku. Vieru nádej a lásku si vzbudíte, keď budete rozmýšľať, v koho veríte, dúfate a koho milujete, prečo v neho veríte, dúfate a ho milujete, a prosiť Boha, aby vieru, nádej a lásku vo vás rozmnožil.

Bože verím, milujem Ťa
Tebe som oddaný,
v Tebe dúfam a nebudem
nikdy oklamaný.

Ráno a večer modliť sa nikdy nezanedbávajte. Do kostola radi chodievajte, a v ňom chovajte sa uctive:

Djeťa, chrám je stánok Boží,
svätyňa Hospodinova,
preto Boha zneucťuje,
kto sa neslušne v ňom chová.

Pri modlitbe doma i v kostole buďte pobožné, ticho kľačte, ruky složené držte, pomaly a zreteľne hovorte modlitbu, v kostole neshovárajte sa, ale pobožne modlite sa;

lebo kto sa modlí, rozpráva sa s Bohom, najvyšším pánom, ktorému sa anjeli v nebi klaňajú. A jestli môžete, pomáhajte ozdobovať kostol.

Keď navštíviš Boží chrám,
pobožne sa chovaj tam,
nesmej sa, nejastri v ňom,
kostol, — to je Boží dom.

O úcte svätých.

V prvom prikázaní Božom sa prikazuje, aby sme jediného Boha nášho ctili a jemu sa klaňali; ale my ctíme i svätých. Svätí sú tí oslávení spravodliví, ktorí na zemi nábožne dokonále žili a preto teraz v nebesiach sú a od cirkve svätej za svätých vyhlásení boli. Svätých ctiť znamená, svätých si vysoko vážiť, a úctivé smýšľanie naše o nich slovom i skutkom na javo dávať. Ctíme svätých myšlienkami, keď úctive a s podivením myslíme na ich dobré vlastnosti. Ctíme ich slovami, keď to, čo myslíme, vyslovujeme, keď svätých chválime a k ním sa modlíme. Ctíme svätých skutkami, keď také veci činíme, z ktorých poznať našu úctu k ním, keď k ich úcte dni svätíme, keď v ich dňoch do kostola ideme, keď ich obrazy ctíme, pred ich obrazmi klobúk s hlavy snímame, keď ich ovenčujeme atď.

158. Čo učí cirkev o úcte Svätých?

O úcte Svätých cirkev učí, že Svätých ctiť je dobré a užitočné.

159. Svätá cirkev učí, že svätých ctiť je dobré a užitočné. Prečo ctíme svätých? My si ctíme svojích rodičov, dobrodincov, priateľov pre ich dobré vlastnosti; ctíme si mužov, ktorí sa v bojoch za vlasť vyznačili alebo inač majú veliké zásluhy o vlasť; ctíme si ľudí, ktorí mnohými čnosťami

a dobrými skutkami sa preslávili. Keď už tu na zemi ctíme výborných a čnostlivých ľudí: tým slušnejšie je ctiť svätých, ktorí sú na nebi; ktorí boli života veľmi čnostného, boli hrdinovia v čnosťach, a preto dostalo sa im tej najväčšej úcty: slávy v nebesiach? Koho cirkev sv. vyhlásila za svätého, u toho nedostačovala len obyčajná nábožnosť, taký musel sa pevnou vierou, svätosťou života, svätými čnosťami a dobrými skutkami veľmi vyznačovať. „Svätí boli jako sňah biele, voňavé ľalije, žili nevinne a najlepšiu povesť, túto dobrú vôňu, nechali po sebe; oni boli bäránky, neublížili nikomu, tichí a pokorní boli, a všetko, čim vládli, k prospechu iných vynakladali; boli jako hviezdy, lebo viacej žili život nebeský než zemský; zlato a drahé kamene boli oni vo velikej zálahe (ľudí) zriedkavé a drahé", hovorí sv. Tomáš akvin. Či nezaslúža, aby sme ich ctili? Ale veď i sám P. Boh oslávil svätých na zemi zázrakami a na nebi slávou večnou. Zázrakmi, ktoré P. Boh k úcte svätého, na jeho primluvu, učinil, ukázal ľuďom, že toho svätého ctí. No a v nebesiach, tam len dáva P. Boh svätým tú najväčšiu úctu, keď sa im sám dáva na odmenu za ich čnosti a zásluhy. Koho P. Boh ctí, toho ctiť je i nám slušné, dobré. Preto katolícki kresťania vždy ctili svätých. — A ctiť svätých je i užitočné, t. j. to nám prináša úžitok, pre telo i dušu, zviáštne pomáha nám k spaseniu; lebo ctenie svätých vzbudzuje v nás nábožné a spasiteľné myšlienky; keď si ich vlastnosti, ich čnosti a skutky pripomíname, tým bývame povzbudzovaní, aby sme ich nasledovali, tiež to činili a tak žili, jako oni. A to nás chráni od hriechov. Sv. Augustínovi ťažilo sa žiť sväte. Tu pomyslel si na svätých a riekol k sebe: Ten a ten tak žil, to konal. A ty by si nemohol, čo ten alebo tá?

159. Prečo ctíme Svätých?

Svätých ctíme, poneváč 1. života veľmi čnostného boli; 2. lebo i sám Boh ich oslávil.

160. Svätých máme ctiť. Ale zvláštne máme ctiť Pannu Mariu, máme ju viac ctiť, ako všetkých svätých, zpomedzi svätých máme najviac ctiť Pannu Mariu. A prečo máme medzi svätými najviac ctiť Pannu Mariu?

161. Najprv preto, poneváč Panna Maria je Matka Božia a z tej príčiny je ona z milosti Božej najsvätejšie Stvorenie. Panna Maria stojí v takej hodnosti u P. Boha, jakej nemá žiadon anjel alebo svätý. Anjeli a svätí sú služobníci boží, ale Panna Maria je Matka Božia. Ježiš Kristus, Syn Boží, je jej vlastný syn. My ctíme jej Syna, božského Spasiteľa, preto musíme ctiť i jeho Matku. Práve preto, že Ježiš je Boh, máme vo veľkej úctivosti jeho preblahoslavenú Matku. A neboli by sme dobrí kresťania, keby sme Matku Krista Pána nectili! A Panna Maria to predpovedala o sebe, že ju budú ľudia ctiť: „Od tejto chvíle blahoslavenou ma budú nazývať všetky národy." Tie slová dal jej na jazyk Duch svätý. A ony sa vyplnily. V každom kostole najdete oltár Panny Marie; a tie krásne obrazy, a tie utešené pesničky Marianské! Žiadneho anjela a žiadneho svätého nectí tak cirkev svätá. A to preto, že Panna Maria je Matka Božia.

Ktosi v jednej reči chválil Filipa, kráľa macedonského, a riekol: „Ale najvyššia úcta pre Filipa je tá, že mal slavného Alexandra za syna." Ovšem, sláva synova je otcovi k úcte. Ale i matke. Avšak akú úctu musí mať Panna Maria, ktorá mala Boha za syna? Kto vie, kto je „Boh", musí povedať: Matkou Božou byť je česť, úcta a vznešenosť, akú ani anjel nenie v stave vymerať!" (Dr. Th. Dreher, kath. Elementar-katechesen II. 42.)

A Panna Maria ako Matka Božia je z milosti božej najsvätejšie stvorenie. Najsvätejšie na zemi: Viete, že všetci ľudia, keď sa narodia, majú škvrnu na duši, ich duša je poškvrnená. U Panny Marie to tak nebolo. Jej duša od samého počiatku bola celkom čistá, nepoškvrnená. Pán Boh Pannu Mariu zachránil od poškvrny od samého jej po-

čiatku, a takou ostala až do smrti, bez hriechu. Jaká to milosť! Maria nikdy nemala žiadneho ani najmenšieho hriechu. Pri tom bola plná milosti. Maria bola vždy celkom čistá, celkom svätá a tak svätá, tak plná milosti, že to žiaden svätý nedosiahne, áno, že to žiaden svätý pochopiť nemôže. Panna Maria svojou milosťou ďaleko prevyšuje všetkých svätých.

A Panna Maria je najsvätejšie stvorenie i na nebi. Keď sa už o tom najmenšom hlahoslavenom hovorí, že ani oko nikdy nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani srdce nežiadalo, čo mu Pán Boh v nebi pripravil: čo za slávu pripravil Pán Ježiš svojej Matke! Panna Maria je v nebi prvá po jej božskom Synovi; povýšená nad všetkých anjelov a svätých. Ona je kráľovna anjelov a svätých a títo jej vzdávajú úctu. I my ju preto musíme nad anjelov a svätých zo srdca ctiť.

Ale my P. Mariu nadovšetkých svätých ctíme i preto; poneváč prímluvou svojou najviac môže nám u Boha pomáhať. Mocná je prímluva svätých, ale o mnoho mocnejšia, najmocnejšia je prímluva P. Marie. Prečo? To je jasné. Maria je Matka Božia. Matka všetko môže u syna. K rímskemu vojvodcovi Koriolanovi, ktorý chcel z pomsty zpustošiť Rím, Rimania poslali jeho matku. Ona vyprosila, aby Rímu dal pokoj. Ako by Matka Božia nemala všetko vyprosiť u svojho Syna?! Maria svojou milosťou a slávou ďaleko prevyšuje všetkých svätých, je ich kráľovnou, teda i jej moc u Boha musí byť najväčšia. Sv. Bernhard preto hovorí, že nikdy nebolo počuť, že by bola koho opustila, kto sa k nej utiekal. A tak verí a modlí sa i celá cirkev. „Keby tisíc kníh vytlačili, a každú takú veľkú jako je missál (mešná kniha), nemohli by v nich vypočítať všetky vyslyšania modlitieb, ktoré ľudia skrze Mariu dosiahli.“ (Deharbe.)

Alexander Veľký riekol: „Jedna jediná slza mojej matky zhasí mnohé odsúdenia na smrť.“ — Sv. Bonaventura: „Jako mesiac je medzi nebom a zemou: tak Maria vždy stojí medzi

Bohom a hriešnikami, aby nebesia smierila, hriešnika osvietila a k Bohu priviedla.“

160. Koho ctíme najviac zpomedzi Svätých?

Zpomedzi Svätých najviac ctíme preblahoslavenú Pannu Mariu.

161. Prečo ctíme medzi Svätými najviac Pannu Mariu?

Medzi Svätými preto ctíme najviac Pannu Mariu, lebo ona je matka Božia a z tej príčiny 1. ona je z milosti božej najsvätejšie stvorenie, 2. prímluvou svojou najviac môže nám u Boha pomáhať.

* Medzi Svätými zvlášte ctíme ešte svätého Jozefa, jakožto ochrancu cirkve, svätého Štefana kráľa, jako ochrancu Uhorska, sv. Imricha, ochrancu mládeže, a ochrancu nášho (patróna), ktorého meno obdržali sme pri svätom krste.

* Svätých ctíme tým spôsobom, keď 1. príklad ich nasledujeme; 2. o prímluvu ich prosíme; 3. sviatky ich zasvätíme; 4. ich obrazy a pozostatky (relikvie) v úctivosti máme.

* Svätým sa neklaniame, ani Panne Marii nie; lebo len Bohu smieme sa klaňať.

Luteráni nám vytýkajú, že sa mi svätým klaniame; ale to nenie pravda. My sa Bohu klaniame a svätých ctíme. Bohu sa klaniame, t. j. my Boha jako Stvoriteľa, najvyššieho Pána a jediného Boha našeho ctíme. Pocta, ktorú my P. Bohu klaňaním sa vzdávame, rozoznáva sa od ctenia svätých, ako Boh od človeka, Stvoriteľ od stvorenia, najvyšší pán od najnižšieho poddaného.

I svätí sú len stvorenia, a čo by jakí svätí boli, svätosť všetkých ich spolu nedá sa ani porovnať so svätosťou božou. Keby sme sa my svätým klaňali, museli by sme ich uznávať za bohov; ale my vieme, že svätí sú ľudia, stvorenia božie.

My svätých len ctíme. Dieťa ctí si rodiča, ktorého mu P. Boh na miesto seba postavil, na kolenách prosí ho o od-

pustenie, a či sa mu preto klania jako Bohu? Alebo či pán kráľ tratí niečo zo svojej úcty, keď ctíme jeho ministrov a úradníkov? Nie, z toho práve vidí, že si jeho ctíme. I vo svätých ctíme si P. Boha; lebo každá úcta, ktorú svätým vzdávame, vzťahuje sa na samého Boha, lebo ich pre Boha, ctíme.

Po smrti sv. Polykarpa vyzvali židia prokonsula, aby kresťanom telo sv. mučenníka nevydal; lebo že odpadnú od Ukrižovaného a budú sa klaňať Polykarpovi. Ale kresťania na to odpovedali: „Nevedia, že my nikdy nemôžeme opustiť Ježiša Krista, a krom neho inému nemôžeme sa klaňať. Je pravda, že ctíme mučedlníkov; ale to preto činíme, lebo boli učedlníci a nasledovatelia Ježiša Krista a najväčšiu lásku preukazovali k svojmu kráľovi a učiteľovi.“

162. Ale my svätých i vzývame, t. j. prosíme, aby za nás u Boha orodovali, prosili. Či je to dobre?

Svätá cirkev učí, že i vzývať svätých je dobré. Veď my ľudí na zemi prosíme, aby za nás modlili sa, aby nám pomáhali. I sv. Pavel prosil kresťanov, aby sa modlili za neho. No, keď už sv. Pavel tak zmýšľal, že kresťania, ktorí ešte neboli svätí, modlitbou môžu mu pomôcť, tým viac smieme my veriť, že kresťania, ktorí sú svätí, ktorí nás milujú a sú priatelia boží, v nebesiach ešte viacej môžu nám pomáhať svojím orodovaním u Boha. Mojžiš prosil za Izraelitov na púšti P. Boha a P. Boh na jeho prosbu dal ľudu vody zo skaly. Písmo sv. nás napomína, aby sme sa vospolok jeden za druhého modlili. Keď P. Boh modlitbu človeka, ešte na zemi žijúceho, vyslyšať chce, čím viac modlitbu svätých v nebi vyslyší! Že svätí orodujú za nás, o tom poučil vás článok viery o obcovaní svätých. My preto nemáme žiadnu nedôveru naproti P. Bohu, ale sebe nedôverujeme, lebo sme hriešni ľudia, a nezaslúžime, aby nás P. Boh vyslyšal: preto obraciame sa k priateľom božím, k svätým, aby sa oni za nás primlúvali. Kto chce od pána veľkého niečo obsiahnuť, hľadá si patrónov, ktorí by ho odporúčali, za neho prosili, jeho prosbu a záležitosť podporovali. Keď má takých patrónov, ufá tým istejšie. I svätých menujeme preto patrónami, lebo oni za nás prosia. Dieťa bojí sa prosiť niečo od otca, povie bratovi, ktorého najradšej má otec, alebo

matke, aby poprosili otca. My sme deti božie, P. Boh je náš otec, svätí sú naši bratia, P. Maria je naša matka.

My aj modlíme sa k svätým.

My sa k svätým modlíme, lebo nám môžu pomáhať svojou primluvou u Boha. A v tom je veľký rozdiel medzi modlitbou, ktorou sa k Bohu, a modlitbou ktorou sa k svätým obraciame. Keď sa k P. Bohu modlíme, modlíme sa v tom presvedčení, že P. Boh sám zo svojej moci, svojou všemohúcnosťou môže nám pomôcť, nám niečo dobrého dať alebo od nás niečo zlého odstrániť. Keď sa k svätým modlíme, pri tom si my nemyslíme, že nám oni z vlastnej svojej moci môžu pomôcť, bez P. Boha, ale si nemyslíme: Svätí sú priatelia boží, tí môžu prosiť P. Boha, aby nám pomáhal, aby nám skôr tu to dobré dal, alebo to zlé odstránil; svätí teda môžu nám pomáhať svojou primluvou u P. Boha. V litaniach keď sa modlíme k Bohu, riekame: „Smiluj sä nad nami“; a k svätým voláme: „Oroduj za nás“, t. j. pros u P. Boha, aby sme na tvoju primluvu dosiahli, čoho si pre hriešnosť z nepatrné zásluhy svoje dosiahnuť netrúfame.

162. Prečo prosíme Svätých o primluvu?

Svätých o primluvu prosíme preto, lebo oni orodovaním svojím mnoho nám môžu pomáhať u Boha.

O obrazoch a ostatkoch Svätých.

Dosiaľ ste sa učili, že svätých máme ctiť a vzývať. Teraz vám vysvetlím, či máme v úctivosti mať i obrazy a ostatky svätých.

163. Na plátne alebo papieri vymaľovaná podoba človeka lebo veci menuje sa obraz. Dieťa, ktoré ctí si svojich rodičov, raduje sa, keď má ich obraz, na predné miesto v izbe si ho vešá, bozkáva ho, venčí ho . . . ctí si ho. Tak teší sa priateľ obrazu priateľa, poddaný obrazu svojho kniežaťa. Zvlášte po smrti rodičov, priateľov, majú ich dietky alebo priatelia obrazy zomrelých vo veľkej vážnosti, lebo im

obrazy predstavujú osoby, ktoré veľmi milovali a dosiaľ ctia. Ešte vo väčšej vážnosti musíme my kresťania mať obrazy Krista P. a svätých. Obraz P. Krista predstavuje nám najsvätejšieho Syna Božieho, nášho drahého Vykupiteľa, ktorého nadovšetko ctiť a milovať musíme. Obrazy svätých sú obrazy znamenitých kresťanov, ktorí sa nábožným životom vyznamenali, tak že priatelia boží sú; ktorí sú i naši priatelia, lebo za nás orodujú u Boha a mnohé milosti nám vymáhajú. Keď vidíme obraz svätých, musíme pomysleť na osobu, ktorú ten obraz predstavuje, na jej život, jej čnosti; to nás povzbudzuje k nasledovaniu tých čností, k nábožnému životu. Úcta teda, ktorú preukazujeme obrazu, nevzťahuje sa na to, z čoho je ten obraz, ale na tú božskú osobu alebo toho svätého, na ktorého myslíme, keď sa na ten obraz dívame, ktorého nám ten obraz predstavuje. A preto i riekame na obrazy: „Môj drahý otec", „moja milá matka„' „náš pán kráľ", „Pán Kristus", „Panna Maria" atď. a nikto nepovie na to, že my ten papier, to plátno, kameň alebo drevo držíme za otca, matku.

163. Prečo máme v úctivosti obrazy Svätých?

Obrazy Svätých v úctivosti máme preto, lebo nás na Boha, na Krista Pána, na Svätých upomínajú a k pobožnosti nás povzbudzujú.

* Cirkev svätá ctí obrazy Krista Pána a svätých, vykladá ich na oltáre, vešia a stavia na steny kostolné, dovoľuje ich vencami ozdobovať, sviečky pred nimi páliť. Úcty hodný je zvláštne kríž, to je obraz ukrižovaného P. Ježiša. Príbytok katolíka najviac po tom poznáme, jestli je krížom a obrazom Panny Marie ozdobený. Z úcty bozkávame obrazy, kríž, päť rán Krista Pána na kríži, tým chceme bozkať a uctiť opravdivé rany Pána Krista. Dieťa stojí pred zrkadlom, vidí v ňom seba, začne ájkať a bozkávať zrkadlo. Či ono to zrkadlo bozkáva? Nie, ono bozkáva seba. Spýtajte sa ho, tak vám povie. Keby dieťa znectilo obraz otcov, čo by ste povedali o ňom? Že si nectí otca, nemá ho vo vážnosti . . .

Ani Pán Boh nenie proti cteniu obrazov. Mojžišovi prikázal pripraviť na archu úmluvy dvoch Cherubov; kázal mu vyzdvihnúť medený obraz hada . . .

* Ale cirkev svätá dovoľuje i m o d l i ť sa pred obrazmi. Či to nenie povera, modliť sa pred obrazmi? Horkýže povera; dokonca nenie to poverou. My, keď pod obrazmi kľačíme a modlíme sa, ako keď ľudí na k lenách o niečo prosíme. Či je to povera, keď dieťa padne na kolená pred otcom a prosí ho, aby mu odpustil, alebo aby mu dal požehnanie alebo nejakú vzácnu vec? Či to dieťa klania sa rodičovi tým činom, ako sa Pánu Bohu klaniame? Nie. A potom: koho sa to týka, keď pred obrazmi klobúk s hlavy snímame, alebo keď ho venčíme? Koho tým chceme uctiť? Toho, koho ten obraz predstavuje. Tak je to i s naším modlením sa pred obrazmi. My sa pred obrazmi modlíme ku Kristu Pánu a svätým, ktorých ony predstavujú. Modlíme sa ku tým na obraze predstaveným, v mysli s tým sa bavíme, na koho na obraze sa dívame.

164. Ku cteniu svätých patrí i c t e n i e o s t a t k o v s v ä t ý c h.

Deti vo veľkej vážnosti majú každú pamiatku, ktorú im zomrelí rodičia zanechali; na pr. šaty, vlasy a iné veci. A to pekne a dobre, lebo tými pamiatkami ctia si svojich rodičov a ukazujú, jako až dosiaľ svojich rodičov milujú. I katolícka cirkev ostatky svätých: ich telá, kosti, šaty, nástroje, ktorými mučení boli, s najväčšou pilnosťou zachovala a tú úctu, jako obrazom svätých, im vzdáva. Ona ostatky svätých do drahocenných nádob dáva, na oltároch drží, k verejnému cteniu, na pr. bozkávaniu podáva. Už prví kresťania šatky a pásy svätého Pavla vo veľkej vážnosti mali a na nemocných ich kládli (Skut. ap. 19). Kosti sv. mučeníkov bedlive sbierali a a nad ich hroby oltáre a chrámy stavali. Ostatky svätých menujú sa latinsky r e l í k v i e. My pod relikviami zvláštne rozumieme telá a kosti svätých.

Prečo ctíme relíkvie, t. j. ostatky svätých?

Relikvie čili ostatky svätých ctíme, lebo sú to vzácne pamiatky, ktoré po Pánu Ježišovi, alebo po Svätých nám zostaly.

Ale máme k tomu aj inú príčinu. Pán Boh mnohokráť zázrakmi vyznačil sváté relikvie.

P. Boh skrze ostatky Svätéch často činil zázraky. O takých zázrakoch hovorí už Písmo sv. Tak na pr. spomína, že mrtvý, vložený do hrobu Eliseusovho, vzkriesený bol k životu novému, jaknáhle dotkol sa kostí jeho. V Novom zákone čítame, že šatkami sv. Pavla nemocní uzdravení boli. A o takýchto zázrakoch skrze ostatky svätých svedčia i dejiny cirkevné. I za našich časov stávajú sa zázraky pri ctení ostatkov svätých, na pr. sv. Januara každý rok v Neapoli (Legenda 19. sept.). Neporušené telá (sv. Kataríny boloňskej 9. marca; sv. Františka Xav., 3. dec.)

164. Prečo ctíme relikvie čili ostatky Svätých?

Relikvie čili ostatky Svätých ctíme, lebo sú to vzácne pamiatky, ktoré po Pánu Ježišovi, alebo po Svätých nám zostaly, a poneváč Boh mnohokráť zázrakmi vyznačil sváté relikvie.

* Vzácne relikvie sú, ktoré z tela Svätých pozostaly, ku príkladu pravá ruka sv. Štefana. Najsvätejšie relikvie sú ostatky kríža Pána Ježiša. Aj v oltárnom kameni sú relikvie.

M. d.! Ctíte a vzývajte pobožne svätých. Modlievajte sa radi litánie o všetkých svätých. Ctite sv. Jozefa (V. I. 188.), ctite svojich patrónov (V. I. 161.). „Najlepšie ctenie svätých je nasledovanie ich čností. Svätým ničím nemôžeš sa tak zaľúbiť, ako keď i sám staneš sa svätým, keď si zo svätých berávaš príklad, a v čnosťach tak ako oni sa chováš. Svätí konali i také veci, ktoré ty za nimi nemôžeš konať. Sv. Alojs na pr. jedol každý piatok len toľko, čo by jedno vajce odvážilo. To tebe neradím. Ale všetky jeho čnosti ti radím. Buď tak čistotný jako on; čistota je čnosť. Buď tak pokorný jako on; pokora je čnosť. Buď tak poslušný jako on; poslušnosť je čnosť“ (Dreher II. 46.). Nasledujete svätých a pri tom sa pobožne modlievajte:

Svätí a svätice Božie,
u Boha sa primlúvajte.
abych kráčal vždy za vami
cestou čnosti — pomáhajte.

Ctite najmä preblahoslavenú Pannu Mariu (V. I. 87.). „Veď Maria je vaša matka, ona vás miluje neznejšie a vrúcnejšie, než ktorákoľvek matka svoje vlastné dieťa milovať môže. O jak rada myslí ona na vás, jak láskave a milo pozerá ona na vás, jak rada vám ona pomôže! Ona je dobrotivá, láskavá matka. To videli na svatbe v Káne. Keď vychádzalo im víno, ľúto bolo Marii mladoženíchov, riekla svojmu Synovi: „Nemajú vína.“ Či jej nebude ľúto, keď vy budete trpeť, keď nebudete mať dostatok? A Maria je i mocná matka, jej primluva najviac vymôže. Prvý zázrak, ktorý Ježiš učinil, učinil na primluvu najbl. Panny. Tým nám dal na vedomie, aby sme sa k Marii utiekali, keď chceme dostať pomoc. Dobrotu a moc Matky Božej zkúsil každý, kto ju o pomoc vzýval. Maria nikoho nezavrhne, neodpraví, ani toho najväčšieho hriešnika. „Keď Maria pri svojich nohách vidí hriešnika, ktorý prišiel prosiť ju o milosrdenstvo, vtedy nehľadí na jeho hriechy, ale na úmysel, z ktorého prišiel. Keď prišiel z dobrého úmyslu, a čo by bol popáchal všetky hriechy sveta, ona sa zaujme za neho, a ona najláskavejšia matka nezavrhne vyliečiť všetky rany jeho duše“ (Sv. Alfons Lig. Krásy Marie I. 1. § 4.)“*)

Blahoslavený Leonard ctil milú Matku Božiu viac, než to činievajú iné dietky jeho veku. Usiloval sa tiež svojim kamarátom podobnú lásku a úctu k Panne Marii vštepiť. Častejšie brával ich sebou, vodil ich k obrazu Panny Marie a riekaval: „Kto chce zachovať nevinnosť svoju, musí Pannu Mariu veľmi ctiť.“ Každý deň sa modlieval ruženec a nosil obraz Matky Božej na prsiach svojich. Vo všetkých veciach choval sa k Panne Marii tak, ako sa chovávajú dobré deti k svojej matke.

*) K. Möhler, Kommentar I. 179.

I vy radi sa modlievajte ruženec, pobožne a pilne sa modlievajte „Anjel Pána“, litánie loretanské. Takto sa často modlite k Panne Marii: „Svätá Maria, buď vždy mojou dobrou matkou, ja ti vždy chcem byť dobrým dieťaťom!“

Pros za nás, za verných svojich,
by sme po šľapajách tvojich
v čnosťach za Tebou kráčali
a raz k Tebe sa dostali

„Keď túto pobožnosť (k Panne Marii) s dôverou a láskou budeš konať, môžeš veliké veci úfať od tejto povďačnej kráľovnej, ktorá najmenšiu službu odpláca najväčšími milosťami.“

Majte i obrazy svätých vo veľkej úctivosti. Keď idete vedľa kríža lebo iného obrazu, snímte klobúk a pomodlite sa niečo. Dievčence nech sa uklonia a prežehnajú . . .

Druhé prikázanie Božie.

„Nevezmeš mena Božieho nadarmo.“

165. Druhé prikázanie Božie znie takto: „Nevezmeš mena Božieho nadarmo.“ Pod „menom Božím“ rozumie sa vlastne P. Boh sám; potom i každé slovo, ktorým sa nazýva alebo označuje Boh, alebo jedna z božských osôb alebo božský Spasiteľ. Všetky tieto slová sú sväté mená, lebo menujú Najsvätejšieho a sú jeho vlastné mená.

My často vyslovujeme mená sväté, keď sa učíme o Pánu Bohu, keď sa modlíme; to nenie nadarmo, toho je nám treba. Keď sa bojíme nešťastia nejakého, keď sme sa veľmi zľakli, tiež vyslovujeme mená sväté: Ježiš, Maria, Jozef. Ani to nenie nadarmo; my vtedy voláme k P. Ježišu, aby nás chránil od zlého, k P. Marii a svätým, aby sa primlúvali za nás u Boha. Vziať meno Pána Boha svojho, t. j. menovať Pána Boha nadarmo znamená, to sväté meno bez náležitej príčiny a bez úcty menovať alebo vyslovovať, čili meno Božie obraziť. To sa v druhom prikázaní B. zakazuje a P. Ježiš učil nás modliť sa: „Posväť sa meno Tvoje!“

165. Kto prehrešuje sa proti druhému Božiemu príkazu?

Proti druhému príkazu Božiemu prehrešuje sa ten, kto sväté meno Božie obráža.

166. Teraz vám poviem, kto obráža sväté meno Božie. Ľudia rozličným spôsobom obrážajú sväté meno Božie.

166. Kto obráža sväté meno Božie?

Sväté meno Božie obráža: 1. kto meno Božie neúctive vyslovuje; 2. kto rúha sa Bohu a preklína; 3. kto prísahá hriešno; 4. kto sľub svoj nezadrží.

Teda sväté meno Božie obráža, kto meno Božie neúctive vyslovuje.

Neuctive vyslovovať meno Božie znamená vyslovovať ho jako iné obyčajné slová bez náležitej úctivosti. t. j. aby tí, čo nás počúvajú, zbadali, že si my celkom nič nerobíme z toho sv. mena. Sú ľudia, ktorí meno Božie vždy majú na jazyku. „Ježiš, Maria!“ alebo: „Jaj Bože môj“, alebo: „Veru Bože“, hockedy povedia bez toho, aby na to i len pomysleli, čo povedali. Majú takú obyčaj, ale to je predsa len proti úctivosti, ktorú sme podlžní P. Bohu, a preto hriech, trebárs len malý, všedný hriech. Iní zase žartujú s menom Božím; na žart vykladajú slová sv. Písma, žartovne vyprávajú o veciach nebeských; to je zle a proti druhému príkazu. Pán Boh je tak svätý, že jeho meno nikto nesmie vyslovovať ani v žarte. Ešte horšie hreší, kto meno Božie v hneve vyslovuje. Niekomu nechcú kone ťahať, tu sa nahnevá a vyslovuje pri tom sväté mená. Žiakovi nechce pero dobre písať, prijde do hnevu a vypovie v hneve meno Božie; hreší proti druhému prikázaniu, lebo vyslovil meno Božie, aby vyjadril svoj hriešny hnev. Je to veliká opovážlivosť proti Bohu. Pán Boh je najväčší Pán neba i zeme; anjelia sa mu bez prestania najhlbšie klaňajú, a biedny človek opovažuje sa zne-

užívať jeho najsvätejšie meno k tomu, aby vyjadril svoj hriešny hnev!

Obávam sa, d. m., že i medzi vami sú takí, ktorí zneucťujú meno božie a sväté mená. To je hriech, toho sa chráňte. Nesmieme ani zo žartu, ani v hneve ani ináč ľahkomyseľne vyslovovať meno božie.

O takých, čo v hneve a aby vyjadrili svoj hnev, vyslovujú meno Božie a sväté mená, hovoríme, že „hrešia“, mali by sme hovoriť, že kľajú; lebo tí jako by to zlé, na ktoré sa nahnevali, chceli na Pána Boha uvaliť, vyslovujú meno Božie a sväté mená zo zlosti a vzdorovitosti proti Pánu Bohu. Pán Boh je náš najláskavejší Otec, samá láska a dobrota. Či nenie nevďačnosť, keď človek práve meno tohoto nekonečne láskavého a dobrého Otca hnevlivým vyslovovaním zneucťuje? Či to nemá boleť P. Boha? Čo mysleli by ste o takom dieťati, ktore v hneve nevie nič lepšieho, len zlostne vyslovovať meno svojho otca alebo svojej matky? Ale Pán Boh i tresce tento hriech. Niekedy už na tomto svete. V nedeľu ktorúsi shromaždila sa mládež, hrali sa a pili. Medzi mládencami bol jeden, ktorý tak veľmi klial, že ho i kamaráti od toho vystríhali. Na to vzal modlitebnú knižku a riekol, že im ukáže, jako on i z tej vie kliať. Ale ako otvoril ústa, že zakľaje, potrestal ho Boh. Na mieste ostal nemý a hluchý. A od toho času ani nehovorí ani nepočuje. („Berner Bote.“ Schmitt.) — A po smrti jakože bude Pán Boh trestať takých ľudí! Čo tí budú musieť trpeť!

Preto, d. m., varujte sa kliatia a vôbec každého zneuctenia mena Božieho a iných svätých mien; hovorte o Pánu Bohu, o svätých, o svätých veciach, vždy s úctivosťou. Medzi naučeniami, ktoré starý Tobiáš dal svojmu synovi, je i toto: „Chváľ Boha každý čas!“ To i vám hovorím: Chváľte Boha každý čas. Niektorí ľudia chváľa Boha, kým sa im dobre vodí, ale v čas nešťastia kľajú, zneucťujú meno Božie. Nie že tak, deti moje. V šťastí i v nešťastí hovorte

s nábožným Jobom: „Meno Pánovo buď pochváleno!“ Keď sa vám práca nedarí, alebo keď sa vám niečo zlého prihodilo, nešťastie, nebuďte netrpezliví, ale pomodlite sa krátku modlitbu: O môj ukrižovaný Ježišu, k vôli Tebe strpím to! alebo: O Ježišu, daj mi trpezlivosti. A keby vám predsa vyšlo z úst zneuctenie mena Božieho alebo svätého: hneď poproste P. Boha o odpustenie a pomodlite sa: Sláva Otcu . . . alebo: Pochválen buď P. Ježiš Kristus. Keby ste iného počuli zneucťovať meno Božie a sväté mená, pomyslite si: keby ten človek spomnel si, že je to hriech, iste by to nerobil, iste by neklial. Ja viem, že je to špatný hriech, budem sa teda mať na pozore, a nikdy nevezmem mena Božieho nadarmo. Ak môžete, pekne ho napomnite, aby to nerobil; a keď to nemôžete, aspoň pomodlite sa v srdci: Sláva Otcu . . ., alebo: Pochválen . . . (Möhler IV. 96.)

167. Sväté meno Božie obráža 2. kto rúha sa Bohu. Rúhať sa Bohu znamená: potupné slová vypúšťať proti Bohu, proti Ježišu Kristu alebo proti Panne Marii a svätým. Keby niekto povedal: Boh je nemilosrdný ku mne, na mňa zabudol, Boh zle riadi svet; keby niekto Bohu nejakú vlastnosť upieral, alebo ľudskú vlastnosť jemu privlastňoval: ten by sa rúhal Pánu Bohu; lebo povedal o Bohu takú vec, ktorá by mu bola na potupu. Ešte horšie je, keď niekto Pánu Bohu sa posmieva, potupné slová povie proti P. Bohu. Čo hovorili vojaci, keď P. Ježiša trním korunovali a trstinu mu dali miesto berly? Čo riekali židia P. Kristu, keď na kríži visel? . . . Oni sa mu rúhali. Židia i to povedali P. Ježišovi, že s pomocou diabla zázraky činí. To bolo hrozné rúhanie sa Bohu . . . (Cisár Julian, odpadlík.)

Takého rúhania sa Bohu dopúšťa sa človek i vtedy, keď proti Panne Marii, proti svätým alebo proti svätým veciam, proti viere, proti kňazom, opovržlive alebo potupne vyslovuje sa; potupa, ktorú človek týmto robí, padá na samého Pána Boha.

Ale rúhania sa Bohu môže sa človek dopustiť nielen v slovách, ale i v myšlienkach, keď o Bohu, o anjeloch, o svätých alebo o svätých veciach opovržlive a potupne

dobrovoľne myslí, alebo i v skutkoch, keď skutkami dáva na javo opovrženie a tupenie, keď na pr. z hnevu päsťou hrozí sa nebu, keď zo zlosti alebo z opovrženia kríž o zem hodí . . .

Rúhanie sa Bohu je hriech veľmi ťažký, lebo či môže byť ešte väčšie previnenie nad potupenie Boha, Kráľa všetkých kráľov? Rúhanie sa je hriech diablov. Tí rúhajú sa v pekle Bohu, keď ich tresce; ale ľudia na zemi rúhajú sa Bohu, keď im Boh dobre robí. Či to nenie hrozný hriech! S takým človekom ani nenie po dobrom, tomu to už len diabol vnuká, aby potupu robil z Boha, z jeho svätých a zo svätých vecí.

167. Kto hreší rúhaním sa Bohu?

Rúhaním sa Bohu hreší, kto proti Bohu, proti Ježišu Kristu, alebo proti Panne Marii a Svätým potupné slová vypúšťa.

* Poneváč rúhanie sa Bohu je taký ťažký hriech, preto ho Pán Boh i veľmi tresce. V starom zákone trestaný bol taký ruhač ukamenovaním. V novom zákone je kresťan ruhač väčšieho trestu hoden, lebo on dostal od Pána Boha väčšie milosti a dobrodenia jako židia. Často Pán Boh hneď naskutku tresce ruhača.

V Paríži vystúpil jedon bezbožník na kazateľňu a kričal, aby ho Boh zabil hromom, ak jesto Boha. A hneď udrel hrom do neho. — V 14. století sa stalo. Sluha jedon grófa Hohenzollernského počul niekde, že kto cez paššie na Veľký piatok na jednej nohe stojí a potom do Umučenia na kríži vystrelí, nikdy nepochybí. Urobil to. Povera a rúhanie sa Bohu. Umučenie krvácalo. Sluhu sofali. — Ja sám poznal som bohatého človeka mäsiara. Sial vo veľkom vetre. Vetor odnášal mu zrno. To ho hrozne nahnevalo. Zchytil hrudu s role a hodil ju k nebu, že vraj zabije Pána Boha, ak nezastaví vetor. Hneď vyhodil sa mu na jazyku špatný vred a

ruka smrtvela. Od rán na jazyku smrdel, že ho ani v izbe netrpeli. Pochodil chýrečných doktorov, roky trvala hrozná nemoc. Ale on uznal trest Boží, dal sa na pokánie, a Pán Boh smiloval sa nad ním. Na jazyku ozdravel, ale ruka tá ostala mrtvá. On sám rozprával toto mojim rodičom, ako ho Pán Boh potrestal.

168. Sväté meno Božie obráža i ten, kto preklína.

Preklínaním hreší ten, kto sebe alebo druhému od Boha zle žiada. Mnohí ľudia majú ten ohavný zvyk, že sebe alebo iným zlorečia, seba a iných preklínajú. V zlosti svolávajú zle od Boha na seba alebo blížneho, hovoria, „aby ťa hrom zabil“, „aby ťa čert vzal“ . . . Pri čom často zneuctieva sa meno Božie. Taký, čo zlorečí, už Boha a iné sväté mená vyslovuje, hovorí: „Boh daj (bodaj), by ma . . by ťa . .“, alebo žiada také zlé, čo len Boh môže dopustiť. Ktože môže niekoho hromom zabiť? Komuže zlý duch môže bez dopustenia Božieho uškodiť? Alebo stvorenia Božie, nerozumný dobytok alebo dopustenia Božie (nečas, neúrodu . . .) preklína, čím na javo dáva hnev proti múdremu riadeniu Božiemu. Zlorečenie (klnutie) je veliký hriech, a ani sa tomu nečudujte, že sv. Pavel zlorečníkov (kliačov) k tým pripočituje, ktorí kráľovstva Božieho videť nebudú. A nie zriedka vyplní sa zlorečenie na tom, kto zlorečí: lebo hovorí sv. Písmo. „Miloval zlorečenie, teda prišlo na neho, v požehnaní nemal obľúbenia, teda buď vzdialené od neho.“ (Žalm. 108, 18.) O prosím vás, m. d.: dajteže si pozor, aby ste svojich rodičov neposlušnosťou a zlým držaním sa nevohnali do velikého hnevu, že by vám zlorečili. Mohla by sa ich kliatba vyplniť i na vás. Stáva sa i to, čím Pán Boh tresce rodičov, ktorí zlorečili deťom, i deti, preto že boly tomu príčina.

Keď sv. Františkovi Sal. rozprávali, že jednomu rozpustilému mladíkovi jeho vlastná matka zlorečila, riekol: „Ach, to je to najhoršie. Keď táto žena bude videť, ako sa jej kliatba plní, darmo bude oplakávať svoje zlorečenie. O poľu-

tovania hodná matko ešte nešťastlivejšieho syna!“ A čo svätý povedal, to sa i stalo. Mladý ten človek padol v súboji a jeho telo sožrali psi a vlci. Jeho matka pominula sa žiaľom nad tým so sveta (Mehler III. 247.).

V Namure v Belgii žilo dieťa desať alebo dvanásťročné. Keď v škole zvedelo o hriechoch proti druhému prikázaniu Božiemu, zvlášť o bezbožnom obyčaji kliatby, v najväčšiu ošklivosť vzalo si zlorečenie, klnutie. Jeho otec bol prudkým človekom. Keď sa dieťa raz trochu opozdilo, otec rozdráždený ho hrešil, áno preklínal a menu Božiemu zlorečil. Chúďa dieťa celé bez seba, že sa takého kliatia príčinou videlo, padlo pred otcom na kolená a prosilo: „Otče, otče, zbij ma, ale nekľaj viac!“ Otec sa zamlčal, keď spozoroval hrúzu, ktorá preklínanie dieťaťu zapríčinilo, pamätoval si ten prípad a netrúfal si viac zakliať. (Zrcadlo pro dítky 14.)

168. Kto hreší preklínaním?

Preklínaním hreší, kto sebe alebo druhému zle žiada od Boha.

Vy, d. m., nikdy nezlorečte, nekľajte ani ľuďom, ani zvieratom, ani sebe ani neživotným veciam. Keď si zlorečenie, preklínanie od mladosti zošklivíte, ľahko sa ho budete varovať vždycky; ale kto privykne tomuto hriechu, ten sa ho sotva kedy zbaví v živote, a niekdy zastihne ho kliatba, ktorú vysloví Syn Boží v deň súdny nad zatratenými: „Odíďte zatratení do ohňa večného, ktorý je pripravený diablovi a nasledovníkom jeho!“

169. Meno Božie obráža 3. kto prísahá hriešno.

Hneď vám porozprávam, v ktorých pádoch je prísahanie hriešne; najprv vám musím povedať:

169. Čo znamená prísahať?

Prísahať znamená, Boha za svedka volať, že pravdu mluvíme.

Niekoho za svedka volať znamená niekoho vyzvať od niekoho žiadať, aby povedal, že je to pravda, čo hovoríme, že našim rečiam alebo nášmu sľubu môže sa veriť. „Keď mne neveríš“, hovoríme, „spýtaj sa toho, ten tam bol, videl a počul, ten mi je svedkom.“ Svedok teda je ten, kto môže povedať: „Ja som bol pri tom, ja som videl, ja som počul.“ A keď svedok porozpráva, že sme to povedali a tak urobili, jako to my udávame, nuž svedčí, že hovorili sme pravdu, potvrdzuje naše slová. Ale všetko ľudia nevidia. Čo vtedy? Počúvajte. Vtedy voláme Boha za svedka. Pán Boh je všade prítomný; vidí a počuje všetko, zná i naše najtajnejšie myšlienky: P. Boh je i nekonečná, večná pravda, a nemôže sa mýliť ani nemôže oklamať. Poneváč to ľudia vedia, volávajú Boha za svedka, keď chcú niečo ako pravdu povedať alebo niečo prislúbiť, aby tak svoje slovo alebo svoj sľub lepšie potvrdili. Ich slovo alebo sľub má potom tak platiť, ako keby sám Boh povedal: „Áno, čo tento človek hovorí, je pravda; ja to viem.“ — Alebo: „Tak je, čo tento človek sľúbil, to úprimne myslel, ja vidím to v jeho srdci.“ Takéto volanie Boha za svedka je prísaha. Takto prísaha je dovolená, keď ide o vec vážnu, dôležitú a keď sa hovorí čistá meravá pravda.

Ku príkladu: Človek jeden dostal sa pred súd, lebo vraj voľakoho zabil. Všetko ukazuje na neho. Ale ja viem, že to on neurobil. Spýtajú sa ma, či smiem prísahať? Áno, smiem, lebo veď chcem len pravdu povedať a vec je veľmi vážna. (Dr. Jul. Gapp.)

Ale môžeme prísahať, čili Boha za svedka volať i na to, že chceme splniť, čo sľubujeme. Tak prísahajú vojaci „na zástavu“, musia prísahať, že kráľovi verní budú a vlasť i svojím životom brániť budú. Noví manželia pri oltári prísahajú, že povinnosti stavu manželského verne plniť budú.

Prísaha koná sa niekedy slavnostne s rozličnými obradmi na pr. pred súdom, pri sobáši . . . Prísahajú kresťania na

Umučenie (kríž), ktoré stojí medzi dvoma horiacimi sviečkami Ten, kto prísahá, obyčajne drží tri prsty pozdvihnuté k nebu, alebo na Umučení, alebo na svojom srdci. Na konci hovorí: „Tak mi Pán Boh pomáhaj!“ — Svetlá majú prísahajúceho upamätovať na večné svetlo, na nebo, ktoré pravdomluvní a verní obsiahnu, i na oheň v pekle, do ktorého prijdú tí, čo Boha falošne volajú za svedka. — Umučenie upamätuje ho na Boha všadeprítomného a vševedúceho, ktorý každú lož a nepravdu nenávidí. — Tri prsty zdvihnuté upamätujú na najsv. Trojicu, a kto prísahá, hovorí tým zdvihnutím troch prstov: Volám za svedka trojjediného Boha na nebi, ten nech ma potresce, ak nehovorím pravdu. Kladie prsty na Umučenie (na kríž), čo ho má upamätovať na to, že Ježiš Kristus svojím učením, životom i umučením len pravdu a spravodlivosť dokazoval, a že i od nás len pravdu a spravodlivosť žiada. — Kladie ruku na srdce čím ukazuje, že čo má na srdci, to je i na jazyku, že ako cíti, tak hovorí. — Končí „Tak mi Pán Boh pomáhaj!“ t. j. „Keď pravdu nehovorím, nech mi Pán Boh nepomáha!“ — Ale tieto slavnostné obrady nie sú potrebné k prísahe. K prísahe dostačí vážne odvolávanie sa na Boha.

170. V mnohých iných pádoch je prísaha hriešna. Kto prísahá hriešne? Hriešne prísahá: 1. Kto bez potreby prísahá.

Prísahu vždy máme mať za vec veľmi svätú, preto len v nutnej potrebe smieme prísahať. Pre každú maličkosť nesmieme prísahať. Či občania hneď s každou malou záležitosťou idú k pánu kráľovi? len vo veľmi vážnych záležitosťach, keď im na tom veľmi záleží a už iným spôsobom neúfajú dostať sa k svojej pravde . . . Kto pre čokoľvek hneď prísahá, takým činom ukazuje, že nemá pravú úctu k P. Bohu. Kto i bez potreby prísahá, a nič si z toho nerobí, taký ľahko bude i krivo prísahať. Z dôležitej príčiny môže od nás vrchnosť žiadať prísahu, vtedy smieme prísahať; to potom vrchnosť má na svedomí, či prísaha bola potrebná a či nie.

Hriešne prísahá 2. kto krive (falošne) alebo v pochybnosti prísahá. — Krive (falošne) ten prísahá, kto vie, že to, čo hovorí, nenie pravda. Proti Pánu Kristu povstali falošní svedkovia, ktorí i prísahali proti nemu. Kto falošne prísahá, robí posmech z Pána Boha, z jeho vševedúcnosti. Hovorí: „To je pravda, na to je Boh svedok.“ A to nenie pravda, a Pán Boh vie, že to nenie pravda. Taki hovorí: „Ja to nechávam na spravodlivého Boha, nech ma tresce, ak nehovorím pravdu.“ Volá teda pomstu Božiu na seba, a Pán Boh ho veru potresce. V pochybnosti prísahá, kto pochybuje, nevie s istotou, či to, čo hovorí, je ozaj pravda a predsa prísahá, že je to pravda. Niekoho vykradli, on to zvalil na svojho paholka. Sused, ktorý bol v noci, neviem prečo, vyzeral z obloka, videl pri mesiačku, ako ktosi s rebríkom uhýňal od susedovho domu. Tak sa mu zdalo, že to bol jeho paholok. Vec prišla pred súd; gazda žaloval na svojho paholka, povedal, že veď ho i sused videl. Sudca zpýta sa suseda, že či môže na to prísahať? Sused si pomyslí: ja síce neviem celkom pod istým, či to on bol, ale on to musel byť a prísahá. Ten prísahal v pochybnosti a dopustil sa ťažkého hriechu.

Hriešne prísahá 3. kto prísahá, že zlé učiní alebo že dobré opustí. Už keď si niekto pred seba vezme zlé páchať, ku pr. že sa bude na voľakom pomstiť, že neodpustí svojmu protivníkovi, k takému hriešnemu predsavzatiu P. Boha za svedka volať, to je zas nový a ešte väčší hriech. Pomyslite si len, taký, čo prísahá, že bude zlé páchať, ten hovorí: „Bože, jako je pravda, že si všadeprítomný, vševedúci a svätý, tak pod istým chcem ťa obraziť:“ Či to nenie potupa tak hovoriť, či to nenie veliký hriech?

Kto prísahal niečo učiniť, čo je dovolené a nenie zakázané, ten musí svoju prísahu i držať, musí to i vykonať. Prísahu rušiť nesmieme, keď to, čo sme prísahou sľúbili, vykonať môžeme; to je veľký hriech. Kto už vtedy, keď

prísahá, myslí, že to neurobí, čo prísahá, ten krive prísahá. Kto myslí, že nemôže držať svoju prísahu, nech sa o tom poradí so svojím duchovným otcom.

Niekto mal by klásť peniaze, ale ich nemá. Ide k susedovi a prosí ho, aby mu požičal 100 zlatých. Sused dal sa nahovoriť, ale žiada prísahu, že mu budúcu jaseň vráti požičané peniaze. Ten druhý mohol mu ich splatiť, ale ich radšej strovil na cestách a zábavkách. Spáchal hriech, srušil prísahu. — Jako že by to bolo, keby tomu už pri prísahaní nebolo záležalo na tom, keby si bol pri tom myslel: veru mu ja tie peniaze nevrátim? (Krivá prísaha). — A jako, keby bol tie peniaze mal prichystané, ale kmín vlámal sa mu do domu a ukradol mu ich, a tak nebolo mu možnej veci vrátiť peniaze v určitý čas? (K. Möhler.)

Regulus sa dostal do zajatia. Nepriatelia, ktorí ho zajali, poslali ho domov, do jeho vlasti, aby ponukol svojím pokoj. Ale najprv musel prísahať, že zase prijde, či jeho občania prijmu pokoj lebo nie. A Regulus sa navrátil, ačkoľvek vedel, že ho nepriatelia môžu zabiť. Regulus bol pohan a držal svoju prísahu.

170. Kto prísahá hriešne?

Hriešne prísahá: 1. kto bez potreby prísahá; 2. kto krive (falošne), alebo v pochybnosti prísahá; 3. kto prísahá, že zlé učiní, alebo že dobré opustí.

Povedal som vám, čo katechismus učí, že hriešne prísahá, kto prísahá, že bude zlé páchať, alebo že dobré opustí, ale že i ten zle robí, kto prísahu nedrží, ačpráve by ju držať mohol. Či teda keď by niekto prísahal, že bude zlé páchať alebo že dobré opustí, povinný je držať i takú prísahu? Takú prísahu nikto nenie povinný držať. Už to bol hriech, že také niečo prísahal, tak zas hriech by bol tú prísahu splniť. Pán Boh takú prísahu ani neprijíma, lebo nemôže žiadať, aby človek niečo zlého a nespravodlivého učinil. — Prísaha Herodesova — smrť sv. Jána Krstiteľa.

Dajte pozor, poviem vám, aká musí byť prísaha, aby bola dovolená a aby sme ju boli povinní držať. P. Boh povedal Jeremiášovi prorokovi: „Prísahať budeš v pravde, v súde a spravodlivosti“ (Jer. 4, 2.). V pravde prísahá človek, keď to, na čo Boha volá za svedka, je skutočná pravda, alebo keď ozaj chce to, čo prísahá, splniť. — V súde prísahá, kto si vec náležite posúdi, rozváži, kto bez vážnej, dostatočnej príčiny, bez potreby alebo ľahkomyseľne neprísahá. — V spravodlivosti t. j. to, na čo Boha voláme za svedka, musí byť spravodlivé, dovolené, nesmie byť nič hriešneho a žiadnym činom urážať povinnosti, ktoré máme oproti druhým. Teda vec, na ktorú prísaháme, musí byť pravdivá, dôležitá (vážna) a spravodlivá.

171. O kom hovoríme, že sľub činí?

O tom hovoríme, že sľub činí, kto Bohu niečo dobrého sľubuje.

Štyri veci patria k sľubu. 1. Musíme niečo sľúbiť Bohu; lebo tým Boha uctiť chceme. Keď sľúbite niečo človekovi, to nenie sľub, aký patrí k ucteniu mena Božieho. Sľub, o ktorom je tu reč, je len Bohu, Pánu našemu učinený. 2. Musíme sľubovať dobrovoľne, nie nútene, z dostatočnej vedomosti, s rozumom a rozvahou. 3. Musíme sľúbiť Bohu niečo jemu milého, také Bohu milé veci sú: modlitba, sv. omša, pôst, púť . . . 4. Musíme to, čo sľubujeme, jako novú povinnosť vziať na seba, tak že by sme hriech spáchali, keby sme to nevykonali. Musíme sľúbiť niečo takého, k čomu ináč zaviazaní nie sme.

Keby sa niekto takto modlil: „Ja by som rád, o Bože môj, každý deň šiel do kostola na sv. omšu!“ Či ten učinil sľub? Nie. Len vyslovil svoju žiadosť. — A druhý by sa modlil: „O Bože, ja som si vzal pred seba, že sa budem dobre učiť a pekne držať, aby som mohol byť kňazom; buď mi k tomu na pomoci!“ Či ten učinil sľub? Nie; len predsavzatie učinil. Kto učinil predsavzatie, tiež síce sľubuje, ale bez toho, že by bral na seba novú povinnosť, a keď to nesplní (ak len ináč prikázané nebolo), nespácha hriech. Kto činí sľub, ten hovorí: „Sľubujem li, Pane Bože, že . . .“ V jednom dome je otec ťažko chorý; bieda je veľká, nemôže

nič zarobiť a trpí veliké bolasti. Jedno z jeho detí takto sa pomodlilo k P. Bohu: „Pane Bože, uzdrav nám nášho otca; ak ho zase uzdravíš, ja ti sľubujem, že sa mesiac každý deň pomodlím sa ruženčok.“ To bol sľub. To dieťa pripovedalo, sľúbilo Pánu Bohu, zo svojej vôle, nenútene, že urobí vec, ktorá je P. Bohu milá, čo urobiť ináč povinné, zaviazané, nebolo.

Sľub sa P. Bohu ľúbi. Čo my sľubujeme, to je i tak dobrá vec, keď to bez sľubu urobíme. Ale keď to Bohu sľubujeme, tým činom oddávame Bohu svoju vôľu na obetu, lebo ju zaväzujeme, tak že potom ináč nemôžeme robiť, len ako sme sľúbili. To sa ešte viac musí ľúbiť P. Bohu. Ja mohol by som vám darovať jablká s jednoho stromu; ale mohol by som vám darovať k jablkám i ten strom, na ktorom visely. To bolo by ešte viac. Tak i pri sľube dávame nielen dobré skutky, ale i slobodnú vôľu, od ktorej dobré skutky visia.

* Sľub učiniť máme len po vážnom rozmyslení; lebo kto sľub učinil, musí ho i splniť. Sľub splniť je svätou povinnosťou. „Sľúbil si niečo Bohu, neodkladaj splniť. Lepšie je, nesľubovať, ako sľúbené neplniť.“ (Kaz. 5, 34.). Nesľúbiť nenie hriech, ale sľúbiť a nesplniť je hriech. Sľúbil si modliť sa ruženec. Nemusel si. Keby si ho nebol sľúbil, nemal by si hriech, keby si sa ho nemodlil; ale že si ho sľúbil, už teraz musíš sa ho modliť, ak nechceš spáchať hriech. Nesľubujte nikdy Bohu veci, ktoré by ste vykonať nemohli. Pri činení sľubov je veľkej opatrnosti treba. Sv. František Sales. učinil sľub, že každý deň, kým žiť bude, pomodlí sa ruženec. To i verne plnil. Ale predsa raz povedal, že by to už viac nesľúbil. Jako biskup mával veľmi mnoho práce; na to nemyslel, keď sľub učinil. Kto chce učiniť sľub, nech si to dobre rozváži, aby ľahkomyseľne alebo z prepiatej horlivosti niečo nesľuboval. Najlepšie urobí, keď sa s duchovným otcom o veci poradí.

Keď nastúpi nemožnosť splniť sľub, tým činom prestáva i povinnosť. Ale v tom tiež nech nikto nespolieha sa na

seba; kto zaviazal sa sľubom, ľahko mohol by mysleť, že mu je nemožnej veci sľub splniť, i vtedy, keď je to vec možná. Nech i v tom prosí o radu a poučenie duchovného otca.

Chráň sa kliaťa, zlorečenia,
prísahania krivého;
ver, neujde zlorečiaci
jazyk ohňa večného.

Neber nikdy mena Božieho nadasmo. Hovor o Bohu a svätých osobách i veciach vždy úctive; v šťastí i v nešťastí hovor: Meno Pánovo buď chváleno! Bez potreby ani sa neduš, ani neprisahaj. Ak by ťa niekdy volali pred súd, a mal by si prisahať, najprv dobre si považ, či sa na všetko dobre rozpamätáš, či si istý, že to tak bolo, jako to prísahou máš dosvedčiť. Keď sa nebudeš vedieť na všetko dobre rozpamätať, povedz to pred súdom, a nikto ťa nebude nútiť k prísahe; ale keby si odprisahal, čo nevieš pod istým, spáchal by si krivú prísahu, a za to trestal by ťa i súd. Keby ťa bezbožný človek nahováral, alebo peniaze ti chcel dať za to, aby si prísahal, čo nevieš pod istým, odožeň takého svodcu; pomysli si, že čo by ti to platilo, keby si dostal všetky poklady sveta, a pri tom na svojej duši trpel. — Starostlive varuj sa ohavnej obyčaje klnúť, premáhaj sa v hneve, keď ti ini ublížili, keď trpíš. — Keď si Pánu Bohu niečo sľúbil, to verne konaj; aj P. Boh vykoná to, o čo si ho prosil, keď si mu sľub učinil, a nad to hojne odplatí ti tú novú povinnosť, ktorú si jemu k vôli vzal na seba. — V nehodách svojich pobožne volaj o pomoc k svätému menu Pána Ježiša.

Tretie prikázanie Božie.

„Spomni, abys' deň sviatočný svätil.“

V prvom prikázaní prikázal nám Pán Boh, aby sme mu vzdávali najvyššiu úctu, jakú sme mu podlžní, úctu v myšlienkach, v druhom ešte zvláštne prikazuje nám uctenie jeho mena úctivým vyslovovaním, teda úctu v slovách; v treťom prikázaní prikazuje nám úctu skrze svätenie dňa úctu v skutkoch.

172. Viete z bibliky, že Pán Boh v šiestich dňoch celý svet stvoril. Šesť dní pracoval pre nás t. j. stvoroval, tvoril, čo je k nášmu úžitku; tých šesť dní teda nám dal. Siedmy deň odpočinul, t. j. prestal stvorovať, tvoriť, ten deň pre seba zadržal. O tomto siedmom dni hovorí sv. Písmo: „I požehnal (Boh) dňu siedmemu a posvätil ho“ (I. Mojž. 2, 2.). P. Boh teda posvätil siedmy deň, t. j. ustanovil, aby tento deň vždy ostal svätým dňom k službe Božej. P. Boh požehnal dňu siedmemu, t. j. ustanovil, aby tí, ktorí deň siedmy zasvätia, obdržali milosť a požehnanie.

V starom zákone bol posledný deň v týždni, sobota, tým dňom svätým, ako židia ešte i dnes sobotu svätia. To sa v novom zákone zmenilo. V nedeľu, v prvý deň týždňa, vstal P. Ježiš z mrtvých; v nedeľu soslal Pán Ježiš Ducha svätého na svojich apoštolov. Tieto príčiny činia nám deň nedeľný veľmi dôležitým a svätým, preto apoštoli z vnuknutia Ducha sv. nedeľu na miesto soboty za deň sviatočný v týždni ustanovili. A kresťania už za časov apoštolských v nedeľu schádzavali sa k službám Božím (Skut. ap. 20, 7.; I. Kor. 16, 2.) a sv. Ján menuje nedeľu „deň Pána“ (Skut. ap. 1, 10.).

Áno, nedeľa je deň Pána t. j. ten deň, ktorý Pánu Bohu zvláštnym spôsobom patrí. Ostatné dni dal B. Boh ľuďom, aby išli po svojej robote, preto sú to dni robotné (ktoré?); ale nedeľu, ten deň podržal si Pán Boh pre seba. V nedeľu máme celkom zvláštne Pánu Bohu slúžiť; nedeľu máme zasvätiť nábožne stráviť.

172. Čo prikazuje Boh v treťom prikaze?

V treťom príkaze Boh prikazuje, aby sme deň Pána, to jest nedeľu, zasvätili.

Teraz vám poviem dľa katechisma:

173. Ako zasvätíme nedeľu?

Nedeľu zasvätíme: 1. keď svätú omšu slyšíme, 2. keď ťažké práce robotných dní nekonáme, ani iným konať nekážeme.

1. Slyšať sv. omšu v nedeľu a sviatok, to je povinnosťou každého katolíka, od cirkve svätej prísnymi zákonmi uloženou; ale dobrý katolík nezanedbá tento deň ani iné služby Božie. On má radosť i na kázni. Ježiš hovorí: „Kto je z Boha, slovo Božie slyší.“ A v nedeľu kázeň počúvať je aj potrebné a veľmi užitočné, lebo bez napomenutia často zabúdzame činiť svoje povinnosti.

Jeden prostý ale nábožný človek ponosoval sa pred iným nábožným ale múdrym kresťanom, že z toho, čo počuje na kázni a kresťanskom vyučovaní, nič mu v hlave neostáva. Tento múdry chcel ho presvedčiť, že predsa mu je to na úžitok. Povedal mu: „Vezmi starý zašpinený kôš a prines mi v ňom vody z potoka!“ Prostý ten človek usmial sa k takej žiadosti, ale poslúchol. O chvíľu vrátil sa a riekol: „Veru, bárs ako ja vody načieram do toho koša, tej ti predsa neprinesiem, keď nič v koši neostáva.“ Ale kôš bol najprv zašpinený a jaký že je teraz? spýta sa ho múdry. „Nuž teraz je čistý.“ — „Nuž teda tak je i to srdce, keď naplní sa slovom Božím, ono stáva sa vždy čistejším, trebárs i slovo Božie mizne z pamäti.“

V nedeľu máme prijímať sv. sviatosti, to je zvláštne na úžitok duši našej. Dobrý katolík, keď cíti toho potrebu, ide v nedeľu na sv. spoveď. Sv. Chrysostom povedal raz (Reč 5. o Anne): „Najkrajší sviatok je čisté svedomie. Ten, ktorý nemá čistého svedomia, je pri najslavnejšom sviatku bez sviatku.

V nedeľu máme ísť na litánie a na kresťanské vyučovanie, máme nábožné knihy čítať. Čítať životy svätých, veľkú bibliku, iné nábožné knihy. Ó, koľko

dobrého spôsobilo už také čítanie! Istý cirkevný učiteľ hovorí, že keď sa modlíme, vtedy my shovárame sa s Bohom, a keď čítame, vtedy že Boh shovára sa s nami. Sv. Ignác z Loyoly ležal ranený na lôžku. Mal dlhú chvíľu. Priniesli mu na čítanie Život P. Krista a jeho svätých. Najprv čítal len z dlhej chvíle, bez chuti; ale neskôr poúčinkovala milosť Božia. V príkladoch svätých videl niečo o mnoho vznešenejšieho než v tých knihách, čo čítaval o rytieroch. A to ho pohlo k tomu, že opustil vojsko a šiel slúžiť svojej duši a Bohu, stal sa velikým svätým.

V nedeľu máme skutky milosrdenstva konať. Každý kresťan má príležitosť v nedeľu konať niektoré telesné alebo duchovné skutky milosrdenstva na pr. lačných kŕmiť, nahých odievať, nemocných navštevovať, neumelých učiť, pochybujúcim dobre radiť, zarmútených tešiť, na cintorín ísť a tam za zomrelých sa modliť atď. Kto v nedeľu také veci koná, ten sväti nedeľu tak, ako to Pán Boh v treťom prikázaní prikazuje.

2. Ale nenie dosť v nedeľu len nábožné skutky konať; my musíme sa i niektorých vecí zdržovať, lebo to tak Pán Boh prikázal. Pán Boh v starom zákone povedal (V. Mojž. 5, 13.): „Šesť dní pracovať budeš — siedmy deň je sobotný t. j. odpočinutie Pána Boha tvojho. Nebudeš v ňom robiť žiadnej roboty, ani ty, ani syn tvoj i dcéra, ani služobník i dievka, ani hovädo.“ V nedeľu musíme sa zdržovať od ťažkých prác robotných dní, tie nesmieme konať, ťažké robotné práce sú v nedeľu zakázané.

174. Ktoré sú ťažké práce robotných dní.

Ťažké práce robotných dní sú telesné práce, ktoré obyčajne od služobných, nádenníkov a remeselníkov konané bývajú.

* Práce robotných dní menujú sa i služobnými prácami.

K služobným prácam patria. 1. práce poľné a hospodárske, jako orať, siať, žať, kosiť, kopať, na vozy nakladať alebo skladať, drevo rúbať atď.; 2. práce remeselnícke, šiť, hoblovať, kovať, murovať atď.; práce domáce, ktoré nie sú neomylne potrebné, jako priasť, pliesť, šiť. — Na tieto práce dal P. Boh ľuďom šesť dní v týždni, v nedeľu musia nechať stáť také práce; tak to chce Pán Boh. Kto v nedeľu robí svoju prácu jako v robotných dňoch, ten nesväti nedeľu, deň Pána, ale pácha hriech.

Práce, ktoré konáme hlavou, tie sú dovolené i v nedeľu; tie sú viac umenia než práce. V nedeľu smieme sa učiť, kresliť, písať, čítať, malovať atď. I celkom potrebné práce pri dome sú v nedeľu dovolené, na pr. variť, izby vymetať, poprávať, statok kŕmiť atď.

Hodinár hovorí na niektoré hodiny, že tie treba každých osem dní natiahnuť, tie sú tak usporiadané. Tak je i telo ľudské usporiadané pre nedeľu. Hodiny prestaly by ísť, keby ich ôsmy deň nenatiahli, a u človeka by to tiež dlho neišlo s tým pracovaním, keby nezotavil sa, nových síl si nenabudol v odpočinku. — A s dušou našou je to tiež tak. Duša stvorená je pre nebo a pre náboženstvo. — Jeden muž v Holandsku chytával v nedeľu ryby. Raz lapil veľkú rybu a položil ju na suchú zem, kde sa ustavične hádzala, metala, a keď už unavená ležala, po chvíľach ústa svoje otvárala, dychtiac po svojom živle. Keď to videl ten muž, povedal k sebe: „Ryba tá dychtí po vode, ktorú si jej vzal, a človek v deň Pána nemal by lačneť a žížniť po milosti Božej?“ Hodil rybu do vody a odišiel do kostola a potom vždy verne svätieval deň Pána. — Veru, keby nebolo nedele, duša naša pochodila by jako tá ryba bez vody. Duša v prácach stredtýždňových od starostí časných ustane, slabne a v nedeľu zase prichádza k sebe.

Ale sú i také pripady, v ktorých je dovoleno i v nedeľu ťažkú prácu konať, o tom katechismus hovorí:

175. Kedy je slobodno i v nedeľu ťažké práce konať?

Ťažké práce konať i v nedeľu slobodno je len vtedy, keď to nutná potreba požaduje.

* Nutná potreba požaduje ťažkú prácu i v nedeľu, keď nás nenadále nešťastie zastihne, alebo iná nehoda, ktorá by nám, keby sme ju hneď neodstránili, velikú škodu zapríčila; také nehody sú: požiar, povodeň a iné nešťastia. Pán Kristus hovorí: „Ktorý bude z vás človek, ktorý by mal jednu ovcu, a tá by v sobotu do jamy padla, či nesiahne a nevytiahne ju? Čím lepší je človek než ovca; teda sluší v sobotu dobre činiť.“ (Mat. 12, 11.) Služobní smú si poplátať šaty, keď k tomu v stredtýždni nemajú času. Hrobár smie v nedeľu hrob kopať atď.

Taktiež je slobodno ťažkú prácu v nedeľu konať, jestli to úcta Božia, veľká núdza, alebo lákska bližnemu požaduje.

Úcta Božia požaduje konanie služobných prác, keď na pr. máme konať prípravy k slavnostným službám Božím, a tie nedajú sa odložiť na druhý deň, ako oltáre stavať . . ., vence viť, kostol ozdobovať, zvoniť atď. — V núdzi chudobná matka smie v nedeľu plácať šaty pre deti; keby pre dážde seno alebo úroda hynula a v sobotu by sa vyjasnilo a v nedeľu slnce pálilo, farár môže dovoliť, aby si ľudia v nedeľu po službách Božích seno usušili, úrodu posvážali.

Láska k bližnemu požaduje služobnú prácu, keď je blížny vo svojej biede našej pomoci potrebný; na pr. nemocných smieme v nedeľu opatrovať . . . V Brivüde vo Francúzsku ochorel jeden hospodár práve v čas najpotrebnejší, v čas žatvy. Krom manželky a troch malých detí nemal nikoho, kto by ho bol v práci zastal. Myslel si, že mu celá úroda zahynie. Milosrdní susedia poshovárali sa, že mu pomôžu. Ale poneváč sami mali v stredtýždni so svojou žatvou veľmi na pilno, usniesli sa, že mu tú prácu v nedeľu vykonajú. P. farár im to dovolil. A tu títo v jednu nedeľu tomu nemocnému všetko požali a druhú všetko až do snopa posvážali. Takým skutkom zaiste deň Pána nezneuctili (Mehler).

Za našich časov často počuť všeličo. Ten krajčír lebo švec lebo iný remeselník hovorí: „Som potrebný, musím i v nedeľu pracovať.“ Alebo: „Musím pracovať, lebo nevychystám.“ Ale to nejde. Oni berú nedeľu Bohu a preto nevychádzajú z biedy. Všetci, čo v nedeľu pracujú, do väčšej biedy padajú. Ctihodný farár Vianney hovorieval: „Znám dve cesty, ktoré istotne vedú k chudobe: v nedeľu pracovať a cudzí majetok si podržať.“

Istý kresťanský kupec navštívil známeho remeselníka v nedeľu a káral ho, keď ho zastihol pri práci. „Som biedák, milý pane“, vyhováral sa remeselník, „musím i v nedeľu pracovať, síc by som prišiel na mizinu.“ „Nie div, že si biedák“, odpovedal kupec, „ako že ti má Boh požehnať, keď mu česť berieš a v nedeľu pracuješ? Vieš čo, shovorme sa; zanechaj prácu v nedeľu a vo sviatok, sväť tie dni, jako sa na kresťana sluší; po polroku prijdem zas a nahradím ti škodu, ktorú utrpíš, keď nebudeš v nedeľu pracovať.“ Remeselník podal mu ruku. Po piatich mesiacoch dostavil sa kupec, ktorému sa remeselník pochválil, že sa zachoval dľa jeho rady. „Nuž koľko ti mám doplatiť?“ pýtal sa ho kupec. „Nič, nič“, volal radostne remeselník, „svätenie nedele neurobilo mi žiadnej škody, ale mi prinieslo hojné požehnanie Božie; lebo pred piatimi mesiacmi nemal som kravy, teraz ju mám a je po biede.“ (Alban Štolc.)

Teda kto v nedeľu služby Božie zanedbáva, bez nutnej potreby služobné práce koná, ten hreší zneuctením dňa Pánovho.

Mnohí nazdávajú sa, že nedele a sviatky ustanovené sú, aby sa ľudia veselili a rozličnými roztopašnosťami za týždennú prácu náhradu si učinili. Nedeľu dal nám P. Boh k tomu, aby sme si odpočinuli. Nevinné veselenie, poctivá zábava dovolená je v nedeľu. Ale hlučné, krikľavé veselosti sú zakázané. Sú ľudia, ktorí nedeľu znesvácujú nemiernym jedením a pitím, výstupkami, rozpustilými ihrami a zábavami. Ach, a koľko sa u nás v tom ohľade nahreší! Takí ľudia berú deň, ktorý je P. Bohu zvláštne zasvätený, a dávajú ho diablovi, práve v nedeľu najviac obrážajú Boha a slúžia diablovi. Beda tomu, ktorý deň nedeľný zneuctieva; toho Boh často

už na tomto svete a zaiste prísne na druhom svete bude trestať. Verte, že také hanobenie nedele je príčinou toho, že je malé požehnanie na svete. Lebo P. Boh ustanovil veľké tresty pre rušiteľov jeho dňa. „Nebudete-li svätiť soboty moje, navštívim vás rýchle chudobou. Darmo budete siať semeno . ., dám vám nebe svrchu jako železo a zem medenú, nevydá zem úrodu, ani stromy nevydajú ovocia . . . Horúčosť spáli pole vaše, krupobitie zničí úrody vaše . . . Mor hlad a nemoce hubiť vás budú“ (III. Mojž. 26.).

M. d.! Vždycky svedomite zasväcujte deň Pána, aby ste tak požehnanie Božie zaslúžili na budúci týždeň. Neužívajte k výstupkom slobodný čas nedeľný, lež starosť majte vtedy o dušu svoju. Zvláštne ale chráňte sa takých, čo výstupnými a hriešnymi zábavami znesvätujú svätý čas nedeľný!

Dobré dieťa v nedeľu ráno, keď zobudí sa, raduje sa a myslí: Dneská je nedeľa, dneská je deň Pána, deň, ktorý P. Bohu zvláštne prináleží; len P. Bohu budem dnes slúžiť. Teda hneď raňajšie modlitby modlí sa zvláštne nábožne. Keď prijde čas do kostola, nedá sa veľa núkať, ale jako ho otec alebo matka volá alebo pošle, hneď ide do kostola. Cestou nerobí krik a shon s druhými. V kostole, jako na svätom mieste, kde býva P. Boh, drží sa pobožne. Do kázne modlí sa za rodičov, za dušičky . . ., na kázeň dá dobrý pozor; pod omšou modlí sa z modlitebnej knižky modlitby k sv. omši; nerozpráva sa, neobzerá sa, nesmeje sa, nerobí pletky s inými. Po sv. omši ticho a pekne úctive ide z kostola von, a ide pokojne domov, ako sa na kresťanské dieťa sluší. Popoludni zas tak ide na kresťanské vynaučovanie a litanie. Doma číta dobrú knižku, prezerá obrázky, učí sa katechismus, bibliku, alebo čo má na učenie.

A či sa nesmiete ani pohrať v nedeľu? Akože by nie, keď vám to rodičia dovolia; ale hry v nedeľu nesmú byť krikľavé, pri hrách nesmiete sa dohadovať, vadiť, krik a šantu robiť a nesmiete sa ďalej hrať, len dokiaľ vám rodičia dovolili; no chrániť sa musíte takých zábav vždy, pri ktorých by anjel stráca smutný musel odísť od vás a zlí anjelia by sa museli dostaviť. — Poznal som deti, tie chodievaly v nedeľu spolu do poľa k jednej káplnke a tam vence vily a ovenčily nimi káplničku; a zas jedny išly v nedeľu k chorému spolužiakovi, ktorý dlho ležal doma na posteli, a tomu čítaly všeličo, rozprávaly mu a všelijak pekne ho zabavily, to boly dobré deti.

Služby Božie v nedeľu bez nutnej potreby zanedbávať nesmiete nikdy. Nikdy neopovážte sa inde isť, keď vás rodičia do kostola poslali. Do kostola ani nemáte sa dať posielať; sami máte ta chodiť z tej najväčšej radosti, že sa tam môžete modliť. P. Ježiš vám je za príklad. Keď mal 12 rokov, bol s matkou svojou a Jozefom v chráme jeruzalemskom, a zostal tam za tri dni. A keď ho po troch dňoch tam našli a dohovárali mu, čo odpovedal svojej matke? „Či neviete, že musím byť v dome Otca môjho?“ Kostol je dom Boží, a keď chcete byť dobré deti Božie, musíte radi chodiť do domu Božieho.

Keď dorastiete a pôjdete do služby lebo za učňov, poproste svojich rodičov, aby sa spýtali toho gazdu alebo majstra, ku komu vás dajú, či budete smieť každú nedeľu isť na sv. omšu a kresť. vynaučovanie. Keď vám to dovolí, idzte k nemu slúžiť alebo za učňa. A keď by vás neskôr nepúšťali do kostola a nútili vás v nedeľu robiť služobnú prácu, hľadajte si čím skôr druhého gazdu. — A vždy deti moje, vždy v živote bez bázne a strachu dokazujte sa dobrými katolíkmi, ktorí nedeľu svedomite svätievajú.

Nedele sú dni Pánove
k službám jeho určené,
ktoré prácou, výstupkami
nesmú byť zneuctené.

Štvrté prikázanie Božie.

„Cti otca svojho i matku svoju.“

Viete, d. m., že Pán Boh desatoro svojich prikázaní na dve kamenné tabule napísal. Na prvej stály tri prikázania lásky k Bohu, v tých sa nám prikazuje, jako máme P. Boha ctiť myšlienkami, slovami a skutkami. Na druhej tabuli bolo sedem prikázaní lásky k blížnemu; v tých sa nám prikazuje, jako sa máme k ľuďom, blížnym a k sebe chovať. — Medzi všetkými ľuďmi najbližší sú nám rodičia; preto na tej druhej tabuli je prvé to prikázanie, ktoré oznamuje povin-

nosti detí k rodičom. Pán Boh to tak napísal: „Cti otca svojho i matku svoju."

Už z toho, že to P. Boh na prvé miesto napísal, môžete poznať, aké je to vážne prikázanie toto štvrté prikázanie: preto dajte si pozor na každé slovo, čo o ňom poviem.

176. Čo prikazuje Boh vo štvrtom príkaze?

Vo štvrtom príkaze Boh prikazuje, aby sme rodičov svojich ctili, milovali a im poslušní boli.

Vy ste teda úctu, lásku a poslušnosť povinní svojim rodičom.

To už každému dieťaťu jeho srdce hovorí, aby rodičov svojich ctilo, milovalo a poslúchalo. Ale ono má k tomu i veliké príčiny.

177. Prečo máme rodičov svojich ctiť a milovať?

Rodičov svojich ctiť a milovať máme preto, lebo oni miesto Božie zastupujú pri nás a najväčší dobrodinci naši sú po Bohu.

a) Videli ste už malé dieťa? P. Boh dal ho rodičom. Ale ono nemohlo by sa vydariť, keby ho niekto nevychoval. To by mal urobiť P. Boh, lebo dieťa P. Boh stvoril. A Pán Boh to i robí, ale skrze rodičov. P. Boh naložil rodičom, aby starali sa o telo a dušu dieťaťa a aby ho vychovali pre nebo. Rodičia teda na miesto Boha vás kŕmia a šatia, opatrujú, poučujú, od zlého varujú, k dobrému priťahujú . . . Preto hovorí katechismus: rodičia zastupujú pri nás miesto Božie, a preto Pán Boh chce, aby deti svojim rodičom aspoň v istej miere to isté činily, čo sú Pánu Bohu povinné. Boh chce, aby deti svojich rodičov ctily a milovaly. Dieťa v svojich rodičov ctí a miluje P. Boha.

b) Ó, keby som vám ja mohol vysloviť, ako vás vaši rodičia milujú! Čo oni za vás urobili! Či by ste to vedeli vy vypočítať? Nevedeli by ste, lebo museli by ste všetko, všetko vypočítať, čo máte a čo ste kedy mali. Po Bohu ďakujú deti skoro všetko svojim rodičom. A čo vystáli za vás vaši rodičia! Spomnite si len. Každé z vás ležalo jako najbiednejšie stvorenie bez pomoci v kolíske svojej; a vaša matka vás opatrovala. Koľko nocí tá pre vás nespala, a vo dne v noci vás opatrovala a od zlého chránila vás v dlhom vašom detinstve. A ten váš otec ako sa potil v tej svojej práci. Či neviete, jako sa musí trápiť, keď chce, aby ste mali čo jesť, čím sa odievať, aby ste mohli chodiť do školy . . . Rodičia sebe odtrhujú od úst, len aby ste vy mali. Vy sladko spíte a vaši rodičia mnohoráz nemôžu oka zatvoriť od starosti, čo len vždy myslia: ako to bude s našimi deťmi. Ó, to dieťa, to ani chápať nevie, čo jeho rodič preň vystojí. Keby nebolo lásky rodičovskej, nebolo by vás ani na svete. Ale i s vašou dušou by to zle stálo! Rodičia sa za vás modlia, od zlého vás chráňa, k dobrému napomínajú a vedú, do školy vás posielajú, usilujú sa, aby ste vždy lepšími a lepšími boli, že by ste sa niekdy do neba dostali. Veru, rodičia sú po Bohu najväčší dobrodinci detí. Ó, povedzte mi len, či za toľko dobrodení nemáte ctiť a milovať svojich rodičov!

Teda Pán Boh prikázal, aby deti svojich rodičov ctili a milovali a my už aj to vieme, prečo máme rodičov svojich ctiť a milovať. Ale táto úcta a láska nemá ostať len v srdci skrytá; ona musí sa ukázať, dávať na javo. Katechismus nám aj to povie, čím máme ukázať túto úctu a lásku k rodičom.

178. Čím máme ukázať, že rodičov svojich ctíme a milujeme?

Že rodičov svojich ctíme a milujeme, to máme ukázať tým, keď ich nezarmucujeme, za nich sa modlíme a v núdzi ich napomáhame.

Dobré dieťa sa k rodičom vždy prívetive a láskave chová; nikdy ich nezarmucuje.

Tu som vám poznal Janka, ten ctil a miloval svojich rodičov! Ráno keď vstal, povedal: „Pochválen Pán Ježiš Kristus"; keď sa poobliekal a pomodlil: „Dobré ráno, tatíčok, dobré ráno, maminka!" Potom robil, čo mu rodičia kázali, tak ako malý Ježiš v Nazarete. Vždy úctive rozprával sa s nimi. Keď voľačo potreboval, pekne si prosil, a keď dostal, za všetko ďakoval. Pred inými ľuďmi vždy len dobre rozprával o svojom „tatíčkovi" a o svojej „maminke", nikdy ani nepovedal: „môj otec, moja matka"; o ich chybách nikdy nerozprával a v kostole nikdy nezabudol pomodliť sa, aby Pán Boh dal jeho rodičom dlhý život, že by na starosť mohol im slúžiť. Najväčšiu radosť mával, keď sa jeho rodičom niečo dobrého prihodilo, a býval veľmi smutný, keď ich niečo trápilo. To bolo dobré dieťa. Teraz je už veľký, ale vždy si ctí svojich rodičov a dobre sa mu vodí. I dospelí musia ctiť si svojich rodičov, a čo by boli v akomkoľvek šťastí alebo stave. — Ktoré dieťa tak svojich rodičov nectí, alebo naopak toho robí, to veľmi zarmucuje svojich rodičov. Poznal som i také dieťa. Bol chlapec, ľudia volali ho surovým Francom. Ale i bol.

Surový Franco málo dbal o svojich rodičov, vždy ich hneval, ani len láskavého pozdravenia, pekného slova im nedal; na všetko zaškuloval a robil zdurnú tvár. Keď ho rodičia za niečo pokarhali alebo potrestali, v hneve nedával im odpovede, plieskal dvermi, grobiančil, áno posmieval sa im, dohadoval sa s nimi, pred kamarátmi im nadával, zle im prial, ach, ba i viac ráz ruku svoju vystrel proti rodičom, ako by ich chcel biť a seba brániť. Či sa vám páči také dieťa? Ach to bolo ozaj surové dieťa! Aký zármutok robil tento Franco svojim rodičom! — Všetci ľudia hovorili, že z Franca nič dobrého nebude. A mali pravdu: pre samé zvady a bitky dostal sa na mnohé roky do áreštu...

Ó, jak šťastné budete vy, keď niekdy smutné budete stáť u smrteľnej postele svojich rodičov, a oni vás tak tešiť budú, jako sv. Monika tešila svojho syna sv. Augustina! Sv. Augustin vo svojom smútku nad smrťou svojej matky tým sa tešil, že mu jeho matka pred smrťou ubezpečovala, že nikdy nevyšlo z jeho úst žiadne zdurné a surové slovo proti nej. A sv. Augustin bol už vyše 34 rokov starý, keď mu matka umrela (Deharbe.).

Deti majú milovať svojich rodičov, t. j. majú ich radi mať, radosť z nich mať a na radosť im byť, úprimne im dobre priať atď. Dobré dieťa považuje sa za najšťastlivejšie vtedy, keď svojim rodičom môže nejakú radosť urobiť.

Dobré dieťa modlieva sa za svojich rodičov, a to už i vy teraz robiť môžete. Ó len sa modlite za svojich rodičov, aby vám dlho žili, a aby im P. Boh miesto vás odplatil všetko; zvláštne modlite sa za nich, keď sú nemocní a v zármutku; i za svojich mŕtvych rodičov sa modlievajte, keď môžete, dávajte i sv. omšu slúžiť za rodičov.

Dobré dieťa vždy miluje svojich rodičov; v núdzi ich napomáha, najmä starým svojim a slabým rodičom usiluje sa byť na radosť a pomoc. To i sv. Písmo káže: „Synu, ujmi sa otca svojho (pomáhaj mu, opatruj ho), keď bude starý, a nezarmucuj ho, kýmkoľvek bude žiť (Sir. 3, 14.). Dobré teda dieťa, ktoré rodičov ctí a miluje, trpezlive snáša ich chyby a slabosti, ktoré ich staroba donáša; keď majú nedostatok a už nemôžu si zapracovať, stará sa o nich, aby netrpeli hlad, zimu; v zármutku ich teší, v nemoci ich opatruje, dá liečiť, nedopustí, aby umreli bez sv. sviatostí. Pán Ježiš učil nás ešte i na kríži, jako deti o sostarených rodičov svojich starať sa majú; odporúčal Mariu, matku svoju, učeníkovi Jánovi, aby ju opatroval ako jej vlastný syn.

Ale sú i nezdarné, zlé deti, ktoré rodičom v núdzi nepomáhajú. Nezdarné deti nechávajú svojich rodičov núdzu trpeť, v ich nemoci ani sa neobzrú o nich, ako by ich ani nepoznaly, ako by im za tie nevysloviteľné dobrodenia nič

povinné neboly. Ach, Bože, mnohí rodičia zabúdzajú na seba, všetko ta dajú svojim deťom, aby im len k voľačomu dopomohli. Myslia si, veď ma ony opatria na starosť. Áno opatria! Ani toho chleba nepodajú! Ó tie nešťastné deti! Vy keď odrastiete, nebuďte takými nevďačníkami, lebo veľmi by vás trestal P. Boh!

Jeden sudca rozprával: Dnes som mal smutný deň. Čo som nemusel vidieť? Jedna stará matka a jej syn stáli pred mojím súdom. Matka hovorila: Pridlho už žijem tomuto môjmu synovi. Musím ho žalovať, nedá sa mi najiesť, a sľúbil mi celú dobrú opateru, keď som dom a rolu na neho dala prepísať; zle mi hovorí, nadáva mi . . ."

179. To štvrté prikázanie božie je veliké prikázanie. To môžete vedieť už z toho, že ho Pán Boh pred všetky iné prikázania lásky k blížnemu napísal; ale ešte viac poznáte to i z toho, jako P. Bohu veľmi záležalo na tom, aby deti zachovávaly toto prikázanie. P. Boh vedel, že deti radšej urobia niečo, keď sa im za to niečo prisľúbi; teda prisľúbil dobrým deťom, ktoré to prikázanie zachovávajú, že sa im dobre bude vodiť i na zemi i na nebi. V tomto živote prisľúbil im požehnanie božie, a na druhom večné blahoslavenstvo.

Deťom, ktoré rodičov si ctia,
Pán Boh šťastie, život večný dá.

179. Čo sľúbil Boh tým dietkam, ktoré ctia rodičov svojich?

Tým dietkam, ktoré ctia rodičov svojich, Boh sľúbil požehnanie a večné blahoslavenstvo.

Dobrým deťom Pán Boh sľúbil v tomto živote požehnanie, t. j. Pán Boh tie deti, ktoré štvrté prikázanie zachovávajú, bude chrániť v nebezpečenstvách, pomáhať v prácach, tešiť v zármutkoch. Dobré deti žehnávajú ich rodičia, a Pán Boh vyplní také požehnanie. Ale najkrajšiu a najlepšiu odmenu majú deti očakávať v druhom živote. Tam im dá Pán Boh večné blahoslavenstvo.

Jako Pán Boh požehnáva dobré deti, to vidíte na Jozefovi egyptskom a na mladom Tobiášovi. (Priebehy z bibliky.)

180. Viete už, deti moje, čo očakáva dobré deti, ktoré štvrté prikázanie božie zachovávajú. V tomto živote požehnanie božie a v druhom večné blahoslavenstvo. Ale beda deťom zlým, ktoré nectia a nemilujú. Tie očakáva toho protiva.

180. Čo očakáva tie deti, ktoré rodičov svojich nectia?

Tie deti, ktoré rodičov svojich nectia, čaká hanba a potupa od ľudí, od Boha ale čaká ich trest i v tomto i v druhom živote.

Deti, ktoré svojich rodičov nectia; tie očakáva hanba a potupa od ľudí, a trest od Boha. P. Boh hovorí: „Zlorečený, ktorý nectí otca svojho a matku" (5. Mojž. 27, 16.). P. Boh teda kliatbu vyriekol a posiela na zlé dieťa t. j. posiela naň biedu, chudobu, nemoc atď., hanbu a potupu pred ľuďmi. (Chám, synovia Heliho, Absolon. — Absolonov hrob je až podnes potupený).

V Caesarei v Kapadocii musela jedna matka po smrti mužovej mnoho trpeť od svojich detí, od sedem synov a troch dcier. Jeden deň ich prekliala. A tu hneď vyplnil Boh kliatbu. Deti dostaly zlú triašku na tele. V takom položení túlaly sa okolo jako Kain. Dve z nich, brat a sestra, prišly do Hippa k sv. Augustínovi. Tu vrúcne modlily sa na hrobe sv. Štefana mučeníka a bolo im spomoženo.

Ale o mnoho hroznejšie budú tresty božie vo večnosti. Tam čaká také zlé deti večné zatratenie, ak sa ešte v živote nepolepšia; lebo kto nezachováva štvrté prikázanie božie, taký pácha ťažký hriech, za ktorý je trest: večné zatratenie.

„M. d.! Keď Mojžiš lúčil sa so svojím národom, riekol k nemu: „Hľa, predložil som vám požehnanie i kliatbu. Keď všetky prikázania Pánove zachováte, budete požehnaní v dome i na poli, požehnaní budete pri vchádzaní i vychádzaní. Ale

keď nebudete poslušní hlasu Pánovmu, prijde kliatba na vás.“ Tak hovorím i ja vám: keď budete zachovávať prikázania Pánove a celkom zvláštne štvrté prikázanie, bude požehnanie božie s vami; ale keď nebudete zachovávať toto štvrté prikázanie, vtedy kliatba božia prijde na vás. Aby sa vám dobre vodilo v živote i po smrti, k tomu najistejšou cestou je zachovávanie štvrtého prikázania božieho a naopak najistejšia cesta k časnému i večnému zatrateniu je nezachovávanie štvrtého prikázania. Vezmite si teda pred seba: ja budem vždy otca i matku ctiť, chcem im byť na radosť, chcem ich poslúchať a nikdy nezarmútiť. Ó, jaká to potecha pre vás, keď vaši rodičia zomrú a vy môžete si povedať: boli spokojní so mnou, bol som im dobrým, vďačným synom. Keď sv. Hedviga počula, že jej syn, Heinrik pobožný, zomrel, zdvihla oči i ruky k nebesám a modlila sa: „O Bože, ďakujem ti, že si mi dal takého syna; on ma vždy miloval, nikdy ma nezarmútil; on bol mojím najdrahším pokladom na zemi.“ — Ale predstavte si také dieťa, ktoré svojich rodičov sužovalo, jako sa to musí cítiť, ako to musí trápiť svedomie! — A čo keby tak vám umrel otec alebo matka, či by ste si nemuseli robiť nijaké výčitky? Oľutujte, čo nebolo dobre, proste Pána Boha o odpustenie, učiňte dobré predsavzatie! Ufám, že vy všetci chcete ctiť svojich rodičov. Ale nešťastlivý čas prijde, u niektorých detí, keď budú mať 16, 18, 20 rokov. Zobudí sa v nich pýcha, budú si myslet', že oni sú už niečo a nemusia dbať na rodičov. V takom opovážlivom smýšľaní utvrdia ich ešte zlé príklady a reči nešľachetných kamarátov. Ó, chráňte sa ich! Všemohúci Boh, ktorý medzi hrmením a blískaním hovoril: „Cti otca svojho i matku svoju“, bude vedieť uponížiť a trestať neposlušných synov a dcéry. (K. Möhler, Kommentar III.)

181. Štvrté prikázanie Božie žiada od detí, aby svojich rodičov poslúchaly, t. j. aby dieťa na vlas plnilo vôľu rodičov. Čo žiada a rozkazuje otec alebo matka (jestli to nenie

nič hriešneho), to žiada a rozkazuje P. Boh. Veď rodičia sú na miesto Boha u detí. Preto hovorí sv. Pavel: „Deti, poslušné buďte svojim rodičom; lebo to je v poriadku“, t. j. tak sa svedčí, tak to chce mať P. Boh. Deti teda musia poslúchať čili všetko konať, čo im rodičia rozkážu, a nič nekonať, čo im rodičia zakazujú. Ó, jaký bol poslušný mladý Tobiáš; on spasiteľné naučenia, ktoré mu dával otec, vďačne prijímal a riekol: „Všetko, čo si mi prikázal, otče, vykonám“. — A Pán Ježiš, Syn Boží, ktorého sú nebo i zem, ktorému sa anjeli i svätí klaňajú, bol poddaný, poslušný svojej matke, Panne Marii, a pestúnovi sv. Jozefovi, a títo boli len svätí ľudia, ktorí i sami sa jemu klaňali. Či je to nie krásny príklad:

Pamätaj, že poslušnosť
je najkrajšia pre nás čnosť;
sám Syn Boží, nebies kráľ,
príklad seba nám v nej dal.

Ale proti poslušnosti sa deti niekedy všeliako prehrešujú, keď rodičov buďto zhola neposlúchajú, alebo len s nechuťou poslúchajú. — Zhola neposlúchajú, ktorí vôbec nerobia to, čo im rodičia prikázali. O takých deťoch hovorí sv. Písmo: „Ktorí rodičom nie sú poslušní, sú smrti hodní“ (Rim. 1, 30. 32.). — S nechuťou poslúchajú také deti, ktoré to síce spravia, čo rodičia prikázali, ale dajú sa k tomu volať, núkať dva i tri razy, kým to spravia; alebo nerobia to radi, priečia sa, repcú, kyslú, mrzutú tvár k tomu robia, zťažka, s plačom konajú, čo im prikázali, alebo sa s rodičmi dohovárajú, šomrajú, že čo oni musia robiť. — I tie deti hrešia proti poslušnosti, ktoré to, čo im bolo uloženo, nedbanlive robia, alebo len kým ich rodičia vidia.

Jeden chlapec, Jozef, zabával sa na ulici s kamarátmi; otec jeho volal s obloka: „Jožko, poď domov!“ Jozef ako čo by nič nepočul, len sa zabával ďalej. Zhola neposlúchol. To je hriech proti štvrtému prikázaniu. Druhý raz volal

otec zase; Jozef šiel, ale pomaly, a to len keď ho otec viac ráz volal. Zas chybel, lebo mal vrtko, bez okúňania poslúchať. — Tretí raz šiel Jozef hneď, ako ho otec zavolal, ale nerád, šomrajúc, s namrzenou tvárou; ani to nebolo dobre, lebo s nechuťou poslúchal. — Ale raz dopustil sa Jozef toho najväčšieho hriechu. Neviem, čo zlého vykonal, ale muselo to byť veľa: otec ho musel potrestať. A tu sa Jozef hádzal, metal, chcel utiecť, aj ruku zdvihol na otca, že ho udre. Ó, deti moje, vy sa nikdy toho nedopustite. To je ten najväčší hriech proti štvrtému prikázaniu Božiemu. V Starom Zákone rozkázal Pán Boh také nešľachetné dieťa ukamenovať (V. Mojž. 21 18—21.) — (Synovia Heliho. — Absolon.).

Dieťa sa nikdy nesmie spriečiť alebo brániť, keď ho rodičia trestať chcú; musí prijať trest a mysleť si: to som zaslúžil, polepším sa. Keď pochybelo, má prosiť rodičov, aby mu odpustili. Keď je ozaj nevinné, môže to rodičom úctive povedať, a keby mu neverili, i vtedy musí prijať trest; nech si pomyslí, že inokedy zaslúžil pokutu a nedostal žiadnu.

Sv. Zita narodila sa v talianskej dedine z chudobných ale kresťanských rodičov. Matka navykala ju od mlady poslušnosti. Keď Zita bola poslušnou a pilnou, riekavala jej matka: „Dieťa, to sa ľúbi nebeskému Otcovi!“ Keď v niečom pochybela, napomínala matka: „Dieťa, to sa neľúbi nebeskému Otcovi!“ Keď Zita povyriastla a naučenie matkino lepšie chápala, modlievala sa často po tichu: „Milý Pane Bože môj! Nedopusť, aby som sa ti niečim zneľúbila, ale daj, aby som vždycky to robila, čo ty chceš a tak sa ti po všetky časy ľúbila!“ Keď si matka čo žiadala, potrebovala len riecť: „Zito, to sa ľúbi Bohu!“ a Zita uposlúchla okamžite. Áno Zita sa sama seba pri všetkom tázavala! „Ľúbi sa to Bohu? Je to Bohu príjemné?“ Rieklo-li jej svedomie, že áno, urobila i veci najobtížnejšie. Rieklo-li jej svedomie, že zámysel jej Bohu sa neľúbi, nepreviedla ho, i keby bola mala z neho mať radosť veliku.

Vieš, ktorá čnosť pri deťoch najmenej sa nachádza? Poslušnosť. Vieš, pre ktorý hriech budú niekdy deti najviac trestané v očisťci? Pre neposlušnosť.

Poslušnosť sv. Filipa Nerejského siahala tak ďaleko, že si netrúfal odísť z miesta, kde mu matka zostať kázala. A práve tak poslušným a laskavým bol i oproti svojej macoche.

Macocha ctila a milovala ho tak, ako keby bol jej vlastný syn. Keď Filip do iného mesta sa odobrať a ju opustiť mal, veľmi plakala. Na smrteľnej posteli zdalo sa jej, že ho pred sebou vidí, i volala ho často menom a riekala: „Puhá upomienka na neho je mi útechou a posilou!“ Macocha je tiež matkou; i ju musí dieťa poslúchať! Boh bude sa ťa raz pýtať, či si bol poslušným a nebude rozdiel robiť, či si poslúchal rodičov vlastných alebo nevlastných. (Zrcadlo pro dítky).

Ale okrem rodičov máme poslúchať aj iných.

181. Okrem rodičov ešte koho máme poslúchať?

Okrem rodičov poslúchať máme ešte i cirkevných a svetských predstavených.

* Cirkevní predstavení sú: pápež, biskupi a duchovní otcovia. Svetskí predstavení sú: kráľ, vrchnosti, učitelia, majstri.

Predstavení sú tie osoby, ktoré od Boha tú moc majú iným rozkazovať, ich spravovať, a ktorým títo poslušní byť musia.

I predstavených sme povinní jako rodičov ctiť, milovať a poslúchať. Tak to P. Boh prikazuje.

K predstaveným cirkevným patria všetci cirkevní vrchní. — Cirkevní vrchní sú pápež, biskupi a kňazi; cirkevný vrchný v našej obci je p. farár, voláme ho i duchovným otcom. Cirkevní vrchní sú oni preto, lebo oni rozkazujú vo veciach, ktoré sa týkajú toho, k čomu je ustanovená cirkev, t. j. vedenia duší ku spaseniu. Svojho duchovného otca máte ctiť, milovať a poslúchať a za neho sa modliť; on vás vo sv. krste učinil dietkami Božími a obzvláštne stará sa o dobro vašich duší, aby žiadno z vás nezahynulo, ale aby ste niekdy všetci prišli do neba. „Kto vás poslúcha, mňa poslúcha; kto vami pohŕda, mnou pohŕda,“ povedal P. Ježiš k cirkevným vrchným.

Svetskí predstavení sú kráľ, ministri, a od týchto ustanovení alebo od ľudu vyvolení úradníci. Týchto menujeme i svetskými vrchnosťami, lebo oni rozkazujú vo svetských veciach. Oni starajú sa o svetské časné dobro poddaných, o poriadok, o pokoj v krajine, o bezpečnosť osoby i majetku . . . My sme povinní ctiť, milovať a poslúchať svetských vrchných, nesmieme sa im protiviť, nesmieme ich haniť a potupovať; musíme platiť dane, a v potrebe musíme im byť na pomoci a ich proti nepriateľom vlasti i svojim životom brániť; musíme sa za nich modliť. Tak to chce P. Boh. „Každý poddaný buď vrchnosti, lebo nenie vrchnosti len od Boha; preto kto sa vrchnosti protiví, Božiemu nariadeniu sa protiví.“ (Rim. 13, 1—7.) „Boha sa bojte, kráľa v úctivosti majte“ (I. Petra 2, 17.).

Kto všetky povinnosti k svetským vrchnosťam vyplní, ten je verný poddaný a má opravdivú lásku k vlasti. Vlasť je tá krajina, v ktorej sme sa narodili a vychovali, kde jako občania máme svoje práva, kde prebývame. Vlasť máme milovať, to znamená, že máme v slasťach i strasťach (v radosťach i zármutkoch) vlasti účasť brať a ju proti každému nepriateľovi i životom zastávať a brániť. Chlapci budú vojakmi, vtedy zvláštne dokážu lásku k vlasti, keď budú bojovať proti nepriateľom za kráľa a vlasť.

K predstaveným svetským patria učitelia. Tí sme my, pán učiteľ a ja. Zvláštnu úctu, lásku a poslušnosť po rodičoch ste podlžní svojim učiteľom; oni sú vašimi veľkými dobrodincami, ktorí vás ťažkou prácou ku všetkému dobrému vyučujú. Dobré dieťa ctí, miluje a poslúcha svojich učiteľov a modlieva sa za nich. Je to veru špatný znak, keď žiak neskoršie, keď už nechodí do školy, prejde vedľa svojho učiteľa, a ani ho nepozdraví, ako by ho ani neznal. Taký človek má surové, nevďačné srdce.

V Agumse v Tyrolsku onezdravel učiteľ ťažko. Prvý deň, keď preto nemohla byť škola, sišly sa deti v školskej izbe a modlily sa za svojho milovaného učiteľa. Prosily, aby sa

ľudia po sv. omši v kostole modlili za neho, daly slúžiť sv. omšu, poskladaly svoje krajciariky a prosily kaplána, aby šiel s nimi putovať k jednej káplnke Matky Božej, hodinu cesty ďaleko. Dospelí v obci boli tým hlboko dojatí a hovorili: Také modlitby od toľko nevinných detí musí P. Boh vyslyšať! A P. Boh ich vyslyšal — učiteľ vyzdravel (Schmidt).

Alexander bol kráľovský syn a nesmel sedeť pred svojím učiteľom, ale stáť. Tak to chcel mať jeho otec, kráľ Filip. A ten bol pohan.

Predstavení sú majstri, t. j. tí remeselníci, u ktorých je niekto učňom alebo tovaryšom; potom ten pán, tá pani, ten gazda, tá gazdina, u ktorých niekto slúži. Učňovia a tovaryšia musia byť svojim majstrom a sluhovia musia byť svojim gazdom verní, usilovní, oddaní, poslušní. Tak to P. Boh chce mať.

182. Štvrté prikázanie prikazuje, aby sme rodičov a predstavených poslúchali. Ale ani rodičov ani predstavených nie sme povinní poslúchať, keď nám také niečo prikazujú, čo nenie dovoleno pred Bohom, na pr. luhať, inému škodu robiť, kradnúť atď. Pre rodičov a predstavených je to hriech, keď niečo takého, čo je proti prikázaniu Božiemu, rozkazujú, a pre poddaných je hriech to vykonať. Sv. Peter apoštol hovorí: „Viac máme poslúchať Boha, nežli ľudí“ Keďby svetská vrchnosť rozkázala, aby sme vieru zapreli, prikázania cirkevné prestúpili, kresťania ju v tom nesmú poslúchať. Boh je najvyšší pán, a čo Boh lebo sám alebo skrze cirkev prikazuje, to musíme plniť; Boha musíme vo všetkom a vždycky poslúchať. Rodičia a predstavení majú svoju moc len od Boha, oni rozkazujú na miesto Boha; a keď rozkazujú také veci, ktoré P. Boh zakazuje, to nemôže byť rozkázané v mene božom, na miesto Boha, to nesmieme urobiť, radšej smrť podstúpiť. Nabuchodonozor kráľ rozkázal, aby každý klaňal sa jeho obrazu. Traja mládenci to neurobili, lebo vedeli, že len pravému Bohu máme sa klaňať . . . Vysoká rada židovská

zakazovala sv. apoštolom kázať, čo P. Ježiš Kristus prikázal. Oni to nemohli poslúchať.

182. Kedy je neslobodno poslúchať rodičov a predstavených?

Rodičov a predstavených neslobodno je poslúchať vtedy, keby nám niečo takého rozkazovali, čo je proti vôli Božej.

Keby ti otec alebo matka riekla: Vyhovor sa tak alebo tak; ty musíš pekne povedať: „Tatík môj, maminka moja, ja by som vás rád poslúchol, ale to je hriech."

* Ale aj v povinnosťach občanských musíme len na to hľadeť, aby sme Boha poslúchali a jeho vôľu vo všetkom napomáhali. Tak občania povinní sú vždy len dobrých predstavených a vyslancov voliť, aby správa krajiny a zákony vôli Božej zodpovedaly.

Poslúchaj rád a ochotne svojich rodičov podľa príkladu Ježiška buď im povďačný a usilovne modlievaj sa za nich. Cti si duchovných i svetských predstavených a po kresťansky, jako P. Boh prikázal a cirkev sv. učí, plň svoje povinnosti naproti nim, a keď dorastieš a budeš mať právo k tomu, vždy len dobrých kresťanov voľ do úradu. Nezabúdaj ani na tú úctu, ktorú podlžný si starším.

Piate prikázanie Božie.

„Nezabiješ."

183. Slovom piateho prikázania Božieho zakazuje P. Boh zabiť človeka. Niekoho zabiť znamená: niekoho života pozbaviť, o život pripraviť, niekomu život vziať.

Každý človek pozostáva z tela i z duše; má dvojaký život: život dľa tela = telesný život, a život dľa duše = duševný život. Život telesný trvá, kým telo a duša sú spolu; život duševný trvá, kým duša v stave milosti Božej sa nachádza.

V piatom prikázaní P. Boh nezakazuje len zabiť' človeka, ale zakazuje škodiť' človekovi na tele alebo na duši. Škodiť' znamená: niekomu škodu urobiť', zapríčiniť'. Také škodenie môže človeka o život pripraviť'; to sa často stáva. Nesmieme teda zabiť' človeka, ale ani uškodiť' mu ani na tele ani na duši, a to ani blížnemu ani sebe. Proti piatemu prikázaniu hreší ten, kto lebo blížnemu alebo sebe škodí či na tele či na duši; lebo to P. Boh zakazuje tým slovom: Nezabiješ.

183. Kto hreší proti piatemu prikazu Božiemu?

Proti piatemu prikazu Božiemu hreší ten, kto blížnemu, alebo sebe uškodí na tele alebo na duši.

To vám musím obšírnejšie vysvetliť', aby ste tomu dobre rozumeli. P. Boh dáva ľuďom život, zdravie, silu, aby pracovať', živiť' sa a životu tešiť' sa mohli. Kto je zdravý, i snadno môže svoje povinnosti konať', prikázanie B. zachovávať' a tak i život večný si zaslúžiť': preto sú život, zdravie, sila veľké dary Božie pre tento i pre večný život. P. Boh chce, aby sme tým jeho darom ani v sebe ani v blížnom neškodili. — Najprv vám teda vyložím tú otázku:

184. Kto škodí blížnemu na tele?

Blížnemu na tele škodí ten, kto blížnemu na zdraví ublíži, surovo s ním zachádza, alebo ho zavraždí.

Blížnemu na tele škodí, kto blížnému na zdraví ublíži. Nesmieme nikoho bit', ranit', lebo môžeme mu tak uškodit', že by ochorel a poznenáhla i o život prist' mohol. — Blížnemu na tele škodí, kto s ním surovo zachádza. Keď gazda svojim sluhom také práce nakladá, čo títo ne-

vládzu; keď im nedá dosť jesť; keď im nepopraje oddychu; keď sa nad chudobným nesmilujeme, ale ho od našich dverí odháňame atď. — Blížnemu na tele škodí, kto ho zavraždí, čili zabije, usmrtí. Človeka usmrtiť, zabiť je strašný hriech. Zúmyselné, nespravodlivé usmrtenie človeka menujeme vraždou; človeka, ktorý sa takého hriechu dopustil, vrahom. Vrah berie človekovi ten najvzácnejší dar Boží, život; a keď zavraždený mal v hodine smrti hriech smrteľný, prijde do pekla, tomu je vrah príčina, ten to bude mať na svedomí. Vražda je hriech do neba volajúci. „Krv brata tvojho volá ku mne o pomstu", riekol Boh Kainovi, keď tento usmrtil brata svojho Abela. „Preto zlorečený buď na zemi!"

Ale tohoto strašného hriechu sa len ten dopustí, kto iného zúmyslne, s vedomím a zo svojej vôle zabije... Tesár, ktorý pobíja krov, spadol by nešťastne dolu s domu a pri tom zabil by dieťa, ktoré práve tade išlo; on to nechcel, nezabil to dieťa vedome, dobrovoľne, úmyselne; nezhrešil by. — Kat nenie vrahom.

Hriechu na tele blížneho dopúšťa sa ten, kto blížneho skrivodlive, nespravodlive bez práva vybije, raní, alebo usmrtí. Keď otec vybije neposlušné svoje dieťa, aby ho napravil, tým nehreší, lebo to urobil spravodlive. — Keď súd odsúdi zbojníka na smrť, na šibenicu, tiež nehreší, lebo to je podľa spravodlivosti. — Keď vojak v bitke a obrane vlasti zabije nepriateľa, nehreší. Žandár smie strielať na väzňa, ktorý chce ujsť; to je podľa práva. — Inač je, keby niekto iného ranil alebo zabil nie síce zo svojej vôle ale z ľahkomyselnosti, z neopatrnosti, na pr. chlapci prehadzujú domy kameňami, za domom idú ľudia, tých môžu poraniť i zabiť kameňom, majú hriech. Nikdy nesmieme roztopašne alebo ľahkomyslne robiť také veci (strielať, tvrdými guľami sňahovými hádzať...), ktoré by mohly byť iným nebezpečné.

Človek niekedy poraní alebo zabije človeka, keď sa musí brániť. To sa stáva z potreby. Taká obrana z potreby nastáva, keď kmín, zbojník, vrah s takým násilím na človeka doráža, že tento nemôže nijak život svoj zachrániť, len keď toho zbojníka poraní alebo zabije. V takom prípade ten, ktorý sa bránil, nemal úmysel lotra zabiť, ale svoj vlastný

život zachrániť. — Pytlák natiahol flintu na polesného, tento ho ale predišol, skôr ho zastrelil. — Zbojník zastrelil kočiša, čo viezol poštu, a otvoril voz; vo voze sedel jeden pán a tento zastrelil zbojníka. — V hore napadol lotor pocestného, tento vytiahol pištol; lotor dal sa do úteku. Pocestný nesmie strielať na neho.

* Škodíme blížnemu na tele i vtedy, keď mu život zhorčujeme a zkracujeme.

Niekomu zhorčovať život znamená: horkým robiť mu život, tak že nemá radosť z neho, len žiaľ. — Zkracovať niekomu život znamená: urobiť život blížnemu kratším, t. j. príčinou a vinou byť, prečo náš blížny nežije tak dlho, jako by bol žil, keby sa to nebolo stalo.

Blížnemu svojmu môžeme život zhorčovať a zkracovať, keď mu zármutok a mrzutosti robíme, všeliakým žiaľom ten život nesnesiteľným činíme. Zármutok, mrzutosť a žiaľ sožierajú srdce a kazia zdravie; taký človek chradne, stáva sa so dňa na deň biednejším, puká sa mu srdce, zomiera pred časom. — „Vy ešte moje šediny donesiete pod zem", povedal Jakob svojim synom. Mnoho už otcov a matiek tak hovorilo: — „Ty ma donesieš do hrobu." Nejedno nezdarné dieťa donieslo už svojich rodičov zarmucovaním do hrobu! — Blížnemu na tele škodíme, keď mu život zhorčujeme a zkracujeme hnevom, závisťou a podobným.

Hnev, nenávisť, závisť, a podobné, snadno vedú ku skrivodlivému skutku proti zdraviu alebo životu blížneho, zhorčujú a zkracujú mu život.

Kto sa hnevá, ten sa neporiadno srdí, pajedí, rozhorčuje proti blížnemu, je v stave i zle urobiť tomu, na koho sa hnevá. Z hnevu povstávajú zvady, rvačky, bitky, nebezpečné poranenia i vraždy. „Hnev človeka nerobí, čo je pravé pred Bohom" (Jakob 1, 20.). Poneváč človek snadno v hneve i života zbaviť sa môže, riekol P. Ježiš, keď piate prikázanie Božie vykladal: „Slyšali ste, že rečeno bolo starým: nezabiješ.

Ale ja vám hovorím, že každý, kto sa hnevá na svojho brata, vinen bude súdu" (Mat. 5, 21. 22.).

Nenávisť a závisť spolu chodia, kto ich má v srdci proti niekomu, toho nemôže vystáť, zle mu praje a len na to myslí, jako by mu mohol uškodiť; chcel by, aby ani nežil; hovorí: „keby ho len čert vzal;" „zabil by som ho!" Jakob nebol si istý so životom pred bratom Ezauom, musel utiecť pred ním, lebo ho Ezau nenávidel. Zákonníci a farizei dali zabiť P. Krista, lebo ho nenávideli.

A k čomu priviedla závisť synov Jakubových proti ich bratovi Jozefovi, to viete.

K uškodeniu blížneho na tele vedú ďalej zvady, nadávanie, zlorečenie. Keď sa dvaja vadia, dohadujú, obyčajne sa rozpália a prezývajú, špatné mená jeden druhému dávajú — nadávajú si, a prajú jeden druhému zlé na tele i na duši, preklíňajú sa = zlorečia; vykrikujú si: bodaj ťa hrom zabil, bodaj by si sa prepadol . . . Zo zvady, nadávania a zlorečenia povstávajú bitky; ľudia sa bijú, škrtia, o zem hádžu, nožmi a všelijak rania mnohoráz; koniec takých bitiek býva niekedy i smrť.

Chráňte sa d. m. hnevu, nenávisti a závisti. Hneď ich prvé hnutie v sebe hľaďte udusiť. Myslite na Kaina. Že P. Boh hľadel na obetu Abelovu s úľubou, nad tým tak sa pohol Kain závisťou a hnevom, že mu tvár celkom opadla. Boh ho napomínal: „Prečo si sa tak nahneval, a prečo opadla tvár tvoja? Premôž zlú žiadosť a panuj nad ňou!" Keby bol poslúchol a udusil v sebe hnev, závisť a nenávisť, nebol by zabil brata svojho. Ale Kain zadržal hnev, závisť a nenávisť v srdci a — zabil Abela. A koľko už ľudí od toho času hnev, závisť a nenávisť priviedly k vražde a na šibenicu. Ziadnemu nemáme závideť, na žiadneho sa hnevať, žiadneho nenávideť, ale pokoj a svornosť s každým áno i s tými, čo nás urazili, zachovávať. Buďte radšej ústupní a krivdy snášajte pre Boha pokojne. Abrahám od Lótových

pastierov urazený ustúpil Lótovi, nechal mu na vôli, kam sa chce obrátiť so svojimi stádami, ačkoľvek tá zem bola vlastne jemu od Boha daná.

* Už aj úmysel vraždiť je veľkým hriechom. Počuli ste niečo o súboji? snáď ste už i počuli niečo o tom, volajú to i duell. Stáva sa to za našich časov medzi ľuďmi, ktorí sa za vzdelaných počitujú, že keď sa poharkali alebo jeden druhého urazili, potom idú na duell: to má urážku zmazať a urazenú česť napraviť. Poviem vám to v príklade. Jeden pán medzi viacej pánmi posmešne hovorí o druhom. Tento sa tým cíti byť urazený vo svojej cti a vyzve toho na súboj, t. j. žiada od neho, aby sa šiel s ním strieľať alebo šabľami sekať. Ten prijme vyzvanie a v istú hodinu sídu sa so svojimi svedkami (sekundanti) na istom mieste, postavia sa proti sebe a na daný znak strieľajú jeden na druhého alebo bijú sa šabľami. Tu sa často stáva, že práve ten urazený ostane mrtvý alebo poranený, kdežto urážateľovi sa nič nestalo. A tým sa vraj urazenie vyrovnalo, česť napravila. Či to nenie sprosté? Nielen sprosté, ale veľmi hriešne. Súboj = duell je veľký hriech proti Bohu, pánu života a smrti, proti rozumu a hodnosti ľudskej. Súboj je obyčajná vražda; kto v súboji blížneho zabije, je vrah; keď sám umre, je samovrah. Preto je veľký hriech k bráneniu svojej cti niekoho vyzvať na súboj alebo prijať súboj. Pán Kristus učí: „Milujte svojich nepriateľov." Cirkev vyslovila kliatbu na tých, čo na duelle jakokoľvek účasť berú, a tým, ktorí v súboji padli a bez sviatosti pokánia zomreli, odoprela cirkevný pohreb.

Piate prikázanie Božie, jako ste počuli, zakazuje, aby sme ani blížnemu ani sebe na tele alebo na duši neuškodili.

185. Kto prehrešuje sa proti svojemu vlastnému telu?

Proti svojemu vlastnému telu prehrešuje sa, kto zdravie svoje alebo život svoj bez potreby v nebezpečenstvo vydáva, alebo život si odníme.

Proti svojemu vlastnému telu prehrešujeme sa, keď zdravie svoje alebo život svoj bez potreby

v nebezpečenstvo vydávame. Takým spôsobom mnohí už na svojom tele škodu trpeli, svoje zdravé údy, ba i život utratili. Najmä deti tým hrešia. Niektoré pily studenú vodu, keď boly udychčané a uhriate, a tak si pokazily zdravie, dostaly zapálenie pľúc a musely umrieť. Niektoré deti pustily sa do hlbokej vody alebo po slabom ľade na veľkej vode a a utopily sa; niektoré vylezly na vysoké stromy vtáčatká vyberať a spadly a pokaličily sa ... Chlapci sa vystatujú: Čo mi dáš, keď to urobím? ... Stav sa, že to urobím, že to zodvihnem ... — Bez potreby nikdy nesmiete život svoj v nebezpečenstvo vydávať; ale máme pri práci, pri zábavách a pri každom zamestnaní opatrní byť, aby sme si na tele a zdraví neuškodili.

Ale sú pády, keď nenie hriechom život svoj v nebezpečenstvo vydať, keď to totižto česť Božia, dobro blížnych a vlasti a naše spasenie, teda potreba požaduje. Vojak vydáva svoj život v nebezpečenstvo z lásky k vlasti, kňaz a lekár v čas nákazlivých nemocí z kresťanskej lásky k blížnemu. Sv. mučeníci vyznávali vieru Kristovu, ačkoľvek vedeli, že za to i život môžu ztratiť . . . Jeden chlapec šiel po zamrznutej rieke; zrazu sa ľad prelomí a chlapec už bol pod ľadom. Mládenec, ktorý stál na brehu, skočil za ním, chcel chlapca vytiahnuť, ale i ten sa utopil . . .

* Zdravie a život v nebezpečenstvo vydáva i ten, kto na pr. z lakomstva telesné svoje sily robotou veľmi namáha, seba mučí; kto si nedopraje potrebného pokrmu, odevu, odpočinku; kto v nemoci postavený predpísaných liekov neužíva, alebo škodlivých vecí svevoľne zdržovať sa nechce. Ale ľudia najviac vystavujú si zdravie a život v nebezpečenstvo nemiernosťou v jedení a pití. Nemierny v jedení a pití je ten, kto nad pravú mieru jie a pije, i vtedy ešte jie a pije, keď už hlad nasýtil a smäd uhasil. Už sv. Písmo hovorí: „Z požitku mnohého jedla nasleduje nemoc. Pre nemiernosť už mnohí pomreli.“ (Sir. 37, 33. 34) Nemiernosť v jedení a pití je zvláštne nebezpečná zdraviu i životu, najmä

nemiernosť v požívaní rozpaľujúcich, opojných nápojov, ako je pálenka. Žiadna vojna a žiaden mor nepripravily toľko ľudí o zdravie a život ako pálenka. Kto sa jej oddá, ten podrýva svoje zdravie a padá pred časom do hrobu. Lebo tento nápoj kazí všetku zdravú krv v človekovi, rozožiera črevá, soslabuje i to najsilnejšie telo. Človek opilec chytro starne, trasie sa, vyschýňa . . . Každý opilec je samovrah; usmrcuje sa nie síce náhle, ale znenáhla, roky a roky trvajúcim svojím hriešnym životom pripravuje sa o život. A koľko ich už prišlo o život v opilom stave! V zime ostal ležať na sňahu, zamrzol: šiel vedľa vody, spadol, zatopil sa . . . Ach, a jako škodí duši nemiernosť v pití! Opilec, ktorý navykol nemiernosti, zriedka sa polepší, on zrovna vrhá sa do pekla. Najnebezpečnejšia je pálenka deťom! Kto od mladosti nechráni sa jej, snadno jej navykne a beda mu: Preto, deti moje, chráňte sa jej ako zlého ducha; modlite sa, aby vám P. Boh pomáhal chrániť sa pálenky.

Zdravie a život vydávajú si v nebezpečenstvo nemravnosťou, hnevom a výstupkami. Nemravný hriechami proti čistote podkopáva si zdravie i život; hnevlivý seba sožiera, škodí si zdraviu; nie jedneho od hnevu porazilo. Výstupky škodia zdraviu. Všetko je výstupok, čo je nad vek alebo nad mieru, čo vystupuje z hraníc veci dovolenej. Fajčiť je dovoleno, ale v mladom veku je veľmi škodné — výstupok; zabávať sa je dovoleno, ale k vôli zábave celé noci prehulákať v krčme pri tanci, to už vystupuje nad slušnú mieru zábavy, to škodí zdraviu; plakať, keď niekomu niekto zomre, je dovoleno; ale vždy plakať ani sa potešiť nedať, je výstupok, to škodí zdraviu. Mnohí už svojimi výstupkami prišli o zdravie, aj o život.

Čo je mnoho, všetko škodí;
miernosť pravé blaho plodí.

Proti svojemu vlastnému telu prehrešuje sa: kto sebe život odníme. Kto sebe život vzal, hovoríme, že spáchal

samovraždu; a preto, že sám seba zavraždil, o život priniesol, nazýva sa samovrah (Judáš spáchal samovraždu, Judáš je samovrah). Samovražda je hrozný hriech. Človek by myslel, že to kresťania ani nemôžu spáchať. A predsa stáva sa i to!

* Samovražda je trojnásobný hrozný hriech. Samovrah hrozne hreší proti Bohu. Boh sám je pán života i smrti; Boh nám dal život, schopnosti duše i tela nie na to, aby sme s tým robili, čo sa nám ľúbi, ale aby sme to použili a upotrebovali dľa jeho vôle. Teda my máme tu žiť, dokiaľ P. Boh chce; len jemu patrí nám život zas vziať. Aj svoje zdravie máme si hľadeť udržať, aby sme mohli plniť povinnosti, ktoré nám P. Boh uložil, do tých čias, kým P. Boh chce. Nikto nech neprichádza pred súd Boží pred tým časom, ktorý mu na to ustanovil P. Boh. — Samovrah hrozne hreší proti sebe; on samovraždou pácha smrteľný hriech a viac už nemôže ho napraviť, s tým odchádza do večnosti, rúti sa do pekla. — Cirkev samovrahovi odoprela cirkevný pohreb t. j. samovraha nesmie kňaz pochovať ani sv. omšu za neho obetovať.

Ale to sa rozumie len o tých samovrahoch, čo sa dobrovoľne a pri dobrom rozume o život pripravili. Stáva sa, že sa človek zblázni, taký je pomätený na rozume, nevie, čo robí. Keď si v takom stave vezme život, to nenie dobrovoľná samovražda; on za to nemôže. Keby bol mal rozum, nebol by si to urobil. Takého kňaz pochová.

M. d. My máme milovať i svoje telo; lebo telo je príbytkom duše, chrámom Ducha svätého, telo — viete — že napomáha dušu, s dušou prijíma sv. sviatosti, a v deň súdny ho P. Boh vzkriesi a — keď si to v živote zaslúžilo — oslávi ho jako telo Ježišovo, ktorý vo svojom tele sedí na pravici Otca nebeského. A viete tiež, že telo je prekrásne dielo Božie; sám Boh Otec ho sformoval. Či to neníe opovážlivosť, to telo, to prekrásne dielo Božie alebo zcela znivočiť alebo mu zlomyselne uškodiť? Preto hovorí sv. Pavel: „Žiaden zaiste nikdy nenávidí telo svoje; ale kŕmi a chová

ho“ (Ef. 5, 29.). Preto zakazuje P. Boh v piatom prikázaní iného alebo seba samého zabiť, alebo svojmu buď inému telu uškodiť. Chráňte sa všetkého, čím by ste sebe alebo iným na zdraví a živote uškodili.

Solis, arcibiskup sevilský, dosiahol vysoký vek. Keď už bol 100 rokov starý, spýtali sa ho, jako svoj život tak dlho v zdraví zachoval? On odpovedal takto: Žil som v mladom veku tak ako na starosť, vždy mierne; pokrm môj a nápoj bol vždy skromný a zdravý; chránil som sa všetkej prostopašnosti a nemiernosti a staral som sa tiež vždy o zdravie duše; jako to sv. náboženstvo predpisuje, a tým som si predlžil život.“ Čnostným životom zachová človek zdravie a dosahuje dlhého života.

Niektorí ľudia si smrť žiadajú; hovoria: keby už len tá smrť prišla pre mňa; prečo už nezomrem? . . . Človek nesmie si smrť žiadať z mrzutosti, z netrpezlivosti alebo zo zúfanlivosti, to je hriech; to je len vtedy dovoleno, keď si žiadame smrť, aby sme P. Boha nikdy viac hriechom neurazili. S takým úmyslom hovorieval sv. Pavel: „Žiadam rozdelený byť a byť s Kristom“ (Fil. 1, 23.). Sv. Terezia kedykoľvek počula hodiny biť, tešievala sa vždy, že je zase o hodinu bližšia k Bohu. Ale vy, d. m., najlepšie urobíte, keď pri každej veci budete hovoriť: „Buď vôľa tvoja, o Bože, jako v nebi tak na zemi.“

186. Piate prikázanie zakazuje, aby sme ani blížnemu ani sebe na tele alebo na duši neuškodili. Jako prehrešujeme sa proti telu blížneho alebo svojmu, to som vám už vyložil; teraz vám ešte vysvetlím.

186. Kto škodí blížnemu na duši?

Blížnemu na duši škodí, kto ho pohoršuje, t. j. k hriechu svádza.

„Nezabiješ“, to toľko znamená: Ani dušu blížneho nesmieš pripraviť o život. A či môžeme niekomu i jeho dušu zabiť? Veru môžeme. Nie síce tak ako telo, ktoré umre, do hrobu pochované býva a tam zhnije, ale my môžeme dušu blížnemu pre P. Boha a pre nebo usmrtiť, t. j. do pekla

priviesť. V pekle je potom duša jako mrtvá, trebárs i žiť bude na veky, lebo nemôže prísť k P. Bohu do neba, preto že je v pekle jako by na veky pochovaná. Dušu blížneho zabiť teda znamená dušu blížneho o jej večný život v nebesách pripraviť. A to stáva sa pohoršením.

Slovo pohoršenie pochádza od horší (zlý, horší); tak teda pohoršiť blížneho znamená urobiť ho horším, byť príčinou, že blížny stáva sa horším.

Pohoršenie sa stáva, alebo pohoršenie dávame, pohoršením blížnemu na duši škodíme, keď blížneho k hriechu svádzame, t. j. keď sme príčina, že blížny zhrešil.

* Blížneho pohoršuje, t. j. k hriechu svádza, keď niekto náročky, schválne hovorí alebo robí také veci, ktorými blížny k hriechu popudzený alebo svedený býva, alebo ktorými sa mu dáva príležitosť, že zhreší. To je hriech; kto také pohoršenie dáva, vie popredku, že to slovo alebo ten skutok bude príčinou alebo príležitosťou k tomu, že blížny do hriechu upadne. K hriechu svádzajú: ktorí rúhavé reči hovoria, posmech robia z viery, z modlitby; ktorí nestydaté reči vedú, také piesne spievajú; ktorí zlé veci vychvaľujú. „Zlé reči kazia dobré mravy.“ (I. Kor. 15, 33.) K hriechu zavdávajú príčinu, ktorí zlý príklad dávajú . . . „príklad tiahne“, nakazí iných a títo nakazia zas iných, a tak sa hriech ustavične rozmnožuje a vina toho padá na svodnika. — K hriechu zavdáva, kto hanebné knihy alebo obrazy druhým dáva; kto hriešnu vec radí, na zlé učí, alebo svádza, druhého ku hriechu napomáha, druhého hriech chváli; kto vo svojom dome schôdzky trpí, v ktorých sa zle hovorí alebo i robí; kto kmínov vo svojom dome utuluje, ich kradené veci ukrýva, („keby nebolo ukryvača, nebolo by bráča.“)

* Pohoršenie vo vážnych vecach je ťažký hriech. Pán Ježiš hovorí: „Kto jedneho z týchto maľučkých pohorší, ktorí vo mne veria, lepšie by mu bolo mlynský kameň na

krk mu zavesiť a vhodiť ho do morskej hlbočiny“ a zase „Beda tomu človekovi, od koho pohoršenie pochádza.“ Väčšej už škody nemôže človek urobiť svojmu blížnemu, jako keď mu na duši uškodí, t. j. keď ho k hriechu svedie. Predstavte si len tú strašnú, veľkú škodu, ktorú podvodný had v raji urobil človekovi, keď ho k hriechu sviedol! Pre hriech, ku ktorému zlý duch sviedol Adama a Evu, boli títo z prekrásneho raja vyhnaní, pre ten hriech musia všetci ľudia ešte podnes toľko trpeť; pre ten hriech nikto nebol by sa dostal do neba, keby dobrý Boh vo svojom milosrdenstve nebol nám dal Spasiteľa! A hľa, d. m., čo had naším prvým rodičom urobil, keď ich k hriechu sviedol, to isté robí dieťa, ktoré iné dieťa k hriechu svádza. Také dieťa je tovaryšom, pomocníkom čertovi. Kto dáva pohoršenie, robí, čo čert robieva; svádza duše k hriechu a usmrcuje ich. Ach, P. Ježiš svoj život dal za duše a taký svodca pomáha ich vraždiť pre diabla. Ó, jako takého bude P. Boh súdiť! Ó, bola by to hrozná vec, keby niektoré z vás bolo príčinou, že druhé naučilo sa zle robiť a potom že preto prišlo do pekla! Ó, chráňte sa svodcov a svádzania k zlému! Nikdy nesvádzajte nikoho k neposlušnosti, ku kliatbe, ku krádeži, k nestydatým veciam . . . slovom nikdy k ničomu zlému. — Nábožný Eleazar volil radšej zomrieť, než mládeži dať pohoršenie.

187. Čo máme činiť, jestli sme uškodili blížnemu na tele, alebo na duši?

Jestli sme blížnemu na tele, alebo na duši uškodili, musíme nielen oľutovať ten hriech, ale i spôsobenú škodu musíme nahradiť, nakoľko možno.

Jestli sme blížnemu na tele alebo na duši uškodili a chceme odpustenie dosiahnuť, musíme dve veci vykonať. Prvá je: hriech svoj oľutovať a z neho sa vyzpovedať; druhé je: spôsobenú škodu nakoľko možno na-

hradiť. Jako nahradí spôsobenú škodu ten, kto blížnemu na tele uškodil? To porozumiete z príkladu. Ján ťažko nabil Petra. Peter potom potreboval lekára a lieky (apathéku) a nemohol pracovať tri týždne. To je to zlé, čo Ján zapríčinil Petrovi, ako to napraví? Musí zaplatiť, čo stojí lekár, apathéka, a musí mu nahradiť (vyplatiť), čo by si bol za tie tri týždne zarobil, keby ich nebol musel prezahálať. — Kto niekoho zabil, ten ovšem nemôže mu život navrátiť, ale musí o jeho pozostalých (ženu, deti) starať sa a ich podporovať.

Jako napraví spôsobené zlé ten, kto blížnemu na duši uškodil? Pohoršiteľ musí tiež hriech svoj ľutovať, z neho sa vyzpovedať a život polepšiť, a okrem toho musí sa usilovať, aby všetkých, ktorých k hriechu sviedol a pokazil, zase polepšil, t. j. musí ich nahovárať, prosiť, aby ten hriech viac už nepáchali. Sám musí im v tom dávať dobrý príklad a musí sa modlievať, aby Boh tým, ktorých on sviedol, dal milosti polepšenia sa, lebo pohoršiteľom býva i nemožnou vecou, pohoršených napraviť. — Maria Magdalena za pohoršlivý svoj život verejné pokánie činila. Sv. Pavel ako Šavel prenasledoval kresťanov, tým horlivejšie ich zastával ako apoštol.

D. m., najlepšie je chrániť sa iným na tele alebo na duši uškodiť a — utekať od pohoršiteľov a svodcov. Pohoršiteľov na svete je mnoho, ó, chráňte sa ich ako jedovatých hadov. I vy stretnete sa s nimi v živote, chráňte sa ich! Ale po čom ich poznať? Len počúvajte. Kajetan Dorner, syn stolársky, prosil svojho otca, aby mu dovolil ísť na vandrovku — do sveta. Otec dovolil, ale prv než Kajetána pustil z domu, zaviedol ho k jeho bývalému učiteľovi a duchovnému otcovi, aby sa od nich odobral a za vyučovanie v škole i v kostole poďakoval. Duchovný otec dal mu spasiteľné naučenia, napomínal ho, aby sa v tom cudzom svete nedal sviesť, aby šťastný na tele i na duši navrátil sa domov, „lebo“ — hovoril duchovný otec — „vo veľkých mestách býva pre mladých ľudí mnoho svodcov a tých poznáš takto: 1. Kto ťa k potajomnému zlému skutku chce naviesť a povie ti: veď nás nikto nevidí, to nenie hriech atď., ten je svodca. 2. Kto z náboženských obyčajov posmech robí, kňazov haní, teba od služieb Božích zdržuje, toho maj za svodcu. 3. Kto sa vychvaľuje, že niekoho oklamal, nejakú prostopaš („pekný kúsok“) vyviedol, alebo je hrdý na to, že sa zo zaslúženého trestu za hriech vyškriepil, že blížneho do pokuty doniesol, toho sa chráň ako svodcu. 4. Kto svojho statočného majstra potupuje a teba popudzuje, aby si to isté robil, alebo chyby rodiny v krčme odokrýva a k nim ešte pridáva, čo nenie pravda, a od teba žiada, aby si mu prisviedčal, ten je svodca. 5. Kto špatné reči hovorí, hanebné piesne spieva, z poctivých ľudí smiech robí, tomu nedôveruj, ten je svodca. 6. Kto ťa k robeniu dlžôb, k túlaniu po nociach, k takým veciam nahovára, pre ktoré by si sa musel pred Bohom a poctivými ľuďmi hanbiť, toho sa chráň, ten je svodca.“ Takto poučil farár nepokazeného Kajetána o nebezpečenstvách svodníctva, ktorým môže byť vystavený na svojej vandrovke. Potom dal mu svoje kňazské požehnanie. (K. Möhler III. 197.)

188. Kto škodí sebe samému na duši?

Sebe samému na duši škodí, kto hriech spácha.

Človek žije na zemi, kým je telo jeho spojené s dušou. Spojenie tela s dušou je prirodzený život človeka. Keď človek zomre, duša ďalej žije, lebo duša je nesmrteľná. Toto ďalšie žitie duše je takrečeno prirodzený život duše. Na tomto živote nemôže duši nikto škodiť; duši urobiť to, aby nežila, to nikto nemôže. Ale duša má, či je v človekovi s telom spojená, či je mimo tela vo večnosti, môže mať život nadprirodzený. Tento nadprirodzený život duše v tom pozostáva, že duša spojená je s Bohom skrze posväcujúcu milosť. Posväcujúca milosť je život duše. Na posväcujúcej milosti čili na nadprirodzenom živote svojom môže duša škodu utrpeť, keď človek spácha hriech; a môže ho i ztratiť, keď človek spácha ťažký hriech.

Neopovažuj sa nikdy nadávať alebo sa biť; ale jak na dietky Otca nebeského sa sluší, buď pokojný, prívetivý a

vľúdny. Vystriehaj sa svoditeľa jako diabla, lebo chce dušu tvoju zavraždiť, čo by slová a sľuby jeho jakkoľvek pekné boly. Ale ani ty nestaň sa vrahom duše blížneho svojho pohoršlivým skutkom alebo rečou. Z rozpustilosti neškoď ani zvieraťom, nebuď ukrutný proti ním, lebo to vedie časom k ukrutnosti proti ľuďom.

Keď raz jedného vraha (zbojníka) mali už vešať, ten horko vytýkal svojej matke, že mu nezabraňovala mučiť zvieratá; takým činom že zatvrdlo mu srdce a ostal bez citu, až si nič nerobil z toho, keď mučil a zabíjal ľudí.

Šieste prikázanie Božie.

„Nezosmilniš."

Nastala pre mňa nepríjemná úloha, vyložiť vám šieste prikázanie božie, hovoriť vám o nečistote a hriechoch proti čistote! Bolo by lepšie o tom ani nehovoriť. Sv. Pavel apoštol riekol: „Nečistota nech ani nespomenie sa medzi vami." Ale poneváč vo svete, ba i vo vašich srdciach mnohé pokušenia k takým hriechom povstať môžu, musím sa pousilovať vás i o tom poučiť a od toho vás vystríhať.

Vy viete, že keď Adam a Eva v raji zhrešili, P. Boh prv, nežby ich bol vyhnal z raja, dal ím odev z koží zvieracích. Bol to znak jeho milosrdenstva ale i rozkaz, aby si telo svoje slušne zakryli. Pán Boh do srdca človeka vštepil aj istú stydlivosť, ktorá človekovi hovorí, že je to neslušná vec, keby sa ľud nezakrytý, nahý ukazoval. Kto túto stydlivosť ztratil alebo kto nedbá na ňu, koná neslušne, nehanebne, nestydate, nepoctive, alebo i nečistotne. Tu teda je reč o našom tele a o tej starosti, aby sme nič nehanebného, nestydatého na ňom nečinili alebo činiť nedali, a tak aj o myšlienkach, ktoré sa na také veci vzťahujú. Teda už viete, o čo ide, keď

je reč o hriechoch proti čistote, ktoré Boh v šiestom prikázaní zakazuje tým slovom: „Nezosmilniš." Lebo smilniť znamená niečo mysleť, hovoriť, činiť, za čo by sme sa pred Bohom a dobrými ľuďmi hanbiť, stydeť museli. A tak už môžem vám vyložiť otázky katechismusa.

189. Kto hreší proti šiestemu prikazu Božiemu?

Proti šiestemu prikazu Božiemu hreší ten, kto schválne na nečisté veci myslí, hľadí, také vypráva alebo činí.

Proti šiestemu prikázaniu božiemu, proti čistote, hreší ten, kto schválne na nečisté veci myslí, kto si ich predstavuje a v tom zaľúbenie hľadá, kto schválne zapodieva sa s takými myšlienkami a v nich radosť nachádza. Ani mysleť nesmieme na také veci, lebo i tým by sme P. Boha urazili; P. Boh hľadí do srdca nášho a vidí každú myšlienku. Keby vám taká myšlienka prišla, hľaďte ju hneď vyhodiť z hlavy; vtedy sa neprehrešíte, lebo ste to sami dobrovoľne, schválne nemysleli a neboli ste radi takej myšlienke.

Proti šiestemu prikázaniu hreší, kto schválne na nečisté veci hľadí. Nesmieme ani také čiastky tela, ktoré majú vždy byť zakryté, ani nestydaté obrazy pozerať. Z bibliky viete, že Adam a Eva hanbili sa veľmi, že boli nahí a preto spravili si šaty z listov. Čo by to bolo za divoké dieťa, ktoré by krom hlavy, nôh a rúk svoje telo nechcelo mať slušne zakryté! Viete, jako Noe Chámovi zlorečil pre jeho nestydaté pohľady, ale Semovi a Jafetovi dobrorečil, že odvrátili svoje oči. Sv. Alojs ani len svoje ramená neodokryl pred svojim sluhom. To ovšem smel, ale to ukazuje, jako on už z ďaleka nenávidel nestydatosť. Buďte stydliví pri obliekaní sa i vyzliekaní, pri kúpaní . . .

Proti šiestemu prikázaniu hreší, kto také veci vypráva. Či by si nestydaté reči, spevy a žarty vystrájal pred rodičmi,

pred duchovným otcom (kňazom)? Hanbil by si sa. Ale ani, keď si sám, ani s druhými nesmieš to robiť. Sú takí svoditelia, ktorí špatné veci rozprávajú alebo čo už nestydatého porobili alebo videli. Tých nesmieš počúvať. To sú také prašivé ovce, tých musíš udať p. učiteľovi. Keď raz jeden starší pán pred sv. Alojsom také zlé (daromné) veci začal hovoriť, povedal mu čistotný dvanásťročný Alojs: „Idzte mi s takými vecmi!“ a odišiel od neho. — Ale ani vy nesmiete to ďalej rozprávať, keby ste niečo nestydatého znenazdajky počuli lebo videli; veď by ste tým mohli iných pohoršiť.

Kto nie schválne vidí, alebo počuje nečistú vec, ten nehreší. — Proti šiestemu prikázaniu hreší, kto nečisté veci činí. Nič takého, čo by bolo proti stydlosti nesmieme činiť, menovite nestydatým dotýkaním na ele svojom alebo na tele iného človeka. — Prosím vás, m. d., buďte vždy stydlivé. Keby ste maly veľké pokušenia, proste radu od duchovného otca; a keby vás zlí ľudia k zlému svádzali, hneď povedzte to rodičom. Poznal som deti, ktoré veľmi upadly do hriechu a neboly by, keby to hneď s počiatku boli povedali rodičom alebo duchovnému.

Keby ste sa — čo Boh chráň — niečo takého boli dopustili, to musíte pri sv. spovedi takto povedať: myslel som samochtiac na nestydatú vec, díval som sa na hanebnú vec, počúval som hanebnú vec, rozprával som nestydatú vec, činil som nestydatú vec. A pri týchto hriechoch zvláštne pousilujte sa vyzpytovať si svedomie, koľko asi ráz ste sa ich dopustili. Nečistota je veliká hanba; to sa veľmi príkri človekovi; človek sa zapáli, srdce klope mu tuho, svedomie sa búri. „Smilstvo ani nemá byť spomenuté medzi vami, jako sluší sa na svätých.“ Svodcovia hovoria: „I, to nenie tak zlé.“ Ale prečože sa z toho tak ťažko spovedajú, prečo to v spovedi radšej zamlčujú? Z falošného studu; teda uznávajú, že je to veľká hanba, nechcú, aby to iní o nich vedeli, prečo hanbia sa.

* Ku nečistote svádzajú zkazení ľudia, ktorí nestydaté reči hovoria, k nestydatosťam svádzajú alebo nahovárajú, že je to nie hriech. Chráňte sa ich! Medzi desiatimi nečistotnými je doista deväť, ktorých iní sviedli k tomu hriechu. Nekamaráďte sa so zlými ľuďmi; ani to je nie dobré, keď sa chlapci s dievčatmi veľmi kamarátia; z toho zriedka býva čo dobrého. K nečistote svádzajú neslušné obrazy a čítania. Neslušné obrazy svádzajú k nečistote lebo predstavujú veci, ktoré v srdci zlé myšlienky vzbudzujú. Čo človek nesmie vidieť v skutočnosti, na to nech nehľadí ani na obraze. Neslušné čítania už mnoho zlého narobily. Nečítajte nič, o čom popredku neviete, že je to dobré a nevinné čítanie. Keď neviete, spýtajte sa duchovného otca. K nečistote svádza opilstvo. Nemiernosť v pití privyká človeka k takým žiadosťam, ktoré hovia telu. Keď príde pokušenia nečistoty na opilého človeka, ten nemá sily sprotiviť sa jej. A aj lenivosť, keď rád niekto zaháľa, svádza človeka k nečistote. Záhaľka svádza k nečistým myšlienkam a žiadosťam; človek pri práci nemá stihy mysleť na také veci; len stojáca voda zosmrdne.

190. Prečo máme sa chrániť zvláštne hriechov nečistoty?

Zvláštne hriechov nečistoty máme sa chrániť preto, poneváč sú to veľmi ošklivé a nebezpečné hriechy.

Hriechov proti čistote máme sa chrániť preto, poneváč sú to veľmi ošklivé hriechy. Niet špatnejšieho, ošklivejšieho, ohavnejšieho hriechu nad nečistotu. Človek smilný shadzuje so seba božský obraz a robí sa podobným zvierafu, hovädu. Hovädo to nemá rozum, robí, k čomu ho jeho púd ženie, ale človek má rozum . . . Pán Boh chce, aby človek, čo len z neho vystačí, hľadel podobným byť P. Bohu — nakoľko to človek môže, a P. Boh je nekonečne čistý a svätý duch. A človek, ktorý má byť podobný Bohu, robí sa podobným hovädu. Ó jaká to hanba, jaký to hriech! — Nevinné duše majú tú prednosť v nebi, že môžu byť celkom blízko pri P. Bohu. To právo tratí taký človek, ktorý nezachoval čistotu, i keby sa bol polepšil a jako svätý umrel. Jak veľmi musí byť ošklivý ten hriech nečistoty pred Pánom

Bohom!“ — „Či neviete“ — hovorí sv. Pavel, „že ste chrám boží a Duch sv. prebýva vo vás?“ (I. Kor. 3, 16.). Hľa, naše telo je chrámom božím, príbytkom Ducha sv., a nestydatý človek vyháňa Ducha sv. z neho a osádza doň diabla. Ó, varujte sa takého ohavného hriechu; varujte sa hriechov nečistoty i preto, poneváč sú to nebezpečné hriechy.

191. Prečo sú hriechy nečistoty veľmi nebezpečné?

Hriechy nečistoty sú preto veľmi nebezpečné, lebo telo i dušu kazia a človeka do hanby a zatratenia prinášajú.

Smilstvo je hrozná zkaza pre telo i dušu človeka. Človek smilník hynie na tele i na duši. Často vídame červené jablko a keď ho nakrojíme, vidíme, že červík ho kazil znútra. Tak kazí nečistota telo i dušu. V duši nestydatého človeka prehňajú sa nečisté myšlienky a obrazy jako červík a podžierajú ju: nestydatý človek zabúdza na Boha, jeho neteší viera, on nemá žiadnej radosti v modlitbe, na službách božích, jeho ťahá len k hriechu; telo jeho slabne, padá do choroby, niekedy hrozne špatnej, nemá radosti ani na živote; na smilníka ide hanba; mnoho takých si už i život vzali, čo im nebolo na zdržanie, alebo sa zbláznili. To je strašný trest boží na zemi. A jaký trest očakáva smilníka na druhom svete, ak nečinil pokánie! To hovorí P. Boh skrze sv. Pavla: „Žiaden smilník nedostane sa do kráľovstva nebeského.“ Teda kam sa dostane? Počúvajte, čo hovorí sv. Duch: „Smilníkom bude diel ich v jazere, ktoré horí ohňom a sírou“ (Zjav. 21, 8.). Smilní teda budú večne trpeť v pekle.

Aby ľudia vedeli, jak ohavný hriech je smilstvo, Pán Boh to celému svetu dal na vedomie hroznými trestami, ktoré poslal na smilníkov. Sodomu a Gomorhu zhubil ohnivým dážďom . . .

* M. d. ja viem, že sa vy chcete chrániť nečistoty jako jedovatého hada; ale to nenie tak ľahká vec, ako si vy myslíte. Vy, keď sa opravdive chcete ochrániť toho hrozného hriechu, musíte použiť k tomu potrebných prostriedkov.

1. Musíte sa chrániť všetkého, čo k nečistote svádza.

Poviem vám príklad, ako sa čistotné dieťa má zadržať, keď ho niekto svádza k nečistote.

Sv. Leonhard (a Porto Maurizio) mal desať rokov, keď raz so svojimi kamarátmi prechádzal sa na brehu morskom. Stála tam loď, ktorá len pred chvíľou sem dorazila. Jakýsi zlý človek vystúpil z nej. Keď uvidel chlapcov, prikradol sa k nim, prihováral sa im pekne, i darčokami hľadel ich k sebe priyábiť. Keď si chlapci trochu dôvernejšie počínali, začal špatné slová hovoriť a chlapcov k hriechu svádzať. Jakmile Leonhard zbadal úmysel zlého človeka, pokývnul na kamarátov, a hybaj všetci do behu, jako len ktorý mohol. Svodca tým rozpajedený vytiahol svoj meč a schytil sa za nimi. Ale nemohol ich dohoniť. Bez dychu ale šťastne zachránení dostali sa všetci do mesta. (Hattler, Kindergarten, st. 592.)

Keby — čo Boh chráň — niekto hovoril vám špatné reči alebo kázal vám niečo spraviť, za čo by ste sa zapáliť museli, o, utekajte od neho, ani len nedávajte sa s ním do reči, ani ho nepočúvajte.

Ale aj príležitosťam vyhýbajte, ktoré obyčajne k tomu hriechu svádzajú. Také príležitosti sú: zábavy v krčmách, tance, veselia, nočné túlanie, všeliaké komédie atď . . . Či ale i musíte všade byť? Lieta mucha okolo horiacej sviece a už je v plameni: popálená padá.

S nevinnosťou je to tak ako s útlou ružičkou, na ktorú len jednu noc mráz padne. Anička si v kvietniku vypestovala ružu, ktorá skoro z jara počala kvitnúť. Za dňa, keď bolo slniečko, dávala ružu na okno, k večeru a keď bola nepohoda, domov ju odnášala. Raz nazdávajúc sa, že bude vlažná noc, nechala ružu na okne, ale tá do rána bola mrazom spálená. Čo keď Anička k svojmu žiaľu spozorovala, riekla: „Ach, jediná neopatrnosť všetko moje vynasnažovanie na nivoč priniesla!“ Ale matku ju potešila, rieknuc: „Malá tá nehoda buď ti, dcéro moja, naučením, že čo je mráz ruži, môže zlá spoločnosť a príležitosť byť nevinnosti.“

Kto chcete nevinnosť srdca zachovať, musíte 2. častejšie sa spovedať a prijímať. V týchto sviatosťach dostávame milosť (pomoc) od Boha, aby sme mohli stydlivo žiť. V sviatosti pokánia pri zpovedi môžeme úprimne po-

rozprávať duchovnému otcovi, jako a čo cítime v duši svojej, a on dá nám radu, čo máme robiť, aby sme duši neuškodili. Jeden žiak žaloval sa, že má ťažký hriech vo zvyku, a že ho to veľmi bolí, keď nevie mu odvyknúť. Duchovný otec mu riekol: keď každý tretí týždeň budeš chodiť k sv. zpovedi, bude zase dobre. A tak i bolo. — Vo sv. prijímaní prichádza do nás Ježiš, najčistejší; keď ho hodne prijmeme, on nám pomáha zachovať čistotu. — Sv. Alojz každý ôsmy deň prijímal: a bol anjelom v tele.

Kto nechce do hriechov nečistoty upadnúť, musí 3. v čas pokušenia Boha prosiť o pomoc. V čas pokušenia = keď vám niečo zlého proti čistote a stydlivosti napadne, máte sa P. Bohu porúčať, Pána Boha prosiť, aby ste do hriechu neupadli, čistotu zachovali.

Krásny kvet je mravov čistota,
najkrajši klenot života;

ale tento klenot, túto drahú vec, čistotu, zachovať je ťažko; k tomu sme my nie dostatoční, keď nám P. Boh nepomôže. Ale P. Boh dá nám dostatok síl, keď ho o to prosiť budeme. Musíte sa teda usilovne modliť k P. Bohu, aby vám nevinnosť neporušenú zachovať pomáhal. Bez modlitby ju nezachováte. — A všetci, čo čistotu zachovali, boli i veľkými ctiteľmi Panny Marie. Panna Maria je najčistejšia Panna; ona predovšetkým čistotu miluje a nám ju u Boha svojou primluvou vymáha. Jej dal P. Boh udelovať pomoc proti nečistote: preto milujte zo srdca Mariu, vzývajte ju pobožne:

O Maria, matko milostivá,
Buďže o mňa starostlivá!

Kto chce nevinnosť srdca zachovať, musí 4. na mysli mať, že Boh všetko vidí, a že v každom okamžení môžeme umrieť. Keď vás nadídu pokušenia proti čistote, pomyslite si len na Pána Boha. Kde vás nevidí žiaden človek, tam vidí vás P. Boh. O, deti moje, keď hanbíte sa už pred ľuďmi niečo nestydatého učiniť, jako sa musíte hanbiť pred P. Bohom, ktorý je svätejší než všetci svätí a anjelia v nebesách! A P. Boh je všade; on vidí, čo sa robí i vo tme i v skryte.

Never, že zle činíš azda v tajnosti;
Boh vidí, trebárs to činíš v skrytosti.

„Jako by som tak hrozné zlé mohol činiť pred Bohom, ktorý má vidi“; riekol egyptský Jozef.

V pokušeniach proti čistote myslite na smrť; pomyslite si: keby som v tom okamžení musel umrieť, či by som robil, čo je proti čistote? „Radšej chcem bez skutku do vašich rúk padnúť, t. j. umrieť, ako hrešiť pred tvárou Božou;“ riekla čistotná Zuzanna. Sv. Alojza vídať na obrazoch s umrlčou hlavou v ruke. On umrlčiu hlavu nenosieval, ale to znamená, že často myslel na svoju smrť, a tak zachoval svoju čistotu.

Počuli ste, čo máte činiť, aby ste nevinnosť srdca zachovali. Ó, keby ste to nikdy nezabudli a svoju nevinnosť bedlive chránili!

Teraz dávajte ešte dobrý pozor; porozprávam vám, ako sa drží nevinné, stydlivé dieťa:

Stydlivé dieťa jaknáhle z lúžka vstane, nebehá okolo polovic oblečené, ale hneď sa pooblieka a odeje sa celkom, ako to statoční ľudia robievajú. Potom pomodlí sa raňajšie modlitby a celý deň drží sa stydlive. — Čo statoční ľudia na tele zakrývajú, to nesmieme bez potreby pozerať, ani týkať sa ho ani druhým dať týkať sa. Preto sa toho stydlivé dieťa veľmi chráni. Keď stydlivé dieťa niečo zazre, čo je nestydaté alebo čo by mohlo vzbudiť nečisté myšlienky, ono hneď díva sa inde a nikdy nepozre dobrovoľne na takú vec. Pri kúpaní stydlivé dieťa má šatu na sebe, nedíva sa na druhých a drží sa stydlive. — Keď v jeho prítomnosti niečo nestydatého sa stane, keď niekto nestydaté reči vedie alebo špatné piesne spieva, stydlivé dieťa nebude mať z toho radosť, nebude sa tomu smiať, ale ostane smutné, a keď môže, odíde ztadiaľ, no nikdy nepustí sa ono do takých nestydatých reči alebo pesničiek. — Keď stydlivému dieťaťu niečo napadne, čo je proti čistote, ono o tom nerozmýšľa, ale hneď vyženie takú myšlienku zo srdca, hľadí v sebe vzbudiť sväté myšlienky a odporúča sa P. Bohu a Panne Marii, vzýva ich na pomoc. (Aj keď svoju potrebu koná, stydlivé dieťa pri tom len to robí, čo je potrebné, ono i vtedy chová sa stydlive.) — Stydlivé dieťa, keď sa večer pomodlí pred ľahnutím, zase dá pozor, aby ho ini nevideli celkom vyzlečené, nezakryté, nebude sa chovať neslušne ani nestydate dotýkať. Ľahne si sušne do postele, ostane ticho ležať,

ruky preloží cez prsia a myslí na P. Boha, ktorý všetko vidí, i to, čo deje sa vo tme. Tak sa drží stydlivé dieťa. (Oberer, Handbüchlein.

Príklady: Egyptský Jozef; Maria, najčistejšia Panna; Alojs, Stanislav atď.

* Keď nevieme, či niečo protivi sa čistote, vtedy máme sa toho chrániť a prosiť máme rodičov alebo duchovného otca o radu.

* Pán Ježiš hovorí: „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha vidieť budú!“

Krásna, jako bieluška ľalija, áno nekonečne krajšia je čistá, stydlivá duša. Nevinná duša je podivuhodnejšia jako anjeli, hovoria sv. otcovia. V nebi nevinné duše sú najbližše k Pánu Bohu, chodia za P. Ježišom, kde on ide a spievajú novú pieseň, jakú nikto nemôže spievať. Preto musíte mať najväčšiu starosť o to, aby ste si svoju čistotu zachovali. Bárs vás nikto nevidí, nikdy nečiňte niečo takého, čo neopovážili by ste sa učiniť pred rodičmi a pred inými slušnými ľuďmi.

Hriech je vábny, jed medový,
Vyhýbaj mu jak hadovi.
Jak ľalija bez poškvrny,
taká je čnosť anjelská;
čistá duša je chrám Boží,
bujná — peleš diabolská.

Siedme prikázanie Božie.

„Nepokradneš.“

V piatom prikázaní zakazuje nám P. Boh, aby sme blížnemu ani na tele ani na duši neuškodili. V šiestom nám zakazuje, aby sme ani sebe ani blížnemu neuškodili na čistote. V siedmom zakazuje, aby sme blížnemu neuškodili na jeho majetku.

Majetok vlastnosť, sú tie časné veci (dom, pole, dobytok, peniaze, odev), ktoré kto má, ktoré jemu spravodlive náležia, patria, nad ktorými je on spravodlive pánom.

192. Kto hreší proti siedmemu prikazu Božiemu?

Proti siedmemu prikazu Božiemu hreší ten, kto blížnemu nespravodlivo škodu činí.

Pán Boh chcel, aby človek mal svoj majetok. Keď prvým rodičom riekol: „Naplňte zem a podmaňte ju“, oddal zem pokoleniu ľudskému, aby bola jeho a prinášala mu úžitok. A vždy mali ľudia svoj vlastný majetok, svoju vlastnosť. Kain mal svoje polia, Abel svoje stádo . . . Medzi potomkami Adamovými, keď sa rozmnožili, bol jeden slabý, druhý silný, jeden mal mnoho nehôd, druhý menej alebo žiadnu; jeden bol ľahkomyseľný, marnotratný, druhý usilovný, schránlivý. Tak pomaly povstal rozdiel medzi ľuďmi: jeden mal viac majetku, druhý menej, jeden bol bohatý, druhý chudobný. P. Boh z múdrych príčin dopustil a nechal tento rozdiel. Dnes sú i takí ľudia, ktorí by chceli, aby všetci ľudia rovno mali všetko; aby štát všetko vzal a z toho každému dával, čo k vyživeniu potrebuje. Ale to sa previesť nedá, lebo v tom páde by leniví, neobratní, sprostí ľudia toľko mali dostať, koľko usilovní, obratní, zkúsení a títo museli by to, čo viac zaslúžili, tým vydať. To by sa im neľúbilo a tak povstal by hneď nepokoj, ktorý by viedol i k boju jedných proti druhým. Žiadosť tých ľudí, volajú ich socialnymi demokratmi, socialistami, mohla by sa len vtedy vyplniť, keby všetci ľudia mali rovnaké schopnosti a sily tela i duše, a keby boli ako anjeli, že by neprišlo medzi nimi k závisti alebo k svadám. Pravda, že u prvých kresťanov nebolo temer žiadneho rozdielu medzi bohatým a chudobným; lebo bohatí dobrovoľne zriekali sa svojho majetku a oddávali ho apoštolom; to ale prestalo, keď prvá horlivosť ochladla. Pravda že by to bolo pekne, keby nebolo chudobných na zemi, ale P. Kristus povedal (Mat. 26, 11.): „Chudobných máte vždy medzi sebou“. Ale či má niekto viac a druhý menej, ľudia sú pred P. Bohom rovní. P. Boh

chce, aby bohatí dobrovoľne pomáhali chudobným, P. Boh veľmi potresce boháčov, ktorí sú proti chudobným nespravodliví, nemilosrdní. Ale P. Boh aj to chce, aby chudobný bohatému neškodil na majetku, vôbec aby žiaden človek druhému nespravodlive neškodil, na jeho majetku škodu nerobil, nič mu nebral, čo je jeho vlastné. Keby každý bral, čo chce, nebolo by ani reči o poriadku, bola by samá svada, samá vojna medzi ľuďmi.

193. Kto činí škodu nespravodlivo blížnemu svojemu?

Škodu nespravodlivo činí blížnemu svojmu ten: 1. kto vlastnosť blížneho ukradne, alebo pokazí; 2. kto blížneho svojho oklame.

Kto blížnemu tajne a nespravodlive, (bez pravej príčiny, proti jeho rozumnej vôli) berie, čo jemu prináleží, ten kradne, dopúšťa sa krádeže a je kmín, zlodej. Krádež môže byť menším hriechom, keď ukradená vec je maličkosť, ale je vždy veliká hanba; koho raz dochytili pri krádeži, tomu už viac nedôverujú. Kto blížnemu majetok násilne berie, ten škodí mu lúpežou, ten je lúpežník (zbojník). Lúpežníci násilne vzali stáda Jóbovi. Achab vinicu Nábotovi. Lúpež je hriech smrteľný.

Kto blížnemu falošným spôsobom majetok odoberie, ho podvedie, ošiali, ten dopúšťa sa klamstva. Klamstva dopúšťajú sa tí, ktorí pri predávaní malú mieru, malú váhu majú, zlé zbožie za dobré vychvaľujú a za dobré predávajú, dlžné listy (úpisy, vechsle) falšujú, jako nám sv. evanjelium o nespravodlivom vladárovi vypráva; remeselníci, nádenníci, služobníci dopúšťajú sa klamstva, keď za naničhodnú, nedbanlivú prácu takú mzdu (plat) jako za dobrú, pilnú, žiadajú a prijímajú.

Kto núdzu a nesnádzu blížneho k tomu používa, aby zo svojich peňazí alebo obilia alebo iných vecí veľmi veľký

zisk mal, hreší úžerou. V núdzi máme blížnemu pomáhať. Poneváč ale mnohí ľudia peniaze, z ktorých sami sa živia, zdarma požičať nemôžu, dostávajú od svojich dlžníkov za požičanie peňazí, kým oni sami nimi osoh nevyrábajú, istú náhradu čili úroky, a síce za požičaných 100 zl. na rok platí sa 5—8 zl. Ale kto od dlžníka veľmi veľké úroky žiada a prijíma, ten dopúšťa sa hriechu úžery a je úžerník, úžerák. Iní v čas neúrody všetko obilie na trhu zkupujú a nechávajú ho tak dlho ležať, až obilie veľmi zdraželo, čím chudobní ľudia veľmi trpia a tí bohatnú; tí sú tiež úžeráci. Úžeru i krajinský zákon tresce. Úžerník má tvrdé jako skala srdce, využíva pre seba biedu blížneho, to je hriech do neba volajúci.

Keby ste voľakedy upadli do núdze, nikdy nehľadajte pomoc u človeka úžeráka. S úžerákom je to tak ako s čertom: najtiaž mu prst podáš, už ťa má celého; už ti beda!

Blížnemu na majetku škodíme i iným nespravodlivým spôsobom. Hovorím nespravodlivým spôsobom. To na pr. nenie krádež ani lúpež, keď úrídená vrchnosť niekomu za spravodlivú pokutu niečo vezme alebo keď sa to stane so samoobrany. (Na pr. keď by niekto šiel na mňa nožom, ja smiem mu vziať ten nôž; to je spravodlive.) Len kto nespravodlive niekomu niečo berie, ten škodí blížnemu na majetku. Žobrák na pr., ktorý sám ešte toľko má alebo prácou si vyrobiť môže, z čoho by mohol vyžiť, dopúšťa sa krádeže, lebo berie nespravodlive almužnu, ktorá po spravodlivosti len opravdivému žobrákovi patrí

Ešte sú niektoré iné spôsoby, ktorými blížnemu nespravodlive škodíme.

Keď blížnemu niečo, čo je jeho, kazíme, i tým mu škodu na jeho majetku robíme. Dieťa, ktoré samopašne v cudzích zahradách, na lúkach alebo v siati behá, postúpa kvety, trávu, obilie; tak robí škodu blížnemu na jeho majetku. Kto inému na lúku, do siaťa pustí dobytok (statok)

pásť, škodí mu na jeho majetku. Kto iným do stromov zatína, alebo kôry ich olupuje (bieli), alebo haluzy obsekuje, alebo láme, škodí na jeho majetku. A to je tak zakázané v siedmom prikázaní Božom, ako potajomne brať, krasť.

Chlapci hádžu kamene do husí, do kačíc, do domácich psov; ľahko môžu i zabiť jedno alebo poraniť: škodia blížnemu na jeho majetku; dopúšťajú sa hriechu proti siedmemu prikázaniu Božiemu. Nesvedomití ľudia bijú cudzí dobytok, keď sa niekam zatáral; to sú suroví ľudia a hrešia proti siedmemu prikázaniu.

Nádenník, ktorý platený je za prácu, čo má cez deň vykonať, keď postáva a neusiluje sa, nielen klamstvom hreší proti sedmemu prikázaniu, ale i zanedbávaním povinnej práce. Paholok neopatruje dobre dobytok, nechá v zime zapotené kone stáť a nezakryje ich; služka nechala dvere na dome na noc otvorené, mohli prísť kmíni. Sluhovia nedajú pozor na oheň a svetlo: koľko už nešťastia z toho vyšlo! Alebo paholci kládli oheň v suchej hore a nezahasili, keď odišli: šúštie okolo suché sa chytilo a hora tiež. To sú všetko hriechy proti siedmemu prikázaniu Božiemu.

Niektoré deti rady mlsajú, paškrtia, potajomne berú rodičom krajciarik alebo iné veci. Či je to dovolené? I to je krádež a preto hriech. Keď ste chceli doma niečo rodičom vziať, či vám svedomie nehovorilo: Nechaj, to nenie dovoleno? Tak je, lebo či je to vaše, čo je vašich rodičov? Horkýže vaše; len to je vaše, čo vám vaši rodičia dajú alebo vziať dovolia. Ukradnúť niečo rodičom je hriech. I sv. písmo hovorí: „Kto berie niečo otcovi svojmu alebo matke, a hovorí, že to nenie hriech, účastníkom je vražedlníka“ (Prísl. 28, 24.), t. j. bezbožníka, má hriech. Dieťa vo všetkom závisí od vôle rodičov. Tak to chce P. Boh.

Aj ten prehrešuje sa, kto ukradenú vec prijíma, oškodenie druhého zapríčiňuje alebo napomáha. Taktiež kto nalezenú vec vlastníkovi nenavráti. Dieťa najšlo peniaze; to

dieťa lebo vie, asnáď i videlo, kto ich ztratil; teda i to vie, čie sú: hneď musí ich vrátiť. Alebo nevie, čie sú, vtedy bude sa dopytovať, vyzvedať; najlepšie, keď to oddá p. farárovi alebo p. učiteľovi; tí sa budú dopytovať, kto to ztratil.

Jeden chudobný žid kúpil od jednoho pána obnosené nohavice. Doma našiel v nich niečo tvrdého, a boly to dva dukáty. Hneď zaniesol ich pánovi. Tento daroval peniaze statočnému židovi, a u toho staly sa základom veľkého bohatstva.

Aj ten prehrešuje sa, kto dlžoby svoje vyplatiť nechce. Peniaze, ktoré je dlžen, nie sú jeho, patria tomu, kto mu ich požičal, alebo komu ich má za niečo, čo od neho dostal (vec, prácu), zaplatiť, keď si ich podržuje, činí nespravodlive škodu blížnemu, pácha hriech.

194. Čo máme činiť s cudzou vecou, alebo jestli sme škodu zapríčinili druhému?

Cudziu vec musíme navrátiť; škodu ale musíme nahradiť, jaknáhle môžeme; lebo ináč neobsiahneme odpustenia od Boha.

Ukradená vec volá hlasne a ustavične: „Nechcem tu ostať, chcem ísť nazpäť k môjmu, pravému pánovi!“

Kto inému niečo ukradol, ten musí to ešte pred zpoveďou tomu, komu tá vec patrí, navrátiť, t. j. nazpäť dať, alebo škodu, ktorú učinil, nahradiť, t. j. urobiť, aby blížny nemal tú škodu, musí mu dať toľko peňazí alebo iných vecí, ktoré majú takú cenu, jakú škodu utrpel.

Aby ste tomu dobre rozumeli, poviem vám príklad. Dieťa vzalo druhému dieťaťu grifel: musí mu ho nazpäť dať, navrátiť, a keď ho už nemá, musí druhý grifel kúpiť. Alebo roztrhalo druhému knižočku, musí mu dať toľko peňazí, čo tá knižka stála. Ale kde vezme dieťa peniaze? Vtedy musí pri sv. zpovedi povedať kňazovi: Ja som druhému roztrhal

knižku, ale nemám mu z čoho škodu nahradiť. Kňaz mu povie, čo má za to urobiť.

* Bez vrátenia ukradenej veci alebo nahradenia škody, keď sa to stať môže, nič nestojí ani zpoveď ani rozhrešenie. Kto nemôže hneď nahradiť, musí mať aspoň tú pevnú vôľu, že to urobí, jaknáhle len môcť bude. Nespravodlivá vec musí byť navrátená! Mnohí sa toho boja, myslia si, že sami musia tú vec zaniesť k tomu, komu patrí, a povedať: ja som ti to ukradol. Ale to nenie potrebné; môže on tú nespravodlivú vec i tak vrátiť, že nikto nezbadá, kto je kmín. Môže ju potajomne zaniesť na to miesto, kde ju ukradol, alebo môže ju zaniesť k duchovnému otcovi a poprosiť ho, aby sa mu postaral o to, žeby sa jej vlastníkovi dostala. — Ale musí to urobiť čím skorej. Kto inému na imaní uškodil, zhrešil, a je v stave nemilosti Božej. Večne nešťastlivý by bol, keby tak umrel, a čím ďalej náhradu odťahuje, tým obtížnejšia býva mu náhrada. — Keby vlastník náhradu odpustil, alebo uškoditeľ sám nahradiť nemohol, nenie povinný nahradiť, kým nahradiť nemôže.

Ešte musím vám povedať, koľko sa musí nahradiť. Kto zúmyslne blížnemu niečo ukradol, zadržal alebo na niečom uškodil, musí dať vlastníkovi úplnú náhradu, t. j. nielen nespravodlive odňatú vec alebo jej cenu navrátiť, ale i úžitok, ktorý by jej pravý vlastník z tej veci mohol mať, keby ju bol mal. Na pr. niekto by inému spásol obilie za zelena; ten musí nahradiť zelené obilie a toľko zrna, koľko by bolo z toho obilia, keby bolo dozrelo.

* Keď o nahradení pochybujeme, prosme duchovného otca o radu.

* Cudzie imanie musíme navrátiť tomu, komu patrí, jeho vlastníkovi. Keď ale ten už nežije, jeho dedičom. Keď nemá ani dedičov, má sa náhrada dať chudobným alebo k dobrému a spasiteľnému cieľu, na pr. na ozdobenie, vystavenie kostola, udržanie nemocnice atď.

Krásny príklad, ako nespravodlivé imanie navracovať máme, dáva nám mýtnik Zacheus, ktorý svoje nespravodlivé imanie navrátil a čo nemohol navrátiť, chudobným daroval. Preto povedal mu P. Ježiš, keď do jeho domu vstúpil: „Dnes stalo sa spasenie domu tomuto“ (Luk. 19, 9.), to jest že

si navrátil, v čom si koho oklamal, teda sa ti hriech tento odpúšťa.

* Vlastný svoj majetok musíme užívať podľa vôle Božej. Nesmieme majetok svoj premárniť, ale ani lakomí nesmieme byť a chudobným ochotne máme pomáhať.

M. d.! Statočnosť trvá na večnosť. Nikdy nič neukradnite, trebárs by to jak chatrné bolo. Nechajte každému, čo je jeho; buďte spokojní s tým, čo máte. „Lepšie je chudobnému v cti jako bohatému v hanbe.“ „Jeden nespravodlivý groš sto spravodlivých z kapsy vyháňa.“ Usilovní buďte v práci. Aby sme si imanie potrebné k žitiu nadobudli a iným obtížni neboli, dal nám P. Boh zdravie a silu k práci. „Kto nepracuje, nech nejie.“ Kto usilovne pracuje, nebude kradnúť. — Svoje imanie si chráňte, buďte gazdovliví; nevyhadzujte svoje peniaze bez potreby — na pletky. To je marnotratnosť, veľký hriech; lebo k tomu Boh imanie človekovi nedal, človek má svoje imanie upotrebovať dľa vôle Božej. — Ani nelakomte sa za cudzími vecmi; nežiadajte, len aby ste mnoho mali. Judáš miloval peniaze, nosil mešec, do ktorého almužnu pre Ježiša a jeho učedlníkov dobrí ľudia dávali; z neho potajomne brával. Preto hovorí sv. Ján: „Bol jako zlodej.“ Napokon svojho Majstra, Pána Ježiša, za 30 strieborných zapredal.

Či ale viete, čo býva prvý začiatok ku krádeži? Maškrtnosť. Ktoré dieťa rado maškrtí, to bude i iné veci kradnúť. Každý kmín začal s malými vecmi.

Zbojník najprv málo kradne len, svet šiali:
každého tak hriechu počiatok je malý.

Kedykoľvek by ste chceli mlsať lebo niečo ukradnúť lebo poškodiť, rozpamätajte sa na ten veršík:

Pamätaj, kdekoľvek si,
že je Pán Boh s tebou vždy.

Jedno šesťročné sedliacke chlapča rozprávalo (Albánovi Stolzovi): Nedávno som bol na poli a chcel som si vziať niekoľko konopných býľ, že si upletiem bič. A vtedy mi prišlo na rozum:

Pamätaj, kdekoľvek si,
že je Pán Boh s tebou vždy.

A ja som sa veru tých konopí ani nedotkol, ale šiel som ďalej.

Nič náklonosť ku krádeži,
kým je iskra malá;
pozde potom, keď raz v oheň
mocný vzplápolala.

Otec blahoslavenej Kataríny Emerich bol kolár; raz voľakomu niečo prirábal na oje. Na to ohobloval celé oje. Katarína, ktorá mala hoblovance odnášať do kuchyne, odkladala hoblovance so starého oja na stranu a brala len tie, čo spadly s nového. Hovorila, že tie s toho starého nepatria nám. Hľa, také bolo to dievča, svedomité až na tie najmenšie veci.

Chráň si svoje a po cudzom
nikdy ruky nevzťahuj,
kmiu, závistník, nemá v nebi
miesta, — na to pamätuj:

Chuť po cudzom z srdca vzdiaľ,
bys ju neobanoval!

Ôsme prikázanie Božie.

„Nepromluviš krivého svedoctva proti blížnemu svojemu.“

Ôsme prikázanie berie človeka pod ochranu proti škodným rečiam.

195. Kto hreší proti ôsmemu prikazu Božiemu?

Proti ôsmemu príkazu Božiemu hreší ten, kto pred súdom falošne svedčí, kto luhá alebo blížnemu na cti ublíži.

Svedčiť znamená pred druhým o niekom alebo niečom, čo sme videli alebo počuli, vysloviť sa, aby to za pravdu

mali, aby to verili, že skutočne tak je, jako hovoríme; čili svojou rečou reč alebo skutok druhého potvrdiť. — Čo o veci hovoríme, to je svedoctvo. Ktorí ľudia k tomu požiadaní svojou rečou reč alebo skutok druhého potvrdzujú, tí sú svedkami.

Svedoctvo môže byť pravé a krivé, falošné. Keď o nejakej veci tak hovoríme, jako sme ju videli, alebo o nej počuli, vtedy vydávame svedoctvo pravé. Kto o nejakej veci inak hovorí, jako ju videl alebo o nej počul, vydáva svedoctvo krivé, falošné. Krivé svedoctvo zakazuje sa v ôsmom prikázaní božom. Celkom zvláštne falošne svedčí ten, kto pred súdom falošne svedčí, niečo na blížneho povie, čo nenie pravda. Svedkovia pred súdom musia hovoriť pravdu. . v. písmo menuje tých, čo krivo svedčia proti blížnemu, „synami diabla“ (III. Kráľ. 21, 13.), a hrozí im trestom: „Svedok krivý nebude bez trestania“ (Prísl. 19, 28.). Krivé svedoctvo vydávali tí svedkovia, ktorých žalobníci Kristovi najali; tí hovorili o P. Ježišovi také veci nepravé, ktorých sa P. Ježiš nikdy nedopustil.

Nemluviť proti blížnemu svojmu krivého svedoctva znamená vôbec toľko, jako nehovoriť, čo nenie pravda, neprehrešiť sa v reči, neluhať.

196. Kto hreší luhaním?

Luhaním hreší, kto nehovorí pravdu, aby druhého do omylu priviedol.

Kto luhá, hovorí to, čo nenie pravda, hovorí nepravdu a síce vedome, t. j. on vie, že to, čo hovorí, nenie pravda; a hovorí nepravdu úmyselne, t. j. má i vôľu i predsavzatie, úmysel, to, o čom dobre vie, že nenie pravda, za pravdu vydávať, ako pravdu hovoriť, má pri tom úmysel iných oklamať, do omylu priviesť.

Lhár inak v srdci smýšľa a inak hovorí; na pr. pán učiteľ sa spýta Jozefa: Jozefe, či si sa učil doma úlohu?

Jozef vie, že sa neučil, ale aby p. učiteľa oklamal, odpovedá p. učiteľovi: Áno učil som sa. Či povedal pravdu? Nie, luhal.

* Luhanie či lož je veľmi ošklivý hriech. „Ohavnosťou sú pred Bohom ústa luhavé“, hovorí sv. písmo (Prísl. 12, 23.), ale i každý poriadny človek lož zo srdca nenávidí. Či viete, kto bol prvý lhár? Prvý lhár bol diabol, ktorý zúmyslne hovoril Eve nepravdu: „Nezomrete, ale žiť budete.“ Luhal. „Diabol je otec luhania“, riekol P. Ježiš, a kto luhá, je synom a nasledovníkom diabla. Či dobré dieťa bude tak robiť ako diabol? Dobré dieťa chce byť podobné milému P. Bohu a P. Boh je samá čistá pravda. Čo P. Boh povedal, alebo nám odkázal, to je pravda. On povedal Adamovi a Eve, že keď budú jesť so stromu zapovedaného, umrú, a — umreli. P. Boh prisľúbil prvým rodičom Spasiteľa, a Spasiteľ prišiel s neba na zem; a čo on učil, je všetko čistá pravda. Tak chce, aby i ľudia len pravdu hovorili jako Boh, ale nie lož ako diabol. Preto riekol sv. Peter Annášovi, ktorý ho oluhal (v čom?): „Prečo si dopustil diabla zviesť srdce tvoje, aby si luhal Duchu svätému?“

Keď sv. František Salesský bol ešte malý, jeho matka častejšie mu riekala: „Len nie luhať, milý Františku! Luhanie pozbavuje cti pred Bohom, pred ľuďmi a pred vlastným svedomím. Lož je od diabla a luhaním stáva sa dieťa diablovým.“

Keď niekto hovoril, čo nebola pravda, ale sám držal to za pravdu, či ten luhal? Ten neluhal, ten sa mýlil. — Počuli ste rozprávať bájku o vlkovi, ktorý rozprával sa s baránkom, o líške, ktorá chválila vranu, že vie pekne spievať; či vlk, baránok, líška vedia hovoriť? Nevedia. A predsa, kto to o nich vyprával, neluhal. Prečo? Nechcel klamať.

* Len nikdy vedome a úmyselne nehovoriť, čo nenie pravda, len nikdy neluhať. Nesmiete luhať pre svoj osoh, aby ste na pr. vyhli trestu, aby ste niečo dostali. — Nesmiete luhať ani pre cudzí osoh, aby ste tým niekomu sa zavďačili. Ján bol v zahrade cudzej na jablkách; práve prichádza

pán zahrady; Ján ušiel, a ty ideš tade a poznáš Jána a vidíš, zkade uteká. Pán spýta sa ťa: Jako sa volá ten chlapec? A ty odpovieš: Ja ho nepoznám. Luhal si, lebo chcel si Jána zachrániť od trestu, zhrešil si. Egyptský Jozef vždy hovoril otcovi pravdu o bratoch. — Ani zo žartu nesmiete luhať, aby ste iných obveselili, rozosmiali. Každá lož je hriechom, i vtedy, keď niekto zo žartu luhá. Ale ani z potreby nesmiete luhať, aby ste od seba nejaký trest alebo škodu odvrátili.

Každá lož je hanebná,
nech sa zdá i potrebná.

Cisár Maximian vyslal vojakov, aby sv. Antonina biskupa nikomédskeho, slapali. Vojaci prišli do jeho domu, nevedeli, že v tom dome sv. Antonín prebýva. Sv. starec privítal ich veľmi prívetive a dal im najesť sa, aby hlad netrpeli. Po jedle sa ho pýtali, kde by mohli najsť biskupa Antonína. „Ja som“, odpovedal sv. Antonín. Vďační vojaci riekli: „Teba by sme mali slapať? Ale nie; radšej povieme, že sme ťa nenašli.“ „Chráň Boh!“ odpovedal ctihodný starec „Nechcem, aby ste luhali; radšej volím umrieť, než k hriechu radiť.“ I šiel potom dobrovoľne s nimi.

* Ale milé dietky, niekto môže luhať i bez slov, keď sa inakšie zvonku ukazuje a inakšie v srdci smýšľa: to znamená pretvárať sa = inakšie ukazuje sa na tvár jako je na srdci. Herodes ako hovoril mudrcom? A čo smýšľal? Judáš na hore olivetskej prišiel k Ježišovi, bozkal ho a riekol: Zdrav buď majstre! Bozkaním osvedčoval, že ho miluje a slovom „zdrav buď“ mu povedal, že mu ako dobrý priateľ všetko dobré praje. A či i tak priateľsky smýšľal v srdci svojom? — Pretvaroval sa. O pretvaračoch hovoríme, že sú falošní jako mačka. (Prečo?) Farizei zas zovnútorne ukazovali, jako by boli svätí: konali v prítomnosti ľudí dobré skutky, ale keď boli sami, dopúšťali sa tých najväčších nešľachetností. Teda pretvárali sa; oni dobré skutky konali len preto, aby od ľudí videní a za svätých považovaní boli. Farizei boli pokrytci, t. j. ľudia, ktorí dobré skutky pred ľuďmi konajú, len aby od ľudí chválu získali a za spravodlivých, statočných, svätých vyhlasovaní boli.

Proti ôsmemu prikázaniu Božiemu hreší aj ten, kto blížnemu na cti ublíži, škodí.

197. Kto škodí na cti blížnemu svojmu?

Blížnemu svojmu na cti škodí: 1. Kto bez dostatočnej príčiny o druhom zlé predpokladá, alebo zlé za isté drží o ňom; 2. kto blížneho svojho pomlúva alebo ohovára; 3. kto blížneho svojho haní alebo potupuje.

* Kto o druhom bez dostatočnej príčiny zlé predpokladá, hreší krivým podozrievaním; kto bez dostatočnej príčiny zlé za isté drži o ňom, hreší opovážlivým posudzovaním.

Krivého podozrievania sa dopustí, kto o blížnom bez všetkej istoty a bez presvedčenia = bez dostatočnej príčiny zle myslí. Niekedy máme k tomu príčiny. Dieťa kupuje maškrty, vieme, že peniaze k tomu nedostáva: či nemáme mysleť, že lebo kradne, lebo klame? Keď niekoho vidíme zlé robiť, nenie divu, že o ňom zle myslíme; ale niektorí ľudia iného človeka nič zlého dopustiť sa nevideli a predsa zle o ňom myslia, všetko mu na zle vykladajú, všetko prevracajú. Ešte i dobrým skutkom zlé úmysly podkladajú, jako pavúk, ktorý z najkrásnejších kvetín, z ktorých pilná včelička med ssaje, jed pripravuje. Priatelia Jóbovi mysleli, že iste má mnoho hriechov, keď ho P. Boh tak navštívil, upodozrievali Jóba. (Šimon farizej.) Farizei a zákonníci žiadali od Piláta, aby dal stráž k hrobu Kristovmu, lebo vraj mohli by prísť jeho učedlníci a ukradnúť ho a povedať ľudu, že vstal z mrtvých, upodozrievali učedlníkov. Krivé podozrievanie je znak neláskavého srdca a vlastnej pokazenosti. „Kto je vo vreci, myslí, že sú všetci.“

Kto to zlé, čo si o blížnom bez dostatočnej príčiny myslí, za pravdivé a isté drží, ten prehrešuje sa opovážlivým posudzovaním. Kto krive podozrieva, myslí: To zlé snáď ten urobil, ale to nenie isté. Kto opovážlive posudzuje, myslí: „Už ho mám; už viem, kto to urobil; to je isté, že ten ... isté je, že ten je taký...“, ale nemá k tomu žiadneho dostatočného dôvodu. — Sudca pri súde súdi, hovorí: Obžalovaný je vinný alebo nevinný. Kto opovážlive posudzuje, drží súd nad blížnym, hovorí že je vinný, keď to nič nedokazuje; a to je to opovážlivé a nespravodlivé a preto hriech. Opovážlive súdili Židia o Pánu Ježišovi: „Či dobre nehovoríme, že si Samaritán, a že máš diabla?“ Opovážlive súdili Židia o apoštoloch po soslaní Ducha svätého: „Sú plní sladkého vína.“ — Každý má pred svojimi dvermi dosť čo zametať... Ježiš hovori: „Nesúďte a nebudete súdení. Tou mierou, ktorou, vy merať budete, bude vám zase merano“ (Luk. 6, 37. 38.).

198. Kto hreší pomlúvaním alebo ohováraním?

Pomlúvaním alebo ohováraním hreší, kto chyby blížneho bez potreby odkrýva.

Teda o blížnom nesmieme bez potreby nič zlého rozprávať, trebárs by to i pravda bola Mnohí ľudia, keď sa na niekoho nahnevajú a vedia o ňom niečo zlého, o čom ale nikto ešte nevie, čo robievajú? Oni to zlé potom druhým alebo verejne rozhlasujú. Tí pomlúvajú svojich blížnych. Ľudia pomluvační chyby svojho blížneho iným vykladajú a z toho sa radujú. A to je proti láske k blížnemu. Keď má náš blížny chyby, to je jeho nešťastie, jeho škoda, s tým máme mať útrpnosť. Či vy to chcete, aby vaše chyby boly známe každému človekovi, či chcete, aby to každý vedel, že ste na pr. v škole trestaní boli? Veru nechcete. Teda čo nechceš, by tebe iný ...

Keby sme o niekom, ktorý pre krádež verejne bol trestaný, riekli tiež verejne, že kradol, či ho pomlúvame? Nie, lebo to každý o ňom vie, že kradol. Ale keby o tej jeho

krádeži nebol vedel, a my sme to o ňom verejne rozhlasovali, to bolo by pomlúvanie.

Chyby blížneho máme len vtedy odokrývať, keď je to potrebné, keď sme povinní ich zjaviť.

* Chyby blížneho povinní sme zjaviť pred druhým (ku pr. pred rodičmi, predstavenými jeho), keď je to potrebné, 1. keď ho tým spôsobom môžeme napraviť. Jozef egyptský videl raz, že jeho bratia robili niečo veľmi zlého; on to oznámil otcovi, ktorého povinnosť bola svojich synov za to zlé potrestať, aby sa polepšili. To bolo k ich dobrému. Jeden žiak neslušne drží sa v kostole, ruší iných v modlitbe, to musia žiaci oznámiť p. učiteľovi. Keby ste to neurobili, dopustili by ste sa hriechu cudzieho, cudzí hriech by ste tajili, zamlčovali. Tak to žiada láska k Bohu, ktorý zlým býva urazený, a láska k blížnemu, aby na duši škodu netrpel. Neoznamujte chyby blížneho osobám, ktorých do toho nič, ktoré ich vedieť nemusia a ktoré žiadneho nepolepšia.

Niekedy je potrebné, aby sme chyby blížneho vyjavili: 2. keď tým spôsobom môžeme iné zlé odstrániť. Jedno dieťa hovorí pred inými špatné reči, pohoršuje druhé deti, svádza k zlému; to musia tie druhé deti oznámiť p. učiteľovi, lebo by z toho mohlo veliké nešťastie povstať. Vedel by som, že v noci chce niekto suseda okradnúť, ja musím to susedovi oznámiť. Tak to žiada láska k blížnemu; tak to žiada P. Boh.

Teda zapamätajte si to: kedykoľvek odkrývame chyby blížneho, vždy musí sa to stať z dobrého úmyslu, k polepšeniu blížneho alebo k zachráneniu ho od škody; ale nikdy preto, aby sme blížneho do hanby a nešťastia priviedli a z toho radosť mali.

199. Kto hreší nactiutrhaním, alebo osočovaním?

Nactiutrhaním alebo osočovaním hreší ten, kto na blížneho chyby vymýšľa, ktorých nemá, alebo chyby jeho zväčšuje.

I pomluvač utrhá blížnemu na cti. Keď o blížnom dobre myslíme, v srdci si ho vážime a rečou i skutkom mu to prejavujeme, tým ho ctíme, alebo to je jeho česť, jeho dobré meno. Len ten má u ľudí dobré meno, ktorému nič zlého vytýkať nemôžu. Kto teda zlé o blížnom rozchyruje, zlé o ňom vymýšľa, ten je tomu blížnemu príčina, že si ho ľudia, ktorí to veria, už menej vážia, menej ctia, alebo i nevážia, nectia; ztratil zo svojej cti alebo celkom prišiel o ňu.

Pomluvač utŕha blížnemu na cti tým, že rozchyruje chyby blížneho, ktoré skutočne má, teda hovorí pravdu. Nactiutrhač rozchyruje chyby blížneho, ktoré tento nemá, on sám vymýšľa na neho také chyby, alebo domýšľa ešte viac k tým chybám, ktoré má; i tak i takto hovorí o blížnom, čo nenie pravda. Utrhač luhaním utŕha blížnemu na cti, zmenšuje mu u iných česť, zbavuje ho najväčšieho pokladu na svete, dobrého mena. Žena Putifarova luhala svojmu manželovi, že ju Jozef k hriechu svádzal, a to nebola pravda; ona na cti utrhala nevinnému Jozefovi a Jozef prišiel do žalára.

Aj tí sú utrhači, čo chyby blížneho zväčšujú. Na pr. niekoho, ktorý nejakú maličkosť ukradol, hneď za veliké zlodeja vychyrujú. My máme chyby blížneho plášťom kresťanskej lásky prikrývať, ich vyhovoriť, zmenšovať; ale taký utrhač robí z komára vola.

Nactiutrhanie je vždy veľký hriech, lebo protiví sa veľkému prikázaniu lásky k blížnemu. Židia u Piláta žalovali, že Pán Ježiš búril a svádzal ľud a že chcel byť kráľom židovským. To učinili z nenávisti a závisti, lebo dobre vedeli oni, že Ježiš je nevinný. Niektoré deti rady na svojich bratov, sestry alebo spolužiakov, keď ich nemôžu vystáť, falošne žalujú u rodičov alebo u p. učiteľa, také veci o nich udávajú, čo nikdy neurobili, alebo ktorými tak zle nemysleli. Také utrhačné deti zaslúža trest. I P. Boh ich bude trestať.

Hriechy pomlúvania, nactiutrhania, sú tým väčšie, čím ťažšie sú chyby a vážnejšie osoby, o ktorých tie chyby roz-

právame; čím väčšia je škoda, ktorá z toho povstáva; čím viac osôb to počuje, a čím horší bol úmysel, ktorý sme pri tom mali.

Už i počúvať reči pomluvačné a utrhačné je hriech, keď ich dobrovoľne a radi počúvame, ich nezabraňujeme — keď môžeme —, alebo keď ich sami otázkami zapríčiňujeme, začíname alebo udržiavame. Keď niekto pred tebou pomlúva, nactiutrhuje, urob k tomu mrzutú tvár, aby zbadal, že sa ti to neľúbi, alebo začni o niečom inom. Sv. Augustín nedovolil nikdy, aby pred ním niekto o blížnom niečo zlého rozprával, ktorý prítomný nebol a preto zastávať sa nemohol. Nad svojím stolom mal vyvesenú tabulku s nápisom:

„Chráň sa každý stola môjho,
Bližneho kto tupí svojho."

200. K čomu je povinný, kto česť blížneho pomlúvaním alebo nactiutrhaním obrazil?

Kto pomlúvaním alebo nactiutŕhaním česť blížneho obrazil, povinný je odprosiť ho a čo hovoril, to odvolať.

Kto blížnemu na majetku škodu urobil, musí vec, o ktorú blížneho pripravil, navrátiť a učinenú škodu nahradiť. Tak je to i s tým, ktorý blížnemu na dobrom mene pomlúvaním alebo nactiutŕhaním uškodil. Musí dobré meno navrátiť a aj škodu zapríčinenú nahradiť. To urobí takto: najprv musí odprosiť t. j. poprosiť blížneho, ktorému na cti uškodil, aby mu to odpustil. Potom musí to, čo hovoril, odvolať, t. j. musí tú nepravdu, čo o blížnom hovoril, nazpäť vziať, aby jej u tých ľudí, pred ktorými ju hovoril, nebolo. Utrhač musí všetkým tým, ktorým o blížnom zle hovoril, povedať: blížneho som urazil; to čo som vám a ňom hovoril, nenie pravda.

Kto blížneho pomlúval, musí sa usilovať blížneho zase ospravedlniť, a nakoľko možno česť jeho zachrániť. Pomluvač hovorí pravdu, ten nemôže odvolať, lebo by luhal;

ten musí to, čo zlého o blížnom hovoril, hľadeť nejakým spôsobom vyhovoriť a musí hľadeť zase s inej strany dobré skutky blížneho vychvalovať. Na pr. niekto dopustil sa klamstva. To je pravda; ale ľudia neboli by sa dozvedeli, keby to pomluvač, ktorý to sám vedel, nebol rozchýril. Teraz bude hovoriť pomluvač: Tú chybu ten už dávno oľutoval, aj nikdy by sa jel nebol dopustil, ale bol v núdzi .... teraz je už celkom statočný, poctivý, a koľkoráz to už vynahradil usilovnosťou, milosrdnosťou . . .

* Jestli kto pomlúvaním a nactiutŕhaním zapríčinil blížnemu škodu, tú musí mu nahradiť. Kupec hovoril na kupca zo závisti, že má zlú váhu, že predáva zkazený tovar; to nenie pravda, ale ľudia veria a nekupujú od toho kupca . . . Nactiutrhač musí mu nahradiť škodu.

* Posmievanie (potupovanie) a opovrhovanie (hanenie) je tiež hriechom proti česti blížneho nášho.

Pomlúvanie a nactiutŕhanie stáva sa za chrbtom blížneho, hanenie alebo potupovanie v jeho prítomnosti, do očú.

Haniť rozumne hriech, aby sa hriešnik napravil, je naša povinnosť. Rozumné hanenie je povinnosťou najmä duchovných a svetských vrchností, aby sa zlé zamedzilo, zabránilo a chybujúci aby k čnosti privedení boli. Ale mnohí ľudia hania a potupujú druhých, ktorí sa im neľúbia, vykrikujú im do očú ich chyby alebo i také zlé, čo nenie pravda, a tak ich u tých, čo to počujú, znižujú, pripravujú o dobré meno. (Semei.) Farisei a zákonníci hanili skutky a zázraky Ježiša Krista; do očú mu riekli, že má diabla pri sebe. Tí bezbožníci!

D. m. V ošklivosti majte lož a falošs. To vás učiní milými pred Bohom i ľuďmi, a šťastnými na svete i vo večnosti. Lebo hovorí sv. písmo: „Kto chce milovať život a vidieť dobré dni, zdržuj jazyk svoj od zlého a ústa jeho nech nemluvia lsti" (I. Petra 3, 10.). Luhavé dieťa nikto neľúbi. Luhár sebe škodí; každý luhár luhá na svoju hlavu. Luhavému človeku neveria, i keď pravdu hovorí.

Jano, chlapec luhavý, pásaval ovce neďaleko veľkej hory. Raz chcel si urobiť zlostný žart, čo len stačil, kričal: „Vlk ide, vlk!“ Chlapi z dediny pribehli so sekerami a s kyjami a chceli zabiť vlka. Ale vlka, kde nič, tu nič; chlapi vrátili sa domov a Jano sa smial. Na druhý deň zase kričal: Vlk ide, vlk! Chlapi zase pribehli, ale už menej, než včera, a keď nevideli vlka, odišli namrzení. Ale tretí deň dovalil sa vlčisko opravdive. Jano kričal veľmi: „Pomoc! pomoc! Vlk, vlk!“ Ale volal darmo, nikto sa neukiazal. Ovce rozbehly sa k dedine a chudáka Jana, ktorý nevedel tak utekať ako ovce, chytil vlk a roztrhal ho a sožral.

Poctivé a šľachetné deti i vtedy hovoria pravdu, keď majú vyznať svoje viny. Sv. František Saleský bol tak pravdy milovný, že sa radšej trestu podvolil, nežli aby si bol lžou pomohol. Istý remeselník, ktorý v zámku jeho otca pracoval, zabudol na dvore svoj náprsník (laiblík, vestu), ktorý bol ozdobený peknou hodvabnou pentlou. Tá okrasa sviedla dieťa, že pentlu potajomne odniesło. Remeselník sháňal sa po dokonalej práci po nej darmo. Otec dozvediac sa o tom, spytoval sa na pentlu Františka. František ihneď úprimne sa priznal, že pentlu vzal. V tom samom okamžení vrhol sa tiež otcovi svojmu plný ľútosti, že sa takej chyby dopustil, k nohám a plačúc prosil za odpustenie. Okolo stojací plakali plní pohnutia s ním a chceli za neho u otca orodovať. Ale otec prísny pokáral ho pred všetkými dľa zaslúženia a riekol: „Trestám ťa len ľahko, lebo si takto chybil poprvé a sa ihneď priznal; zabudneš-li sa podruhé, neodpustím ti tak snadno.“

Kto za mlada luhá, taký stáva sa čím ďalej, tým väčším lotrom. „Mladý luhár, starý zlodej.“ „Kto luhá, ten kradne.“ „Boli traja bratia: jeden luhal, druhý kradol a tretí visel“, je hádanka. Koľko ich bolo? Jeden, najprv len luhal, potom kradol, stal sa zlodejom a odvisol na šibenici. Vy nechcete byť taki, chcete byť dobrí kresťania a niekdy prísť do neba. Pridržajte sa teda verne pravdy v každej veci.

Od sv. Františka Regis sa v jeho mladosti žiadalo, aby luhal. „Nie, nikdy! Ani za celý svet to neurobím“, bola jeho odpoveď.

Nikdy nehovorte o blížnom neláskave a nerozhorčujte ho potupnými slovami. Nehovorte vždy o chybách blížneho, ale hľaďte sa povzbudiť jeho dobrými vlastnosťami. Za zlých sa modlite. Buďte mlčanliví, neroznášajte všetko, čo viete o druhých zlého. Ale ani nezatajujte chyby iných pred tými, čo môžu ich napraviť, na pr. pred rodičmi, učiteľmi, predstavenými.

Vôbec držte jazyk na úzde! Nebuďte klebetní. „Mnoho hovoriť nebýva bez hriechu“, hovorí sv. písmo (Prísl. 10, 19.).

Luhár diabla nasleduje,
Kristu vo tvár svätú pľuje.
Nehovor, čo nenie pravda,
lož sa Bohu protivi,
neroznášaj cudzie viny
svojich buď pamätlivý.

Deviate a desiate prikázanie.

„Nepožiadaš manželky blížneho svojho.“

„Nepožiadaš ani domu, ani role jeho ani ničoho, čo jeho je.“

P. Boh nechce len, aby sme sa zlých rečí a skutkov zdržiavali, ale nenávidí i hriešne myšlienky a žiadosti; P. Boh chce, aby srdce človeka bolo čisté — bez zlých myšlienok a žiadostí. „Ohavnosťou pred Bohom sú zlé myšlienky“ (Prísl. 15, 26.). P. Boh také myšlienky a žiadosti v deviatom a desiatom prikázaní zakazuje.

201. Čo zakazuje Boh v posledných dvoch prikazoch?

V posledných dvoch prikazoch zakazuje Boh nečisté a závistlivé žiadosti.

Nečisté žiadosti má ten, kto si žiada nečisté veci alebo skutky videť, čítať, počúvať, alebo urobiť, alebo na sebe dať urobiť.

Nečisté žiadosti sú len vtedy hriechami, keď sú dobrovoľné. Sú dobrovoľné vtedy, keď máme v nich zaľúbenie, radosť, keď radi v nich strvávame; keď sa nám ľúbia. Vtedy sú nečisté žiadosti ťažký hriech. Ale keď sa nám neľúbia,

keď nás mrzia, keď ich radi z hlavy a srdca hľadíme vyraziť vtedy nie sú hriech.

Nikdy, deti moje, nerozmýšľajte všetečne o nebezpečných veciach, to nikdy nevedie k dobrému. Eva dívala sa na zapovedaný strom, videla zapovedané ovocie; ľúbilo sa jej, mala z neho radosť, a rozmýšľala: to ovocie jaké je pekné, ono musí byť i dobré; ale prečo nám ho len zakázal Boh požívať? Čím viac rozmýšľala, tým väčšia bola jej žiadosť, aby mohla z ovocia jesť. Tu prišiel diabol a podviedol ju; ona svoju žiadosť vyplnila i skutkom, jedla a zhrešila. Nemala sa na ten strom ani obzerať. Dobré dieťa, keď ho taká všetečnosť nadíde, povie: Ej, ak ja to mám vedieť, Pán Boh dá k tomu čas, potom sa to dozviem.

Teda nenie dosť len nečisté myšlienky a žiadosti z hlavy a srdca vykoreňovať a neprivoliť im, ale musíme čisté a sväté myšlienky a žiadosti v hlave i v srdci vštepovať a upevňovať, len to žiadať, za tým dychtiť, čo je cudné a sväté. Jako dobrý zahradník, ten neuspokojí sa len vytrhaním buriny zo zahrady, ale naseje a nasadí na to miesto dobré a užitočné zeliny. Na to myslite, v tom majte radosť, čo sa P. Bohu ľúbi; to vám poslúži k dobrému.

Závistlivé žiadosti má ten, kto si žiada cudziu vec, lebo ju nepraje jej vlastníkovi.

Niekomu môže sa niektorá vec blížneho zaľúbiť, ktorú práve potrebuje. Ej, to je pekná krava a môže byť i dobrá, keby som ju ja mal v maštale. Veru by som ju kúpil, keby ju predať chceli. To je požiadanie cudzieho majetku, ale nie závistlivé, hriešne, veď si ten tú kravu chce kúpiť, ak ju chcú predať. — „Ej, či sú pekné tie jablká“, hovorí Pavel pri plote zahrady, „a budú i dobré; naberiem si z nich, len aby sa nikto nedíval.“ A začne si prezerať plot, ale zbadá gazdu v zahrade a ide ďalej, nejde na jablká. — Žiadal z jabík dostať krádežou, to je nespravodlivé, hriešne žiadanie, ten prehrešil sa proti desiatemu prikázaniu. Hriech je chcieť dostať,

osvojiť si cudzí majetok nespravodlivým spôsobom (ku škode, na ujmu blížneho) nedovolenými prostriedkami.

Človek nemôže sniesť, že jeho blížny má pekné obilie, pekný dobytok, viac zárobku; radšej by to sám mal. To je závistlivá žiadosť, lebo pochádza zo závisti. Alebo pochádza to nespravodlivé požiadanie z toho, že je človek nespokojný s tým, čo má, a žiada mať viac. I závisť i nespokojnosť ako príčiny nespravodlivého žiadania cudzieho majetku zakazuje nám P. Boh.

* Schopnosť, sila, usilovnosť, sporivosť ľudí nie je rovnaká — ako som vám to už hovoril, — a preto aj majetok ich nenie rovnaký. Bohatý dľa vôle Božej pomáhať má chudobnému. Chudobný dôverovať musí v dobrote Božej a chlieb svoj, statočnosťou zarobený, viacej musí si vážiť, nežli majetok nepočestne získaný.

Každému máme dopriať, čo jeho je; t. j. máme zo srdca vinšovať, priať, chcieť, aby každý mal a podržal to, čo jeho je, čo mu štedrota Božia udelila. Kto si čo svojím dedictvom, svojou prácou, svojou pilnosťou a požehnaním Božím nadobudol, to je jeho. Kto viac zdedil, pilnejšie pracuje, šťastnejší je v obchode (v predaji, kúpe), tým väčšie má imanie; preto sú na svete bohatí a chudobní a tak to musí byť. Tak to Boh riadi na svete. Preto nesmieme závideť, keď iný viac má a máme byť s tým, čo naše je, spokojní. Sv. Pavel nás napomína: „Dosť majte na tom, čo máte“ (Žid. 13, 5.) a Duch sv. hovorí: „Život spokojného pracovníka osladený bude, a v ňom najdeš poklad“ (Sir. 40, 18.), t. j. spokojnosť s málom prevyšuje každý poklad a osladzuje život pracovného.

Keď vás nadídu žiadosti po majetku alebo nespokojnosť bude vás pokúšať, hneď myslite si: P. Boh to tak riadi a tak to chce k môjmu spaseniu; preto chcem byť spokojný s tým, čo mám. P. Boh ma neopustí, jestli to budem činiť, čo odo mňa žiada. Pomyslite si, že najväčší poklad je čisté svedomie a čnosť. Pomyslite si na chudobu P. Ježiša, ktorú z lásky k nám vzal na seba a ktorý odplatí večne každému, kto z lásky k nemu kríž chudoby trpezlive niesol.

Keď vás nadídu žiadosti po majetku, a keď vidíte boháčov a bude vás pokúšať nespokojnosť, nech vám prijde na

rozum spokojný paholčok. V kuchyni kráľovského zámku vo Versaillesu bol za času Ludvika XIV. paholčok, ktorý krutieval ražeň a za to mal v zámku výživu. Jednoho dňa idúc kráľ okolo, zazrel ho pri práci. Poneváč bol príjemnej tváre a veselý, myslel si kráľ, že by sa paholčok k niečomu lepšiemu hodil. I začal sa ho spytovať: „zkadiaľ si, a čo je tvoja robota?“ „Ja som z Berry“, riekol paholčok, nevediac, že s ním kráľ hovorí, „meno mi je Štefan a som tu kuchtom.“ „A mnoho si vyrobíš?“ pýta sa kráľ ďalej. „Ja“, odpovedal, „vyrobím si toľko, koľko kráľ“. „A kráľ či si mnoho vyrobí?“ vyzvedal sa Ludvik. „Toľko, čo potrebuje“, odpovedal chlapec, „a toľko vyrobím si i ja; čo chcem viac?“ I zanechal ho kráľ pri takej spokojnosti.

D. m. Zlé myšlienky a žiadosti sú prameň hriechov, t. j. z nich pochádza hriech ako potok z prameňa, kmen z koreňa. Keď chcete zachrániť sa od hriechu, musíte sa chrániť zlých myšlienok a žiadostí. Veliké zaľúbenie mal P. Boh na najčistejšej Panne Marii, ktorá svoje srdce od všetkých zlých myšlienok a žiadostí čisté zachovala.

Rýchle a hneď s počiatku vyrážajte si z hlavy a zo srdca nečisté myšlienky a žiadosti; rozpomínajte sa, že P. Boh je prítomný a vševedúci, ktorý díva sa do vášho srdca a chce, aby ste si ho zachovali čisté; lebo čistí musíte prísť pred súd Boží, keď chcete vojsť do neba. „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha vidieť budú“ (Mat. 5, 8.). — P. Boh bude trestať každé previnenie, i to, ktorého sme sa v myšlienkach dopustili. Majte teda Boha vždy na pamäti:

Nech som kde chcem, hoc čo činím,
Boh ma vidí, nepreviním.

C) O piatich cirkevných prikázaniach.

Vieme, d. m., že k spaseniu nenie dosť len veriť všetko to, čo Boh zjavil; ale musíme i zachovávať prikázania, ktoré nám Boh dal, a síce všetky prikázania. Boh nám dal svoje prikázania lebo sám alebo skrze svoju sv. cirkev, sám nám

dal desatoro Božích prikázaní a skrze svoju sv. cirkev dal nám pätoro cirkevných prikázaní. I jedny i druhé musíme zachovávať. Teda k spaseniu nenie dosť len veriť a desatoro božích prikázaní zachovávať, ale musíme zachovávať ešte i cirkevné prikázania.

202. Aké príkazy má zachovávať kresťan katolík krome desatoro Božích príkazov?

Krome desatoro Božích príkazov zachovávať má kresťan katolík ešte i päť cirkevných prikázaní.

Cirkevné prikázania sú tie prikázania, ktoré nám cirkev v mene Božom a z ustanovenia Božieho k spaseniu duší dáva. Pod cirkvou rozumieme tu cirkev vyučujúcu, pápeža a sjednotených s ním biskupov.

V deviatom článku apoštolského vyznania viery sme sa učili, že Kristus Pán založil cirkev, aby skrze ňu všetkých ľudí k večnému spaseniu viedol. Keď niektorý kráľ vyšle svojho vyslanca na miesto seba, dá mu všetku moc, čo treba k tomu, aby ho mohol dôstojne zastupovať. Aj Pán Kristus ustanovil cirkev na miesto seba, dal jej všetku moc k tomu, ktorá treba k vyučovaniu, spravovaniu a spaseniu veriacich. Teda, aby cirkev svoju úlohu mohla konať, Kristus Pán odovzdal jej krom svojho učenia, svojich prostriedkov milosti Božej a pomoci Ducha sv. i svoju moc t. j. moc veriacich v jeho mene riadiť a spravovať, čo im je k spaseniu, prikazovať. Túto moc, v mene Krista vydávať príkazy, majú predstavení cirkve, pápež a s ním sjednotení biskupi. Keď títo niečo rozkážu, to musia katolícki kresťania činiť, tak prikazuje P. Boh. Cirkev dala prikázania; teda musíme ich zachovávať ako prikázania Božie. P. Boh to tak chce. Ale my i to vieme, že túto moc, rozkazovať, to právo majú predstavení cirkve od samého Ježiša Krista, ktorí im zretedlne povedal: „Čokoľvek sviažete na zemi, bude sviazano i na nebi,

čokoľvek rozviažete na zemi, bude rozviazano i na nebi" (Mat. 18, 18.). Slová tieto znamenajú: Čokoľvek prikážete alebo zakážete v cirkvi, to bude tak platné, jako by som to ja v nebi prikázal alebo zakázal. P. Kristus teda žiada, aby sme prikázania cirkevné zachovávali tak, ako by od neho samého pochádzaly, preto že skutočne v jeho mene a dľa obdržanej od neho moci dané sú, teda od neho samého. Preto i povedal apoštolom a ich nástupcom, predstaveným cirkve: „Kto vás slyší, mňa, Boha svojho, slyší." Teda kto chce prislúchať k Pánu Kristu Ježišovi, musí slyšať, poslúchať cirkev t. j. musí sa dať od cirkve poučovať a viesť, musí si dať od nej rozkazovať, musí ju tak poslúchať, ako P. Ježiša. A jako to on prísne žiada, to zachovávanie cirkevných prikázaní! Aby to nikto za malý hriech nepokladal, vedome prestúpiť prikázania cirkevné, riekol P. Kristus: „Kto cirkev neposlúcha, buď ti jako pohan a zjavný hriešnik" (Mat. 18, 17.). Pohan je veľký hriešnik pre jeho neveru, a verejných hriešnikov židia vyhadzovali zo svojich synagog; ani sa nikto neshováral s takým verejným hriešnikom. — O, Bože môj, ako P. Kristus zretedelne hovorí a jako prísne žiada, aby sme cirkevné prikázania zachovávali, a predsa jesto takí katolíci, ktorí na to nič nedbajú. Akože tých bude P. Boh trestať za to!

Štefan I. kráľ uhorský bol kráľ, teda veliký pán, a predsa cirkvi bol poslušný a aj prikázania verne plnil. On rozkázal svojim poddaným, aby rozkazy a naridenia biskupov a kňazov bedlive zachovávali a prísne trestal priestupníkov cirkevných prikázaní.

V jednej spoločnosti veľmi chválili kohosi, že jaký je statočný, pravdomilovný, dobročinný, mierny, a už by to boli všetci rovnako veľmi chválili. Na to ozve sa jedon: Ale do kostola nikdy nechodí, k sviatosťam tiež nie. „Tak?" pýtalo sa ich viac. A bolo po chválení. Múdro; lebo kto pohŕda prikázaniami cirkevnými, nemôže byť nábožný, a kto nenie nábožný, nemôže byť opravdive statočný, čnostný človek. (Scherer Exemp. II. 860.)

Správa cirkve sriadená je od samého Krista Pána a tak moc má v jeho mene udielať nám prikázania.

203. Jako znie pätero prikázaní cirkve?

1. Zasvätené sviatky svätiť.
2. V nedeľu a vo sviatok omšu svätú nábožne slyšať.
3. Prikázané pôsty zachovávať; tiež i od mäsitého pokrmu sa zdržovať.
4. Každoročne sa vyspovedať a okolo Veľkej noci prevelebnú sviatosť oltárnu prijať.
5. V zapovedaný čas svatobného veselia nedržať.

* Okrem pätero prikázaní má cirkev ešte aj iné nariadenia. Aj tieto prísno musíme zachovávať. Tak ku pr. cirkev zakazuje: zakázané knihy čítať, do tajomných spoločností (ku pr. slobodných murárov) vstupovať, do zakázaného manželstva vstúpiť.

* Cirkev má moc a právo potrestať tých, ktorí jej prikazy zlomyselne nezachovávajú. A síce môže im odopreť sviatosti, zastupovanie krstných a birmovných rodičov, môže ich vytvoriť z cirkve a môže im odopreť cirkevný pohrab.

Prvé prikázanie cirkevné.

„Zasvätené sviatky svätiť."

V treťom prikázaní Božom je reč o dni sviatočnom, ktorý je nedeľa, ktorú sám P. Boh ustanovil, a v prvom prikázaní cirkevnom je reč o sviatočných dňoch, mimo nedele, ktoré cirkev ustanovila. Cirkev svätá totižto ustanovila v roku niektoré dni, v ktorých si dobrodení, ktorých sa nám od Pána Boha alebo od svätých dostalo, zvláštne pripomínať a za ne Bohu ďakovať máme. Tieto dni, ktoré cirkev ku cti Pána,

Panny Marie a iných svätých ustanovila a svätiť prikázala, nazývame zasvätené sviatky.

204. Koľkoraké sú sviatky cirkve?

Sviatky cirkve sú trojaké: 1. sviatky Pána, 2. sviatky Panny Marie a 3. sviatky iných svätých.

* Sviatky Pána sú: Vianoce, pripomínajú nám narodenie Pána (25. dec.) — Nový rok (1. jan.), predstavuje nám obrezanie a pomenovanie Krista Pána. Nazývame ten sviatok Novým rokom; to preto, že ten deň začíname nový rok občiansky. — Zjavenie Pána (6. jan.), ktorý i sviatkom Troch kráľov menujeme. — Svaté meno Ježiš (druhá nedeľa po Troch kráľoch). — Veľká noc, pripomína nám slavné Vzkriesenie Pánovo (v prvú nedeľu po splne mesiaca, ktorý po 21. marca nasleduje) — Nanebevstúpenie Pána (40. deň po Veľkej noci.) — Turíce, Slavnosť Ducha svätého, na pamiatku soslania Ducha sv. na apoštolov (50. deň po Veľkej noci). — Sviatok najsv. Trojice Božej (prvú nedeľu po sv. Duchu). — Slavnosť Božieho Tela, na pamiatku ustanovenia sviatosti oltárnej (v štvrtok po Najsv. Trojici). Okrem týchto i každá nedeľa je sviatkom Pána.

Čo nám Cirkev svätá slovami predkladá na kázňach a kresťanských vynaučovaniach o našom vykúpení skrze Ježiša Krista, to nám názorne predkladá v týchto sviatkoch. Sviatky predstavujú nám celý život P. Ježiša a čo urobil za nás; a my máme v tie dni zasvätené rozjímať svoje vykúpenie, tým horlivejšie o svoje spasenie sa starať a za preukázané dobrodenie Bohu ďakovať. A to robí Cirkev každý rok, každoročne opakujú sa tieto sviatky, a činia spolu jeden cirkevný rok. — Cirkevný rok začína sa s prvou nedeľou adventnou a rozdeľuje sa na tri doby, a sice na dobu vianočnú, veľkonočnú a svätodušnú, tak nazvané od svojich hlavných sviatkov . . .

V dobe vianočnej predkladá nám cirkev, že Boh Otec pokoleniu ľudskému po prvom hriechu, Spasiteľa prisľúbil a že ten prisľúbený Spasiteľ, Ježiš Kristus v Betleheme sa narodil.

V dobe veľkonočnej predkladá nám cirkev, že Ježiš Kristus za naše spasenie na smrť sa obetoval, potom ale z mrtvých vstal a na nebe vstúpil.

V dobe svätodušnej predkladá nám cirkev dobrodenie soslania Ducha svätého, ktorý nás osvecuje, posväcuje, posilňuje, potešuje, aby sme sa do neba k svojmu Spasiteľovi k Pánu Ježišovi, dostali.

* Sviatky Panny Marie, ktoré jako nedeľu svätíme, sú: Nepoškvrnené Počatie Panny Marie (8. dec.); — Obetovanie Ježiša v chráme čili Hromnice (2 febr.); — Zvestovanie Panny Marii (25. marca); — Nanebevzatie Panny Marie (15. aug.); — Narodenie Panny Marie (8. sept.); — Meno Marie (v nedeľu po Narodení P. Marie); — Slavnosť svätého ruženca (v prvú nedeľu v októbri); Veľkej Patrónky Uhorska (v druhú nedeľu v októbri.)

Sviatky iných svätých sú: Sv. Štefana mučed. (26. dec.); — Sv. apoštolov Petra a Pavla (29. júna); — Sv. Štefana kráľa, patróna krajiny uhorskej (20. aug.) — Všech Svätých (1. nov.), a sviatok ochrancu (patróna) obce (odpust).

Cirkev svätá bez mála každý deň slávi pamiatku niektorého svätého, od mien tých svätých hovoríme: zajtra je sv. Jura, sv. Anny . . . . ale nie každý taký deň musíme tak svätiť ako nedeľu. Len niekoľko dní svätých sú zasvätené sviatky. V kalendároch sú obyčajne červeno vytlačené.

Sviatky svätých svätíme, aby sme 1. Boha chválili za tie milosti, ktoré udelil svätým a skrze nich i nám, ktorí s nimi obcovanie máme; 2. čnosti svätých rozjímali a k ich nasledovaniu povzbudení boli, keď si rozmýšľame, že ak ti svätí žili, aby do neba prišli, tak i my prijdeme do neba, keď ako svätí žiť budeme; 3. svätých za ich primluvu u Boha prosili.

205. Jako máme zasvätiť sviatky od cirkve ustanovené?

Sviatky od cirkve ustanovené zasvätiť máme tak, ako nedeľu.

Cirkev svätá nám prikazuje, aby sme i tieto sviatky zasvätili, t. j. konaním nábožných skutkov a držovaním sa od slúžobných prác slávili — ako deň Pána čili nedeľu. (Krátke opakovanie vecí, pri treťom prikázaní božom prednesených.)

Bohu zasväť deň sviatočný,
Pánovi najvyšš emu,
deň to, v ktorý slúžiť máme
v dobrých skutkoch len jemu.

Ó, by sme i sviatky svätých
tak jak Pánov deň ctili,
by svojimi primluvami
nebe nám vyprosili.

Vždy náležite zasväťte tieto sviatky. Pán Boh vás za to požehná. Tak sväťte sviatky, jako keby ste boli pri tom bývali, keď sa to stalo, čo tie sviatky pripomínajú. Na Vianoce myslite si, že ste s pastiermi u Ježiška v maštaľke betlehemskej, na Tri krále pripojte sa k trom kráľom a s nimi sa klaňajte Ježiškovi: na Veľkú noc spievajte s apoštolmi Alleluja; na Turíce tešte sa, že i na vás Duch sv. sostúpil, a proste ho, aby vám dal jeho dary . . . Tak celý rok prežijete s cirkvou svätou. Na sviatky marianske vzbudzte v sebe lásku k matke nebeskej a odporúčajte sa pod jej ochranu. Na sviatky svätých rozmýšľajte, jakí boli tí svätí nábožní, pokorní, trpezliví, poslušní a usilujte sa i vy takými byť. To vám bude k požehnaniu a k spaseniu.

Druhé prikázanie cirkevné.

„V nedeľu a vo sviatok omšu svätú nábožne slyšať."

Druhé prikázanie cirkevné nám prikazuje, ako máme nedeľu a sviatky svätiť.

Na zasvätené dni patria sväté veci. Najsvätejšie, čo sa môže stať, je sv. mša. Sviatok bez sv. mše je prsteň, ktorý nemá drahý kameň; nemá to najhlavnejšie, čo prsteň robí krásnym a drahým. V nedeľu a vo sviatok nesmieme pracovať pre seba, musíme len Pánu Bohu slúžiť; ale sv. mša je tá najsvätejšia služba božia. V nej obetuje sa Ježiš Kristus sám svojmu nebeskému Otcovi a obnovuje nekrvavým spôsobom to, čo sa na kríži krvavým spôsobom stalo. V sv. mši darúva nám P. Ježiš svoje modlitby, práce a zásluhy, spojuje svoje modlitby s našimi, sám modlí sa s nami a za nás. Preto nemôže byť P. Bohu nič príjemnejšieho, nič svätejšieho nad sv. mšu a my ničím nemôžeme P. Boha lepšie uctiť a sviatky ničím lepšie svätiť, ako keď bývame na sv. mši (Oberer. Handbüchlein). Preto sv. cirkev prikazuje, aby sme v nedeľu a sviatok sv. mšu šlyšali, t. j. s telom a dušou pri tom boli, keď kňaz sv. mšu slúži; a aby sme ju slyšali nábožne, t. j. s celým srdcom nábožným, aby sme pod sv. mšou srdce k Bohu pozdvihnuté mali, t. j. aby sme pamätali, kde sme, že sme na svätom mieste, aby sme na to mysleli, čo sa na oltáre robí, často tam sa dívali; aby sme mysleli na to, čo sa modlíme, na Pána Boha a sväté veci. Tak máš byť na sv. mši, ako čo by tam bol len Pán Boh, kňaz a ty. Preto kresťania už za časov apoštolských v nedeľu, ako sv. písmo spomína, shromažďovali sa ku sv. mši. A jako sa tam držali! Sv. Ján Zlatoústy vypráva, že jako keby boli v palote nejakého velikého kráľa, tak držali sa prví kresťania v kostole, jako keby tam anjeli slúžili, nebo bolo otvorené, Kristus sedel na svojom tróne a všetko neviditeľní duchovia zaplňovali (Hom. 15. in Hebr.).

206. Kto je povinný v nedeľu a vo sviatok omšu svätú slyšať?

V nedeľu a vo sviatok omšu svätú slyšať po-

vinní je každý kresťan od siedmeho roku, jestli ho dôležitá príčina nevymlúva.

V nedeľu a vo sviatok sv. omšu slyšať sú prísne povinní všetci kresťania, ktorí môžu byť pri sv. omši nábožne prítomní, nábožne sa pri nej držať. Dieťa sedemročné to už obyčajne môže, už má toľko rozumu. Vy už povinní ste zachovávať toto prikázanie. Radi chodievajte na sv. omšu, nezanedbávajte ju; kto sv. omšu z lenivosti zanedbáva, ťažko hreší. Len z dôležitých príčin smieme vystať zo sv. omši. Keď je niekto chorý, musí doma ležať, to je dôležitá príčina. Alebo niekto musí opatrovať nemocného, toho nemôžu samého doma nechať; alebo musí dom strážiť, pri malých deťoch dať pozor, alebo že býva veľmi ďaleko od chrámu, to sú tiež podobné dôležité príčiny, pre ktoré smie vystať zo sv. omši.

Proti tomuto prikázaniu cirkevnému sa kresťania všelijako prehrešujú; poviem vám, ako.

207. Kto prehrešuje sa proti druhému prikázaniu cirkevnému?

Proti druhému prikázaniu cirkevnému prehrešuje sa: 1. keď celú svätú omšu alebo niektorú jej hlavnú čiastku z vlastnej viny zamešká, 2. keď pod svätou omšou schválne roztržitý je, alebo neslušne sa chová.

V nedeľu a vo sviatok z vlastnej viny nebyť na sv. mši, teda celkom zameškať sv. mšu, je hriech. Ale i ten pácha hriech, ktorý na svätú mšu z vlastnej viny neskoro prijde alebo skôr odíde z kostola, než sa sv. mša zakončila. Sv. omšu musíme celú slyšať, ako ju jeden a ten istý kňaz slúži, od začiatku až do konca máme byť na nej, ani neskoro prísť na ňu ani skôr odchádzať, kým kňaz od oltára neodíde, ani z čiastky nemáme ju zameškať. Ale to je len

vtedy hriech, keď sa to stane z vlastnej viny, t. j. keď sme sami vina, že sme buď neprišli alebo neskoro prišli na sv. mšu. Niekto vie, že už zvonili do kostola, on ale z lenivosti snáď ostane ešte v posteli, alebo postáva okolo, a potom neskoro prijde na sv. mšu, ten si je tomu sám vina, má hriech. Iný sberal sa na svoj čas na sv. mšu, náhle pustí sa mu krv z nosa; kým sa mu zastavila, zabavil sa doma, prišiel neskoro do kostola; ten nemá hriech . . .

Ale aj to sa stáva, že niekto ide v nedeľu a sviatok na sv. mšu, a ani celú, ani len čiastku nezamešká, a predsa hreší proti druhému prikázaniu cirkevnému. To sa stáva, keď sme pod sv. mšou roztržití, t. j. keď z vlastnej viny, úmyslne, schválne na iné veci myslíme, svetské, do kostola nepatriace myšlienky z hlavy si nevyhadzujeme; potom keď sa shovárame, smejeme, sem a tam očima hádžeme a spíme, alebo zkrátka, keď sa neslušne chováme. To nikdy nesmieme robiť v kostole, tým menej pod sv. omšou. Pomyslite si len, ako pozorne hľadeli Maria a Ján na Ježiša, keď na kríži visel! Zaiste i my by sme boli tak pozorne na neho hľadeli, keby sme prítomní boli bývali. Tak musíme sa chovať i pri sv. omši; veď sa tam to opakuje nekrvavým spôsobom, čo sa na kríži krvavým spôsobom dialo. Zaiste by sme boli na hore Kalvárii k P. Ježišovi svoje oči pozdvihli, ruky složili, na prsia svoje sa bili a jeho za odpustenie hriechov prosili, lebo naše hriechy boly príčinou jeho smrti. Komu by vtedy bolo napadlo na iné mysleť, shovárať sa, okolo inam pozerať, smiať sa alebo spať! S takou slušnosťou, pozornosťou, úctivosťou a pobožnosťou máme i pri sv. omši byť. Kto sa neslušne chová, veľmi sa prehrešuje.

Vy d. m. buďte na sv. omši vždy pozorné, úctivé a pobožné. Pri vašej modlitbe nech je vždy celé vaše srdce. O gan je vždy v kostole, ľúbežným svojím hlasom pomáha pri vašom speve, no a či je preto ten organ pobožný? Nie,

veď ten nemá citu ani rozumu a nič sám od seba nerobí. Tak i človek nenie pobožný a mu neosoží jeho prítomnosť na sv. omši, keď jeho rozum a srdce nenie na nej.

U prvých kresťanov bola obyčaj, že keď sa niekto zo zábudlivosti k inému prihovoril alebo s ním šuškal, jeho sused hneď priložil si prst na ústa a pošuškal mu: „Pán vidí, potresce ťa za to Pán!“ (Alvera. VI. 318.)

Za prvých časov kresťanstva keď kňaz pri sv. omši sv. evanjelium prečítal, obrátil sa k ľudu, prečítal to isté evanjelium v reči ľudu a hneď ho vysvetloval a zachovať napomínal, t. j. kázal a ľud počúval; po kázni zase obrátil sa k oltáru a omšu sv. ďalej slúžil. Kto chcel celú sv. omšu slyšať, musel ostať i na kázni, lebo tá bola pod sv. mšou. V druhom prikázaní cirkev teda prikazuje nielen sv. mšu, ale i kázeň v nedeľu a sviatok nábožne slyšať. Kázni riekame i „slovo Božie“, lebo kázať je toľko ako ohlašovať slovo Božie, t. j. tie pravdy, ktoré Boh zjavil a cirkev svätá k vereniu predkladá.

Kázaním, slovom Božím rozširuje sa česť a sláva Božia, slyšanie slova Božieho osvecuje rozum svetlom nebeským, učí človeka, ako má P. Bohu slúžiť, aby prišiel do neba, napomína hriešnika k pokániu; to je skutočne taká svätá vec, ktorá patrí k hodnému sláveniu nedeľných a sviatočných dňov, keď len P. Bohu a svojej duši máme slúžiť. Kázeň patrí k službám Božím. To je špatný znak, keď niekto nerád počúva kázeň. „Kto je z Boha (dieťa Božie), slovo Božie slyší“, riekol P. Ježiš. Koho máš rád, o tom rád i počúvaš; keď rád máš P. Boha a nebo, rád budeš chodievať na kázeň, aby si počúval o P. Bohu, o nebi a o tých veciach, ktoré do neba k P. Bohu vedú.

Ale slyšanie slova Božieho je i povinnosťou kresťana, a to podstatnou povinnosťou, t. j. takou, ktorú keď neplníš, ani nie si opravdivý kresťan. Viete, že bez viery nenie možno byť spasený, ľúbiť sa Bohu. Človek bez viery nemôže P. Boha ani dobre poznať, ani ho milovať, ani mu slúžiť, t. j. jeho prikázanie zachovávať. Taký kresťan, ktorý nezná svoju vieru, je jako pútnik, pocestný; rád by sa dostal

k cieľu a nevie k nemu cestu. Keď mu nikto neukáže, poblúdi, snáď i zahynie. Viera ukazuje bezpečnú cestu do neba. Ale „viera (pochádza) zo slyšania“, hovorí sv. Pavel (Rim. 10, 17.). Kto teda vieru dostatočne nezná, alebo len povrchne v nej vyučený je, ten je pod ťažkým hriechom povinný slovo Božie slyšať, ktoré sa na kázni vysvetľuje, t. j. taký by ťažko zhrešil, keby slyšanie slova Božieho v nedeľu a v sviatok zanedbal.

Málo je takých katolíkov, o ktorých by sa mohlo povedať, že pravdy svätej viery dokonále znajú, lebo mnohí ani do školy nechodili, mnohí vo svojej mladosti nedbanlive školu navštevovali, mnohí v škole na vyučovanie katechismu dobre nepozorovali, mnohí z učenia mnoho už zabudli. Preto všetci majú slovo Božie pilne a pozorne slyšať.

Ale pri tom nesmieme nikdy zabudnúť, že P. Kristus povedal: „Blahoslavení, ktorí slyšia slovo Božie a zachovávajú ho“ (Luk. 11, 18.). My musíme nielen slyšať slovo Božie, ale musíme hľadeť, aby nám bolo k úžitku, musíme slovo Božie i zachovávať, keď chceme byť blahoslavení. Musíme mať úmysel a vôľu, že sa dľa toho budeme spravovať, čo sme na kázni, v kresťanskom vynaučovaní počuli, a musíme sa i usilovať dľa toho sa držať. P. Ježiš povedal raz podobenstvo, že blázon staval dom na piesku; keď spadne príval a zaduje víchor a obori sa na ten dom, padá, srúti sa. Tak, kto pri každom pokušení a vábení k hriechu na to, čo pri kázni počul, zabudne, padá do hriechu.

(Podobenstvo o rozsievačovi.)

Deň sviatočný je celý P. Bohu zasvätený; preto cirkev svätá nariadila i popoludňajšie služby Božie. Na službách Božích popoludňajších byť v nedeľu a sviatok, to síce nenie povinnosť, ale je to veľmi užitočné. Kto len môže, nech ide i na popoludňajšie služby Božie; komu to nenie možné, nech sa doma modlí, alebo z nábožnej knižky číta, alebo iné dobré skutky koná, aby tak celý deň P. Bohu náležite zasvätil.

K popoludňajším službám Božím patrí kresťanské vyučovanie, litánie, nešpory alebo požehnanie, alebo iné pobožnosti, ako ruženec a krížová cesta.

Kresťanské vyučovanie je vyučovanie, ktorým sa kresťanom, zvláště mládeži, katechismus obšírnejšie vysvetluje.

Litanie sú zvláštne modlitby, v ktorých kňaz a veriaci striedavo prosia Boha, aby sa nad nimi smiloval a ich vyslyšal, a svätých, aby za nich orodovali.

Nešpory sú pobožnosť podvečerná, záležia z piatich žalmov a iných cirkevných modlitieb.

Požehnaním menujeme vôbec popoludňajšie služby Božie, preto že kňaz pri nich udeľuje požehnanie s najsvätejšou atosťou.

Ruženec už znáte.

Krížová cesta je pobožné rozjímanie a ctenie utrpenia Krista Pána pred obrazmi, ktoré hlavné okamženia s krížovej cesty a umučenia Spasiteľovho predstavujú.

D. m.! navštevujte a poslúchajte pilne kázeň a kresťanské vyučovanie; toho vám bude vždy treba, aby ste mohli nielen prave verit' ale i dobre žit'. Vždy sa niečomu priučíte, vždy niečo počujete, čo vás ku konaniu dobrého alebo k chráneniu sa zlého povzbudí. I popoludňajšie služby Božie — kedy len môžete — pilne navštevujte. P. Bohu máme slúžiť, čo len z náš vystačí, a P. Boh nám to vždy odplatí svojím požehnaním.

Nezanedbaj v nedeľu sv. mšu R. 1570 prišli traja kupci z Gubia do Cisterna na trh (jarmok). Po trhu, na ktorom dobre predali svoj tovar, shovorili sa, že ráno na druhý deň zase spolu pocestujú domov. Ale na druhý deň bola nedeľa; jeden z nich navrhol, aby najprv šli na sv. mšu a len potom pobrali sa na cestu. Tí druhí dvaja ho vysmiali, že pocestných cirkevné prikázanie neviaže, a nechajúc ho tam, odišli bez neho. Tento keď vykonal svoju kresťanskú povinnosť, odišiel za nimi. Ale ako sa začudoval, keď prišiel ku Korfuonu a počul, že jeho dvaja kamaráti i s koňami v rieke Korfuone sa utopili. V noci totižto padol príval, rieka sa veľmi rozvodnila a most sa oslabil. Keď tí dvaja prišli na most, ten sa srútil a oni padli s ním do vody a tam sa utopili. Tento ďakoval P. Bohu za tú milosť,

ktorú mu dal za to, že bol na sv. mši a tak zachránil si život (Manni, Select. hist. c. 145.).

Sta ý pustovník videl mladého, že je smutný. „Čo že je tebe, že si taký smutný?“ — „„Ach, ktože by nemal byť smutný, otče môj. Nám mladším dávate toľko krásnych a svätých naučení, ale moja neverná pamäť nič si nezachová; sotva prijdem do svojej izbietky, už z toho všetkého nič neviem. Tuším by bolo lepšie ani nechodit' na učenie?““ Tak ponosoval sa mladý. Starý kázal mladému vziať jeden pohár z tých dvoch, ktoré mal na stole a ísť s ním ku studni. Tam rozkázal mu, aby jedným pohárom vody načrel a zas vylial a tak viac ráz. Keď sa potom vrátili do izbietky starého a mladý položil pohár, ktorým vodu načieral a vylieval vedľa toho, ktorý na stole zostal, spýtal sa ho starý, že či vie, k čomu to načieranie a vylievanie dobré bolo? Mladý nevedel. „Nuž“ — povie starý, — „pozri si tie dva poháre; či ten, ktorým si na studni vodu načieral a vylieval, nenie čistejší, jasnejší? Tak účinkuje i slovo Božie u toho, kto ho často slyší, trebárs si nemôže všetko zapamätovať; ono čistí jeho vôľu, čistí jeho úmysly, opravuje jeho srdce a otvára oči, aby jasnejšie videly, čo je dobré.“

. omši svätej dietky pospiechajte
S priateľom sa svojím tam kochajte.
V nedeľu a dni sviatočné
spiechajte do kostola,
ta nás skrytý vo sviatosti
Kristus k poklone volá.

Tretie prikázanie cirkevné.

„Prikázané pôsty zachovávať, tiež i od mäsitého pokrmu sa zdržovať.“

V treťom prikázaní cirkevnom sa nám dve veci prikazujú, pôst a zdržovanie sa od mäsitého pokrmu.

Čo je pôst, postiť sa? Postiť sa znamená toľko ako nejesť, nepožívať pokrmu. To stáva sa dvojakým spôsobom:

Keď 1. lebo hladujeme (za čas nič alebo len málo požívame), alebo 2. len istého pokrmu, obzvlášte mäsitého pokrmu nepožívame, nejeme, od neho sa zdržujeme. Ale to sa musí stať k vôli P. Bohu, nie z prinútenosti, alebo z potreby inej. Niekto nemá čo jesť, hladuje, kým si nezarobí alebo mu ľudia nedajú; postí sa. Alebo lekár zakázal dakomu jesť pokrmy z múky: ten sa zdržuje od halušiek . . . postí sa. Ale to je pôst z potreby, prinútenosti, nie pôst, jaký cirkev svätá prikazuje. P. Boh prikázal prvým rodičom v raji, aby zapovedaného ovocia nejedli — pokrmu s toho stromu sa zdržovali; čo im to prikázal —? Pôst. A to bol ten pravý pôst, ktorý Adam a Eva mali zachovať k vôli P. Bohu.

Pôst teda je prikázanie božie, ale my nazývame ho prikázaním cirkevným, že cirkev ustanovila čas, v ktorom sa postiť máme, a nariadila i pokrmy, ktorých sa v tom čase zdržovať máme.

208. Koľkonásobný pôst prikazuje cirkev?

Cirkev prikazuje dvojnásobný pôst: 1. prísny pôst, 2. zdržovanie sa od mäsitého pokrmu.

209. V čom záleží prísny pôst?

Prísny pôst záleží v tom, že za celý deň len raz nejeme sa do sýtosti a od mäsitého pokrmu sa zdržujeme.

210. Nepožívať pokrmu alebo len málo požívať k vôli Pánu Bohu, to je prísny pôst. V také dni, na ktoré cirkev svätá ustanovila prísny pôst, smieme len raz cez deň najesť sa do sýtosti a síce na poludnie; teda len obedovať smieme ale mäso jesť nesmieme.

* Na ráno i na večer tiež smieme niečo požiť, ale len málo. To obidvoje — raňajky i večera — nesmie toľko urobiť, že by sme sa tým nasýtili, keby sme obidvoje na

jeden raz zjedli. Inokedy nesmieme nič jesť; piť smieme, koľkoráz nás smädí, ale nie také, čo sýti, na pr. mlieko.

* Mäso rybacie a z obojživelníkov nie je zakázané požívať v prísnych pôstnych dňoch, ani v dňoch zdržovania sa od mäsitých pokrmov.

Taký prísny pôst cirkev sv. na viac dní v roku ustanovila, my na také dni hovoríme; zajtra — dneská — je pôst i dni menujeme pôstami. Preto sa i katechismus spytuje:

210. Kedy máme prísny pôst?

Prísny pôst máme: 1. v advente každú stredu a piatok (pôst adventný) 2. v štyridsaťdennom pôste každý deň vyjmúc nedele (pôst štyridsaťdenný; 3. každého štvrťroka v jednom týždni, v stredu, v piatok a sobotu (štvoro suchých dní čili kántry) pred niektorými väčšími sviatkami (vigílové, čili svätvečerné pôsty).

Teda v stredu a piatok v advente sú prísne pôsty. V advente máme si srdce vyčistiť, aby si ho Ježiško vyvolil za svoj príbytok.

Štyridsaťdenný pôst, t. j. že za štyridsať dní od popolnej stredy až do Veľkej noci máme prísny pôst zachovávať. Keď počítate dni od popolnej stredy do Veľkej noci, tých je 46, a predsa riekame tomu času štyridsaťdenný pôst. Jakože je to? Čo hovorí katechismus? „Vyjmúc nedele“, tých je práve šesť, a tie sa odrátajú, teda len 40 dní sa postíme. V nedeľu sa nepostíme, lebo v nedeľu P. Ježiš vstal z mrtvých, to je deň radostný.

Cirkev svätá ustanovila tento pôst na prípravu k sviatkom veľkonočným a na pamiatku toho, že P. Kristus pred svojím umučením 40 dní a 40 nocí sa postil a modlil. Cirkev sv. nás tým napomína, aby sme sa i my postili a telo svoje

mrtvili preto, že keď chceme s P. Kristom z mrtvých vstať a na nebe vstúpiť, musíme najprv s ním trpeť a umreť.

Každého štvrťroka na začiatku štvor čiastok roku, jara, leta, jasene a zimy, raz v stredu, piatok a sobotu, je prísny pôst. Týmto dňom riekame i kántry od latinského mena quatuor tempora = štvoro časov. My hovoríme suché dni, preto že naši predkovia v tých dňoch len o suchom chlebe a vode boli.

Cirkev svätá ich ustanovila, že by sme každý štvrtok Bohu za prijaté dobrodenia ďakovali a za udelenie nových milostí ho prosili, obzvláštne za udelenie nábožných a bohabojných kňazov, lebo predtým biskupi tieto dni posväcovali kňazov.

Vigíliové čili svätvečerné prísne pôsty: Vigília čili svätvečer je deň pred niektorým sviatkom. Vigília toľko znamená jako bdenie. Prví kresťania noci pred veľkými sviatkami prebdeli, boli hore, modlili sa a postili a tým pripravili sa k náležitému osláveniu nasledujúceho sviatku. I my máme pôstom svätvečerným v pokání pripraviť svoje srdce k sviatku. — Vigíliové pôsty sú: deň pred Vianocmi (Štedrý večer), pred Soslaním Ducha sv. (Turícami), pred sviatkom Petra a Pavla, pred Nanebevzatím Panny Marie, pred sviatkom Všech Svätých.

211. Komu je dovolené i v prísnych pôstnych dňoch viackráť nasýtiť sa?

I v prísnych pôstnych dňoch viackráť nasýtiť sa dovolené je: 1. tým, ktorí 21. rok ešte nedop nili a tým, ktorí 60. rok už prekročili, 2. nemocným; 3. tým, ktorí ťažkú prácu konajú.

Všetci dospelí musia sa postiť. Kým človek nedorastie, potrebuje viac pokrmu a nevydržal by tak snadno pôst. Cirkev nežiada nič nemožného alebo škodného, a nechce

mládeži uložiť veliku ťarchu. Ale aj mládež niže 21 rokov môže kedy-tedy niečo popostiť sa z dobrej vôle svojej k vôli P. Bohu; to jej neuškodí. Sv. Alojs sa mnoho postil. Od jedenadvadsiateho roku musí každý postiť sa, ak ho platná príčina nevymlúva. Takú platnú príčinu majú pre slabé telo: chorí na pr. a tí, ktorí sa z choroby zotavujú, majú platnú príčinu nepostiť sa; takí, čo sa z choroby chápu, potrebujú sily, musia viac jesť; starí ľudia, tí by pôst nevydržali; k starcom počítame ľudí od 60. roku. Ľudia, ktorí ťažko pracujú, tí veľmi oslabnú v práci, potrebujú častejšie sa nasýtiť.

Počuli ste, jako máme zachovávať opravdivé pôsty, na ktoré dni sú ony ustanovené a kto je povinný ich zachovávať.

212. Teraz vám vysvetlím zdržovanie sa mäsitého pokrmu. To cirkev prikazuje niektoré dni. V tie dni smieme sa i viacráz nasýtiť, len mäso nesmieme jiesť, alebo pokrm shotovený z mäsa, na pr. polievku mäsitú, klbásu a iné. Takých mäsitých pokrmov musíme sa zdržovať. Ale len mäso od zvierat, ktoré majú teplú krv, je zakázané: ryby, raky, slimáky smieme jiesť i vtedy, lebo tie majú studenú krv.

212. Kedy nenie dovolené mäsitý pokrm požívať?

Mäsitý pokrm požívať nenie dovolené: 1. každý piatok; 2. každý prísny pôstny deň, jestli len pápež, alebo z jeho dovolenia biskup nedal uľavenie.

Teda nesmieme mäsité pokrmy požívať; ale musíme sa ich zdržovať:

1. V piatok. Tak je prikázanie. V piatok preto ustanovila cirkev zdržovanie sa mäsitého pokrmu, lebo v piatok umrel P. Ježiš na kríži.

2. Každý prísny pôstny deň. (Nedeľa nemá pôstu, preto ani nedeľa štyridsaťdenného pôstu ho nemá, ale zdržovanie

sa mäsitého pokrmu má i nedeľa prikázané.) Mäsité pokrmy zakázané sú vo všetkých takzvaných prísnych pôstnych dňoch; a také dni prikázaný je pôst (smieme sa len raz nasýtiť) i zdržovanie sa od mäsitého pokrmu (nesmieme jiesť mäso).

Katechismus hovorí, že v tieto dni nenie dovolené mäsitý pokrm požívať, jestli len pápež, alebo z jeho dovolenia biskup nedá uľavenie, dišpenzáciu. Čo je to to uľavenie, dišpenzácia? Cirkev má právo dávať prikázania a tak má i právo svoje prikázania vyzdvihnúť alebo niektorých ľudí od plnenia jej prikázaní oslobodiť. Cirkvi svätej povedal Pán Ježiš: „Čokoľvek rozviažete na zemi, bude rozviazané i na nebi"; keď cirkev povie: to moje prikázanie už neplatí, to i P. Boh tak berie; a keď cirkev povie: moje prikázanie sa teba netýka, to je platné i na nebi. Toto oslobodenie zpod prikázania nazývame uľavením, dišpenzáciou. Pápež alebo biskup dľa svojej moci — s privolením pápežovým — povie na pr.: v sobotu nemusíte sa mäsitého pokrmu zdržovať, t. j. dal nám dišpenzáciu, pozbavil nás povinnosti zdržovať sa mäsitého pokrmu v sobotu.

* A skutočne vo vlasti našej z dovolenia pápežovho také uľavenie (dišpenzáciu) dali biskupi, že len v nasledujúcich dňoch nie je dovolené mäsité pokrmy užívať: každý piatok, vyjmuc, jestli zasvätený sviatok naň pripadne, v popolečnú stredu, v stredu kantrových pôstov, Zelený štvrtok, Veľký piatok, Veľkú sobotu, a vo vigíliach pred Vianocmi, Sv. Duchom a pred Nanebevzatím P. Marie.

Každý kresťan od siedmeho roku povinný je v ustanovené dni mäsitých pokrmov sa zdržovať. I vy ste už povinní. A táto povinnosť neprestane až do smrti. Len zákonné príčiny vymlúvajú.

213. Komu je dovolené mäsitý pokrm požívať i v dňoch zdržovania sa od mäsitého pokrmu?

I v dňoch zdržovania sa od mäsitého pokrmu

dovolené je požívať mäsitý pokrm: 1. tým, ktorí ešte nemajú sedem rokov; 2. nemocným; 3. tým, ktorí pôstne jedlá dostať nemôžu; 4. ktorí uľavenie obsiahli.

Teda i v dňoch zdržovania sa od mäsitého pokrmu môžu mäsité jedlá požívať; deti, ktoré ešte nemajú sedem rokov; nemocní, ktorým mohlo by byť zdržovanie sa od mäsitých pokrmov škodlivé; — ktorí pôstne jedlá dostať nemôžu: chudobní, ktorí si každodennú poživeň vyžobrať musia, jiedia to, čo im dobrí ľudia dajú, — pocestní na pr. ktorí na cestách smú jiesť, čo dostanú; vojaci v službe, učnia, tovaryšia, sluhovia, ktorým páni dostatočné pôstne jiedlá nedávajú . . . Ktorí uľavenie obsiahli: mnohoráz biskup na prosbu veriaceho zo zvláštnych dôležitých príčin zmierni mu prikázanie zdržovania sa mäsitých pokrmov.

* Cirkev prikazuje pôsty:

1. aby sme príklady Krista Pána a svätých nasledovali. P. Ježiš Kristus sám sa postil 40 dní a nocí pred svojím umučením; tým dal nám na vedomie, jak vysoko váži si on pôst a vlastným príkladom nám ho obzvláštne odporúča. Dľa jeho príkladu postili sa i apoštolovia a svätí. Mnohí svätí požívali veľmi málo, často po dlhý čas nejiedli nič. A my hriešni ľudia nemali by sme sa postiť? Kto sa vysmieva z pôstu — a takých ľudí je teraz mnoho — taký nenie učedlníkom Kristovým, nepatrí k P. Kristu ani ku svätým jeho. — Sv. Alojs od svojej maličkosti posticval sa v piatok ku cti horkého umučenia, v sobotu ku cti Panny Marie, a často i v stredu a síce len o chlebe a vode. Pri stole jiedával tie jedlá, ktoré najmenej chutily. — Sv. Rosa postila sa už od detinstva a jako! Zriekla sa každého ovocia. Keď jej dali jakékoľvek sladké a krásne ovocie, ona to ani neokúsila, ale rozdala iným deťom. Od šiesteho roku postievala sa v stredu, piatok a sobotu o chlebe a pôste. Od pätnásteho roku nejedla žiadneho mäsa.

2. Aby sme za hriechy svoje pokánie činili. Pokánie činiť znamená niečo trpeť ako pokutu za hriechy, ktoré sme spáchali, aby nás P. Boh za ne netrestal. Keď

sami seba potrestáme, nebude nás P. Boh trestať. K tomu je pôst znamenitý a bohumilý spôsob. To vedeli už i pohani: Niniviti sa postili. Keď by vám prišlo v piatok mäso jesť, pomyslite si: nie, z lásky k Spasiteľovi nebudem jesť zakázané jedlo, aby mi moje hriechy odpustil.

3. Aby sme zlé žiadosti svoje ľahšie krotili. Čím viacej človek svojmu telu hovie, čím viac pokrmov užíva, tým bujnejšie je jeho telo, tým viac žiadosti v človeku povstávajú a ho ku zlému vábia a od Boha odvracajú. Aby sme Bohu lepšie slúžili, zlé žiadosti tela svojho soslabovať, krotiť mohli, prikazuje cirkev svätá pôst.

Telo hriešne proti duchu
ustavične bojuje: —
dobrý kresťan v službu ducha
pôstom ho podrobuje.

Blah. Bernhard, markgráf bádenský († 1458), riekaval: „Telo zkrocuje sa pôstom, aby i s dušou neupadlo do zahynutia, jako kôň zkrocuje sa úzdou, aby sme s ním nepadli do priepasti.“

* Pôst je spôsob sebazaprenia. Kto sám seba nechce zapreť, ten nemôže byť verným Pánu Ježišovi. P. Ježiš hovoril: „Jestli kto za mnou chce prísť, nech zapre sám seba.“ (Mat. 16, 24.)

A predsa najdú sa katolíci, ktorí toto prikázanie opovážlive prestupujú, jako by to nič nebolo, ba ešte z pôstu i posmech robia. Oni zapovrhujú piatok, lebo sa nechcú zapierať, nič nechcú si odopreť a tak pokánie činiť, nechcú k vôli ukrižovanému Spasiteľovi ani len jedon deň v týždni priniesť malú obetu, niečo strpeť. Tak pochodia, jako ten boháč, ktorý každý deň hodoval a napokon do pekla prišiel, lebo aj oni slúžia ich bruchu, len to chcú pásť, preto ani mu nechcú ujať, čo im chutí. Nikdy nedajte sa takými ľuďmi mýliť alebo zviesť! Vy svedomite zachovávajte pôsty. Pred božím súdom bude vám to k radosti, že ste zachovávali cirkevné prikázanie o pôste (Conf. Möhler, Kommenter III. 364.).

Ešte na jedno vás musím upozorniť. S pôstom musia byť vždy spojené skutky pokánia a nábožnosti; keď sa postíme, musíme vždy na mysli mať polepšenie nášho života. Pôst bez dobrých skutkov je lampa bez oleja. Preto cirkev

zakazuje v pôste verejné veselosti, hostiny, pijatiky a povzbudzuje kresťanov, aby sa hriechu chránili, modlitby a pobožnosti plnili, almužny udeľovali . . . Nezdržujte sa v pôste len od jedla, ale zvlášte od hriechov, tak bude príjemný váš pôst P. Bohu a vám užitočný. P. Boh vám za váš pôst, ako za pokánie udelí radosť večnú.

Opát Ján často navštevoval svojich bratov reholných. Prišiel raz k pustovníkovi, Pelliusovi, ktorý sto rokov strávil v púšti a nikdy pred západom slnka nejedával; tento chválil sa svojmu predstavenému Jánovi: „Mňa slnko nikdy nevidelo jesť.“ — „A mňa“ — doložil Ján — „nikdy nevidelo sa hnevať!“ — Nenie dosť len na čas zdržovať sa pokrmu, ale treba pritom i chrániť sa zlého.

Štvrté prikázanie cirkevné.

„Každoročne sa vyspovedať, a okolo Velikej noci prevelebnú sviatosť oltárnu prijať.“

Pán Ježiš Kristus sám ustanovil zpoveď a prijímanie, ale nenariadil, koľkoráz v roku máme sviatosti pokánia a oltárnu prijímať, to nechal svojej cirkvi. V prvých časoch, keď kresťania každý deň, aspoň každý týždeň, prijímali sviatosť oltárnu, pre túto ich horlivosť bolo zbytočné predpisovať, kedy a jak často majú zpovedať sa a prijímať. Len neskôr (r. 1215), keď mnohí v horlivosti zvlažneli, tak že za dlhý čas neišli k sv. zpovedi, nariadila cirkev prísnym príkazom, že všetci veriaci majú najmenej raz v roku svojmu nariadzenému kňazovi úprimne sa zpovedať a okolo Velikej noci sviatosť oltárnu prijímať, t. j. cirkev vydala svoje štvrté prikázanie.

Kedy sa máme zpovedať, o tom nič nehovorí cirkevné prikázanie; čo sa týka času, len o sv. prijímaní len to hovorí, aby sme okolo Velikej noci sviatosť oltárnu prijali. Z toho sa ale rozumie, že máme sa zpovedať i vtedy, aby sme prevelebnú sviatosť oltárnu hodne prijať mohli.

214. Kedy začína sa a dokiaľ trvá čas veľkonočného prijímania?

Čas veľkonočného prijímania v najviac biskupstvách začína sa v tretiu nedeľu pôstnu a trvá do Nanebevstúpenia Pána. (V arcibiskupstve ostrihomskom z dovolenia pápežovho od prvej nedele pôstnej do nedele najsv. Trojice.)

Prevelebnú sviatosť oltárnu prijímať musíme okolo Velikej noci. Cirkev sv. nariadila prijímanie prevelebnej sviatosti oltárnej okolo Velikej noci, lebo *a)* Pán Kristus v tom čase na Zelený štvrtok prev. sviatosť oltárnu ustanovil, — Kristus je náš „bárانok veľkonočný", hovorí sv. Pavel. Potom *b)* preto, že Pán Kristus na Veľkú noc vstal z mrtvých, i my máme na Veľkú noc vstať z hriechov našich, ktoré sú tiež smrťou, hrobom. Aj preto *c)*, že Pán Kristus na Veľkú noc začal život nový v tele oslávenom; na Veľkú noc máme i my začať život nový, čistý od od hriechu, jako svätí. K veľkonočným hodom vymetáme, čistíme svoje domy a príbytky: i dušu svoju musíme očistiť od starej špiny, od hriechov.

To sa rozumie, že cirkev svätá prikazuje platnú zpoveď a hodné sv. prijímanie. Kto by len na oko chcel zachovať štvrté prikázanie cirkevné, ten nevyplnil by ho, veľmi ťažko by zhrešil.

Kto svoje veľkonočné prijímanie (vo veľkonočnom čase) zanedbá, ťažko hreší; kňaz s privolením biskupovým môže ho vypovedať z kostola, a odoprie mu cirkevný pohrab, t. j. kňaz ho nepochová ani sv. mšu za neho nebude slúžiť. Nemocný nech sa dá doma ozpovedať, doma nech prijme prevel. sviatosť oltárnu.

* Štvrté cirkevné prikázanie hovorí: každoročne sa vyzpovedať, t. j. aby sme aspoň jeden raz v roku sa vyzpovedali. Niekto by myslel, že je to už dosť, keď on raz ide

na sv. zpoveď a k prijímaniu, viacráz v roku že nemusí chodiť. Ten sa veľmi mýli. Cirkev sv. si žiada, aby sme často zpovedali sa a prijímali. Jeden raz v roku, to je prinajmenej, čo musíme vykonať, aby sme neboli trestaní. Nemocné (choré) dieťa nechce jiesť, ošklivi si pokrm i taký, ktorý by mu bol užitočný. Ale dobrá matka, aby dieťa hladom neumrelo, prosí ho, aby jej k vôli aspoň trochu pojedlo, nechce, aby zostalo bez pokrmu; ale si pri tom zo srdca praje, aby dieťa ozdravelo a jako druhé deti obyčajný pokrm často požívalo. Tak to robí i naša sv. matka — cirkev. Keď vidí väčšinu kresťanov zimnicou zlých žiadostí — hriechov — trápených, v ktorej ošklivia si prijímania velebnej sviatosti, tu hovorí každému: aspoň jeden raz v roku okús ten nebeský chlieb, aby si nezomrel, keby si ďalej bez toho pokrmu ostával! Mimo to najvrúcnejšie si ona žiada, aby všetci čo najčastejšie k sv. sviatosťam pristupovali a aby všetci tak žili, aby každý deň prijímať mohli (Segneri.).

* Kedy majú deti prvýraz pristúpiť k spovedi a prijímaniu?

S istotou sa vek udať nedá; to závisí od toho, či dieťa má rozum natoľko vyvinutý, že vie dobre rozoznať dobré od zlého, že už môže rozumeť, čo je sv. zpoveď a prijímanie; či je už dostatočne poučené, či už vie to, čo je potrebné, aby sa mohlo zpovedať a prijímať a či je k tomu i pripravené, t. j. či má všetko, čo je k tomu treba, opravdivú ľútosť, pravú pobožnosť. Keď má rozum už natoľko vyvinutý, a je natoľko vyučené a pripravené, môže pristúpiť k zpovedi a prijímaniu. Ale to rozsúdiť, kedy je to, to nepatrí ani vám ani vašim rodičom; to len váš duchovný otec môže, ten kňaz, ktorý vás vyučuje, môže povedať, ktoré dieťa má ísť k prvej sv. zpovedi a ktoré nie.

Vy, deti moje, buďte vždy dobré dietky svätej matky cirkve. Vyplňte jej najvrúcnejšiu žiadosť; častejšie chodievajte k svätej zpovedi i prijímaniu. P. Ježiš bude mať z vás radosť. Neľutujte si nikdy toho času, ktorý budete potrebovať k tomu. Pán Ježiš vám ho svojím požehnaním vynahradí. Missionár v Amerike (P. Durieu) rozpráva o kresťanoch tamejších, že mnohé obce cez tri roky boly bez kňaza, ale ony predsa svedomite zachovávaly a milovaly učenie Ježiša Krista a s ochotnosťou vykonávaly každý rok cestu vyše 100 hodín, aby aspoň veľkonočnú zpoveď a sv. prijímanie vykonaly. —

Kto častejšie prijíma prevel. sviatosť o'tárnu, zabezpečí si život večný; veď sám P. Ježiš hovorí: „Kto z tohoto chleba jie, bude žiť na veky“ (Ján 6, 52.).

Ľutuj svojich neprávostí,
čiň pokánie pravdivé
a k posile duše prijmi
telo Kristovo živé.

Piate prikázanie cirkevné.

„V zapovedaný čas svatobného veselia nedržať.“

215. Čo nám zakazuje Cirkev v piatom prikázaní?

V piatom prikázaní zakazuje nám cirkev slavnostné veselie a hlučné zábavy držať v tých dvoch časoch, ktoré sú k pokániu a k zasväteniu sviatkov ustanovené.

216. Kedy máme tieto dva zapovedané časy?

Dva zapovedané časy máme od prvej nedele adventnej až do Troch kráľov a od popolečnej stredy až do prvej (čili bielej) nedele po Veľkej noci.

Piate prikázanie cirkevné zakazuje v zapovedaný čas svatobné veselie a hlučné zábavy držať. Svatobné veselie je svatba s veselím; hlučné zábavy sú, pri ktorých ide to veselo, hlučno; so spevom, s hudbou s tancom... Také svatby a zábavy držať cirkev svätá zakázala, zapovedala, v isté časy, a síce od prvej nedele adventnej až do slavnosti svätých Troch kráľov, a od popolnej stredy až do prvej nedele po Velikej noci (do bielej nedele); ten čas menujeme zapovedaný čas.

To cirkev veľmi múdro tak nariadila. To sú časy pokánia a svätenia veľkých sviatkov. Čas adventný je čas

pokánia. V tomto čase máme sa pripravovať k prijatiu Ježiška do našich srdc; to sa stane, keď budeme rozvažovať, že sme len skrze Vykupiteľa od hriechov a od večnej smrti vyslobodení byť mohli; keď vyčistíme srdce od hriechu; jako i v adventnej piesni „Prijde Kristus Spasiteľ náš“ spievame:

Skladajme už nepravosti,
činiace pokánie,
už nám kyne cestou cnosti
Božie smilovanie.

Svatobné veselie a hlučné zábavy cirkev v ten čas zakazuje, lebo kratochvíle a veselosti odvracajú od takých myšlienok a od pokánia. V čase vianočnom, od Vianoc do Troch kráľov máme sa len z Ježiška radovať; kto by vtedy myslel na iné veselosti! V čase štyridsaťdenného pôstu, od popolnej stredy do Veľkej noci máme prehorké umučenie a bolastnú smrť Vykupiteľa nášho P. Ježiša Krista rozjímať, hriechy svoje, za ktoré Syn Boží trpel, oplakávať, pokánie činiť. Preto i spievame:

Tento čas spasenia považ, o človeče!
opusť svetskú rozkoš, obráť svoje srdce.
Spomni na smrť Pána svého,
že netrpel pre iného, len teba samého.

Kto by vtedy tancoval a veselil sa! — Cirkev pridala ešte 8 dní, v ktorých zakázané je svatobné veselie a hlučné zábavy držať, od Veľkej noci do bielej nedele. Za starodávna udeloval sa krst dospelým ľuďom v sobotu pred Veľkou nocou. Pokrstenci bývali na znamenia svojho očistenia od hriechov v biele rúcho oblečení, preto tú sobotu voláme bielou sobotou; to biele rúcho potom nosievali až do nedele po Veľkej noci a v ten deň ho skladávali, preto tú nedeľu nazývame bielou nedeľou. Veľkonočný ten týždeň máme radovať sa Vzkrieseniu P. Krista a že sme i my z hrobu hriechu pri sv. krste (a veľkonočnej zpovedi) vstali, a máme za to ďakovať P. Bohu. V tom čase len tá jedna veselosť naplňovať má naše srdce.

Radujte sa kresťania, v srdciach svojich plesajte,
z mrtvých povstal Spasiteľ náš, alleluja spievajte.

To je vtedy náš jediný spev!

Každá svetská veselosť (hudba, hrmot, tanec) v taký kajúcny a posvätný čas zavdala by horlivým kresťanom veliké pohoršenie a vytrhovala by ich i z pobožnosti, i z kajúcnosti, i z kresťanskej veselosti; preto také neslušnosti zakázala cirkev svätá.

Nie tak telu žiť tu máme
jako hlavne svojej duši,
ktorej najlepšie bez hluku
rozjímať o Bohu sluší.

Vysvätlil som vám pätoro cirkevných prikázaní. Vezmite si silne pred seba, že budete všetky príkazy a predpisy cirkve svätej pokorne a svedomite zachovávať. Keď chcete, aby vás P. Boh považoval za svoje deti, musíte byť vernými deťmi cirkve svätej, musíte ju poslúchať. P. Boh je náš Otec a cirkev je naša matka: dieťa musí otca i matku poslúchať. Vo všetkom pridržiavajte sa svätej cirkve. Z toho mávajte najväčšie potešenie, že ste katolíci, len na to buďte hrdé, d. m., že máte cirkev svätú za matku. Sv. Theresia ešte i keď zomierala, tým sa tešila. „Pane, ja som dcéra cirkve!“ tak opakovala a to jej robilo veliku radosť a naplňovalo ju pevnou dôverou, že ju P. Boh prijme do neba.

Kardinála Osiusa prosili priatelia, aby pre svoje zdravie pôsty svoje zmiernil, a on im povedal: „Chcem dlho žiť; v prikázaní Božom sa hovorí: Cti otca svojho i matku svoju, abys dlho žil na zemi! Otcom mojim je Boh na nebi, a mojou matkou je cirkev na zemi. Tu káže mi Boh, Otec môj, aby som sa postil, a cirkev, matka moja, predpisuje mi dni, kedy sa mám postiť. Obidvoch rád a ochotne poslúcham a dúfam, že pre túto poslušnosť života večného a blahoslaveného dosiahnem.“

D) O prestúpení príkazov, alebo o hriechu.

1. O hriechu vôbec.

Po desiatich Božích a piatich cirkevných prikázaniach nasleduje nám v katechismuse o prestúpení prikázaní alebo o hriechu.

217. Kto pácha hriech?

Hriech pácha ten, kto dobrovoľne a vedome neposlúcha príkaz Boží.

* Boh z čiastky sám vyjavil nám svoje príkazy, z čiastky ale skrze cirkev dáva nám na vedomie, že čo žiada od nás. Všetky prikázania musí každý človek zachovávať, aby bol spasený.

Neposlúchať príkaz Boží, znamená príkaz Boží prestúpiť, nezachovať, mysleť, žiadať, hovoriť alebo robiť niečo, čo príkaz zakazuje, alebo nerobiť, čo príkaz prikazuje.

Dobrovoľne neposlúchame príkaz Boží, keď zo svojej slobodnej vôle príkaz Boží prestupujeme, nezachováme. Vedome, kto vie a rozumie, čo príkaz Boží prikazuje alebo zakazuje, a predsa nechce tak robiť, alebo robí naopak, proti príkazu Božiemu: vtedy je neposlúchať príkaz Boží hriech.

Aby ste tomu dobre rozumeli, poviem vám príklad. Adam a Eva v raji dostali od Pána Boha prikázanie, aby so stromu zapovedaného nejedli. To Eva dobre vedela; veď keď ju pokúšal diabol v podobe hada, hneď na prvé slovo mu povedala, že Boh im zakázal s toho stromu jesť; vedela teda, že to nenie dovolené. A had ju len nahováral, aby jedla s toho stromu. Ale či ju k tomu nútil? Had ju nenútil, on ju len svádzal. Eva spravila si, jako sama chcela, nemusela prikázanie Božie prestúpiť. A keď ona ho predsa neposlúchla,

urobila to — z v l a s t n e j v ô l e, lebo sama chcela, prestúpila zákon Boží dobrovoľne, vedome spáchala hriech. Ona sama mohla za to, čo urobila. — Malé deti urobia niečo, čo by nemaly urobiť; ale ony ešte nevedia, že to P. Boh zakázal. To potom nenie hriech. Hriech stáva sa len vedome a dobrovoľne.

Kto síce prestúpil príkaz Boží, ale „nemôže za to", ale nie zo svojej vôle, nie náročky, keď lebo nevedel príkaz Boží, alebo nechcel ho schválne prestúpiť, vtedy nehreší, nepácha hriech. Na pr. niekto jie v piatok (na pr. po sviatku) mäso, ale od rána vždy myslí, že je pondelok, ten nepácha hriech; veď keby bol vedel, že je piatok, doista nebol by ho jedol. Alebo leží doma chorý a preto nejde v nedeľu do kostola; nemá hriechu, nemôže za to, neostal doma samovoľne.

Ale zapamätajte si i to, d. m., že hriech môže sa spáchať i vtedy, keď ho i radi nespáchame, alebo keď nás niekto k tomu hrozbami (bitkou alebo i usmrtením) núti, jaknáhle vieme, čo máme robiť, a môžeme ináč urobiť. Nesmieme sa dať k hriechu prinútiť. Keď sa dáme prinútiť, potom sa nám to pripočíta jako dobrovoľné prestúpenie príkazu Božieho, teda jako hriech. Prvým kresťanom hrozili smrťou, a mnohí boli bití a všelijak mučení, aby odpadli od viery. Mnohí dali sa radšej mučiť i smrť podstúpili radšej, ako by mali príkaz Boží prestúpiť; to sú svätí mučedlníci. Ale bolo i takých dosť, čo z bojazlivosti alebo po mučení urobili, čo Pán Boh zakázal, na pr. klaňali sa modlám, spáchali veliké hriechy; vedeli, čo robia a mohli ináč robiť. Radšej mali muky i smrť podstúpiť, ako príkaz Boží, bárs neradi, prestúpiť. Pán Boh by im bol pomohol i muky i smrť trpezlive snášať.

Človek sa môže dopustiť hriechu všelijakým spôsobom.

218. Koľkonásobným spôsobom môžeme sa hriechu dopustiť?

Hriechu môžeme sa dopustiť štvornásobným spôsobom: 1. myšlienkami a žiadosťami, 2. slovami, 3. skutkami, 4. opustením dobrého.

Hriechu môžeme sa dopustiť m y š l i e n k a m i. Kto vedome a dobrovoľne myslí na veci, ktoré P. Boh zakázal, alebo kto v takých myšlienkach, keď i proti jeho vôli, od seba, napadnú, rád strváva, radosť z nich má, ten hreší myšlienkami. — „Zlé myšlienky odvracajú od Boha" (Múdr. 1, 3.). Keď nás zlé myšlienky napadnú, musíme ich hneď od seba odvrátiť.

Hriechu môžeme sa dopustiť ž i a d o s ť a m i. Kto má žiadosť, vôľu, chuť niečo vidieť, počuť, hovoriť alebo urobiť, čo je proti prikázaniu Božiemu, čo je zlé, ten hreší žiadosťou. — Pri deviatom a desiatom Božom prikázaní som vám hovoril o zlých žiadosťach. Esau hrešil žiadosťou zabiť Jakuba, keď riekol: „Zabijem brata môjho Jakuba!" — Zlé žiadosti hneď, ako povstanú, musíme hľadeť udusiť. Kto to urobí, neshreší.

Hriechu môžeme sa dopustiť s l o v a m i. Kto niečo samovoľne hovorí, spieva, čo Pán Boh zakázal, prestupuje príkaz Boží slovami, hreší (zlorečenie, utrhanie na cti.).

Hriechu môžeme sa dopustiť s k u t k a m i, keď niečo urobíme, čo sa nám prikázaním Božím alebo cirkevným zakazuje. (Také môžeme urobiť o č i m a, keď radi dívame sa na takú vec, na ktorú nemali by sme sa dívať, alebo keď niečo hriešneho čítame; u š i m a, keď radi počúvame hriešne reči alebo pesničky; n o h a m a, keď tam schválne ideme, kde sa hreší; r u k a m a, keď niečo hriešneho píšeme, malujeme atď., alebo jakokoľvek telom, keď niečo robíme alebo na sebe robiť dovoľujeme, čo je hriech.)

Hriechu môžeme sa dopustiť o p u s t e n í m d o b r é h o, keď to dobré, čo P. Boh sám alebo skrze cirkev prikazuje, samovoľne, schválne nerobíme alebo zanedbáme. Dobrá vec je každý deň pomodliť sa ruženčok, ale keď sa ho nemodlíme, či tým hrešíme? Nehrešíme, lebo to neboli sme povinní. Dieťa neposlúcha rodičov: hreší. Niekto nejde v nedeľu na sv. omšu,

hreší. Prečo? Dieťa povinné je rodičom preukazovať poslušnosť, v nedeľu povinní sme byť na sv. omši.

219. Či sú všetky hriechy rovnaké?

Hriechy nie sú všetky rovnaké; niektoré sú ťažké či smrteľné, iné ale sú malé či všedné.

Hriechy nie sú všetky rovnaké. To hovorí i náš rozum. Hovoriť niečo, čo je nie pravda, je hriech, ale doista menší, jako prisahať na to, čo nenie pravda. 10 halierov ukradnúť je hriech, ale väčší hriech je ukradnúť 100 korún. Tak sa to považuje i v živote ľudskom. Niekoho súdi rychtár v obci, iného okresný sudca, a zas iný musí až pred súdnu stolicu, podľa toho, jak veľkej viny, veľkého hriechu sa kto dopustil. Aj pokuty sú potom rozličné, ľahké alebo ťažké dľa toho, jaké sú hriechy.

Hriechy sú teda niektoré ťažké (veľké) a niektoré ľahké (malé).

Ťažké hriechy menujú sa smrteľné hriechy, malé menujú sa všedné.

220. Kto pácha hriech smrteľný?

Hriech smrteľný pácha, kto dobrovoľne a vedome vo veľkej veci neposlúcha príkaz Boží.

Od dvoch vecí závisí či hriech je smrteľný. Či kto príkaz Boží dobrovoľne a vedome neposlúcha a či ho neposlúcha vo veľkej veci.

Kto príkaz Boží nie dobrovoľne a vedome neposlúcha, nemá vôbec žiadneho hriechu, lebo hriech je dobrovoľné a vedomé neposlúchanie príkazu Božieho.

Kto dobrovoľne a vedome a vo veľkej veci neposlúcha príkaz Boží, pácha hriech smrteľný. Čo je to tá veľká vec? Veľká vec je tá, na ktorej mnoho záleží, ktorá má veľkú cenu,

ktorá spraví veľkú škodu, ktorú P. Boh veľmi prísne zakázal. Na pr. niekto ukradol jedno jablko, to nenie tak veľká vec; ukradol 100 zl., to je už veľká vec. Niekto šľahol pri hre kamaráda, to ešte nenie veľká vec. Syn bil svojho otca, veľká vec... Niekto dopustil sa hriechu proti čistote, veľká vec, ťažký hriech... Synovia Jakubovi predali brata svojho Jozefa — hriech smrteľný... Absolon zbúril sa proti svojmu otcovi, chcel ho shodiť s trónu, hriech smrteľný. A Adam a Eva len raz jedli so zapovedaného stromu, len okúsili, a spáchali hriech smrteľný, prečo? Lebo to im P. Boh veľmi prísne zakázal...

Keď vieš, že je to veľký hriech, a predsa to činíš, páchaš smrteľný hriech. A hriech je tým ťažší, čím viac a lepšie hriešnik príkaz Boží zná, a čím viac dobrovoľne a zúmyslne ho neposlúcha.

Keď si považíme jak veľmi zlá a nešľachetná vec je hriech, — to nešťastie, ktoré hriech na nás prináša, to nás odstraší od hriechu, budeme sa ho báť a chrániť.

221. Prečo máme sa chrániť všemožne smrteľného hriechu?

Smrteľného hriechu všemožne chrániť sa máme preto, lebo ním ťažko obrážame Boha, sebe ale najväčšiu škodu činíme.

Smrteľného hriechu máme sa chrániť preto, lebo nim ťažko obrážame Boha, nášho najvyššieho Pána, t. j. kto pácha hriech smrteľný, ťažko, veľmi uráža P. Boha, preukazuje P. Bohu veliku neúctu, zapríčiňuje bolasť a zármutok. Predstavte si. Gazda rozkáže svojmu sluhovi: „Napoj tie kone“ a sluha neide. Sluha nedbá na to, to obráža gazdu. Otec káže dieťaťu: „Poď sem“, ono sa nehne, za nič má slovo otcovo; to obráža otca. Ale predstavte si. Pán kráľ prišiel by do školy. Vzal by do ruky čítanku a tá by mu vypadla z ruky. Povedal by jednomu z vás: „Dieťa moje, sodvihni mi tú knižku.“ Ale to by sa nehlo; počulo dob re

ale ono by to neurobilo. Čo by ste na to povedali? Každý by také opovážlivé, grobianske dieťa opovrhol; každý by sa naň nahneval, tuším by ho roztrhali tí, čo to vidia. To je len taký veľmi slabý obraz toho, čo človek vykoná, keď pácha hriech smrteľný. Čo je kráľ proti P. Bohu, ten rozdiel ani anjelia nevedia vymerať. Slnce je vysoko, vysoko nad nami, ale P. Boh ešte vyšší je nad kráľa i toho najmocnejšieho. Pán Boh je náš všetkých, i všetkých kráľov najvyšší pán. K Pánu Bohu nič sa nedá prirovnať. Pred P. Bohom sa každé stvorenie musí koriť, každé stvorenie musí jeho vôľu plniť. A človek, ktorý pácha smrteľný hriech, jako by riekol k P. Bohu: Môžeš ty rozkazovať, ale ja neposlúchnem, „ja nebudem ti slúžiť" (Jer. 2, 20.). Či to nenie hrozná opovážlivosť, či to nenie ťažké obrazenie Boha, nášho najvyššieho Pána?

A predstavte si: Pán kráľ bol by tomu grobianskemu dieťaťu pred chvíľou dal dukát. To by bolo s tým neúctivým deckom ešte horšie. Ale čo človekovi dal Pán Boh? Všetko, čo má na tele a na duši. Ale hriešnik to všetko upotrebúva k tomu, aby obrážal P. Boha. P. Boh dal človekovi každú chvíľu, a on v tých chvíľach páchal všeličo opovážlivého proti Bohu. To je vďačnosť! Pán Boh dal človekovi oči, a on tými očima zle robil proti Pánu Bohu. To je vďačnosť! Pán Boh dal mu nohy, a on tými nohama išiel za hriechom. Jazykom, ktorý mu P. Boh dal, klial, rúhal sa, luhal, špatné, nestydaté reči rozprával, hrešil. To je vďačnosť! Pán Boh dal mu rozum, ale on tým rozumom rozmýšľa, jako by mohol zákon Boží prestúpiť. Pán Boh dal mu slobodnú vôľu, ale on sa ňou protiví P. Bohu. To je vďačnosť! Keď dáš žobrákovi krajciar, a ten ti neriekne „Pán Boh zaplať", nuž povieš: „To je nevďačník." A keby ti ten krajciar do tvári hodil, povedal by si, že nenie hoden, aby ho zem nosila. Taký je hriešnik naproti P. Bohu; tak ťažko obráža P. Boha!

Julius Caesar, prvý v rimskom štáte, prijal M. Bruta za svoje dieťa. Strhlo sa sprisahanie proti Caesarovi. Vrahovia

ho obstali. Caesar bránil sa proti nim nožom. Ale jako medzi vrahmi uzrel mladého Bruta, ktorého za svojho syna a dediča bol prijal, len to ešte povedal: „Aj ty, synu môj?" zastrel si tvár a umrel. Tak je to i s tebou, hriešniku. P. Boh ťa prijal za svoje, ale ty smrteľným hriechom šiel si medzi jeho vrahov tých, čo P. Boha vraždia. Čo povieš na to?

A len počúvajte ďalej.

Keby ťa niekto bol s nasadením svojho života oslobodil od smrti, na pr. vytiahol z prudkej hlbokej vody, keď si sa topil, alebo vyniesol z horiaceho domu: či by si toho mohol obrážať, urobiť mu žiaľ, boľasť? Hľa, d. m., P. Ježiš vyslobodil nás od večnej smrti, z ohňa pekelného. On je náš najláskavejší Spasiteľ. On nás miloval tak, že nielen nasadil svoj život, vydal v nebezpečenstvo za nás, ale ho i dal za nás: ach, koľko trpel za nás, až napokon i ukrutnú a potupnú smrť podstúpil za nás: svojou krvou, svojou smrťou vyslobodil nás od smrti večnej. Či zato nezaslúžil, aby sme mu vždy verní ostali? A predsa, čo robí hriešnik? On robí P. Ježišovi tú najväčšiu boľasť. Odtrhne sa od P. Ježiša, ide k jeho nepriateľovi a s tým, s diablom, drží proti svojmu Spasiteľovi. Diabol sa potom chváli proti P. Ježišovi: Hľa, to je moja duša! Ty si sa za ňu dal bičovať, trním korunovať, ukrižovať a predsa odtrhla sa od teba. Ja som nič za ňu neurobil, len čo som sa jej škodiť usiloval, ona predsa len mňa sa drží. — O jak ohavne obrážame P. Boha smrteľným hriechom! Judáš medzi nepriateľmi P. Ježiša — zradca. — (Srov. Dreher, kath. Elementarkatechesen II.; Möhler, Kommentar II.)

O, dal by vám to P. Boh, aby ste sa takej obrážky vždy chrániť mohli. Len žiaden smrteľný hriech! Radšej umrieť.

Aby ste sa obrazenia Boha pečlive chránili, povážte a do pamäti si vpíšte, akú škodu smrteľným hriechom sebe činíme.

222. Jakú škodu činíme sami sebe smrteľným hriechom?

Smrteľným hriechom: 1. ztratíme milosť Božiu

a kráľovstvo nebeské, 2. priťahujeme na seba časné a večné tresty.

Už som vám povedal, že život duše je posväcujúca milosť. Kým je duša v posväcujúcej milosti, do tých čias je spojená s Pánom Bohom. Boh Duch sv. prebýva v takej duši, a má radosť s ňou, miluje ju jako svoju najlepšiu priateľkyňu. A to má tak trvať vždy. Ale človek to pokazí; k svojmu velikému nešťastiu spácha hriech smrteľný. Jaknáhle človek spácha smrteľný hriech, už ztratil posväcujúcu milosť, Boh Duch svätý odíde z nej, a je po jeho láske a priateľstve. Človek skrze smrteľný hriech stal sa nepriateľom Božím. Teda hriechom smrteľným 1. ztratíme milosť Božiu. Koľko už ľudí naplakalo sa preto, že ztratili lásku u niekoho z veľkých pánov, ale čo je to proti tomu, keď človek ztratí milosť kráľa kráľov, Boha, bez ktorej všetky lásky a priateľstvá ľudí nič nestoja. A tej pozbavuje nás hriech smrteľný!

Gróf Ulrich würtemberský ztratil raz jednu bitku. Smutný vrátil sa do zámku otcovho. Otec sedel pri stole a Ulrich sadol si proti nemu. Otec vzal nôž a rozrezal obrus medzi nimi na poly. To znamenalo: Nechcem byť s tebou na jednom, ztratil si milosť u mňa, nepovažujem ťa za svojho syna. Lebo otec myslel: Ulrich mohol vyhrať bitku, keby bol lepšie dal pozor a smelšie bojoval. Keď človek v pokušeniach podľahne, sám si je vina, nie P. Boh. Mohol zvíťaziť. Preto ztratil milosť Božiu; odtrhol sa od Boha.

Smrteľným hriechom ztratíme kráľovstvo nebeské. Kto pácha hriech smrteľný a v ňom zomre, neprijde do kráľovstva nebeského; to ztratil skrze hriech smrteľný. Nebo je len tým prisľúbené, ktorý svoj život v posväcujúcej milosti, čistí od smrteľného hriechu dokonajú. Koľko už ľudí prišlo o rozum, keď skrze nešťastie alebo hru ztratili svoj majetok. Ale hriešnik ztratil viac: svoje nebo. (Ezau zavíjal strašne, že ztratil právo prvorodzenstva.) Už tohoto bolo dosť, čo človek tratí skrze hriech smrteľný, ale to ešte nenie celkom dosť.

Smrteľným hriechom 2. priťahujeme na seba časné i večné tresty, t. j. P. Boh tresce človeka, ktorý pácha smrteľný hriech, a jestli taký človek pokánia neučiní, neočistí sa od smrteľného hriechu, uvrhne ho do večného pekla. Rozpomeňte sa len, ako P. Boh potrestal anjelov pre jeden hriech, ako prvých rodičov, jako Kaina, jako za času Noema všetkých ľudí až na rodinu Noemovu, jako a prečo Sodomu a Gomoru . . . P. Boh už na zemi posiela na hriešnikov rozličné tresty: nemoc, nešťastie, neúrodu, hanbu, náhlu smrť. P. Boh odobere človekovi milosť a pošle na neho biedu. Tak je to, kto v službe u velikého pána dopustil sa veľkého previnenia, ztratí svoj úrad i plat a trpí potom nedostatok. A keby len to! Taký prijde i do žalára. I človek, ktorý dopustil sa smrteľného hriechu, ztratí u P. Boha všetku milosť, ktorú mal u neho, i svoje miesto v nebi a odplatu v ňom a — prijde do žalára, večného zatratenia, do pekla.

Jeden nábožný človek hovorieval pri každom nešťasti, čo ho dostihlo: „To ešte nenie tak zle; to ešte nenie hriech smrteľný.“ Mal pravdu. Hriech smrteľný je to najhoršie na svete.

Sv. Ludvík videl vo Svätej zemi jednoho malomocného (prašivého), ktorého prašiva tak rozožrala, že už ani nevyzeral ako človek. Sv. Ludvík spýtal sa svojho sprievodčího, či by radšej mal na sebe smrteľný hriech a či takú prašivu? „Radšej mnoho smrteľných hriechov“, odpovedal ľahkomyslný sprievodčí. Nevedel, čo hovorí. Tak nevie dieťa malé, ktorému otec umrel, aké je to nešťastie preň; bo ono sa tomu smeje.

„To nemôže byť tak zle“, hovoria niektorí ľudia. Tomu oni nemôžu rozumeť. A predsa je tak. Na tom nezáleží, jako sa nám to zdá, ale jako je to naozaj. Aj vzdialka ku slnku zdá sa nám byť bližšou a predsa je slnce od nás 20 milionov míľ ďaleko (Srov. Dreher II.).

D. m. majte sa na pozore pred smrteľným hriechom a modlite sa k P. Bohu, aby vás od neho chrániť ráčil. Ryby lapajú na udicu. Na udicu pripchnú červíka alebo kúsok mäsa, čo ryby rady; ryba to shltne a ostane visieť na udic

a bude po nej. Aj hriech sľubuje človekovi, čo by rád mal, ale keď ho spácha: beda mu, má to pre neho hrozné následky . . .

Každý hriech maj v ošklivosti,
smrteľný však nadovšetko:
Tým keď dušu si poškvrniš,
nies' viac Bohu milé dietko.

Ó, keby ste si len hodne zošklivili každý smrteľný hriech!

* Ťažké hriechy menujeme i smrteľnými.

O niekom počuješ, že je na smrť chorý, alebo že je v smrteľnej nemoci. To znamená, že musí zomrieť v svojej nemoci, že tá jeho nemoc zbaví ho života, že mu prinesie smrť. I smrteľný hriech je smrteľná nemoc pre dušu. Život dľa tela je život prirodzený = telesný; človek žije, kým dýcha, kým má dušu v sebe, ktorá ho oživuje. Život duše je život nadprirodzený = duchovný. Duša žije, kým má milosť božiu, ktorá ju oživuje a posväcuje, a žije, kým skrze smrteľný hriech posväcujúcu milosť božiu neztratí. Kto spácha smrteľný hriech, môže žiť dľa tela, môže jesť, spať, pracovať . . . má ešte prirodzený život; ale nežije dľa duše, t. j. jeho duša ztratí posväcujúcu milosť, nadprirodzený život. Jak utešený je deň letný, keď slnko svieti tak jasne a všetko vyzerá tak krásne! Ale prijdú čierne mračná a zastrú slnce a všetko je v tme. S posväcujúcou milosťou je duša krásna Pánu Bohu a anjelom; bez nej im je ošklivá. Videli ste už mrtvolu — mrtvého človeka. Či je na nej niečo krásneho? Taká je duša so smrteľným hriechom, ošklivá. Pán Boh ju viac nechce, a keď by v takomto položení predstúpila pred súd boží, Pán Boh by ju do pekla do večnej smrti, uvrhol. O deti, nezabudnite, že peklo je odplata za hriech smrteľný!

(Príklady: Zlí anjeli. Prví naši rodičia.)

O človekovi, ktorý je v hriechu smrteľnom, môžeme povedať so sv. Písmom: „Máš meno, že žiješ, a si mrtvý“ (Zjav. 3, 1.), máš prirodzený život, aký všetci ľudia majú, ale život milosti už nemáš, ten v tebe vymrel.

Hriech je pekelná zmyja,
ktorá dušu zabíja.

223. Kto pácha hriech všedný?

Hriech všedný pácha, kto len vo veci malej, alebo nie celkom dobrovoľne neposlúcha príkaz Boží.

Hriech všedný spácha, kto síce príkaz boží neposlúcha, pr stúpi, ale len vo veci malej, na ktorej toľko nezáleží, ktorá nemá veľkú cenu, ktorá nenie prísne, pod veľkou pokutou, zakázaná; niečo myslí, niečo povie alebo urobí, čo nenie priam naskrze zlé, na pr. raz sa nepomodlí, obzre sa pri modlitbe, pošliape trochu trávy na cudzom poli, vezme jablko, voľačo viac zjie . . . Alebo keď i myslí na veľmi zlú vec, alebo povie, alebo urobí veľmi zlú vec, ale nie celkom dobrovoľne.

Nie celkom dobrovoľne činíme niečo, keď bez svojej viny nevieme celkom dobre, čo robíme, na pr. dieťa počulo by škaredé, nedbanlivé slová, ale nevie, čo znamenajú, a hovorí aj ono, za to nemá hriech, nevedelo, čo vraví, ani zlé nemyslelo. Ale jestli zbadalo, že tie slová nie sú slušné, ale sa predsa nenazdalo, že by tak zlé boly (ináč by nebolo vyslovilo): povedalo síce niečo veľmi zlého, avšak nespáchalo žiaden hriech smrteľný, ale len všedný, lebo to neurobilo vedome. Alebo niekto nahneval sa, vysloví preklínanie, prenáhli sa v reči, nepovážil dobre, čo to povie; to síce nemal vysloviť, a keby to bol rozvážil, nebol by zaklial: spáchal len hriech všedný; lebo to sa nestalo celkom dobrovolne.

* Všedný znamená toľko jako každodenný; všedné hriechy = každodenné hriechy, poneváč všetkým hriechom nemôžeme naskrze vyhnúť; k tomu sme my veľmi krehkí = slabí. Aj sv. Písmo hovorí (Prísl. 24. 16.), že i spravodlivý sedem ráz upadne do hriechu, — zaiste len do malého, všedného, nie do ťažkého, smrteľného. Menšie hriechy, nazývané všednými, nepozbavujú nás milosti posväcujúcej a preto i bez spovede odpúšťajú sa nám ľútosťou, dobrými skutkami a trpezlivosťou v časnom treste.

Teda hriech všedný nenie tak veliké zlé jako hriech smrteľný; ale i toho máme sa chrániť. Katechismus nás učí, prečo máme sa chrániť i všedných hriechov.

224. Prečo máme sa chrániť i všedných hriechov?

I všedných hriechov máme sa chrániť: 1. poneváč aj všedné hriechy obrážajú Boha a k ťažkým hriechom nás privádzajú; 2. časné tresty na nás prinášajú na tomto alebo na druhom svete.

1. I všedné hriechy Boha obrážajú. I kto len všedný hriech spácha, robí takú vec, ktorá sa P. Bohu neľúbi, neposlúcha P. Boha, obráža Boha. Preto i keby celý svet zahynul, to ešte nebolo by také zlé ako keď niekto spáchal všedný hriech, lebo zahynutie sveta nenie obrazenie P. Boha, ale všedný hriech obráža P. Boha. Preto hovorievala sv. Katarína z Genuy, že by radšej všetky muky pekelné strpela, jako by mala zúmyslne spáchať jeden všedný hriech. Teda čo by sme mohli jedným všedným hriechom celý svet od zahynutia zachrániť a všetkých zatratených z pekla vysl bodiť, ani vtedy nesmeli by sme ho spáchať.

2. Všedné hriechy nás k ťažkým hriechom privádzajú. Myslite si vážky. Na jednu váhu položíme jeden smrteľný hriech a na tú druhú všetky všedné hriechy. Váha so smrteľným hriechom sa ani nepohne. Teda to si nemyslite, že mnoho všedných hriechov spolu je už smrteľný hriech; to nie, ale všedné hriechy nás pomaly k ťažkým, smrteľným hriechom privádzajú. Všedný hriech je nemoc, smrteľný je smrť. To je rozdiel; lenže v nemoci, keď si človek nič z nej nerobí, začne slabnúť, tratí sily a to ho privádza k smrti. Ktosi poranil si prst, nedbal na to, ruka mu napuchla a to bolo mu smrteľné. Kto ľahkomyseľne pácha všedné hriechy, stáva sa vždy slabším, lenivejším v dobrom, privyká neváží si tak prikázanie božie, jako patrí, poznenáhla

privádzaný býva k smrteľnému hriechu, a keď prijde na neho veľké pokušenie, padne do neho. Preto hovorí i sv. Písmo: „Kto na malú vec nedbá, poznenáhla zahynie.“ (Sir. 19, 1.)

Jeden zbojník vytýkal pod šibenicou svojej matke, že mu je to ona príčina, že sa stal zbojníkom; lebo keby mu za mlada bola bránila trápiť a zabíjať zvieratká, nikdy nebol by zabil človeka. — Kartouche bol veliký zlodej a sám vyznal, že jako dieťa kradol kedy-tedy perá svojim spolužiakom a zponenáhla stal sa ukrutným zlodejom a zbojníkom.

3. Všedné hriechy na nás časné tresty buď na tomto, alebo na druhom svete prinášajú. Pán Boh tresce každý hriech. I všedné hriechy P. Boh tresce: na tomto svete všelijako. Lotova žena sa proti prikázaniu božiemu len zo všetečnosti obzrela, a Boh premenil ju na mieste v soľný stĺp. Mojžiš trochu pochyboval, a nesmel vojsť do zeme zasľúbenej. Zachariáš . . . P. Boh nám odpustí všedný hriech, keď ten trest, ktorý zaň na nás na tomto svete dopustil, trpezlive snesieme. Ale keď sme za všedné hriechy na tomto svete netrpeli, potresce nás P. Boh za ne na druhom svete t. j. v očisťci. Vy už viete, jaké muky trpia duše v očisťci; ony trpia väčšie muky, jako sú všetky muky, ktoré človek na svete trpeť, cítiť a mysleť môže. Veru keby vám prišla duša z očisťca povedať, čo trpí tam pre všedné hriechy, ani za ten svet by ste sa v kostole neobzerali, v škole by ste ticho sedeli, ani najmenšiu cudziu vec by ste si neprisvojili, nedali by ste si dva razy kázať, čo máte robiť . . .

D. m.! Starý Tobiáš takto napomínal svojho syna: „Syn môj, po všetky dni svojho života maj Boha v srdci svojom a chráň sa, aby si k hriechu neprivolil. My síce chudobný život vedieme, ale predsa budeme mať mnoho dobrého, keď sa budeme P. Boha báť, všetkých hriechov sa chrániť a dobré činiť“ (Tob. 4, 6 a 23.). Zapamätajte si tie slová. Po všetky dni svojho života mávajte na mysli Pána Boha, ktorý všetko vidí, a dávajte na seba pozor, aby ste nikdy k hriechu neprivolili. Za to vám P. Boh dá mnoho dobrého: svoje po-

žehnanie a pokoj na zemi a blahoslavenstvo v nebi. Chráňte sa i všedných hriechov, aby ste k nim neprivykli a do smrteľných neupadli. Všedné hriechy, ktoré zo slabosti páchame, proti ktorým všemožne bojujeme, nám P. Boh vo svojej dobrote ľahšie odpúšťa; ani my nikdy nebudeme bez všedných hriechov: k tomu treba osobitnej milosti božej. Panna Maria dostala takú osobitnú milosť, preto je i najsvätejšia medzi svätými. Ale my nikdy nesmieme sa na to odvolávať, na svoje slabosti, a samovoľne zažmúriť oči, aby sme ich nevideli; ale smele musíme vždy bojovať proti nim, vždy ich hľadeť premôcť; a keby ste i zo slabosti nejaký všedný hriech spáchali, vždy ho hneď zo srdca oľutujte a napravte.

2. O rozličných spôsoboch hriechu.

Proti každému prikázaniu môže sa človek prehrešiť. My sme už pri desiatich Božích prikázaniach i pri piatich cirkevných prikázaniach spomínali rozličné hriechy, keď sa katechismus spytoval: Ako hrešíme proti tomu prikázaniu? A tie hriechy môže človek páchať myšlienkami, žiadosťami, slovmi, skutkami alebo opustením dobrého. A tieto hriechy sú lebo ťažké hriechy, smrteľné (kedy?) alebo všedné (kedy?), a všetkých spolu je veľmi mnoho. Ale krom tých spôsobov, ako prestupuje človek rozličné tie prikázania, sú ešte zvláštne spôsoby hriechov, ktoré tiež musíme poznať, aby sme sa ich chrániť vedeli. I o tých poučuje nás katechismus.

225. Jaké sú zvláštne spôsoby hriechov?

Zvláštne spôsoby hriechov sú nasledujúce: 1. sedem hlavných hriechov; 2. šesť hriechov proti Duchu Svätému; 3. štyri do neba volajúce hriechy; 4. deväť cudzích hriechov.

Najprv teda budem hovoriť o siedmich hlavných hriechoch.

226. Ktoré sú hlavné hriechy?

Hlavné hriechy sú: 1. pýcha, 2. lakomstvo, 3. smilstvo, 4. závisť, 5. obžerstvo, 6. hnev, 7. lenivosť v službách Božích.

* Tieto hriechy menujú sa hlavnými nie preto, jakoby ony boly tie najväčšie a najťažšie hriechy zo všetkých: ťažkými, smrteľnými sú i tieto hriechy len vtedy, keď nimi príkaz Boží vo veľkej veci dobrovoľne prestúpime. Hlavnými sa tieto hriechy preto menujú, lebo ony sú hlavou mnohých iných hriechov, sú pramene: z prameňa vytekujú potoky, tak z hlavných hriechov ako z prameňov pochádzajú mnohé iné hriechy. Čím previnili sa bratia Jozefovi? Najprv závideli mu strakaté šaty — spáchali hlavný hriech závisť, a čo z toho pochodilo? Oni svojho brata nenávideli, chceli zabiť, predali ho, svojho Otca oklamali a mnohé trápenia mu zapríčinili To všetko urobila závisť.

Takých hlavných hriechov, ako už vieme, je sedem.

1. Pýcha. Pýšny je ten, kto si o sebe viac myslí, nežli treba, bližného ale za málo považuje; kto si na to dobré, čo na sebe má, alebo na to dobré, čo urobil, primnoho zakladá; ktorý pre svoje dobré vlastnosti sa vypína, a zabúda, že mu P. Boh dal všetko to dobré, čo má, a svojou milosťou pomohol k tomu dobrému, čo urobil. Anjeli boli všetci zpočiatku dobrí a mali mnoho dokonálosti, ale niektorí sa preto vypínali, a nechceli P. Boha ctiť; hovorili: „Najvyššiemu chceme byť podobní, nad hviezdy vyvýšime stolicu svoju.“ To ale nejde. P. Bohu nikto nemôže byť podobný, ani anjeli: preto sme povinní, i anjeli, P. Boha ctiť, jemu sa koriť, klaňať. Poneváč anjeli tak veľmi sa vypínali a P. Boha ctiť nechceli a jemu sa nekorili, boli pyšní. Farizej v chráme sa modlil: „Bože, ďakujem tebe, že nie som ako iní ľudia, nespravodliví a jako tento publikán.“ On zabudol na svoje chyby a milosti Božie, vypínal sa nad

svojho blížneho; pohŕdal svojím bližným; myslel si, že len on je niečo, ostatní že sú nič. Aký bol preto farizej?

Pyšný snadno dopúšťa sa iných hriechov. Pyšní anjeli pohŕdali Bohom, farizej pohŕdal bližným, stával sa nábožným, akým nebol. Z pýchy stávajú sa ľudia nevercami: pyšní myslia, že len oni vedia všetko; neposlušnými: nechcú si dať rozkazovať; závistnými: nechcú mať nikoho nad sebou; nenávistníkami: nechcú, aby iní tak boli ctení jako oni; samovrahmi: prišli o všetko, nemôžu vraj čestne žiť; kminmi: nemajú sami z čoho, kradnú, aby mohli nádherne sa odievať; luhármi: nič alebo málo dobrého urobili, zkúsili, a mnoho o sebe rozprávajú . . . Pyšné sú deti, ktoré si myslia, že sú viac ako iné deti, preto že viac majú alebo vedia než iné; — ktoré nerady počúvajú, keď rodičia, učitelia ich chyby spomínajú . . . pýcha škodí vždy: „Boh pyšným sa protivi“ (Jak. 4, 6.). Anjeli uvrhnutí do pekla. Nabuchodonozor bol pre svoju pýchu od Boha tak potrestaný, že jako nerozumné zviera dlho sa len v horách zdržovať musel. „Nedopusť, aby pýcha v tvojej mysli alebo v tvojich slovách panovala; lebo každá zkáza s ňou vzala svoj počiatok“ (Tob. 4, 14.).

2. Lakomstvo. Lakomý je človek, ktorý peniaze a majetok (bohatstvo) nemierne, neporiadne miluje a žiada mať, t. j. tak, ako sa to P. Bohu neľúbi. Človek na svete potrebuje všeličo, pokrm, šaty, bývanie, role, pole, peniaze, to všetko môže si žiadať i milovať, keď to má. Ale v tom musí zachovať mieru a poriadok. Lakomec chce mať vždy viac a viac a nechce, aby z toho niečo ubudlo, nemá miery; lakomec v žiadaní a milovaní majetku nemá poriadok, on chce mať, nie aby tým ctil P. Boha (dával na česť Božiu), užitočný bol sebe a svojim, pomáhal chudobným; ale chce mať vždy viac a viac, len aby to mal, nie aby ho užitočne, jako sa Pánu Bohu ľúbi, užil, a pri tom nehľadí ani na spôsob, ako by si to, čo chce mať, nadobudol, jemu je to jedno, trebárs i hriechom: on sebe ani toho najpotrebnejšieho nedopraje, iných utíska, klame, podvádza. Lakomý nerobí si nič z hriechu, on ani svoju dušu

ani Boha tak nemiluje jako peniaze a imania. Achab chcel kúpiť vinicu Nábotovu. Či to bolo lakomstvo? Prečo nebolo? To teda bolo v poriadku. Nábot mu povedal, že nemôže predať tú vinicu, lebo že je to proti zákonu Božiemu. Achab aj potom chcel len mať tú vinicu. Či to bolo v poriadku? Čítal som o jednej žene, ktorá žobrala. Po jej smrti našli v jej šatách viac tisíc zlatých zašitých. Aká bola tá žena? Prečo? Čo je milšie lakomcovi peniaze a či P. Boh? Judáš predal P. Ježiša za 30 strieborných. Ohavný hriech to lakomstvo! „Nad lakomca nič nenie nešľachetnejšieho“, hovorí sv. Písmo. (Ekkl. 10, 9.)

Lakomý snadno dopúšťa sa iných hriechov. Nedopraje sebe pokoja, vždy smýšľa, jako by si imanie rozmnožil; dopúšťa sa krádeže, podvodu pri mierе, váhe, klamu pri predáva i a kupovaní, zadržuje mzdu robotníkom, utlačuje siroty a vdovy, má tvrdé srdce oproti chudobným, za svet by nepomohol, neudelil; Bohu sa rúha, keď utrpí nejakú škodu; krivo prísahá, aby vyhral pravotu a tým si niečo cudzieho privlastnil, robieva v nedeľu. Lakomý dopustí sa i vraždy (Achab, Judáš), zapredá si i dušu za peniaze, t. j. nehľadí na svoje spasenie, len nech má peniaze; a — ani sa to vypočítať nedá, čoho zlého je schopný človek lakomý. Preto praví sv. Písmo: „Koreň všetkého zlého je lakomstvo“ (I. Tim. 6, 10.).

3. Smilstvo. Kto dobrovoľne niečo myslí, žiada, mluví alebo činí, za čo sa pred Bohom a statočnými (poctivými) ľuďmi hanbiť musí. O tomto hriechu som vám hovoril, keď bola reč o hriechoch proti šiestemu a deviatemu prikázaniu Božiemu.

4. Závisť. Závistlivý je človek, ktorý sa zarmucuje pre šťastie blížneho, jako by mu škodlivé bolo, a teší sa z jeho nešťastia, jako by z toho osoh mal. To je špatný hriech. Dobrý človek raduje sa z toho, keď sa blížnemu dobre vodí: závistlivého to mrzí, on sa z toho zarmucuje. Dobrému človekovi je ľúto, keď blížnemu zle sa povodilo;

závistlivý má z toho radosť. Len sebe všetko dobré praje, blížnemu nič. Či to nenie špata? Závistlivý búri sa proti Bohu, lebo to od Boha pochádza, že sa blížnemu dobre vodí, že má voľačo. Dobrý človek si pomyslí: Pán Boh rozdáva všetko; on vie, komu čo má dať; on všetkých rovnako rád má, dáva každému, čo komu načím a čo mu je užitočné. Prvý závistník bol diabol. Toho bolelo a nemohol to vystáť, že sa prvým ľuďom v raji tak dobre vodilo a že prijdu do neba. Preto zviedol ich k hriechu. „Skrze závisť diablovu prišla na svet smrť, a ktorí k nemu patria, napodobňujú ho.“ (Mudr. 2, 24.). A závisťou človek nič nevyhrá, ale čo len ustavičným užieraním v srdci svojom zdravie si kazí a život ukracuje. Dieťa niektoré hnevá sa na rodiča, keď jeho brata alebo sestru pre dobré držanie radšej má; dieťa niektoré v škole to mrzí, keď druhé dieťa pre pilnosť a dobré držanie chválené býva . . . Závisť.

Zo závisti pochádza nenávisť, pomluva, na cti utrhanie, krivé posudzovanie, radosť zo škody blížneho, často i žiadosť smrti blížneho. (Kain, bratia Jozefovi. Židia zo závisti P. Ježiša ukrižovali.)

5. Obžerstvo. Obžerstvo je neporiadna žiadosť po jedení a pití. Už som vám i o tomto hriechu niečo hovoril pri piatom prikázaní Božom. Keď človek chce jiesť a piť, aby tým svoj hlad ukrotil a smäd uhasil, aby zomdlievajúce telo občerstvil a silu k práci nadobudol, to nenie hriech. To je poriadna žiadosť, to tak P. Boh chce, ktorý k tomu dáva každodenný pokrm a nápoj. Ale užívať pokrm a nápoj bez všetkej miery, omnoho viac, ako je potrebné, jako by toho nikdy nemal dosť, to je hriech. Taká prílišná, nemierna a neporiadna žiadosť po jedení a pití menuje sa obžerstvo. (U nás obyčajne nemiernemu, neporiadnemu jedeniu riekame obžerstvo a nemierne, neporiadne pitie menujeme opilstvom.) Človek obžerný je horší od nerozumného zvieraťa: každé zviera má dosť, keď sa nasýti a občerství, ale človekovi obžernému nenie na tom dosť.

Z občerstva a opilstva pochádzajú: kliatba, zvady, hádky, domáce nepokoje, zanedbanie povinností stavu svojho, mrhanie majetku, robenie dlžôb, pohoršenie nevinných ľudí, rozpustilosť mravov, hriechy nečistoty, často i vraždy. (Ezau. Holofernes. Boháč hodovník.)

O ľuďoch obžerných povedal sv. Pavel, že ich boh je brucho (Filip 3, 19.). Jako dobrý kresťan len o to dbá, aby Bohu slúžil a jemu sa ľúbil, tak stará sa človek ožran alebo opilec len o to, aby slúžil svojmu bruchu; jedenie a pitie mu je nadovšetko. My ale držme sa toho slova sv. písma: „Či jiete alebo pijete, alebo čokoľvek činíte, čiňte všetko ku cti Božej!“

6. Hnev. Hnev sme spomínali pri priatom prikázaní Božom. Keď Mojžiš sišiel s vrchu Sinai s tabuľami, na ktorých P. Boh napísal svoje prikázania, a videl, ako ľud tancuje pred zlatým teľaťom, veľmi sa nahneval a tabule hodil o zem tak, že sa polámaly. Mojžišovi bolo veľmi nepríjemné, že izraelský ľud klaňal sa teľaťu, to ho mrzelo, on nahneval sa. A tento jeho hnev bol spravedlivý, svätý, pochádzal zo svätej horlivosti za česť Božiu. Čo je zlé a hriešne, to má mrzeť človeka, nad tým musí sa človek rozpáliť v srdci a tú mrzutosť ukáže i zovnútorne, ostrejšími slovmi i skutkami. I P. Ježiš sa nahneval. Kedy? (Povrazom vyhnal predavačov z chrámu). A preto i sv. Písmo hovorí: „Hnevajte sa, ale nehrešte.“ Hriešny je hnev, keď sa bez náležitej príčiny a neporiadne v srdci rozpaľujeme (mrzíme, sršíme, zlostíme, jedujeme) nad nejakou nepríjemnou vecou a to i zovnútorne už ostrejšími slovami, už neslušnými skutkami na javo dávame. Ku pr. dieťa sa hnevá, že ho rodičia karhajú, že mu dačo nedovolili; ľudia sa hnevajú, že P. Boh nedá im po vôli, že je nepohoda, že sú chorí . . . Nemajú k hriechu náležitej príčiny, hrešia. Niektorí sa preto hnevajú, že ich niekto slovom alebo skutkom nejakým urazil, vysmial: hneď ostanú bez seba, nevedia, čo robia, kričia, hurtujú, nadávajú, preklínajú, zlé zlým splácajú, pomstia sa . . . tí hnevajú sa neporiadne, urážajú lásku k blížnemu,

hrešia. (Ezau hneval sa na Jakuba, Nabuchodonozor na troch mládencov, Aman na Mardocheja, Herodes na mudrcov od východu.)

Hnevivý podobá sa divej zveri: oči sa mu iskria, tvár rozpaľuje, žily krvou nabiehajú, ústa sa trasú atď. na celom tele vidieť rozčulenie, rozzlostenie. Chráňte sa toho hriechu. „Hnev človeka nečini, čo je spravodlivé pred Bohom“ (Jak. 1, 20.). Hnev zbavuje milosti Božej, lásky ľudí, škodí zdraviu, zatemňuje rozum, zatvrdzuje srdce. Z hnevu pochádzajú vady a rôznice medzi ľuďmi, zlorečenia a preklínania, nenávisť, žiadosť pomsty, bitky, často i vražda.

7. Lenivosť v službách Božích. Mnoho ľudí neradi sa modlia, zriedka a neradi do kostola chodia, neradi sv. sviatosti prijímajú, neradi P. Bohu slúžia, to im nechutí, to sa im lení; hovoríme: takí ľudia sú leniví v službách Božích. Lenivým menujeme toho, kto nerád pracuje, komu jeho povinnosť nechutí, kto svoje povinnosti zanedbáva. Naše povinnosti sú od P. Boha, lebo P. Boh prikázal nám: 1. aby sme jeho vnútorne i zovnútorne ctili, 2. aby sme to robili, čo je k spaseniu našej duše potrebné a 3. aby sme čas a schopnosti, ktoré nám P. Boh dal, k svojmu a blížnych úžitku užívali v tom stave, do ktorého nás P. Boh položil a tak, ako to P. Boh chce. Kto toto troje povinností plní, slúži P. Bohu; kto ich nerád plní, kto ich zanedbáva, je lenivý. Musíme všetky povinnosti plniť: i P. Boha ctiť (modliť sa, na služby Božie chodiť . . .) i o svoju dušu sa starať, i práce svojho stavu bedliť. Keby dieťa jakokoľvek pilne v škole pozor dávalo, svoje školské úlohy konalo, doma svojim rodičom rado pri prácach pomáhalo, vždy sa okolo práce vrtilo, ale pri tom keby nerado sa modlilo, nerado na sv. mšu a kázeň chodilo, nerado čo je duši užitočné, konalo; pri tej všetkej jeho usilovnosti by bolo pred P. Bohom dieťaťom lenivým. A keby niekto len vždy sa modlil a z kostola do kostola chodil . . . a pri tom iné svoje povinnosti zanedbával, i ten je lenivcom

u P. Boha. (Podobenstvo o hrivnách; o piatich múdrych a piatich nemúdrych pannách.)

„Lenivosť učí mnohému zlému“, hovorí sv. Písmo (Sir. 33, 29.).

Lenivý zanedbáva každodenné modlitby, v nedeľu a sviatok služby Božie, okolo Veľkej noci sv. zpoveď a prijímanie . . . Lenivosť privádza človekovi všelijaké zlé myšlienky na myseľ, z toho pochádzajú v ňom zlé žiadosti i skutky: keď sa dvaja lebo traja leniví ľudia sídu, vyšedujú, postávajú a pri tom obyčajne iných ľudí ohovárajú, na cti im utrhujú, krivo ich posudzujú. Kto nepracuje, obyčajne závidí iným, ktorým sa lepšie vodí pri pilnej práci. Lenivec snadno premárni, čo má; a komu sa nechce pracovať, jesť predsa chce: nuž žobre, alebo si krádežou a inými nespravedlnosťami pomáha.

* D. m.! Raz prišlo jednomu mladému človekovi ísť cez jednu horu. Sotvaže bol v nej, vidí pred sebou strašnú obludu, hada so siedmimi hlavami, z každého pysku sypal sa mu oheň. No mladý ten človek sa nezľakol. Pochytil sekeru, čo mal pri sebe a dal sa ňou rúbať do hada. Zahnal sa prvý raz a odťal hadovy štyri hlavy; zahnal sa po druhé, a padly zas dve hlavy. Bolo mu zahnať sa i treti raz a dosta bol by odťal hadovi i tú siedmu hlavu, ale čo sa nestalo! Po druhom zahnaní vypadla mladíkovi sekera z ruky a skôr, než ju zas zachytil, hodil sa had s tou jednou hlavou, čo mu ešte ostala, na neho a vtiahol ho do svojej diery a usmrtil. (Bonaventuras Parabeln, str. 129.) D. m. Nenie dosť, len proti štyrom alebo šiestim hlavným hriechom bojovať, všetkých sedem musíme premôcť. Diablovi je dosť, keď len jeden z nich u nás najde, aj za ten jeden stiahne človeka do priepasti pekelnej. Nikdy nesmieme prestať bojovať, vždy musíme sa modliť, aby nám P. Boh pomáhal, vždy musíme sa mať na pozore, vždy protiviť sa hriechu; len kto vytrvá, bude spasený.

Hriechy hlavné pramene sú,
z ktorých neprávosti plynú,
ktorí im nevyhýbajú,
ti múk pekelných neminú.

Druhý spôsob hriechov sú hriechy proti Duchu Svätému. Tie hriechy nemenujú sa tak preto, jako keby človek nimi len Ducha Svätého urážal. Každým hriechom urážame všetky tri božské osoby. I každý z hriechov proti Duchu Svätému uráža Boha Otca a Boha Syna, ale zvláštne urážajú Ducha Svätého. Hriešnik, ktorý sa ich dopustí, odporuje milosti Božej. A od koho dostávame milosť Božiu? Od Ducha Svätého. Hriešnik teda tými hriechami protiví sa Duchu Svätému. Tieto hriechy sú veľmi ťažké, ufám, že sa ich vy nikdy nedopustíte. Hriechov proti Duchu Svätému je šesť.

227. Ktorých je šesť hriechov proti Duchu Svätému?

Šesť hriechov proti Duchu Svätému je: 1. opovážlive proti Božiemu milosrdenstvu hrešiť; 2. nad Božím milosrdenstvom zúfať; 3. poznanej kresťanskej pravde odporovať; 4. milosť Božiu druhému závideť; 5. naproti spasiteľnému napomínaniu zátvrdlivé srdce mať; 6. v nekajúcnosti zúmyseľne sotrvávať.

Teda proti Duchu Svätému by sme hrešili, keby sme 1. opovážlive proti Božiemu milosrdenstvu hrešili.

Proti Božiemu milosrdenstvu hrešiť znamená hrešiť preto, že je P. Boh milosrdný. Opovážlive hreší proti milosrdenstvu Božiemu, kto si z hriechu nič nerobí, lebo si myslí: to nič nerobí, P. Boh mi odpustí, veď sa z toho vyzp vedám, ešte mám k tomu dosť času. P. Boh sľúbil odpustenie hriechov hriešnikovi pokánie činiacemu, ale nie takému, ktorý jeho milosrdenstvo berie si za príčinu k hrešeniu. Taký hriešnik očakáva od P Boha milosrdenstvo bez všetkého základu, áno nadužíva milosrdenstvo Božie

k hriechu, t. j. lebo je P. Boh dobrý, milosrdný, preto hreší. Taký hriešnik pohŕda milosťou Božou, ktorú mu Duch Sv. ponúka, hreší proti Duchu Svätému. Sv. Duch praví v knihe Siráchovej: „Nehovor: milosrdenstvo Božie je veľké, smiluje sa nad množstvom mojich hriechov. Lebo milosrdenstvo i hnev rýchle prichádza od neho a na hriešnikov hľadí hnev jeho“ (5, 4—7.). — Ľudia za časov Noemových.

2. Zúfať nad božím milosrdenstvom znamená, odhodiť každú nádej v milosť božiu a odpustenie hriechov. Kain, keď zabil brata svojho Abela, zvolal: „Väčšia je moja neprávosť, nežli aby som odpustenie zaslúžil,“ zúfal. Judáš Iškariotský ľutoval síce, že P. Ježiša zradil, ale neúfal v milosrdenstvo božie, myslel si: to mi P. Boh neodpustí; preto odišiel a obesil sa. — Nikto nemá príčiny nad božím milosrdenstvom zúfať. Prečo? Lebo Duch Svätý je najvýš milosrdný, on dáva každému hriešnikovi, ktorý sa chce obrátiť toľko milosti, aby pokánie činil a sa polepšil. — Maria Magdalena, — Peter, — lotor s pravej strany. Zhrešili, ale oľutovali, odpustenie prosili, pokánie činili: hriechy boli im odpustené. Kto nad milosrdenstvom božím zúfa, ten odvrhuje od seba milosť Ducha Svätého, rúha sa Bohu, hovorí svojim zúfaním, že P. Boh nenie dobrotivý a milosrdný.

3. Poznanej kresťanskej pravde odporovať. Pod kresťanskou pravdou rozumieme všetko to, čo Boh zjavil a katolícka cirkev učí. Kresťanskú pravdu pozná, kto uzná, že je ona skutočne od Boha zjavená a preto jediná pravdivá. — „Kresťanskej pravde odporuje“ ten, kto síce uznáva, že kresťanská pravda je od Boha zjavená a preto jediná pravdivá a predsa nechce ju prijať a veriť. Niekto počuje slovo božie a vie, čo by mal robiť, ale nechce tomu rozumieť, aby dľa toho nemusel žiť. — Poznanej kresťanskej pravde odporovať je hriech proti Duchu Svätému, lebo Duch Sv. svojou milosťou osvecuje človeka tak, že pravdu jako takú poznáva, a človek, ktorý sa protiví poznanej

pravde, odstrkuje od seba tú milosť a nechce ju prijať. — Tak hrešili farisei za časov Kristových. Z učenia a zázrakov Kristových poznali pravdu, ale ju nechceli prijať.

4. Milosť božiu druhému závidieť, t. j. mrzieť sa nad tým, že blížny dostáva milosť od Boha, žiadať aby milosť božiu nedostal, nemal. To je hriech proti Duchu Svätému, lebo Duch Sv. dáva človekovi milosť, aby nábožne žil. Kain závidel svojmu bratovi Abelovi, že obeta brata jeho bola Bohu milejšia, nežli obeta jeho. — Farisei nemohli vystáť P. Ježiša, lebo bol svätý, závideli ľudu milosť viery. Sú ľudia, ktorí nemôžu iných vystáť preto, že sú lepší, ako oni. Za našich časov je mnoho takých ľudí, ktorý nemôžu vystáť, keď sa cirkev katolícka rozmáha, všetko jej robia naprieck, hromžia na náboženské školy, na spolky, na missie; ale radi podporujú každého a všetko, čo je proti katolíckej cirkvi. Prečo? Lebo nechcú, neprajú, aby ľudia boli lepší od nich ... To je diabolské.

5. Naproti spasiteľnému napomínaniu zátvrdlivé srdce mať. Niekoho napomínať znamená upozorňovať ho na jeho chyby a vôľu božiu a tak hľadeť ho polepšiť. Že také napomínanie chce človeka zdržať od zlého a priviesť k dobrému, preto je to spasiteľné napomínanie, slúži napomínanému k spaseniu. Kto na také napomínanie nič nedbá, a tak robí, jako by sa to jeho ani netýkalo, ten má naproti spasiteľnému napomínaniu zátvrdlivé srdce a hreší proti Duchu Svätému, lebo Duch Svätý dáva to napomínanie. Duch Sv. dáva to napomínanie najviac skrze vnútorné vnuknutie, hlasom svedomia, ktoré človeka úzkosťou a strachom od zlého varovať a po spáchanom hriechu strašnými výčitkami (hryzením) k polepšeniu priviesť chce. Duch Sv. dáva spasiteľné napomínanie skrze učiteľov, kazateľov, duchovných otcov, rodičov, priateľov, dobré príklady, skrze šťastie i nešťastie. Noe napomínal, ľudia ho vysmiali. Farao zatvrdol. Otec napomína syna po dobrotky, tresce ho,

matka s plačom prosí, aby sa polepšil. Ale syn nedá si povedať. Všetko darmo, nič si neberie k srdcu: zatvrdol. — Zvyčajní hriešnici sú zátvrdliví naproti spasiteľnému napomínaniu. — Tento hriech ukazuje sa už i u niektorých detí. Nič si nedajú povedať. Vy, d. m., nesmiete dobré napomínanie z mysle svojej spúšťať alebo naň nedbať, nesmiete sa hnevať na tých ľudí, čo vás na chyby vaše upozorňujú a k napraveniu chýb napomínajú; vy to musíte vďačne prijať, a za šťastie si považovať, že môžete svoje chyby poznať a ich napraviť.

6. V nekajúčnosti zúmyselne sotrvávať. Nekajúcny je ten, kto nechce činiť pokánie za svoje hriechy. V nekajúčnosti sotrváva taký človek, ktorý vždy ostáva nekajúčny a ustavične nechce činiť pokánie. V nekajúčnosti zúmyslne sotrváva ten, kto si pred seba bere, pevne v sebe ustanovuje, že nikdy nebude činiť pokánie, nikdy sa nepolepší, nikdy nebude sa spovedať, ale vždy bude žiť nekajúčne, a preto ustavične hreší a na pokánie ani nepomyslí. To je hrozný hriech, je strach a hrúza na to len pomysleť! Taký hriešnik zúmyslne navždy odstrkuje od seba milosť smierenia sa s P. Bohom, ktorú mu Duch Sv. udeľuje, teda hreší proti Duchu Svätému. — Nekajúčny lotor, ktorý s P. Ježišom bol ukrižovaný, dopustil sa tohoto hriechu. Kajúčnosť lotra s pravej strany a veľké milosrdenstvo Spasiteľa silne povzbudzovalo ho k pokániu; ale on sotrval vo svojej nekajúčnosti až do smrti. — V nekajúčnosti úmyslne sotrvávajú takí ľudia, ktorí blížnemu urobenú škodu nechcú vynahradiť, s protivníkami svojimi nechcú sa smeriť; ktorí vstupujú do takých spoločností, ktoré sa zaväzujú nikdy sa nespovedať, bez sviatosti umrieť.

Ó, by sa nikto takých hriechov nedopustil! O tých hriechoch hovorí P. Ježiš; „Všeliký hriech i rúhanie bude ľuďom odpusteno, ale rúhanie proti Duchu Sv. nebude odpusteno.“ (Mat. 21, 31.) Kým človek žije, môže dosiahnuť

odpustenia hriechu každého, tedy i hriechu proti Duchu Sv., jestli pravé pokánie činí. Ale kto sa dopúšťa hriechu proti Duchu Sv., obyčajne už do konca každým prostriedkom k spaseniu pohŕda, on pohŕda milosťou božou, bez ktorej nikto nemôže sa obrátiť, pokánie činiť; preto tu na zemi odpustenia tých hriechov dosiahnuť nemôže, a po smrti už nieto žiadneho odpustenia tých ťažkých hriechov.

* Jako od hriechov proti Duchu Sv., tak musíme sa chrániť i od hriechov do neba volajúcich. Tie sú štyri.

Štyri do neba volajúce hriechy sú: 1. zúmyslná vražda; 2. hriech sodomský; 3. sužovanie chudobných ľudí a ubohých vdov a sirôt; 4. nespravodlivé zadržanie zaslúženej mzdy robotníkom a služobníkom.

1. Zúmyslnej vraždy dopustil sa ten, kto vedome a samovoľne druhého o život pripravil bez toho, žeby mal k tomu právo. O tomto hroznom hriechu hovoril som vám pri piatom božom prikázaní. — Kain zúmyslne zavraždil svojho brata Abela. P. Boh mu povedal: „Čo si učinil? Hlas krve tvojho brata volá ku mne zo zeme“ (I. Mojž. 4, 10.).

2. Hriech sodomský je ohavný hriech proti čistote, o ktorom by sme ani hovoriť nemali. Bezbožní obyvatelia miest Gomora a Sodoma sa ho dopúšťali, preto ich P. Boh tak hrozne potrestal. (Ako?)

3. Sužovanie chudobných ľudí a ubohých vdov a sirôt. P. Boh obzvláštne odporúča do lásky našej chudobných, vdovy a siroty. Stav týchto ľudí je už sám v sebe biedny a robí im mnoho smútku. Týchto máme tešiť, máme im pomáhať. Tých nesmieme sužovať, t. j. činiť ich stav ešte biednejším, robiť im ešte viac zármutku. To je hriech do neba volajúci. Boh sám povedal o tom: „Vdove a sirote nebudete škodiť. Urazíte-li ich, volať budú ku mne a ja slyšať budem krik ich: a rozhnevá sa prchlivosť moja a zbijem vás mečom“ (2. Mojž. 22, 22 - 24.) Pokuta Egyptských).

4. Nespravodlivé zadržanie zaslúženej mzdy robotníkom a služobníkom.

Mzda je pláca, ktorú si robotníci a služobníci svojou prácou zaslúžia. Zadržať mzdu znamená nevyplatiť mzdu

na čas, hneď po skončenej práci v čas potreby, bez potreby odtiahnuť vyplatenie, zaslúženú mzdu lebo zcela odňať, nedať, nevyplatiť, alebo z nej niečo odtiahnuť. Kto robotníkom a služobníkom ich zaslúženú mzdu v čas náležitý nevypláca, ale vždy odkladá s vyplatením; alebo kto im tú mzdu zcela odopiera, jako by ju už dávno bol vyplatil; alebo kto im za prácu nechce toľko dať, čo si zaslúžili a zjednali, tak že musia preto často škodu a núdzu trpeť: pacha hriech do neba volajúci. To svedčí sv. Jakub (5, 4): „Hľa, mzda robotníkov, ktorí žali polia vaše, ktorá je od vás zadržaná, kričí — a krik ich všiel do uší Pána zástupov.“ (Laban ujal mzdu Jakubovi.)

* Tieto hriechy sa nazývajú do neba volajúcimi, poneváč ich neprávosť je natoľko hrozná, že takrečeno do neba o pomstu volajú.

Chráňte sa, d. m., týchto ohavných hriechov. Proste P. Boha, aby ste nikdy do nich neupadly. Chráňte sa hnevu a pomsty, zo srdca nenáviďte všetky hriechy proti čistote, nesužujte chudobných a nikdy neujímajte mzdy zaslúženej. Jak strašný do neba volajúci by to bol hriech, keby ste niekdy, keď vyrastiete a rodičia vám oddajú hospodárstvo, nechceli im dávať, čo si pri tom vymienili, slušnú opateru! Keď vyrastiete a budete musieť mzdu vyplácať alebo s ľuďmi sa jednať, robte to vždy tak, aby oni žiadnej škody ale radšej úžitok mali Vždy bojte sa P. Boha, lebo hrozná je jeho pomsta, o ktorú tie štyri hriechy k nemu volajú.

Katechismus spomína ešte jeden spôsob hriechov. Nielen svojimi hriechami môže človek hrešiť, ale môže mať účasť i na hriechoch iných ľudí, keď im je tých hriechov príčinou, keď ich hriechy napomáha. Kto sám spácha hriech, má vlastný čili osobný hriech; a kto bol príčinou, že druhý spáchal hriech, má cudzí hriech.

228. Kto pácha cudzí hriech?

Cudzí hriech pácha, kto hriechy druhých napomáha.

Cudzích hriechov je deväť: 1. ku hriechom radiť; 2. iným kázať hrešiť; 3. k iným hriechom privoliť; 4. iných

k hriechu popudzovať; 5. iných hriechy chváliť; 6. pri hriechu mlčať; 7. hriechy netrestať; 8. k hriechom pomoc alebo dovolenie dávať; 9. iných hriechy zastávať.

1. Ku hriechu radiť. — Radiť znamená niekomu povedať, ako by niečo ľahšie mohol urobiť. Ku hriechu radiť znamená niekomu povedať, ako by nejaký hriech ľahšie a istejšie mohol učiniť. „Keby som bol ako ty, ja by som to takto spravil; to by neškodilo; môžeš sa takto vyhovoriť . . .“ Herodias radila svojej dcére, aby si pýtala hlavu Jána Krstiteľa; Kajfáš radil zákonníkom a ľudu, aby Ježiša na smrť vydali . . . Niekto povedal kmínom, že gazda vtedy nebude doma, aby vtedy prišli . . .

2. Iným kázať hrešiť, t. j. niekomu rozkázať, aby urobil, čo P. Boh zakazuje alebo neurobil, čo P. Boh prikazuje. — Kráľ Herodes rozkázal, aby nemluvňatka v Betleheme a v okolí boly zavraždené. — Pilát rozkázal P. Ježiša bičovať . . . Rodičia svojim deťom a gazdovia svojim sluhom kázali, aby na poli, na lúkach iným ľuďom škodu urobili . . . Raz povedal v krčme jeden otec svojmu dieťaťu: „Pi, bude z teba chlap; musíš sa naučiť piť!“ V takýchto pádoch musíme P. Boha viac poslúchať ako ľudí.

3. K iným hriechom privoliť, t. j. k hriechu iného svoju vôľu pridať, dovolenie dať, dopustiť, aby hriech spáchal. Pilát, ačkoľvek vedel, že je P Ježiš nevinný, privolil židom, ho usmrtiť. Šavel privolil k ukameňovaniu sv. Štefana. Gazdovia privoľujú k hriechu, keď dovoľujú svojej čeľadi po nocach sa túlať, — rodičia, keď dovoľujú deťom všelijaké rozpustilosti. Nejeden bál by sa urobiť niečo zlého, keby mu druhý k tomu neprivoľoval: „Aj ja by som to urobil!“

4. Iných k hriechu popudzovať, t. j. iných k hriechu, k hnevu, k pomste, k ukrutnosti alebo k iným hriechom popúdzať, podpichovať, dráždiť, nádzať slovom, skutkom, príkladom alebo jakýmkoľvek spôsobom. „Čo, a ty si to dáš povedať? Ja by som to od neho neprijal . . .“ Diabol popúdzal k hriechu Evu, Eva Adama, žena Putifarova Jozefa. (Sem patrí aj pohoršenie).

5. Iných hriechy chváliť, t. j. na zlé hovoriť, že je to dobre, a na dobré, že je to zle; za to niekoho chváliť, že zle urobil. „To je dobre; tak treba, máš pravdu; aj ja by som tak urobil.“ Herodes dal sv. Jakuba zabiť a židia tento jeho hriešny skutok chválili. Za našich časov mnohí ľudia chvália, keď sa niekto proti predstaveným surovo zachoval; keď cirkev a kňazov potupoval. Za našich časov už i pomníky stavajú takým, čo sa proti cirkvi špatne a surove zachovali. Hriech veľký!

6. Pri hriechu mlčať, t. j. mlčať, keďby sme mali z lásky alebo z povinnosti hovoriť, že by sa nestalo zlé. Ruben dobre vedel, čo jeho bratia chcú urobiť s Jozefom; mal to oznámiť otcovi, aby sa zle nestalo; ale on mlčal. Niektorí z vysokej rady vedeli, že je P. Ježiš nevinný, ale sa báli zastávať nevinného. Deti a žiaci majú zlé skutky svojich bratov, lebo spolužiakov rodičom a učiteľom oznámiť, aby sa títo polepšili. Jozef oznámil otcovi hriechy svojich bratov. Nesmieme hovoriť: „Ja by som povedal, zradil, ale keď sa bojím, potom by sa vršil na mne.“

7. Hriechy netrestať, t. j. to, čo by sme trestať mali, nechať bez trestu. Tohoto hriechu dopúšťajú sa tí ľudia, ktorých je to povinnosťou, iných za zlé trestať a k dobrému pridržovať, keď tú povinnosť zanedbajú vykonať. Takí sú predstavení ohľadom na svojich podriadených, rodičia ohľadom na svoje deti, gazdovia ohľadom na svoju čeľaď. — Heli, ktorému ľudia oznámili, že jeho synovia nešľachetne sa držia, zanedbal ich za to trestať; preto trestal P. Boh jeho.

8. K hriechom pomoc alebo dovolenie dávať t. j. vedome a svevoľne k tomu pomáhať, aby hriech bol spáchaný. Sv. Pavel prv než vieru Kristovu prijal, pomáhal pri kameňovaní sv. Štefana, strážil šaty tých, čo kameňovali sv. Štefana. Ktorí zlodejov alebo ukradené veci u seba taja, také veci kupujú alebo predávajú, tí k hriechu pomoc dávajú a sami dopúšťajú sa tým činom krádeže. Niekto striehol, či nikto neide, keď iný kradol: dával pomoc k hriechu. Deti vedia, že iné dieťa má peniaze, ktoré rodičom vzalo; prijímajú od neho všelijaké paškrty, čo za tie peniaze kupuje: dávajú pomoc k hriechu.

9. Iných hriechy zastávať, t. j. hriech brať pod ochranu, ho vymlúvať, na hriech hovoriť: „to nenie hriech, — to sa stáva, — to je nič, — ktože by to tak hore bral, — daj sa mi Bože“, alebo usilovať sa prekaziť potrestanie

hriešnikov, kde by to bola povinnosť žiadať, aby boli potrestaní. Židia zastávali kupcov a predavačov, ktorých P. Ježiš z chrámu vyhnal. Safira zastávala lož svojho manžela. Deti dopúšťajú sa tohoto hriechu, keď svojich zlých spolužiakov vymlúvajú (vyhovárajú) a zastávajú. Týmto hriechom sa za našich časov veľmi často hreší; už mnohoráz v knihách a po novinách zastáva sa hriech a neprávosť.

* Týmito hriechami škodí človek iným, a keď ini dopustia sa hriechu, ku ktorému on dal radu alebo rozkaz, ku ktorému privolil alebo popudzoval, ktorý chválil alebo že pri tom mlčal, že ho netrestal alebo k nemu pomoc dával alebo hriech zastával: tým väčšia je jeho vina. Hriech nevzťahuje sa len na toho, kto ho spáchal, ale i na toho, ktorý príčinou bol, že ho druhý (cudzí) spáchal Kto bol jakokoľvek príčinou, že sa iný hriechu dopustil, má čiastku na tom hriechu, je spolu s tým, čo ten hriech spáchal, vina, že bol spáchaný, a preto mu hriech jako spoluvinníkovi pripočítaný býva. Kto cudzí hriech spácha, menuje sa s ú v i n n í k (spoluvinník), alebo ú č a s t n í k h r i e c h u.

Preto d. m. chráňte sa i cudzích hriechov. Lebo čo by vám to osožilo, keby ste sa od svojich vlastných čili osobných hriechov chránily, ale pre cudzie hriechy keby ste prišly do pekla? My nesmieme svojho blížneho podporovať v hriechu, a tak škodiť mu na duši, ale musíme i jeho chrániť od hriechu a tak zachrániť jeho dušu. Čo nám hovoria cudzie hriechy: my to musíme robiť naopak: musíme od hriechu odrádzať, iným zakazovať hrešiť, k iným hriechom nikdy neprivoliť . . .; takým činom zachránime mnohé cudzie duše a svoju pre hriechy iných ľudí neprivedieme do záhuby. Preto nezabudnite, k čomu nás napomína sv. Pavel: „Nestaň sa účastným cudzích hriechov.“ (I. Tim. 5, 22.)

Usilujte sa predovšetkým hlavnú chybu svoju poznať a proti nej bojovať. Jestli sa vám podarí hlavnú chybu svoju premôcť, vtedy aj iné ľahko premôžete. — Kto chce hada umoriť, po hlave ho treba biť.

3. O pokušení. O svedomí.

Viac ako mi bolo milo, rozprával som vám o hriechu a rozličných druhoch hriechu. Ufám, že keď už poznáte

hriech, tým zaujala srdcia vaše ošklivosť proti hriechu; a aby ste sa ho tým viac vedeli chrániť, porozprávam vám, čo vás môže sviesť k hriechu a čo vás vystríha pred hriechom.

Po krste sv. je naša duša tak krásna a čistá, jako bola duša prvých rodičov, než zhrešili. Ale my vieme, že následkom dedičného hriechu i po krste vôľa naša k zlému náchylná ostala. Preto v nás často povstávajú zlé myšlienky a zlé žiadosti. Vtedy hovoríme: Zlé mi napadlo a vždy napadá, ale ja za to nemôžem, ja to nechcem. To je p o k u š e n i e. To nás p o k ú š a, chce sviesť k hriechu Pokušenie prichádza na nás z viac strán.

229. Čo nás pokúša k hriechu?

Ku hriechu pokúša nás: 1. naša zrodená náklonnosť k zlému, 2. zlý duch, 3. spoločnosť zlých ľudí.

Už som spomenul a vy to viete, že následkom dedičného hriechu vôľa naša i po krste ostala náchylná k zlému; táto náklonnosť k zlému nám je vrodená, my s ňou prichádzame na svet. Každý človek ju má, ako sa to ukázalo pri Kainovi. Ako videl, že Pán Boh hľadel na Abela a obetu jeho s úľubou, hneď napadly ho závistlivé a hnevlivé myšlienky, a on náchylný k zlému čo urobil? . . Jeho z r o d e n á n á k l o n n o s ť k zlému pokúšala ho k zavraždeniu brata svojho Abela.

Z l ý d u c h dobre zná našu náklonnosť k zlému a on všeliako pokúša, s v á d z a k h r i e c h u, púšťa na nás rozličné zlé myšlienky a žiadosti. Tak pokúšal Evu, aby jedla so zapovedeného stromu; tak trirazy pokúšal i P. Ježiša na púšti, na chráme a na hore; tak pokúšal všetkých svätých; pokúša ku pr. keď v človekovi pred spoveďou vzbudí bojazlivosť a hanblivosť, aby nepovedal všetky hriechy . . . Hrozné pokušenie od zlého ducha!

Ale aj spoločnosť zlých ľudí pokúša ku hriechu. Zlí ľudia hovoria špatné reči, nahovárajú k zlému, činia zlé skutky, pohoršujú slovom a príkladom. Kto sa s nimi schádza, ten počuje, vidí zlé; na to napadnú mu také myšlienky a žiadosti, ktoré i jeho ťahajú k hriechu. Nebezpečné pokušenie! Sv. Písmo nám vypráva, že pred potopou sveta „synovia Boží", dobrí, obcovali so synami tohoto sveta, so zlými, a stali sa práve tak bezbožnými, jako títo, všetky myšlienky ich obrátené boly k zlému . . .

* Z pokušenia len vtedy stane sa hriech, keď ku zlému privolíme.

Mladý pustovník žaloval sa starému zkúsenému bratovi, že ho zlé myšlienky a žiádosti veľmi trápia; ten ho uspokojil rieknúc: „Letí-li vták nad tvojou hlavou, musíš to strpeť, ale nemusíš dopustiť, aby si na ňu sadol a hniezdil; a tak zlým myšlienkam a žiadosťam, pokušeniam, nemôžeš síce zabrániť, ale nemusíš srdcu svojmu nimi dať uškodiť.

Pokušenia, ktoré v duši človeka bez jeho zavinenia povstávajú, niesu hriechom; hriechom staly by sa len vtedy, keby sme v nich zaľúbenie mali a k ním privolili. A keby tie pokušenia bár jako veliké boly a keby bár jako často na nás prichádzaly, kým sa nám neľúbia a kým im neprivolíme, nemôžu nám uškodiť. Teda to závisí od našej vôle, či nás pokušenie svedie k hriechu, a či nie.

Teda naša zrodená náklonnosť k zlému, zlý duch a spoločnosť zlých ľudí pokúša nás k hriechu. P. Boh nepokúša nikoho. Pokušenie nejde od Boha, P. Boh nechce hriech. Ale P. Boh dopúšťa pokušenie, aby z toho vyšlo pre nás dobré. Pokušenie stáva sa nám tak znakom lásky Božej. Preto Archanjel Rafael hovoril k Tobiášovi: „Poneváč si bol príjemný Bohu, bolo potrebné, aby ťa pokušenie zkúsilo" (Tob. 12, 13.) Učiteľ rád má žiakov, chce, aby sa učili a boli z nich dobrí, statoční, hodní ľudia. Preto ich často zkúša. Ako učiteľ v škole zkúša žiaka, aby videl, či má vôľu

k učeniu, či sa učí, a aby mu dal dobrú známku (triedu), tak robí i Boh; skrze pokušenie dáva nám príležitosť, aby sme dokázali vôľu k dobrému a aby sme mali väčšiu zásluhu, jestli dobre obstojíme v zkúške, to jest jestli pokušenie premôžeme.

A chvála Bohu, my môžeme premáhať pokušenie.

230. Jako môžeme premôcť pokušenie?

Pokušenie premôcť môžeme, jestli sa modlíme a pokušeniu hneď zo začiatku odporujeme.

M. d.! Človek je slabý; my všetci sme slabí ľudia a premôcť pokušenia a tak zachrániť sa hriechu je niekedy ťažká vec. Keby sme sa len na svoje sily spoliehali, ani nemohli by sme sa hriechu zachrániť, doista by sme tým všelijakým pokušeniam podľahli. Ale to je dobré, že nemusíme sa len na svoje vlastné sily spoliehať. P. Boh, ktorý dopúšťa pokušenie, dáva nám i dostatočné milosti, svoju pomoc, aby sme pokušenie vydržať mohli A túto pomoc proti pokušeniam dostaneme od P. Boha, keď ho o ňu v modlitbe prosíme. V pokušení máme tak urobiť ako apoštoli na genezaretskom jazere počas búrky, volať k Ježišovi, „Zachráň nás!" Dieťa, ktoré vidí prichodiť veľkéko psa, hneď beží k matke (Sv. Fr. S.) a človek, na ktorého prichádza pokušenie, nech utieka sa k Bohu. Proste teda P. Boha o pomoc, aby vás posilnil svojou milosťou a nedal vám upadnúť do hriechu. Modlite sa: „O Ježišu môj, nedaj, aby som zhrešil!" „O laskavý Ježišu, chráň od hriechu svoju dušu!" „O Maria pomáhaj mi!" „Anjelu Boží, strážca môj, ráč byť ochranca môj!" Kým sa budete modliť, pokušeniu nebudú dobrovoľné, čo by jaké zlé boly. Aj znak sv. kríža má veľkú moc proti zlému duchu, teda v pokušení prežehnať sa a tak Ježiša na pomoc volať, je zvláštne dobre.

Pokušenie premôžeme, keď mu hneď zo začiatku

odporujeme, t. j. keď si ho z hlavy i srdca hneď vyrazíme, keď si myslíme: ja nechcem o tom nič vedeť. A poneváč mnohé hriechy stávajú sa skrze naše smysly a skrze té nám i pokušenią prichádzajú, musíme aj tým odporovať.

Musíme odporovať očiam, t. j. nedovoliť očiam všetko videť; odporovať ušiam čili nedovoliť všetko počuť; ústam — nedovoliť všetko jesť a piť, čo sa im ľúbi; tak mnohým hriechom zastaneme cestu k našej duši. Dobre je v pokušení svoju myseľ na iné veci obrátiť; začnite niečo poriadneho robiť. Nejakou osožnou vecou sa zapodievať je veľmi osožné. Poriadna práca je proti každému zlému dobrá; ona nedá myslieť na iné veci a tak zastane cestu pokušeniu.

Kto proti pokušeniu takto sa bráni, toho pokušenie nesvedie k hriechu; P. Boh posilňuje ho svojou milosťou a za každým dáva mu odmenu v nebesách.

Ale človeka krom pokušenia svádza k hriechu i iná vec.

231. Ešte čo nás svádza k hriechu okrem pokušenia?

Okrem pokušenia svádza nás k hriechu ešte i príležitosť ku hriechu.

Príležitosť k hriechu je všetko, čo k hriechu príčinu zavdáva. Príležitosť k hriechu je ako oheň, ktorý spáli všetko, čo blízko neho stojí. Preto musíme sa jej chrániť. Lebo milovať príležitosť k hriechu a padnúť do hriechu je jedno a to isté (Sv. Aug.)

232. Čo môže byť príležitosťou ku hriechu?

Príležitosťou ku hriechu môže byť nejaká osoba, spoločnosť, miesto, hra a vôbec všetko, čo nás môže ku hriechu priviesť, keď tomu nevyhneme.

* Jestli nás niečo veľmi ľahko k hriechu privádza, vtedy menuje sa to najbližšia príležitosť ku hriechu.

Kedykoľvek sa Ján sišiel s Jozefom, vždy sa povadili, a potom Ján nadával Jozefovi, ba i klial. Jozef bol pre Jána príležitosťou, ba najbližšou príležitosťou hriechu. Alebo s iným sa sišiel, hneď mali medzi sebou špatné reči; aj tento kamarát mu bol najbližšou príležitosťou k hriechu . . (Osoba.)

Peter apoštol vyhľadal spoločnosť nepriateľov Kristových v preddvore najvyššieho kňaza, onedlho upadol do smrteľného hriechu. (Čo urobil?) Tá spoločnosť bola mu najbližšia príležitosť k hriechu . . (Spoločnosť.)

Niektorí v krčme vysedúvajú a hrešievajú, iní po nociach sa túlajú a hriechy páchajú . . Čo je takým krčma, túlanie v noci? (Miesto.)

Rád sa hrávaš; ale v jednej hre veľmi rád klameš a luháš alebo sa vždy vadíš. Tá hra je pre teba čím? . . (Hra.)

Vôbec všetko, čo nás môže ku hriechu priviesť, keď tomu nevyhneme, je príležitosťou ku hriechu.

Príležitosti k hriechu musíme vyhýbať. Povedal som, že príležitosť k hriechu je oheň. Ako ťažko je byť v ohni a nehoreť, práve tak ťažko je mať zlú príležitosť a predsa nehrešiť. Sv. Písmo hovorí: „Kto miluje nebezpečenstvo, zahyne v ňom.“ Príslovie hovorí: „Kto sa ohňa nechráni, ten sa ľahko popáli.“ Kto teda nechce horeť, nech sa chráni ohňa; kto nechce padnúť do hriechu, kto nechce zahynúť, nech uteká pred príležitosťou ku hriechu. Keby Eva nebola ostala pod stromom, keď s neho zlý duch ju pokúšal, nebola by zhrešila, ale že od stromu neodišla, Boh ju opustil s milosťou svojou a ona padla do hriechu smrteľného. „Utekajte pred hriechom ako pred hadom jedovatým“, hovorí sv. Písmo. Nenie div, že sa niekto začiernil, keď s uhlím mal činenie, že sa popálil, keď si ruku do ohňa strčil, že padol, keď na povraze tancoval, že sa poškriabal, keď medzi trním

chodil. Keď nechce sa začiernit', popálit', nechce padnút', nechce poškriabat' sa, nech to nerobí.

A ešte vám niečo poviem, m. d.; darmo odstraňujeme každý deň pavučiny, keď nezabijeme pavúka, ktorý ich obnovuje. Tak darmo bojujeme proti pokušeniam, jestli pavúka hriechu tým, že pred príležitosťou k nemu utečieme, nechytíme a neusmrtíme.

233. Čo napomína človeka vnútorne, že čo má činiť a čo nie?

Že čo má človek činiť a čo nie, k tomu vnútorne napomína ho svedomie.

D. m.! Vy poznáte hodiny. Na hodinách je rúčka, ktorá ukazuje čas; tak je v každom človekovi niečo, čo ukazuje človekovi v pokušení a v príležitosťach k hriechu, čo je dobré a čo zlé, čo má robiť a čoho sa má chrániť. Tou vecou je svedomie. Svedomie nás varuje od hriechu. Svedomie je hlas (boží) v nás, ktorý nás od toho, čo je zlé, varuje, vystríha, zdržuje a k dobrému nahovára, ktorý nás chváli, keď sme dobré vykonali, a žaluje nás, vytýka nám, hryze nás, keď sme zlé vykonali Všetko, čo by sme proti hlasu svedomia robili, je hriech.

Dám vám hádku: Nemám úst, a predsa hlas môj slýchaš, nemám zubov a predsa ťa hryzem, jestli mi po vôli neučiníš, čo je to?

M. d.! Chráňte sa hriechu! Ale nezabudnite, že človek je slabý a že vyhýbať hriechu je niekedy veľmi ťažká vec; a keby to len na našej sile malo byť, my nikdy nezachránili by sme sa hriechu. K tomu potrebujeme pomoc od P. Boha, a Boh nám ju dáva, keď ho o ňu v modlitbách prosíme. Modlievajte sa k Bohu v každom pokušení. A pri tom vyhýbajte príležitosti k zlému. „Kto sa týka smoly, zababre sa", kto teda nechce sa zababrať, nech neide ku smole. — Myslite vždy na Pána Boha, ktorý všetko vidí, všetko počuje, i to, čo sa vo vašom srdci robí; to vás zachráni od mnohých hriechov. — Neprivoľte pokušeniam a chráňte sa zlých príležitostí ako jedovatého hada. Nedovoľujte si všetko, čo sa vám zažiada; nemusíte všetko vidieť, všetko počuť všetko požiť, čo sa vám ľúbi, lebo v tom často býva hriech. A napokon myslite na smrť: viete, že po smrti nasleduje súd a večnosť. O Bože, čo by bolo z vás, keby ste umreli v hriechu! Poslúchajte, nasledujte vždy hlas svedomia svojho, lebo skrze svedomie sám Boh napomína vás k dobrému. Keby ste predsa upadli do hriechu, nezúfajte; netraťte trpezlivosť, ale vždy len usilujte sa vyslobodiť sa z hriechu. Niekedy to ide ťažko, ale len nikdy neprestať bojovať proti hriechu!

E) O dobrých skutkoch a o čnostiach.

234. M. d.! vy doista vzali ste si pred seba, že s božou pomocou vždy budete sa chrániť hriechu. Ale to nebolo by dosť. Keby tvoj otec mal sluhu, ktorý nekradne, neklame, neluhá, negrobiančí . . . ale zanedbáva prácu, ku ktorej ho otec najal, či by tvoj otec neodohnal takého sluhu? Či to nenie dosť zlé, keď niekto neusiluje sa robiť to, čo je povinný? Tak je to i s kresťanom; keď chráni sa hriechu, ale pri tom nerobí nič dobrého, už nenie dobrý, už nenie hoden kráľovstva nebeského Kto nepracuje, nedostane odplatu. Človek, ktorý nikdy nič zlého nemyslí, ani nehovorí ani nerobí, zaslúži síce za to chválu. Ale to ešte nenie dosť. Pri tom všetkom musíme i dobré činiť a musíme sa ešte usilovať, aby sme vždycky lepšími a dokonalejšími boli.

234. Čo ešte máme činiť okrem toho, že sa hriechu chránime?

Okrem toho, že sa hriechu chránime, ešte máme

i dobré činiť a usilovať sa, aby sme vždy lepšími a dokonalejšími boli.

* Nenie dosť, keď konáre stromu nie sú suché, lež i ovocie má byť na ňom. Pán Ježiš hovorí: „Každý strom dobré ovocie nesie. Každý strom, ktorý nenesie dobrého ovocia, bude vyťatý a do ohňa hodený."

Každý dospelý kresťan musí dobré, t. j. dobré skutky, konať; dobré skutky sú každému dospelému kresťanovi ku spaseniu neomylne potrebné. Po krste je človek dieťa božie, dedič kráľovstva nebeského. Keď zomre hneď po krste alebo pred náležitým užívaním rozumu, prijde do neba bez osobných dobrých skutkov. Ale kresťan dospelý, keď už vie náležite užívať svoj rozum, musí konať dobré skutky a hľadeť si i týmito nebo zaslúžiť. Pán Ježiš to jasne učí, keď hovorí: „Každý strom, ktorý nenese dobrého ovocia, bude vyťatý a do ohňa vrhnutý." Strom štepený, šľachetný, sám nedostačí; musí niesť ovocie. Viera sama nedostačí, z viery musia pochádzať dobré skutky. „Čo to osoží, bratia moji, hovorí-li kto, že má vieru, ale keď nemá skutky?" píše sv. Jakub apoštol. Kresťan pri sv. krste stal sa dobrým stromom, ktorý má donášať dobré ovocie, t. j. dobré skutky. Ktorý strom nenese ovocie, bude vyťatý a do ohňa vrhnutý, t. j. ktorý kresťan nekoná dobré skutky, zomre a uhodený bude do pekla. Tak to rozumel P. Ježiš. A P. Ježiš to jasne ukázal v podobenstvách o neúrodnom strome fíkovom, o desiatich pannách a o hrivnách, a povedal, že božský Sudca na poslednom súde bude odplácať podľa dobrých skutkov (E. Pokorný, Malá biblia čl. 79.). „Dobré teda čiňme a neustávajme, lebo časom svojím žať budeme neustávajúc" (Gal. 6, 9.).

Hriešnik, ktorý sa len na smrteľnej posteli obrátil, musí ešte aspoň ten dobrý skutok vykonať, že má pevnú vôľu, konať dobré skutky, ak by mu P. Boh život predĺžil.

Sv. Augustín: „Aké sú naše skutky, taki sme my sami. Ako sú naše skutky dobré alebo zlé, taki sme i my sami dobrí alebo zlí; lebo my sme stromy, a naše skutky sú ovocia. A strom poznávame po jeho ovocí."

Ale každý kresťan musí sa i usilovať, aby bol čím ďalej lepší a dokonálejší. — Apelles bol chýrečný maliar. Spýtali sa ho raz, ako to on len tak ďaleko doviedol? Odpovedal; „Každý deň som maloval." Že sa každý deň cvičil v malovaní, stal sa majstrom, velikým slávnym maliarom. Apelles mal doista náchylnosť k malovaniu od mlada; ale keby sa v malovaní nebol cvičil, či by to bol tak ďaleko doviedol?

Pán Boh nežiada od teba, aby si bol maliarom, k tomu ti snáď ani nedal súcosť; ale to od každého žiada, aby vždy dobré činil, ako to P. Boh prikazuje. K tomu dal P. Boh i tebe schopnosť, súcosť. Len usiluj sa cvičiť sa v nej, vždy vykonávaj dobré. My máme sa vynasnažovať, aby sme vždycky lepšími a dokonalejšími boli. „Kto je spravodlivý, buď ešte spravodlivejším, a kto svätý, buď ešte svätejším" hovorí sv. Písmo (Zjav. 22, 11.), a „Buďte dokonáli, jako i váš Otec v nebesách je dokonály", tak káže P. Kristus (Mat. 5, 48.). V dobrom nikdy nenie dosť. Nikto nemôže povedať: už som dosť dobrý. Na väčších vodách, riekach, plávajú lode i proti prúdu (hore vodou), keď veslári tak veslujú. Ale keby veslári zastali a nehli veslom, loď hneď brala by sa prúdom (dolu vodou). Keď usiluješ sa stále dobre činiť, pekne ideš k nebu; ako prestaneš sa usilovať: už ťa strhnú sebou pokušenia, zlá náklonnosť, náruživosť, a ty rútiš sa do priepasti.

Človek musí sa vynasnažovať, aby vždy bol dobrý, t. j. stále, bez prestania musí to činiť, čo sa P. Bohu ľúbi, lebo dobré je len to, čo sa srovnáva s vôľou Božou, t. j. dobré skutky a usilovanie po dokonalosti.

235 Ktoré skutky menujeme dobrými?

Dobrými menujeme tie skutky, ktoré ľúbia sa Bohu.

Opakujem: kresťan okrem toho, že sa chráni hriech u musí ešte činiť dobré skutky a musí sa stále usilovať, aby bol dokonalým kresťanom, t. j. aby činil všetko dobré, čo, P. Boh od nás žiada tak, aby Boh s ním bol docela spokojný; má sa usilovať, aby sa P. Bohu vždy viac a viac podobal.

236. Ktoré skutky ľúbia sa Bohu najviacej?

Bohu najviacej ľúbia sa tie skutky, ktorými príkazy jeho zachovávame, taktiež keď sa modlíme, postíme a almužnu udelujeme.

Pod skutkami nerozumieme len vonkajšie činy, ale i vnútorné myšlienky, tiež i slová kresťanove. Keď tu hovoríme len zvláštne o dobrých skutkoch, to robíme preto, aby nás to upozornilo na to, že to vnútorné dobré smýšľanie, dobrá vlastnosť duše, má prejsť do skutkov, v skutkoch sa javiť.

P. Bohu najviac ľúbia sa tie skutky, ktorými p r í k a z y j e h o z a c h o v á v a m e, plníme. Skutok, ktorým sa koná niečo, čo P. Boh zakázal, nemôže byť nikdy dobrým skutkom. Ani len preto nesmieme ničoho zlého činiť, aby z toho i niečo dobrého vyšlo. Ku pr. krasť, aby sme mohli dať almužnu; luhať, aby sme tým niekomu pomohli; také skutky vždy sú nedovolené. Príkazy Božie zachovávať je dobrý skutok, ktorý pochádza z lásky k Bohu, to je poslušnosť. Kto Boha miluje, oddá sa mu celkom, dobrovoľne a rád uznáva ho za svojho Pána; teda zachováva jeho prikazy, a toto je znakom, že P. Boha opravdive miluje, ako sa to P. Bohu ľúbi. Preto sa P. Bohu tie skutky, ktoré kresťan z poslušnosti oproti jeho prikazom koná, najviac ľúbia. — Katechismus spomína ešte tri dobré skutky, ktoré sa P. Bohu najviac ľúbia; keď

sa m o d l í m e, p o s t í m e a a l m u ž n u u d e l u j e m e, teda m o d l i t b a, p ô s t, a l m u ž n a. Aj sv. Písmo zvláštne chváli tieto skutky; ale v týchto troch dobrých skutkoch sa všetky ostatné dobré skutky obsahujú. Čokoľvek dobrého činíme, je to lebo modlitba, lebo pôst, lebo almužna alebo niečo podobného jako modlitba, pôst a almužna.

Pod m o d l i t b o u rozumejú sa všetky skutky (myšlienky, slová, činy), ktoré sa na Boha vzťahujú, ako odriekanie nejakej modlitby, prijímanie sv. sviatostí, slyšanie sv. omše, slyšanie kázne, spievanie nábožných piesní, slovom všetko, čo nejakým spôsobom ku cti a chvále Božej konáme.

Pod p ô s t o m rozumieme obyčajne zdržiavanie sa od pokrmu, ale tu rozumieme všetky skutky sebazaprenia, keď premáhame svoje hriešne žiadosti a náklonnosti, keď si niečo príjemného z lásky Božej odopreme, keď nemoc, bolasť, zármutok trpezlive snášame atď.

Pod a l m u ž n o u rozumieme obyčajne dar, ktorý dáme chudobným ľuďom, ku pr. peniaze, pokrm, šaty atď.; ale tu rozumieme pod almužnou všetky skutky milosrdenstva, ktoré sú vám už známe, vôbec všetko, čo dobrého blížnemu na tele lebo na duši činíme.

237. Dobrými skutkami zaslúžiť si môže kresťan kráľovstvo nebeské; ale nie každým dobrým skutkom zaslúži si kresťan nebo. Poviem vám, kedy zasluhujeme dobrými skutkami kráľovstvo nebeské.

237. Kedy zasluhujeme dobrými skutkami kráľovstvo nebeské?

Kráľovstvo nebeské dobrými skutkami zasluhujeme vtedy, keď sa v milosti Božej nachádzame a keď skutky naše z dobrého úmyslu konáme.

Bez milosti Božej nemôžeme nič dobrého vykonať, „Bezo mňa nemôžete nič vykonať“, t. j. nič, čo by viedlo k več-

nému spaseniu, riekol P. Ježiš. A aby skutok kresťanov bol dobrý, Bohu milý a pre nebo záslužný, musí ho kresťan vykonať v stave milosti. Kým je kresťan v hriechoch, teda nenie v stave milosti, do tých čias sú jeho skutky, akokoľvek ináč dobré, bez zásluhy pre nebo. Kto má ťažký hriech, ten sa odtrhol od Boha, je nepriateľ Boží, a taký nemôže si u Boha nič zaslúžiť pre nebo. Preto hovorí sv. Pavel: „Kebych rozdal na pokrmy chudobných všetok majetok svoj a vydal telo svoje k spáleniu, ale lásky (posväcujúcej milosti) kebych nemal, nič mi neosoží" (I. Kor. 13, 3.). Tieto jeho dobré skutky sú mrtvé skutky. Keď chce, aby jeho dobré skutky boly záslužné, musí sa obrátiť, zo stavu hriechu prejsť do stavu milosti.

* Aj dobré skutky v hriešnom stave konané nie sú bez úžitku. Pán Boh odpláca každý dobrý skutok, či ho vykonal hriešny a či svätý človek. Ale je v tom ten rozdiel: to dobré, čo človek v stave milosti vykonal, bude odplatené na nebi; to dobré, čo v stave ťažkého hriechu vykonal, bude odplatené len na zemi. Pán Boh dáva hriešnikovi za jeho dobré skutky časné dobrodenie, zdravie, bohatstvo, moc atď., odvracia od neho všeliaké biedy, nešťastia a časné tresty, ktoré by boly prišly. (Niniviti.) Najvzácnejšia odplata za dobrý skutok v stave ťažkého hriechu je na zemi, keď P. Boh pre taký skutok dá hriešnikovi zo svojho milosrdenstva času k polepšeniu a zvláštne milosť k úprimnému obráteniu. — Nešťastník, ktorý má ťažký hriech na duši, nech si nemyslí: načo sa budem modliť, načo do kostola chodiť, postiť, almužnu dávať . . . to mi nič neplatí k spaseniu. Ach nieže tak! Len sa ty usiluj činiť, čo prikázania Božie a cirkevné nakladajú, a čo sa P. Bohu ľúbi; lebo ti to P. Boh odmení časne: tým činom môžeš od božského milosrdenstva obsiahnuť milosť obrátenia, a to je prvé a hlavné. — Ale pravda, inú odmenu zaslúži kresťan za dobré skutky, ktoré v stave posväcujúcej milosti koná, za tie obsiahne kráľovstvo nebeské; len nech ich krom toho koná z dobrého úmyslu.

238. Kedy činíme niečo z dobrého úmyslu?

Z dobrého úmyslu činíme niečo, keď to nie k našej, lež k Božej sláve a úcte činíme.

V povesťach sa rozpráva, že jeden človek mal taký prútik, že čoho sa len tým prútikom dotkol, hneď sa všetko na zlato premenilo. Dobrý úmysel je ale skutočne taká vec, že každý dobrý skutok premieňa na zlato, za ktoré si nebo kúpime od Boha. Čítať, písať, rátať, variť, orať, to všetko môže mať pred Bohom veľkú cenu.

A kto má dobrý úmysel? Dobrý úmysel má, kto to, čo robí, chce urobiť k úcte Božej, pre Boha, k vôli P. Bohu a svojmu dušnému spaseniu. Tá dobrá vôľa, mojim skutkom Bohu slúžiť a jeho ctiť, je ten dobrý úmysel. Dieťa chce poslúchať svojich rodičov, lebo to tak P. Boh chce a z toho má P. Boh radosť. Žiak učí sa pilne, lebo . . . Preto napomína nás sv. Pavel: „Či jete alebo pijete, alebo čokoľvek iného činíte, všetko k sláve božej čiňte" (I. Kor. 10, 31.).

Jeden pustovník ďaleko býval od studničky, z ktorej si vodu nosieval; i pomyslel si, že si prestaví svoje bývanie ku studničke, že tak vyhrá času a bude sa môcť viac modliť, keď nebude musieť ďaleko chodiť po vodu. Keď ešte raz — myslel, že už ostatný raz — šiel po vodu, tak sa mu zdalo, jako čo by ktosi za ním čítal jeho kroky. Obzrel sa a tu vidí svojho anjela strážcu. A ten mu povie: „Za to čítam tvoje kroky; lebo každý z nich má záslužnú cenu, preto že ich konáš z lásky k Bohu." Keď to počul pustovník, ešte ďalej od studničky si vystavil bývanie, aby ešte viac takých záslužných krokov mohol vykonať.

Bez dobrého úmyslu bývajú i tie ináč najkrajšie a najťažšie skutky daromné. Roľník neseje svoje zrno do role, aby ho ľudia videli, ale aby z role dostal úrodu. Tak i človek nemá konať dobrý skutok, aby ho ľudia videli alebo

pre inú príčinu, ale aby sa Bohu ľúbil a odmenu dostal v nebesach. Preto, d. m. všetko, čo robíte, robte z dobrého úmyslu.

Každý kresťan má v sebe dobrý úmysel už od krstu, keď sľúbil slúžiť P. Bohu. Ale ten dobrý úmysel v kresťanovi spí, on musí ho v sebe vzbudiť.

Dobrý úmysel môžeme v krátkosti v sebe vzbudiť, keď sebe a Pánu Bohu povieme, že všetko chceme robiť ku cti a sláve božej. Je to taká krátka modlitbička, ktorú pri každom našom skutku máme sa pomodliť: „Pane Bože môj! všetko ku tvojej cti a sláve!“ Sv. Ignác vzdychával: „Všetko k väčšej sláve božej!“ Nezabudnite, d. m., pomodliť sa túto modlitbičku a tak vzbudiť v sebe dobrý úmysel, keď vás budú za voľačo chváliť; vtedy ona znamená: Pane Bože môj, nie mňa nech to chváli, ale teba! Alebo keď budete musieť niečo trpieť, keď vám niečo ťažko padne; vtedy tá modlitbička bude znamenať: Pane Bože môj! Tebe k vôli to vďačne strpím, urobím.

Kresťan má byť taký ako slnečník. Poznáte tento kvet? Vždy sa tam obracia, kde je slnce na nebi. Preto volajú ho slnečníkom. Kresťan pri každom skutku má sa mysľou svojou obrátiť k Bohu. A keď sa to zdá byť nesnadnou vecou, vždy a vždy pri každučkom skutku vzbudzovať dobrý úmysel; keď sa to i nežiada, aby ste vždy, keď sa modlíte, keď poslúchate, alebo čokoľvek dobré činíte, — aby ste — reku vždy najprv pomyslely: „Pane Bože, všetko chcem činiť ku tvojej cti a sláve!“ predsa čím častejšie si to pomyslite a pomodlite sa; obzvláštne ale ráno, každé ráno. Takým činom obetujeme Pánu Bohu všetko, čo cez deň budeme mysleť, hovoriť, činiť a trpieť.

Zbav ma, Bože, nepravosti
obráť k sebe myseľ moju,
by mi stále bolo heslom:
„Bože, vše pre slávu Tvoju!“

P. Boh dáva za dobré skutky v stave milosti Božej a z dobrého úmyslu konané, k r á ľ o v s t v o n e b e s k é. To sám P. Ježiš jasne povedal: „R a d u j t e s a a v e s e ľ t e s a, l e b o o d p l a t a v a š a j e v e l i k á v n e b e s á c h“ (Mat. 5, 12.), t. j. keď budete činiť dobré skutky. — Aj za ten najmenší dobrý skutok dostane spravodlivý odplatu na nebi. Kto je v stave posväcujúcej milosti, ten má príbytok (dom) na nebi. Za každý dobrý skutok vložia mu anjeli jednu večnú radosť do toho príbytku. Keď zomre v stave milosti, vôjde do tohoto svojho príbytku nebeského a najde tam za každý dobrý skutok svoju odplatu. — Či vy už mnoho máte uložené v tom vašom príbytku nebeskom?

Hriešnik a spravodlivý vykonali jeden dobrý skutok. Obidvaja dali rovnakú almužnu vďačne. Predsa je v tom veľký rozdiel. Kus plátna má svoju cenu, ale keď ten kus plátna vyšijem zlatom, už to plátno nebude obyčajným plátnom a draho mi ho zaplatia. Dobrý skutok hriešnikov je jako ten kus obyčajného plátna, dá mu zaň P. Boh, čo je hodný; ale dobrý skutok spravodlivého je plátno zlatom prešívané, milosťou posväcujúcou zdobené; preto je tak vzácny, že P. Boh dáva zaň nebo.

Dobrého človeka menujeme aj č n o s t n ý m. Ale

239. Koho menujeme dobrým alebo čnostným?

Dobrým alebo čnostným menujeme toho, kto je vždy hotový dobré činiť.

Teda dobrý alebo čnostný je ten, kto v ž d y — h o t o v ý je (chce) — dobré činiť. Aby sa mohlo o tebe riecť, že si dobrý alebo čnostný, že máš č n o s ť, musíš vždy chcieť, byť h o t o v ý, r á d činiť čo sa Bohu ľúbi, čo sa srovnáva s príkazom Božím. Č n o s ť je dobrá vlastnosť duše, ochotnosť, vždy dobré činiť. Tu príklad: Samaritán vidí doraneného žida; zacíti v sebe náchylnosť, vôľu, ochotnosť, pomáhať mu. Táto ochotnosť je čnosť. Keď Samaritán urobí

k čomu je náchylný, ochotný, koná čnosť. Tí ostatní, kňaz a levíta, ktorí prejšli vedľa neho a nepovšimli si ho, nemali tú ochotnosť, túto čnosť; alebo i keby boli bývali náchylní pomáhať, a teraz nepomáhali, nekonali čnosť. Tri veci sú potrebné, aby bol niekto čnostný: chcieť, činiť a vždy. Kto by len chcel dobré a nečinil, nemá čnosť. Kto by len niekedy chcel a činil dobre, ten nemá čnosť. Keby dieťa len niekedy poslúchlo a urobilo, čo mu rodičia kážu, či by to malo čnosť poslušnosti? Nie, nemalo by ju. Kedy by ju malo? Keby vždy, kedykoľvek mu rodičia niečo prikážu, bolo ochotné to učiniť a činilo to.

Abrahám ku pr. veril, že čo P. Boh chce, všetko je dobre; a to aj sám chcel i činil. Keď mu P. Boh povedal, aby otca a matku, bratov a sestry a vlasť svoju opustil a do inej zeme sa odobral, ktorú mu P. Boh ešte len ukáže, on hneď poslúchol. — Keď medzi pastiermi Abrahámovými a Lótovými povstala zvada: Abraham hneď bol ochotný zachovať pokoj, vystúpil, nechal Lotovi tú stranu, ktorú si sám vyvolil. Keď mu Boh syna prisľúbil, Abraham veril, ačkoľvek sám i manželka jeho boli už veľmi starí. Keď blížnym bolo treba pomáhať, hneď pomáhal (Lotovi a Sodomským) bez odmeny. I keď mu ťažko bolo chcieť a činiť dobré, predsa to chcel a činil. Na rozkaz Boží ochotný bol i jediného syna P. Bohu obetovať. Abraham bol ochotný, dobré stále chcieť a činiť, t. j. bol čnostný.

Kresťan-katolík musí všetko tak vždy chcieť a činiť, ako to Kristus Pán prikazuje (podľa vôle božej) a aby to bolo k večnému spaseniu.

Ku kresťanskej čnosti sú už štyri veci potrebné: 1. Človek musí byť ochotný, musí mať dobrú vôľu, t. j. chcieť, dobrovoľne chcieť dobré. 2. Človek musí stále chcieť dobré; nesmie len niekedy chcieť dobré, ale vždy musí byť ochotný chcieť dobré tak, aby to kedykoľvek, keď sa mu k tomu príležitosť podáva, učinil. 3. Človek musí sa i usilovať to dobré, čo chce i činiť, keď má k tomu príležitosť. 4. Človek musí to dobré stále chcieť a činiť dľa vôle božej, pre Boha, z lásky k Bohu, ako to Kristus Pán prikazuje, aby sa ľúbilo Pánu Bohu a bolo nám k večnému spaseniu.

Niekto vždy dáva almužnu chudobnému; lebo mu je ľúto chudobného a tento mu za ňu vždy veľmi ďakuje, aj ľudia ho za to chvália. Či je to čnosť kresťanská? Nie. Tá almužna je dobrá vec, obyčajná čnosť, ale pred P. Bohom nemá ceny, to je len pozlátka. Kresťanskej čnosti, ktorá u P. Boha má cenu a k životu večnému vedie, taký človek nemá. Keby dával almužnu, že to P. Kristus prikázal, že sa tým P. Bohu chce zaľúbiť, to by bola kresťanská čnosť, to by bolo zlato.

Dobré konať stále
k večnej Božej chvále
To je viac než zlato:
Boh dá nebo za to.

Toho, čo sa P. Bohu ľúbi, je mnoho. Pán Boh dal nám rozličné prikázania a povinnosti, ktoré musíme konať, aby sme sa mu zaľúbili, a to môžeme konať rozličným spôsobom, a tak sú i rozličné spôsoby čnosti.

240. Ktoré sú najprednejšie čnosti?

Najprednejšie čnosti sú tri Božské čnosti: viera, nádej a láska.

Viera je čnosť, ktorú nám P. Boh do duše vlial a ktorou stali sme sa schopnými a ochotnými, všetko za pravdu držať, čo Boh zjavil a skrze cirkev k vereniu predkladá.

Nádej je čnosť, ktorú nám P. Boh do duše vlial, a ktorou stali sme sa schopnými a ochotnými, pre zásluhy Kristove všetko to očakávať a žiadať, čo P. Boh prisľúbil.

Láska je čnosť, ktorú nám P. Boh do duše vlial a ktorou stali sme sa schopnými a ochotnými, Boha jako najvyššiu dobrotu pre neho samého a blížneho pre Boha jako seba milovať.

Viera, nádej a láska, tieto tri čnosti nazývajú sa božskými, lebo pochádzajú od Boha a rovno na Boha sa vzťahujú. Pochádzajú rovno od Boha, P. Boh nám ich sám pri sv. krste do duše vlial, dal; my sme pri tom nič neurobili; tie čnosti sú dary božie. — Tie tri božské čnosti vzťahujú sa rovno

na Boha. Verím — v Boha; moja viera vzťahuje sa na Boha. Dúfam — v Boha; moja nádej vzťahuje sa na Boha. Milujem — Boha; moja láska vzťahuje sa na Boha.

241. Už viete, že tri božské čnosti vlial nám P. Boh do našej duše pri krste svätom. Od sv. krstu sú ony v našej duši vždy (kým duša v posväcujúcej milosti ostáva.) Ale kým človek k užívaniu rozumu neprijde, tie čnosti v jeho duši spia, on nevie o nich, a nemôže ich upotrebovať: veď nevie ani mysleť, ani povedať, že v P. Boha verí, v ňom dúfa a jeho miluje a prečo to robí. Až keď k rozumu prijde, môže ich upotrebovať, a k tomu musí tie čnosti zobudiť. To sa stáva skrze vzbudenie božských čností.

Vieru, nádej, lásku v sebe vzbudiť znamená, lebo len v srdci alebo i ústami P. Bohu povedať, že v neho veríme, v neho dúfame a jeho milujeme a prečo v neho veríme, v neho dúfame a jeho milujeme.

Takým vzbudzovaním postaráme sa o to, aby božské čnosti v nás žily, nezaspaly a tak svoju silu neztratily. Keď nôž dlho neupotrebujú, chytí sa naň hrdza; tak zahrdzavie alebo odomrie čnosť, keď ju nevzbudzujeme, keď sa v nej necvičíme.

Kresťan je prísne povinný v Boha veriť, v neho ufať a jeho milovať; preto je i povinný tieto božské čnosti častejšie v sebe vzbudiť.

241. Jako môžeme božské čnosti v sebe vzbudiť?

Božské čnosti môžeme v sebe vzbudiť takto:

O môj Bože! verím v teba, lebo večná pravda si.

O môj Bože! dúfam v teba, lebo nekonečné milosrdenstvo si.

O môj Bože! milujem teba nado všetko, lebo najvyššia dobrota si.

242. Zvláštne kedy máme v sebe vzbudiť vieru, nádej a lásku?

Vieru, nádej a lásku vzbudiť máme v sebe v nedeľu a vo sviatok, pred prijímaním sviatostí a v nebezpečenstve smrti.

Kedy a koľkoráz máme božské čnosti v sebe vzbudiť? Na to odpovedá katechismus, že častejšie, čím častejšie, tým lepšie. (Sv. František Ser. raz za 36 hodín ustavične volal: „Boh môj a všetko moje"). Lebo kedykoľvek vzbudíme v sebe tie tri božské čnosti, tým vždy uctíme P. Boha, utvrdíme sa v dobrom, posilníme sa proti zlému. Veľmi užitočné je tieto čnosti vzbudiť na pr. v deň nedeľný a sviatočný. (Obyčajne vzbudzujeme tri božské čnosti v nedeľu a sviatok po kázni), vo výročný deň svojho narodenia, krstu, mena a každý deň, najmä pri večerňajšej modlitbe; — potom keď sv. sviatosti prijímame, obzvláštne sviatosť pokánia a oltárňu, lebo vzbudenie božských čností je potrebnou prípravou k hodnému prijatiu tých sviatostí; — tiež v nebezpečenstve smrti. V nebezpečenstve, keď človek môže umrieť a keď v hodinu smrti už umiera; v týchto hrozných okamženiach je treba, aby sa človek vierou, nádejou a láskou pridržal P. Boha; vzbudenie viery, nádeje a lásky je najlepšia príprava k smrti. Kto s vierou, nádejou a láskou ide na druhý svet, ten dobre obstojí pred súdom Božím. V hodinu smrti vzbudenie troch božských čností najmocnejšie premáha a odháňa pokušenia zlého ducha. O deti, proste Pána Boha, aby vám poprial tej milosti, že by ste mu v hodinu smrti mohly povedať, že v neho veríte, v neho dúfate a jeho milujete!

Vieru musíme častejšie v sebe vzbudiť; lebo „bez viery nenie možné Bohu sa ľúbiť" (I. Žid. 11, 6.). Nádej musíme častejšie v sebe vzbudiť; lebo kto pre zásluhy Kristove silne neočakáva, čo Boh prisľúbil, nemá pevnej viery. Lásku musíme

častejšie v sebe vzbudiť: lebo „kto nemiluje, ostáva v sm ti.“ (I. Ján. 13, 14.). — My sme povinní Boha ctiť, a to sa zvláštne stáva skrze vieru, nádej a lásku. Aj nám je veľmi užitočné vzbudzovať v sebe vieru, nádej a lásku. Cirkev svätá dáva nám za vzbudenie božských čností odpustky 7 rokov a sedem Quadragen, a plnomocné odpustky v hodinu smrti, keď ich každý deň vzbudíme.

Vieru, lásku, nádeju
sväté letorosti
verne si opatrujem
v zbožnej horlivosti:
v srdci, v ktorom tieto
svieže zostávajú,
v tom aj iné čnosti,
hojne prekvitajú.

* Okrem božských čností najpoprednejšie sú štyri základné (uhelné) čnosti, a síce: 1. múdrosť; 2. spravodlivosť 3. miernosť; 4. pevnosť ducha.

* Dom má štyri základné múry; nábožný kresťanský život je jako dom, a jeho základné múry sú: opatrnosť, miernosť, spravodlivosť a sila ducha; na týchto štyroch čnosťach ako na svojich základoch buduje sa a spočíva kresťanský život. Ktorý kresťan tieto štyri čnosti má, ten všetky ostatnie čnosti vykonáva. Ony sú hlavou ostatných mravných čností.

1. Múdrosťou poznávame opravdivé dobro. Múdry je ten, kto sa v každej veci dobre vynajde, dobre vyzná, vždy pozná, čo je opravdive dobré, a P. Bohu milé, čo P. Boh od neho práve vtedy chce, a to potom i činí. (Prebl. P. Maria, Panna najmúdrejšia.) Mnoho je dobrého, ale nie všetko je pre každého to pravé. Ku pr. ruženec sa modliť je dobré, ale keby sa niekto z vás teraz po tichu modlil ruženec, to nenie na mieste, to nenie to pravé dobré, lebo P. Bo. chce, aby ste teraz dali pozor na to, čo vás učím. — Kresťan v každej veci pomyslí si: Čo to osoží, čo to uškodí mojej duši? Čo v tej veci P. Boh odo mňa žiada? Čo by Pán Kristus na mojom mieste urobil? A keď to vynajde a potom i urobí, je opatrný. „Spytujte sa, čo je vôľa Božia, čo je dobré, Bohu

milé a dokonále“ (Rim. 12, 12.). Či Eva bola opatrná, keď dala sa sviesť hadovi? Chlapec jeden dobrý priatelil sa s roztopašnými kamaratmi; časom stal sa nestydatým, bezbožným Čo mu chýbelo?... Musíte i vy byť opatrní a musíte P. Boha prosiť o čnosť opatrnosti.

2. Spravodlivosťou každému dávame, čo mu patrí. Spravodlivý každému dáva, každému necháva, čo je jeho a čo jemu prináležl. (Sv. Jozef.) I keby mu to ťažko padlo, i keby to jemu nebolo k osohu, myslí si: „Nech každý má svoje“, a podľa toho i koná. „Dávajte cisárovi, čo je cisárovo, a čo je Božie Bohu.“ (Mat. 22, 21.) Musíme byť spravodliví k P. Bohu. Jako? (Žachovávať 1—3 prikázanie Božie). Deti a podriadení musia byť spravodliví k svojim rodičom a predstaveným a títo k svojim deťom a podriadeným. Ako? (4. prikázanie). Musíme byť spravodliví k ľuďom. Ako? (obzvláštne 7. 8. 9. 10. prikázanie.)

3. Miernosťou vo všetkom, zvlášte v radosťach zemských slušnú mieru zachovávame. Mierny človek len toľko povolí svojim žiadosťam, koľko viera a rozum dovoľuje. On mierne užíva pokrmu a nápoja, t. j. nie viac, len čo k živobytiu potrebuje; s rozumom užíva zábavy, práce a všetkých dovolených veci, tak ako to P. Boh prikazuje. Mierny človek krotí i svoje náklonnosti, ktoré od dobrého zdržujú, jako náklonnosť k nečistote, k pýche, k hnevu atď.; miernosťou drží ich na úzde. „Zdržujte sa od telesných žiadostí, ktoré bojujú proti duši. (I. Petr. 2, 11.) (Daniel.)

4. Pevnosťou ducha všetky nehody a trápenia snášame, aby sme vôľu Božiu plnili. Kto vždy pevnú vôľu má dobré činiť, bár by to i obtížno bolo, preto i mnoho príjemného si odopreť a mnoho nepríjemného znášať musel, ten má čnosť, ktorej riekame sila ducha, stálosť mysle. Žiak hovorí: „Budem sa učiť úlohu, kým sa ju nenaučím; skôr nepopustím, ani nestanem od stola ani jesť nebudem.“ To je silný duch. Kresťan, ktorý má silného ducha, nepopustí hriechu; radšej i všetko trpeť bude, ale od svojej povinnosti k Bohu, k sebe a k bližnému neodstúpi, a ničím nedá sa odstrániť. (Sedem bratov makabejských a ich matka za nič nepovažovali muky, nežli zhrešiť. Apoštoli... Mučeníci...)

Deti moje! Sila ducha nám je veľmi potrebná ku každej čnosti. Proti nám bije diabol, svet pokušeniami, naše telo

svojimi žiadosťami. Ťažko nám to premáhať, ťažko veľmi prijde nám niekedy konať dobré. Ale kráľovstvo nebeské je hodné toho, aby sme preň i to najťažšie podstúpili. Sv. Perpetuu, asi 22-ročnú, vhodili pre vieru kresťanskú do žalára. Tam jej P. Boh poslal zvláštny sen, ktorý sama takto vyprávala: „Videla som zlatý rebrík podivne vysoký, ale tak úzky, že len jedna osoba mohla isť po ňom. Po obidvoch stranách rebríka boly všelijaké mučidlá zo železa: meče, kopie, sekery, kosy, dýky. Na spodku rebríka bol hrozný drak, ktorý hrozil shltnúť toho, kto chcel by vyjsť na ten rebrík. Ja som sa osmelila, vstúpila som drakovi na hlavu a vyšvihla sa na rebrík. Keď som už bola na samom vrchu, videla som človeka velikého v prostred krásnej zahrady, a okolo neho tisíce bielo odených osôb. Sdvihol hlavu, podíval sa láskave na mňa a riekol: „Vitaj dcéro moja!“ Či rozumiete tomu snu? Viete, čo znamená?... Proste Pána Boha, aby i vám udelil sily ducha, by ste napriek všetkým ťažkosťam konali vôľu Božiu a dostali sa do neba.

* Zo základných čností pochádzajú čnosti oproti sedem hlavným hriechom postavené a síce: poníženosť, štedrosť, čistota, láska, striedmosť, tichosť a horlivosť v dobrom.

1. Poníženosť je na odpor pýche. Poníženosť je ochotnosť, svoju krehkosť a hriešnosť uznať, všetko dobré Bohu pripisovať a seba za chatrného držať. Pyšný mnoho myslí o sebe, všetko sebe pripisuje a vypína sa nad iných, nad blížnych i nad Boha. Ponížený málo myslí o sebe, myslí si: sám od seba som nič, sám od seba nič nemôžem. Keď sa mu niečo podarí, keď chválený býva, myslí si: za to musím P. Bohu ďakovať. Nikým nepohŕda, či je to človek chudobný, nízkeho stavu alebo i veľký hriešnik; myslí si: čo som ja, to som len od P. Boha, a keby ma P. Boh nechránil, i ja upadol by som do tých najväčších hriechov. (Stotník v Kafarnaume.)

2. Štedrosť je na odpor lakomstvu. Štedrosť je ochotnosť, zo svojho núdznym pomáhať alebo iným chvalitebným cieľom prispeť. Lakomý chce mať všetko pre seba, štedrý rád dáva zo svojho blížnemu, zvláštne núdznemu, potrebnému, t. j. takému, ktorý potrebuje pomoc, almužnu, ktorý nemá, čo mu je potrebné. Štedrý rád dáva z lásky

k Bohu a k blížnemu. Prví kresťania. „Dajte a bude vám dano“, hovorí P. Ježiš. (Luk. 6, 38.) (Alžbeta uhorská.)

3. Čistota je na odpor smilstvu. Čistota je ochotnosť, zdržovať sa od všetkých nečistých rozkoší a žiadostí, ktoré svátú stydlivosť urážajú. Nečistotný, nestydatý, hovie svojim telesným žiadosťam v hanebných veciach. Čistotný = poctivý človek krotí svoje nečisté žiadosti a nedopustí sa ničoho, ani v myšlení, ani v reči ani v skutkoch, čo by bolo proti stydlivosti. Maria, sv. Jozef, sv. Ján evanjelista, sv. Imrich, sv. Alojz. „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni Boha vidieť budú.“

4. Láska je na odpor závisti. Láska je ochotnosť, všetkým ľuďom dobre priať a v radosti a žalosti blížneho úprimne účasť brať. Závistlivý vidí v šťastí svojich blížnych svoje nešťastie.

Láskavý má radosť v šťastí blížneho, kde môže napomáha jeho šťastie; a má žiaľ z nešťastia blížneho, kde môže uľavuje mu ho, odďaľuje ho od neho. Abraham a Lót. Tobiáš. Ježiš zkriesil mládenca v Naime, plače nad Jeruzalemom. „Radujte sa s radujúcimi a plačte s plačúcimi. (Rim. 12, 15.) (Sv. Vincenc paulanský.)

5. Miernosť je na odpor obžerstvu. Miernosť je ochotnosť panovať nad chuťou alebo nad svojou žiadosťou po jedle a nápoji. Obžerný žiada len čo najviac jesť a piť: mierny človek len jako Boh prikázal; krotí svoju chuť, jie a pije len toľko, koľko k zachovaniu zdravia a sily potrebuje; nevyberá; spokojný je s tým, čo má. (Sv. Ján Krstiteľ.) „Či jiete a či pijete, alebo iné činíte, všetko ku cti Božej čiňte.“ (I. Kor. 10, 31.)

6. Tichosť je na odpor hnevu. Tichosť je ochotnosť, všetky pomstivé žiadosti a každé pohnutie nespravodlivého hnevu a nevole ukrotiť. Hnevlivý rozhorčuje sa nad tým, čo mu je protivné, rozpaluje sa proti blížnemu a dáva sa sviesť k pomste, tichý i protivné veci, urážky, pokojne prijíma, preto sa nehnevá, zlé zlym neodpláca, svojim protivníkom odpúšťa, aj dobré im robí. Sv. Štefan, prvý mučeník. Sv. František Salezský. — P. Ježiš: „Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom.“ (Mat. 11, 28.)

7. Horlivosť v dobrom je na odpor lenivosti v službách Božích. Horlivosť v dobrom je ochotnosť, všetko konať, čo Boh a naše spasenie žiada. Lenivý bez chuti a usilov-

nosti koná prácu a zanedbáva svoje povinnosti: horlivý rád a usilovne pracuje, ochotne plní všetky svoje povinnosti. Lenivý v dobrom, nerád sa modlí, nerád ide do kostola, nerád k sviatosťam, nerád číta nábožné knihy . . . čím by úctu Božiu napomohol; horlivý v dobrom, rád slúži Bohu, ochotne vykonáva všetky svoje povinnosti a vynasnažuje sa, aby i iní Boha ctili a jemu slúžili. (Podobenstvo o hrivnách. Apoštoli, sv. František Xav.) — „V pečovaní neleňujte, duchom vrúcni buďte, Bohu slúžte!“ (Rim. 12, 11.)

* Čnosti základné a z týchto pochádzajúce čnosti menujeme čnosťami mravnými, a kto tieto čnosti ma, — nazýva sa mravným.

Všetko smýšľanie, reči a činenie človeka, jeho chovanie sa a držanie k sebe samému a k ľuďom nazývame jeho mravy; to sú jeho mravy. Keď je to chovanie sa človeka, k sebe a k ľuďom tak sriadené, že sa to P. Bohu ľúbi, hovoríme, že ten človek je mravný, ten človek má dobré mravy. Mravy kresťana majú vždy byť podľa príkazov Božích zariadené, t. j. človek kresťan má vždy tak smýšľať, hovoriť a činiť, ako P. Boh prikazuje. Poneváč v tých základných a z nich pochádzajúcich čnosťach javí sa ochotnosť človeka svoje mravy podľa príkazov Božích sporadovať, aby tak nebo obsiahol, to sú jeho mravné čnosti.

D. m. Katechismus hovorí, že sa máme vynasnažovať, aby sme vždycky lepšími boli. Človek je len natoľko dobrý a Bohu milý, nakoľko je čnostný. Ale deti moje, čnostným byť, to nejde bez práce a boja. Čnosť žiada veľké vynasnažovanie, ustavičné namáhanie, ustavičný boj. Musíte sa vynasnažovať, namáhať, bojovať proti zlým náklonnosťam, a to ustavične; lebo kto svoju zlú náklonnosť len raz alebo dva razy premôže, za to ešte nenie čnostný. Nesmiete nikdy prestať bojovať, keď nechcete upadnúť do pekla. „Bojuj verne až do smrti, a Boh dá ti korunu života.“ (Zjav. 2, 10.). Už teraz, kým ste mladí, musíte bojovať proti zlým náklonnosťam, a vynasnažovať sa, aby ste vždy čnostnejší boli. Preto myslite často na tie čnosti, ktoré ste sa z katechismu učili, aby ste ich nezabudli a vedeli, v akých čnosťach sa máte vzmáhať. Čím viac sa v nich budete

cvičiť za mlada, tým hlbšie korene pustia ony do vašich srdc a tým ľahšie a snadnejšie budete môcť obrániť svoju dušu neskôr, keď prijdu veliké pokušenia; lebo čomu kto zvykol, nenie obtížno. A za mlada vám je to ľahšie cvičiť sa v čnosti, lebo vaše zlé náklonnosti nie sú tak silné, o mnoho ľahšie môžete ich vynivočiť. Ale časom veľmi by sosilnely. Iďte do lesa, a probujte vytrhovať zo zeme tie stromky. Mladé — snáď ročné vytrhnete jednou rukou, staršie — väčšie snáď dvoma, ešte staršie — väčšie už ťažko, a čo silnejšie a tie vysoké staré nijak nedajú sa vám vytrhnúť. Tak aj zlé náklonnosti; keď ešte nepustily korene, dajú sa snadno premôcť. Preto neodkladajte; ako sa zjaví klík hriechu, hneď ho vytrhnite.

343. Katechismus hovorí, že nenie dosť, keď sa len hriechov chránime, ale máme sa usilovať, aby sme vždycky dokonálejšími boli.

Keď deti učia sa písať, vynasnažujú sa, aby správne a bez chyby napísaly písmeny. Keď k tomu majú stálu vôľu a chuť, bez prestania sa cvičia, tak že vždy krajšie a predpisu podobnejšie píšu. Tým spôsobom môžu sa v písme zdokonáliť.

V našom myslení, cítení, chcení, činení, modlení, pracovaní, trpení má byť všetko tak, ako to Boh chce.

Každý musí sa vynasnažovať tak kresťansky žiť, jako to Boh od neho chce, lebo Duch sv. hovorí: „Kto je spravodlivý, buď ešte spravodlivejším a kto je svätý, buď ešte svätejším“ (Zjav. 22, 11.). Každý človek musí sa vynasnažovať kresťanskú dokonalosť dosiahnuť.

Lebo 1. P. Ježiš prikazuje: „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý je“ (Mat. 5, 48.). Ako P. Boh nemôže byť dokonalé žiadne stvorenie: lebo Boh je najdokonalejší (čo to znamená?) My len v istej miere môžeme byť dokonalí 2. Ostať stáť je toľko, ako ísť nazad. Kto v dobrom nevynasnažuje sa, v dobrom slabne, ťažkých hriechov sa dopúšťa a tak snadno k večnému zatrateniu prísť môže.

Kresťanská dokonalosť, to je náš cieľ. Ale jako sa k nemu najistejšie dostaneme, jakou cestou?! Ako sa dostať k dokonalosti, v tom dal nám príklad Ježiš Kristus: Kto nasleduje príklad Ježiša Krista, ide cestou, ktorou dostane sa k dokonalosti.

243. Či príklad musíme najviac nasledovať, keď chceme byť dobrými a dokonálymi?

Keď chceme byť dobrými a dokonalými, nasledovať musíme najviac príklad Ježiša Krista.

Karol IX., kráľ francúzsky, spýtal sa raz Torquata Tassu, že čo myslí, kto je najšťastlivejší. Tasso bez rozmýšľania odpovedal, že P. Boh. „To aj tak viem, — povedal kráľ — ale krom p. P. Boha, po Bohu kto je najšťastlivejší?“ Na to riekol Tasso: „Kto je podobnejší Bohu.“

Nasledovať príklad P. Ježiša znamená žiť podľa príkladu, ktorý nám dal P. Ježiš. Kresťan má svoje meno od Krista. Kresťan a Kristus je skoro to isté meno. A prečo? Lebo kresťan má sa v živote podobať Pánu Kristu. Má byť ako „druhý Kristus“. To žiadal sám od nás. Keď bohatý mládenec pýtal sa Ježiša, čo musí činiť, aby dosiahol život večný, teda aby bol dokonály, dostal odpoveď: „Nasleduj ma“ (Mat. 19, 21.) „Uč e sa odo mňa“, povedal; a „Príklad som vám dal, aby ste i vy tak činili.“ Počujete? Máme tak činiť ako Pán Kristus. Máme nasledovať P. Krista. Sv. Pavel riekol: „Ja som nasledovateľ Kristov.“ A takými boli, stali sa všetci, ktorí sú v nebi. Kto nenie podobný P. Kristu, neprijde do neba. Musíte teda cez celý svoj život byť obrazom, podobizňou P. Krista. (Dreher). Len kto vynasnažuje sa, aby jeho život životu P. Ježiša vždy podobnejším sa stal, ten nasleduje príklad Ježiša Krista.

Teda pozor, deti; kto chce byť dokonalým kresťanom, musí si vziať P. Ježiša za príklad, musí sa vynasnažovať tak smýšľať, tak žiť ako Ježiš Kristus. Často musí sa spytovať: keby to prišlo na P. Ježiša čo teraz na mňa, jako by

sa bol zadržal, čo by bol on povedal, urobil, ako by bol smýšľal? Podľa toho musí sa spravovať. Tak to chce mať Ježiš Kristus; jeho život je pre každého človeka jasným svetlom, čo nám ukazuje cestu k dokonalosti a k večnému spaseniu. Preto hovorí P. Ježiš o sebe: „Ja som svetlo sveta; kto ma nasleduje, nechodí v tmách, ale bude mať svetlo života“ (Ján 8, 12.).

Jeden reholník, frater, prosil od svojho predstaveného knižku, z ktorej by sa naučil dokonalosť. Predstavený dal mu kríž a riekol: „Toto je tvoja knižka bez písmen: usilovne nazeraj do tejto knihy, pilne čítavaj v nej a dľa toho spravuj svoj život, takým spôsobom budeš dokonalý.

* Pán Ježiš dal nám v ôsmych blahoslavenstvách naučenie, jako ho máme nasledovať. Osem blahoslavenství je osmoro naučení, ktoré Pán Ježiš na začiatku svojho kazateľského úradu v takzvanom „kázaní na hore“ zjavil. Osem blahoslavenství obsahuje tie čnosti, ktoré konať znamená nasledovať príklad Ježiša Krista. P. Ježiš nazýva tých, ktorí tie čnosti majú a konajú, blahoslavenými. Preto, že P. Ježiš pre každú z tých ôsmich čností nazýva toho, ktorý ju má, „blahoslaveným“, pre to menujeme tých osem čností „osmoro blahoslavenství“. Osem blahoslavenství znie:

1. Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo nebeské.
2. Blahoslavení tichí; lebo oni zemou vládnuť budú.
3. Blahoslavení, ktorí plačú; lebo oni potešení budú.
4. Blahoslavení, ktorí lačnejú a smädnú za spravodlivosťou; lebo oni nasýtení budú.
5. Blahoslavení milosrdní; lebo oni milosrdenstva dojdu.
6. Blahoslavení čistí srdcom; lebo oni Boha vidieť budú.
7. Blahoslavení pokojní;, lebo oni synami Božími nazvaní budú.
8. Blahoslavení, ktorí protivenstvo trpia pre spravedlnosť; lebo ich je kráľovstvo nebeské.

Tak znejú výpovede Ježiša Krista. Musím vám ich vysvetliť. Dajte pozor!

1. Blahoslavení chudobní duchom, lebo ich je kráľovstvo nebeské. „Chudobný duchom“ je

ten, kto svoje srdce nevešia na peniaze a majetok a ani nemá nesporiadanej žiadosti po nich. Takí chudobní duchom sú *a)* chudobní vôbec, ktorí svoju chudobu bez reptania trpezlive snášajú s odovzdaním do vôle božej; taký bol Job, chudobný Lazar; *b)* dobrovoľne chudobní, ktorí z lásky k Bohu a blížnemu svoje imanie opustili a v chudobe žijú; *c)* bohatí, ktorí na bohatstvo si nezakladajú, z neho chudobným udeľujú; *d)* pokorní.

„Ich je kráľovstvo nebeské", t. j. už teraz majú kráľovstvo nebeské, majú milosť Božiu, jeho pokoj, jeho radosti, a po smrti dostanú za odmenu nebo s jeho slávou, pokladmi a radosťami.

Na toto blahoslavenstvo máme mysleť, keď nás neporiadne žiadosti po peniazoch a majetku nadídu, alebo keď v nás pyšné myšlienky vzniknú, aby sme ich utlačili, premohli.

2. Blahoslavení tichí; lebo oni zemou vládnuť budú. — „Tichí" sú tí, ktorí sú v protivenstvách trpezliví a nedajú sa ničím strhnúť k nespravodlivému hnevu proti blížnemu; jako ku pr. Job bol k svojej manželke, sv. Štefan, sv. Pavel. „Oni zemou vládnuť budú", t. j. už na tejto zemi budú vládnuť srdcami svojich blížnych — tichého každý má rád; budú vládnuť zemou svojej duše, t. j. budú mať v moci svoje srdce, svoje náklonnosti a žiadosti, pokoj svojho srdca, — prijdu do zasľúbenej zeme, do neba.

Na toto blahoslavenstvo myslíte, keď sa hnev búri vo vás; to vás posilní, aby ste sa premôcť mohli.

3. Blahoslavení, ktorí plačú; lebo oni potešení budú. „Ktorí plačú", a za to sú blahoslavení, to sú tí kajúci kresťania, ktorí svoje hriechy ľútostive oplakávajú, jako sv. Magdalena, sv. Peter . . .; tí, ktorých hriechy iných a krivdy, ktoré cirkev od nepriateľov trpí, zarmucujú; aj tí, ktorí vo svojich krížoch sú trpezliví, ako Job, boľastná Matka Božia.

„Oni potešení budú", t. j. P. Boh im už na zemi vleje do srdca potešenie a pokoj, zvláštne ale poteší ich v nebi, kde nieto viac slzí ani zármutku, ale len samá radosť.

Na toto blahoslavenstvo pamätajte v trápeniach, a nebudete šomrať netrpezlive; na toto blahoslavenstvo pomyslite si, keď vás svet bude vábiť k hriešnym radosťam; to vás posilní, že budete môcť odpierať.

4. Blahoslavení, ktorí lačnejú a smädnú za spravodlivosťou; lebo oni nasýtení budú. Za niečim lačnieť a smädnúť znamená niečo veľmi žiadať. „Lačnejú a smädnú za spravodlivosťou" tí, ktorí si veľmi žiadajú a vynasnažujú sa, aby dobre vždy činili a zlého sa varovali. „Oni nasýtení budú", t. j. takí viacej a viacej sa stávajú čnostnejšími, dokonalejšími, aj konečne kresťanskú dokonalosť dosiahnu, a s ňou ich srdce radosťou a pokojom sa naplní. Úplne sa ich žiadosť po spravodlivosti len v nebi nasýti, tam dostanú P. Boha, to je to najdokonálejšie nasýtenie.

Na toto blahoslavenstvo sa rozpamätajte, keď by vaša horlivosť v dobrom chladla; tým ju obživujte.

5. Blahoslavení milosrdní; lebo oni milosrdenstva dôjdu. „Milosrdný" je ten, kto sa nad blížnom rád sľutuje a v núdzi mu pomáha, ako len môže, jako ku pr. Tobiáš, milosrdný Samaritán . . .

„Oni milosrdenstva dôjdu", t. j. nad takými sa už tu na zemi i Boh sľutuje, hriechy im odpúšťa a v potrebách pomoc dáva; a na druhom svete bude im milosrdný pri súde a odmení ich milosrdenstvo.

Na toto blahoslavenstvo si pomyslite, kedykoľvek vám ťažko padne vykonávať milosrdenstvo.

6. Blahoslavení čistí srdcom; lebo oni Boha videť budú. „Čistí srdcom" sú, čisté srdce majú tí, ktorí nielen čistí sú od zlých náklonností, žiadostí a hriechov, ale ktorí v svojom srdci nábožné myšlienky, žiadosti a predsevzatia vzbudzujú, jako ku pr. sv. Alojs. Panna Maria . . .

„Oni Boha videť budú", t. j. oni už na zemi lepšie poznávajú Boha, ako iní ľudia, ktorí nemajú čisté srdce, a na večnosti budú ho z tvári do tvári vidieť.

Na toto blahoslavenstvo si pomyslite, keď vám prijdu pokušenia k hriechu, a tým ich odožeňte.

7. Blahoslavení pokojní; lebo oni synami božími nazývaní budú. „Pokojní" sú tí, ktorí vždy hotoví sú v pokoji žiť s Bohom, so sebou a blížnym, ktorí rúznice a sváry nemilujú, aj iných s Bohom alebo s protivníkom smeriť sa usilujú. Abraham a Lot; Jakob a Ezau . . .

„Oni synami božími nazývaní budú", t. j. budú podobní Bohu, ktorý je Boh pokoja, a od neho milovaní, jako jeho deti, a budú jako synovia boží kráľovstvo nebeské dediť.

Na toto blahoslavenstvo pamätajte, keď by ste mali prijsť s nekým do vady, škriepky a nepriateľstva; tým sa ukrotíte.

8. Blahoslavení, ktorí protivenstvo trpia pre spravedlnosť, lebo ich je kráľovstvo nebeské. — „Ktorí protivenstvo trpia pre spravedlnosť", sú tí, ktorí preto, že sú spravodliví, že prikázanie božie zachovávajú, k hriechu sviesť sa nedajú, pre ich svätú vieru, ich čnosť a pobožnosť, posmech, potupu alebo prenasledovanie trpeť musia od ľudí, jako sv. apoštolovia, mučenníci a iní svätí, a to trpezlive a radi snášajú.

„Ich je kráľovstvo nebeské", t. j. bývajú síce prenasledovaní, ale už na zemi prebýva pokoj Boží v ich srdci, a už na zemi môžu sa radovať, lebo obsiahnu kráľovstvo nebeské a čím viac budú tu trpeť, tým väčšia bude ich odplata v nebi.

Na toto blahoslavenstvo pamätajte, keby ste pre vieru, modlitbu, pobožnosť a iné dobré skutky museli tiež niečo trpkého a protivného snášať, — a budete môcť sniesť.

Hľa, d. m., to sú tie cnosti, ktoré sa obsahujú v ôsmich blahoslavenstvách. Nasledujte ich, konajte ich, a budete nasledovať P. Ježiša. Ľahko by mi bolo dokázať, ako P. Ježiš na vlas všetko činil, konal, čo kázal, a ako je On nielen slovami naším učiteľom, ale ešte viac príkladmi naším obrazom.

* Katolícke spolky veľmi sú príhodné k tomu, aby sme sa v nich k čnostnému životu zvykli a čnostné veci naučili.

Nie všetci ľudia sú k jednakej dokonálosti povolaní. Niektorí sú k väčšej dokonalosti povolaní. K dosiahnutiu väčšej dokonalosti P. Ježiš odporúča tri rady evanjeličné.

Tie prostriedky k dosiahnutiu kresťanskej dokonalosti, ktoré Kristus Pán zvláštne odporúča, nazývame rady, lebo to Kristus Pán len radí, neprikazuje.

Jednoho dňa prišiel mládenec ku Kristu Pánu a pýtal sa ho: „Čo mám urobiť, aby som sa dostal do kráľovstva nebeského? P. Ježiš mu odpovedal: „Chceš-li dostať sa do života večného, zachovávaj prikázania." Mládenec na to: „Všetko to som zachoval od mojej mladosti." Na to riekol mu P. Ježiš: „Chceš-li dokonalým byť, idz a predaj, čo máš a rozdaj chudobným, a budeš mať poklad v nebi; potom prijď, nasleduj mňa."

„Chceš-li sa dostať do života večného, zachovávaj prikázania." Dľa týchto slov Ježišových je k dosiahnutiu spasenia nevyhnuteľne potrebné: zachovávať prikázania. To je povinnosť každého kresťana. Kto ale dokonalejším chce byť, tomu je ešte iné potrebné. P. Kristus káže mládencovi, aby predal všetko, rozdal chudobným a nasledoval jeho. Ale či to mládencovi bolo k spaseniu nevyhnutne potrebné? Nie. Prečo nie? Preto, že P. Ježiš povedal mu, že len ak chce dokonalým byť, má všetko predať atď. — Keď sa niekomu riekne: „ak chceš, môžeš niečo dobrého činiť, ale ak nechceš, nemusíš" — či sa mu tak prikazuje niečo? Tak sa mu nič neprikazuje. Tým sa mu len radí.

Teda rozdiel je medzi príkazom a radou. Príkazy musí každý zachovávať, kto chce prísť do neba; rady nemusí zachovávať; tie Kristus Pán len odporúča a síce len istým osobám, ktoré Boh k tomu povolal. Tie rady, ktoré spomína sv. evanjelium, nazývajú sa evanjeličné rady. Poneváč evanjelium viac vecí len radí, je i evanjeličných rád viac.

Evanjeličné rady sú nasledujúce tri: 1. dobrovoľná chudoba; 2. večitá čistota; 3. dokonalá poslušnosť.

1. Dobrovoľná chudoba. Chudobný je ten, kto nemá dosť potrebných vecí k výžive. Dobrovoľne chudobný je ten, kto zo svojej slobodnej vôle stal sa chudobným, kto zriekol sa zemských časných vecí, aby tým ľahšie nadobudnul si večné, aby tým lepšie mohol slúžiť P. Bohu a tým viacej podobným byť P. Ježišovi. P. Ježiš bol dobrovoľne chudobný, ačkoľvek celý svet bol jeho, on žil v chudobe a celkom chudobný zomrel na kríži. — Dobrovoľná chudoba nenie príkaz, ale len rada. — Maria, Ján Krstiteľ. — Apoštoli.

2. Večitá čistota. Tá pozostáva v tom, že sa človek dobrovoľne cez celý život zdržuje všetkého, čo je proti čistote, aj stavu manželského, aby celkom dokonale slúžiť mohol P. Bohu. P. Kristus bol čistotný, jako sú duše v nebi. Nemal ženu a riekol: „V nebi sa neženia, a kto to môže na zemi pochopiť, nech sa nežení." — Aj večitá čistota (stav panenský) je len rada. — Ján, apoštoli. — Maria.

3. Dokonalá poslušnosť. Tá pozostáva v tom, že kresťan zrieka sa svojej vôle i v takých veciach, v ktorých by mohol svoju vôľu plniť, a poddáva sa radšej druhému pod vôľu, len toho poslúcha, aby tým lepšie mohol plniť vôľu Božiu. P. Kristus bol dokonale poslušný „až k smrti na kríži;“ svoju vôľu položil celkom do vôle Otca svojho; sám povedal: „Neprišiel som plniť vôľu svoju, ale vôľu toho, ktorý ma poslal.“ — Aj dokonalá poslušnosť pod mocou iného je len rada. Reholníci.

* Evanjeličné rady nasledovať nenie povinnosť; ale i to stáva sa povinnosťou. Povinnosťou stávajú sa evanjeličné rady pre tých, čo vstúpili do rehole, do kláštora, pre reholníkov, alebo čo sa k tomu zvláštnym sľubom zaviazali.

Sv. Agneška mala sa vydávať za veľmi vznešeného mládenca. Ale riekla: „Ja som už zasnúbená s Ježišom Kristom.“

Evanjeličné rady sú obzvláštne prostriedky k dokonalosti; skrze ne človek všetko, čo má a je, Bohu obetuje: zovnútorné statky skrze sľub chudoby, telo skrze sľub čistoty, dušu alebo vôľu skrze sľub poslušnosti. Ale to urobiť, je na vôli človeka; P. Kristus povedal o evanjeličných radách: „Nie všetci pochopujú to slovo, ale len tí, ktorým je dané.“ (Mat. 19, 11.) K tomu je treba zvláštne povolanie od Boha, zvláštna milosť Božia. Kto má povolanie k tomu, nech ide za ním. Kto nasleduje i rady, dostane za to väčšiu odmenu v nebi.

Sv. Therézia častej mohla nazrieť do druhého sveta. Riekala: „Keby som si mala voliť: všetko trpeť až do konca sveta, čo sa len trpeť dá, a potom o jeden stupeň vyššie dostať sa v nebi, alebo všetky radosti až do konca sveta a potom o jeden stupeň nižšie v nebi, mne bolo by to prvé tisícráz milšie.“

Čnosti sú najkrajšou ozdobou duše našej. Aby si čnosti obsiahnul, cvičiť sa musíš ustavične a horlive v dobrom.

Rád sa modli. Všetci svätí modlitbu milovali, v nej sa cvičili a tým dokonalosť dosiahli. Tak musíme činiť i my, aby sme nábožne žili a do neba prišli. Kto sa nemodlí, kto sa nerád často a zo srdca modlí, nemôže sa stať čnostným, neprijde ten nikdy k dokonalosti.

Rád poslúchaj slovo Božie. Slovo Božie, čili pravdy nášho sv. náboženstva osvecujú náš rozum, Boha a večné radosti na myseľ nám uvádzajú, k dobrému nás povzbudzujú, vôľu posilňujú. Ale slovo Božie musíme radi nábožne slyšať, rozjímať a dľa neho žiť. Teda radi musíte učiť sa katechismus a chodiť na kázeň a kresťanské vynaučovanie . . .

Rád prijímaj sv. sviatosti. Hodným prijímaním sviatosti pokánia dostávame nielen odpustenie hriechov, ale veliké milosti k čnostnému životu, a najsv. sviatosť oltárňa oslabuje naše zlé náklonnosti, ktoré sú nám na ceste k dokonalosti na prekážku, a dáva nám chuť a silu k dobrému. Kto častejšie sa zpovedá, ten navykne chrániť sa zlého a činiť dobré; kto častejšie sviatosť oltárňu hodne prijíma, spojuje sa s Bohom a s jeho pomocou prichádza k dokonalosti.

Stále sa premáhaj a zapieraj. Premáhať sa, znamená nerobiť podľa svojej náklonnosti a žiadosti, ale len dľa sv. vôle Božej i vtedy, keby sme preto niečo trpeť alebo utratiť museli. — Dieťa ide vedľa plota cudzej zahrady, nad plotom visia jablká na haluzi. Aj, a jaké krásne a dobré; dieťa rado by ich malo a ľahko by mu bolo odtrhnúť ich. Ale nie; ono to neurobí, trebárs mu to srdce piští za tým ovocím; lebo kradnúť je hriech. Premohlo sa.

Následkom dedičného hriechu, viete, že vôľa človeka stala sa náchyľnou k zlému, k hriechu a žiada i také veci, ktoré sú našej duši na škodu. Proti tejto náchylnosti a žiadosti musíme sa vždy spierať t. j. premáhať sa. Náchylnosť k zlému na jeden raz v nás neumre. Zlé príklady a zlý duch často k zlému nás pokúšajú a vôľa je k tomu náchyľná; preto musíme sa ustavične premáhať.

Ale „zapierať sa“ znamená i z lásky k Bohu a pre spasenie svojej duše dobrovoľne sa odrieknuť, zadržať nejakej príjemnej a dovolenej veci a miesto nej niečo trpkého a žiadosťam telesným protivného činiť. Dieťa dostalo od strýčka peniaz, aby si v sklepe niečo kúpilo; ono veľmi rado má cukor, ale nekúpi si ho; peniaz dalo žobrákovi — zaprelo sa. — Je krásny deň, deti sa pred domom hrajú; mohol by si i ty ísť zahrať sa, nikto ťa nezdržiava a ty tak rád hrávaš sa s chlapcami; ale ty nejdeš len preto, aby si svojej vôli

neurobil po vôli — zaprel si sa. Všetci svätí sa zapiereli. Sv. Alojs postil sa trirazy v týždni. V piatok jiedal na obed len zeleniny a na večer len kúsok chleba. Spával na doske a stával o polnoci modliť sa. — Kto odrieka sa i mnohých dovolených veci, tým ľahšie bude sa zdržovať nedovolených, a bude spokojný a trpezlivý, keď by sa mu nedostávalo, čo potrebuje, a keď by sa mu i zle vodilo.

Dobre čiň druhým, keď len môžeš; a čokoľvek robíte, všetko robte v stave milosti, bez hriechu smrteľného a tak aby sa to P. Bohu ľúbilo. Pri všetkom, čo robíme, hľadi P. Boh na srdce, či srdce je čisté a prečo to robíme? Keď robíme niečo preto, aby nás ľudia chválili, alebo aby sme z toho úžitok mať mohli, vtedy v tom P. Boh nemá zaľúbenie. Všetko musíme činiť z lásky k Bohu, chceme-li sa jemu zaľúbiť a večného spasenia dosiahnuť. To je ten jediný spôsob, ktorý sa P. Bohu ľúbi, a ktorým sa dostaneme do neba.

A v dobrom vytrvajte, lebo Pán Ježiš hovoril: „Kto vytrvá až do konca spasený bude" (Mat. 10, 22.)

Jeden reholní brat pýtal si na smrteľnej posteli svoj „kľúč od neba". Tak menoval svoju ihlu, ktorou ako krajčír P. Bohu ku cti každý deň šijával.

Všetko máme tak činiť, aby sa to Bohu ľúbilo a život večný nám zaslúžilo. Tak činiť budete, keď si živé predstavíte, jako by P. Ježiš na vašom mieste činil. Lebo P. Ježiš prikazuje i vám: „Nasleduj mňa!"

Ráno vidíte v duchu P. Ježiša vstávať a myseľ k Otcu nebeskému pozdvihovať a síce s najväčšou ochotou, úctou a láskou. Aj! jako pomáha drahej matke a milovanému pestúňovi pri práci! Pri práci často k Otcu nebeskému myseľ svoju pozdvihoval a jemu obetoval. Tak musíte i vy robiť. Keď sa tak zachováte pri svojej dennej práci, nebudete nikdy netrpezliví, mrzuti, radi budete pracovať, budete pracovití, nábožní a poslušní.

S veľkou radosťou myslel P. Ježiš na to, čo je Otca nebeského, na sv. náboženstvo a rozprával sa o tom s rodičmi, s učiteľmi zákona a inými. Na to si máte pamätať, keď v škole, v kostole reč je o náboženstve, keď sa nazpamäť učíte katechismus; máte radi dobré knižky čítať . .

Podľa príkladu svojho Spasiteľa máte i vy pred jiedlom a po jiedle nábožne sa modliť, pokrmy mierne užívať, lebo jieme, aby sme živí boli a Bohu slúžili. I odrobinky, čo ostaly, máme si ctiť, sobrať, aby nezahynuly.

Aj veseliť sa máte jako P. Ježiš; pri zábavách máte byť mravní, v príhodný čas sa zabávať a ničoho sa nedopustiť, čo by proti prikázaniu Božiemu bolo. V obcovaní s inými máte prívetiví, úslužní byť. V súžení buďte trpezliví jako P. Ježiš a proste ho k tomu za pomoc.

Pán Boh volá na teba,
abys prišiel do neba:
keď si svolíš vodcu Krista,
dostaneš sa tam dojsta.

Tak, deti moje, nasledujte P. Ježiša, milujte ho; vynasnažujte sa, aby ste v poznaní a v milovaní, v nasledovaní P. Ježiša vždy dokonalejšie boly. Opravdive vynasnažujte sa byť so dňa na deň pobožnejšími a dokonalejšími. „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý je", — praví Pán Ježiš. Len sa vynasnažujte, deti moje. Pán Boh vám bude pomáhať a niekdy dá vám za to blahoslavenstvo v nebi, ktoré vám tak z celého srdca prajem.

OBSAH.

Druhá čiastka.

	Strana
O prikázaniach	5
A) O hlavnom prikázaní	6
1. O láske k Bohu	8
2. O samoláske a o láske k blížnemu	13
O samoláske dobre sporiadanej	13
O láske k blížnemu	15
B) O desiatich Božích prikázaniach	29
Prvé prikázanie Božie	31
O úcte Svätých	53
O obrazoch a ostatkoch Svätých	59
Druhé prikázanie Božie	64
Tretie „ „	77
Štvrté „ „	85
Piate „ „	98
Šieste „ „	112
Siedme „ „	120
Ôsme „ „	128
Deviate a desiate prikázanie Božie	139
C) O piatich cirkevných prikázaniach	142
Prvé prikázanie cirkevné	145
Druhé prikázanie cirkevné	148
Tretie „ „	155
Štvrté „ „	162
Piate „ „	166
D) O prestúpení príkazov, alebo o hriechu	169
1. O hriechu vôbec	169
2. O rozličných spôsoboch hriechu	182
E) O dobrých skutkoch a čnostiach	205